

Bodleian Libraries

UNIVERSITY OF OXFORD

This book is part of the collection held by the Bodleian Libraries and scanned by Google, Inc. for the Google Books Library Project.

For more information see:

<http://www.bodleian.ox.ac.uk/dbooks>

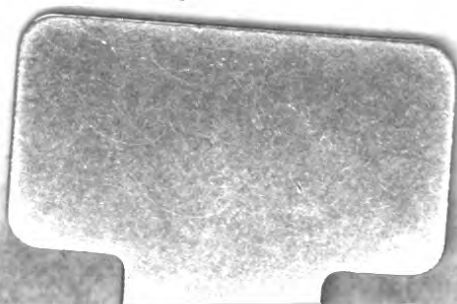
This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 2.0 UK: England & Wales (CC BY-NC-SA 2.0) licence.

800

B. S.

L. 23.

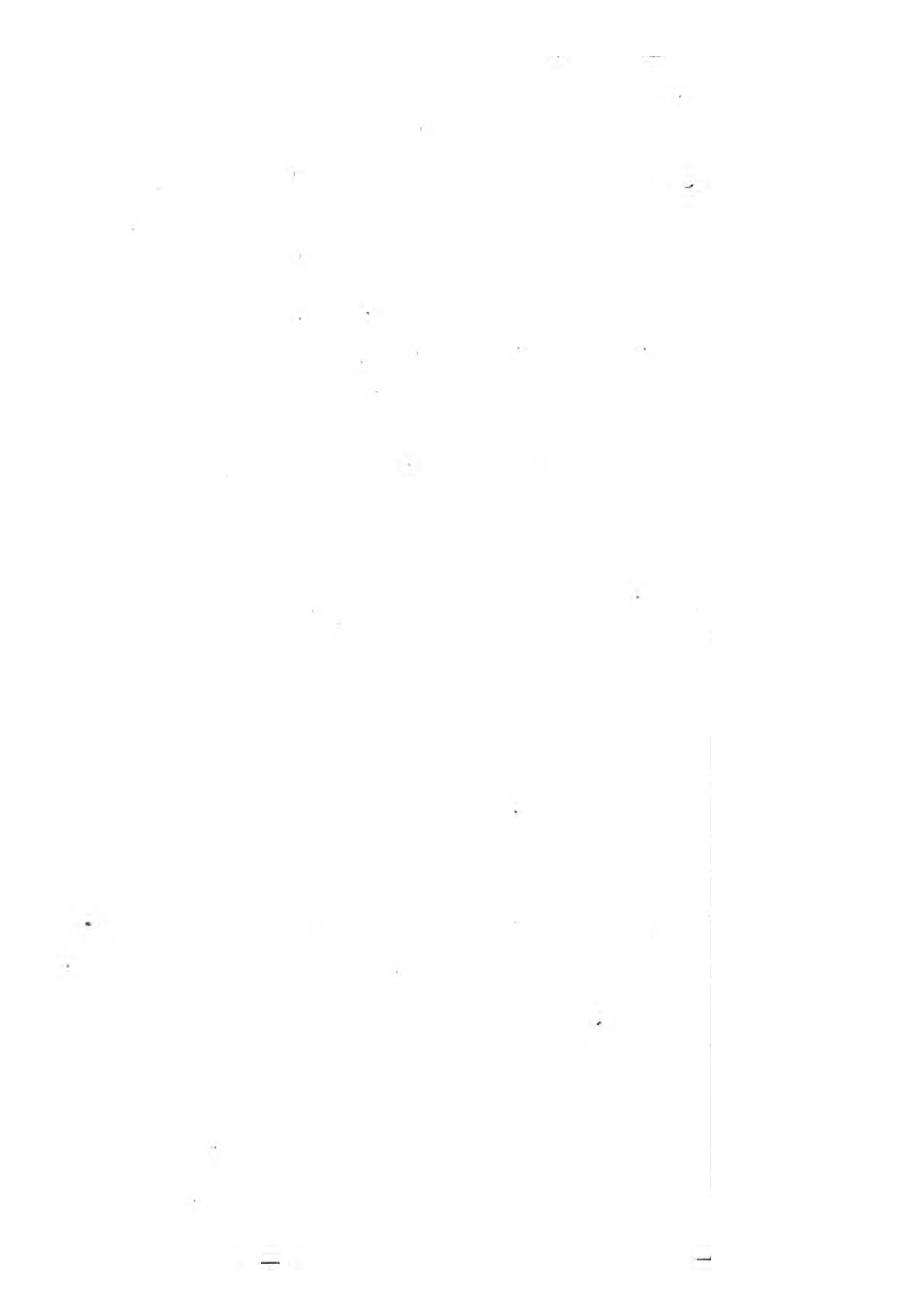

100

100

100

100

Ludvig Holbergs

udvalgte

Skrifter.

Udgivne

ved

K. L. Rahbek,
Professor.

Sttende Del.

Kjøbenhavn, 1806.

Trykt og forlagt af Directeur Joh. Fred. Schults,
Kongelig og Universitets Bogtrykker.

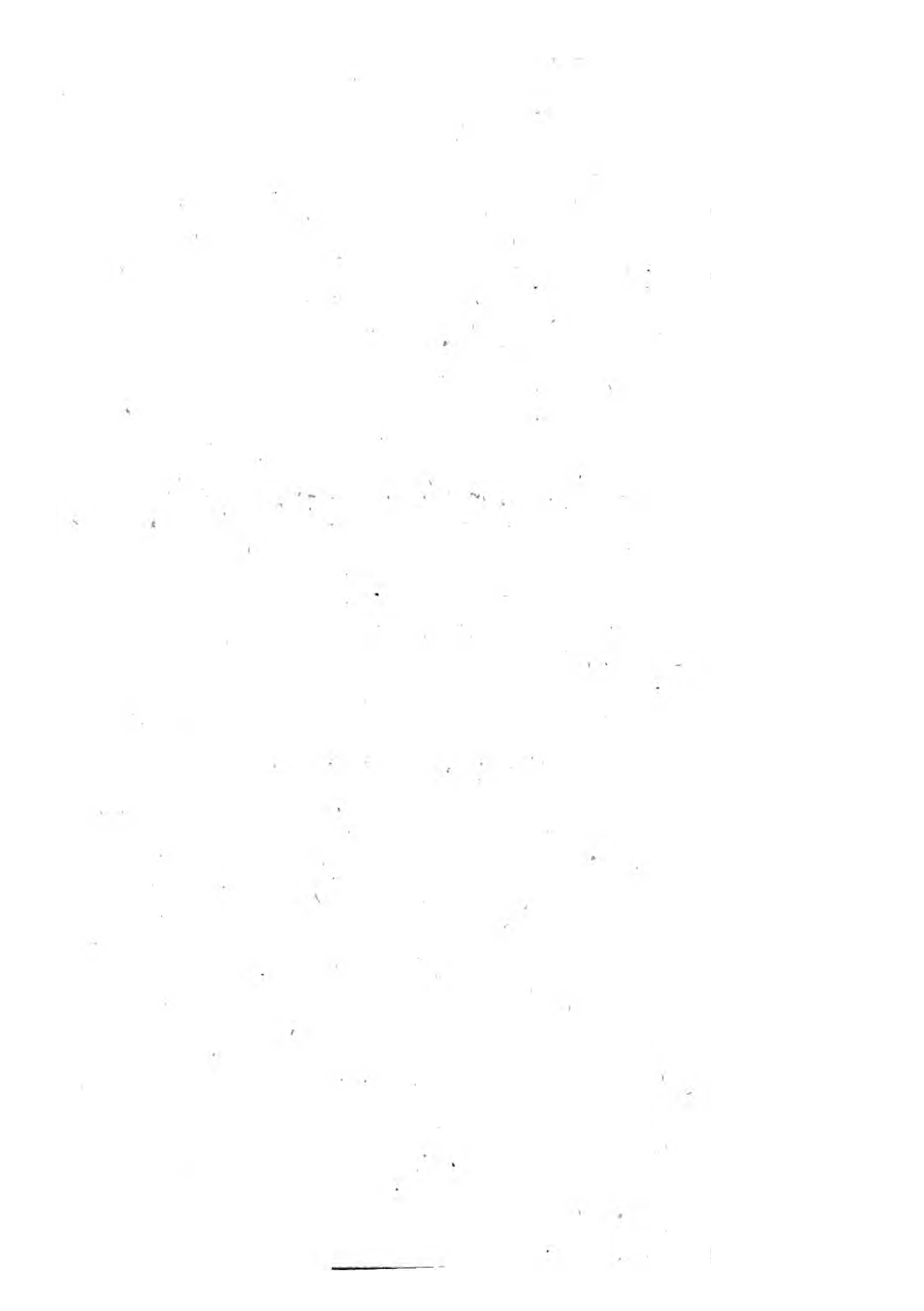

Solbergs

Bittigheds = Bærker.

Under Bind.

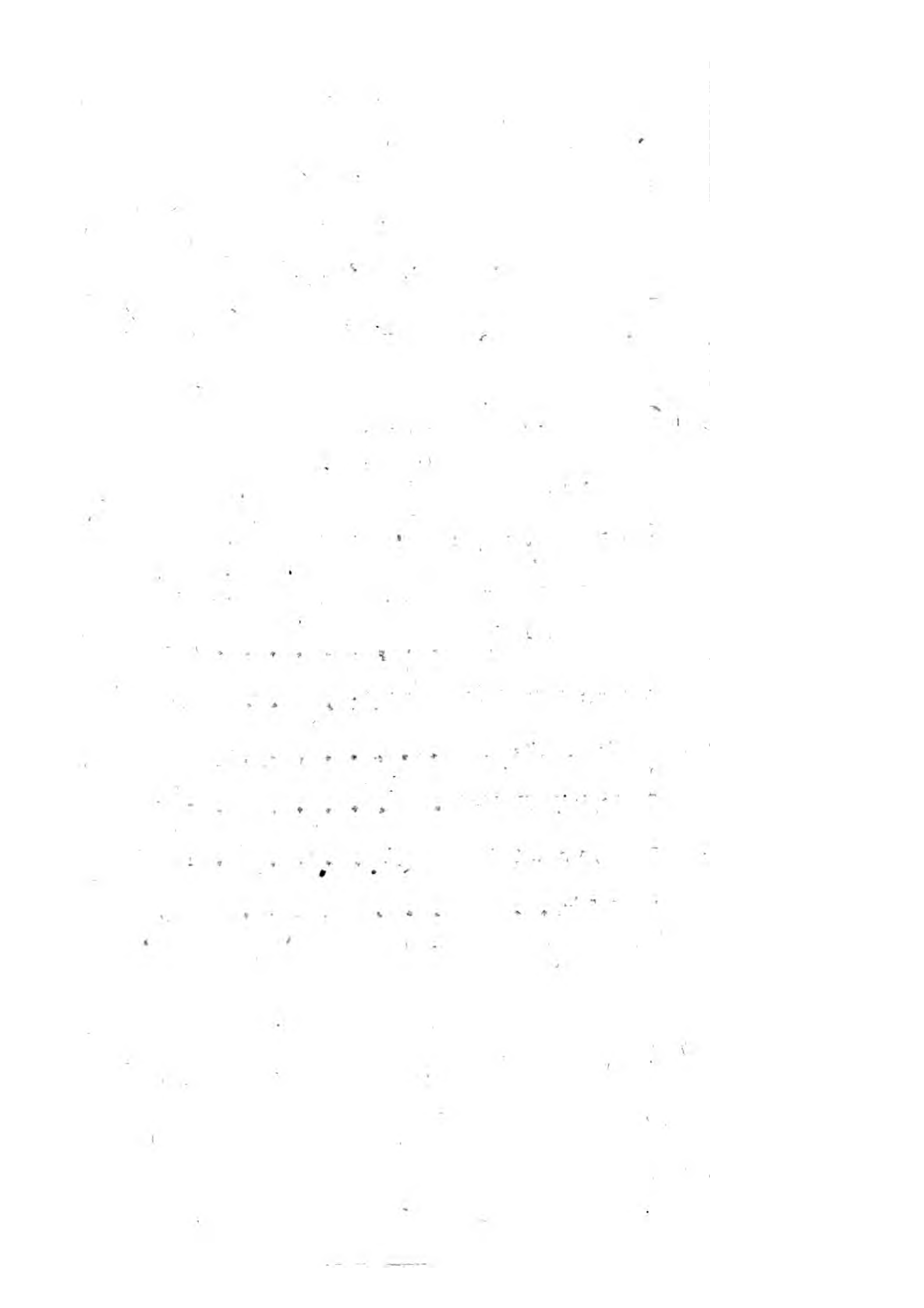

I n d h o l d.

	Side
Fragment af Capt. Abrahamsons Recension over den baggesenske Oversættelse af Niels Klim Zille Hansbatters Gynaicologie eller Forsvar for Qvindetjønnet, med en Epistel til Hans Mikkelsen	I.
Metamorphosis eller Forvandlinger	43.
Den indste Fejde	159.
Det daphniste Blodbad	167.
Niels Klims underjordiske Rejse	183.
Til Læseren	535.

Fragment

af

Capt. Abrahamsons Recension over den baggesenske Oversættelse af Niels Klim.

(Af de Kjøbenh. lærde Esterr. for 1790 No. 23.)

Nor Holberg kan med Rette kaldes en udødelig Forfatter, thi saalænge Sproget bliver et levende Sprog, vil hans Comedier, hans Niels Klim, hans Peder Paars, og man kan lægge til, hans Helte- og Heltinde-Paraller, læses af Mange med Fornøjelse og Nytte. Moral, Satire og sund Philosophie ælbes ikke, naar de, som i hans Skrifter, ere tagne af, og passede til Nationens Sæder og Tænkemaade. I hvor meget Smagen renses, vil de holbergiske Arbejder endda altid holde sig i deres Priis; thi jo renere Smag Læseren har, jo lettere finder han det Sande, det Skønne, og jo lettere seer han hen over, hvad Tid og Omstændigheder foranledigede dengang, og som ere Pletter, om man vil, men ej saadanne, der kunne skade det Heles Virkning. Saadan Autors Værker fortjene da at høres, og det er til Glæde, at her igjen et af Holbergs Arbejder, og, som man kan troe, var en af hans Unblinger, gives os nu i saadan — — — — — Skikkelse. Da Værket indeholder en del nye og bristige Tanker, og antaster Ting, som Mange dengang holdt, maaskee endnu holde, højt i Ære, saa blev Holberg det i Latin, for at undgaae Bebrejdelse at have givet Forargelse, thi, besvarre! dengang laae endnu Censurens Glavelænder paa os. Man kunde da sige at

at den danske Niels Klim kun var Oversættelse; men her paa kan svares, at den første Oversættelse kom ud under Holbergs Dine, og kunde ansees som hans eget Arbejde; og denne nye Udgave er da ogsaa, som var det hiint, saa godt som original Bærk, kun lempet i Stilen efter en 50 Aar yngre Smag.

At tale her om Bogens Indhold var nok til Overflod; hvo har ikke læst Niels Klim fra første Barndom af? Og den Danske, som ikke kjenner Bogen, gode Gud! var den værd at skrive for? Saaledes veed da Enhver, at Hovedhensigten med Bogen er almindelig Satire over herskende større eller mindre Daarligheder, især saadanne, der fandtes (imo findes) i Danmark og Norge. Denne Hensigt har Bogen tilfældes med Comedierne og Peder Paars; men her gaaes raftere frem, og med Mandighed kæmpes imod Skikke og Indretninger iblandt os, som ej have Fornuftens Medhold, og disse betragtes med Fornuftens Dje, og vise følgerig deres latterlige Side frem. Dette Angreb paa statistiske, politiske, theologiske, philosophiske, med et Ord, litteraire, Daarligheder, hvor Satirikerne søgte mod hele sluttede Corps, udmærker dette Bærk fremfor de andre, hvor han kun angriber saadanne Daarligheder, der begaaes af enkelte Mennesker af alle Stænder, og hvor hans Kamp er som den, der føres mod en talrig Skare, der stormer frem uden Orden, uden Anfører, uden Samhold. Dette har enhver skjønsom Læser for længe siden fundet selv i Bogen, og ligesaa det, at Holberg her for 50 Aar siden fremsatte sunde, rigtige Tanker over Opdragelsen, Litteraturen, Statsstyrelsen, dem man siden har læst som nye og bristige i udenlandske Skrifter. Hvorledes vilde Holberg have Krevet, havde ikke dengang Cerberus-Censur gjøet ad hver ny Bog, der traadte frem i Litteraturverdenen!

Bille Hansdatters
Gynaecologia,
eller
Forsvar^s = Skrift
for
Qvinde = Kjønnen.

Med en Epistel.
til
Hans Mikkel^sen.

— — — — respice primum
Et scrutare viros; faciunt hi plura, sed illos
Defendit numerus, junctæque umbone phalanges.
Juven. Sat. II.

Ugtbare og velfornemme Ven

Seignr. Hans Mikkelsen!

Jeg ej allene haver læset Eders poetiske Skrifter med stor Behag, men ogsaa er bleven opmuntret deraf; at sammensmede dette lidet Bærl, som jeg tager mig den Frihed at sikkte Eder, med Begjering, I vilde have den Godhed, at lade det nyde Sted iblandt andre Eders Digte, som jeg haver hørt at være under Trykken. Jeg mærker af Eders Skrifter en upartisk Gejst og sunde Sentimens ubi Alting; er derfor forsikkert om, at I er ikke af de Slags Mænd, der med flede Dine vil ansee dette Skrift, som er et Forsvar for Fruentimret, og hvorudi med Frihed dables de Skribentere, der paa saadan usømmelig Maade have, attaqberet vort Rjøn; jeg nævner blandt dem kun Juvenalem, efterdi hans Satyra sexta er skreven ubi zirlige Vers, og er ubi alle Folkes Hænder; de andre, omendstjændt de ofte

have gaaet videre, ere dog enten mindre bekyndte, eller
 ikkun have skrevet en paslant berom.

Jeg nægter ikke, at Udskillige jo have ogsaa taget
 vort Kjon udi Forsvar, men de ere mestendeels falske udi
 en anden Extremitet, have gjort Qvinder til ædlere
 Creature end Mand, og udsæt flige Flatterier, at
 fornuftige Fruentimmer have heller anseet deres Skrif-
 ter som subtile Satirer end Apologier. Thi hvad er
 mere latterligt end at bevise Fruentimmerets Herlig-
 hed deraf, at de saa net kan sye og brodere, som en
 vis Skribent haver gjort, at tilskrive Naturen udi sær
 det, som er af Vanen og Optugtessen. Det var jo
 ligesaa daarlige, som jeg vilde sige til Ebers Berøm-
 melse, at Naturen har begavet Eber fremfor alle Ebers
 Brødre med det Pund at brygge Hvidt-Øl, da Ebers
 Forældre allene udi Ungdommen have holdet Eber til
 Bryggeriet, og ikke Ebers Brødre. Af samme Natur er
 det Argument, som tages af Qvindeljonnets Blufærs-
 dighed, at, naar en Brud seer sin Brudgom, bliver hun
 rød i Ansigtet, hvilket endelig maa være Tegnet til en
 stor naturlig Dyb, besynderlig, efterdi en gammel Poet
 haver sagt:

Qvale coloratum Trithoni conjuge cælum

Subrubet, aut sponso viva puella novo.

Men

Men ubi de Lande, hvor Fruentimmer ikke er saa usynlige, som ubi Spanien og Italien, bliver en Brud aldeles ikke altereret, naar hun seer sin Brudgom, hvilket beviser, at saadan Blufærdighed kommer ej af Naturen, men af Vanen. Hvo vilde berømme Merten Skråder, og sige, at hans Hjerne var bedre disponeret end Andres, efterdi han, brugende kun eengang om Aaret Endstobak, af een Prise nyser mere end de andre Skrådere ubi Gallundborg, der bruge for to Skilling om Dagen. Udi Mingrelieu mærker man ikke, at en Brud bliver rød, naar hun seer sin Brudgom, men vel i Venedig, hvor det ikke er brugeligt at see Mandspersoner.

Men, vil man sige, er det ikke vigtige Argumenter om Fruentimmerets Herlighed: 1) at naar en Kvinde brukner ubi Vandet, vender endog det døde Legeme af Blufærdighed Ryggen op, item, naar en Kvinde stikker sine Hænder ubi reent Vand, beholder det dog sin Klarhed. Angaaende det første, da maa man først examinere, om det er sandt, og lader man sig i den Fald ikke nøje med Plinii Vidnesbyrd, som allegeres, helst, efterdi man kan bevise det sikkrere af daglig Erfarenhed; men, lad være det var sandt, saa kan det dog ikke være Tegn til Blufærdighed, naar man er død; men Physici kan maaffee let finde andre Aarsager dertil.

Det bliver ogsaa et Spørgmaal, om alle Fruentimmer flyde saaledes, eller allene honnette Damer. Hvis alle, da er det ubegribeligt, hvi visse Qvinder skulde gjøre Saadant efter Døden, da de ej vare saa pene ubi levende Live; hvis allene honette Fruentimmer flyde saaledes paa Vandet, da svarer jeg: vær saa god og beviis mig det først. Hvad det andet Argument belanger, da haver jeg ej heller experimenteret, om det er sandt. Agrippa, som fremfører saadant Beviis, maaskee har gjort Experiment paa sig og en af sine Søstre, om han havde nogen; men ikke erindret, at som han var en lærd Mand, hans Fingre gjerne vare blækkede, og at deres derimod bleve brugte kun til at brodere eller sye paa Kamme.

Andre bevise Kjønnet's Herlighed deraf: at, saasom den første Mand blev skabt af Jord, saa blev den første Qvinde skabt af Menneske, og derfor er en Qvinde mod en Mand, ligesom destilleret Spiritus mod simpel Brændeviin. Det Beviis synes godt nok, men jeg vil dog for Sikkerheds Skyld ikke bruge det, helst saasom jeg haver bedre. Med saadanne Slags Argumenter søge Skribentere at ophøje Qvindeskjøn over Mandkjøn. Andre gaae dog ikke saavidt, men holde for, at begge Kjøn in genere ere lige gode, mæn-

gende

gende flette og gode Beviisligheder sammen, blandt andre, at Alt hvad Gud skabede, var saare godt, hvorefter følger dog ikke, at alle Species ere lige gode; men hvert Slags godt for sig; en Løve vel skabt for en Løve, en Mand for en Mand, og en Kvinde for at være en Kvinde. Derfor svarede Manden, om ikke grundig, saa dog artig, den Skjebnede, der brugte det Argument: J er vel nok skabt for en Skjebnet! Jeg derimod sægter ikke paa den Maade for Fruentimmeret, holder ej heller nødig at sammenstrabe mange Beviisligheder, men fremfører ikkun saa visse og grundige, som vise, at Mænd og Kvinder ere af een Slags Materie, og een Slags Maskiner; at de sidste kunde være beqvemme til mange Forretninger, hvorfra de blive ubeløst, ja være ligesaa nyttige Lemmer udi en Republique, som Mænd. Saadant haver jeg udføret i dette lidet Vers, som jeg haaber, skal behage begge Kjønn, helst efterdi jeg ikke disputerer Mænd deres Ret, endstjøndt jeg allene grunder den paa Hævd.

Hvad Poesien er angaaende, da, om Noget vil sige, at satyrist Materie, efter Reglerne, ikke bør udføres udi slike korte Vers, da svares, at Fruentimmer ere ikke for Adagio, men mest for Tripletact. Udi Prosodien haver jeg fulgt Ebers tvende Satirer,

udi

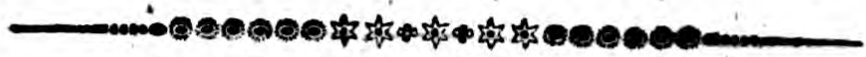
udi hvilke jeg seer en stor Agtsomhed baade udi Accenten
 og Orthographien fremfor hos andre vore Poeter, der
 bruge fast samme Frihed udi Accenten som de Fran-
 ske, og derforuden sjelden in verbis distingvere Nu-
 merum singularem fra plurali, saavel naar de skrive
 Prosa som Vers.

Jeg forbliver etc.

Bille Hansdotter.

Ebeltoft, den 13 November 1722.

Jeg

Jeg neppe fuld var otte Aar,
Jeg vilde vide mere,
End A. B. C. og Fadervor,
Jeg Lyst fik, at studere;
Min Fader tidt om Halsen tog,
Naar han var vel tilmode,
Dg sagde: hvis, hvad Næmhed dog,
Der i min Hjerne boede,
Min hjerte Fader kunde troe,
Han en Donat spenderet;
Min Moder lod ej have Roe,
Før hun og consenteret.
Jeg sagde: lad min Broder Frantz,
Mit Pund som ej har inde,
Til Bogen ingen Lyst og Sands,
Lad ham i mit Sted spinde.
Han engang vred blev af den Snak,
Dg sagde: hvilke Moder!
Paa Dør med saadan Tale gik!
Tænk ikkun! om Din Moder,

At Du foragter Teen og Rok, -
Min Dotter! fik at høre,
Hun vilde med en Mangelstok
Din arme Ryg jo smøre.
Du fød til Rok, Din Broder ej,
Hvad er det for en Grille,
At vige fra Naturens Vej,
Han hedder Frantz, Du Bille!
Af saadant Svar jeg smilede,
Begyndte og at grunde;
Min Fader paa mit Ansigt see
En egen Latter kunde.
Jeg vædder, Bille! sagde han,
Du noget har bag Dre,
Du grunder som Jens Tømmermand,
Naar han vil Forslag gjøre.
Jeg svared': Fader! det er sandt,
Nu randt mig et i Sinde,
Et Forslag jeg i Hjernen spandt,
Som I ej skal befinde
At være flige Foster, som
I Børne-Pander fødes.
At jeg ej ved Naturens Dom
Til Spinderok bør nødes,
Jeg med et Forslag svanger gaaer,
Som Verden kunde gavne;

Det

Det er, at bie nogle Aar,
Før man paa Børn satt' Navne.
O, hvilket Forflag! sagde han,
Det haver jo ej Lige,
Man deraf ene høre kan,
At Du est Barn, ja Pige.
Jeg svarede: min Tanke er,
Med Navne ej at haste,
Dg før man Tegn til Hjerne seer,
For Svin ej Perler kaste,
Men bie indtil sjette Aar,
See, hvad et Barn vil arte;
En Dreng at kalde Ingebor,
Lucie eller Marthe,
Hvis han en Rokke-Hjerne har;
En Pige kalde Peder,
Hvis Tegn hos hende man blev vaer
Til Wiisdom, Dyd og Sæder.
Af saadant Svar han heftig leer,
Dg raaber paa sin Kone;
Dg siger: Moden stegen er,
Min hjerte Abelone!
See, hvordan Verden tager til
I Klogskab altid mere,
Vor ældste Dotter, Bille, vil
Med Sandens Magt studere;

Jeg holdt det først for Gjelkeri,
Nu har jeg halvdels loved
At føje hende derudi;
Jeg mærker, hun har Hoved.
Da saae man paa min Moders Kind
Som Strømme Taarer rinde,
Hun sagde: jeg er ej saa blind,
At jeg gir dertil Minde;
See Eder for, min hjerte Mand!
Før I med Saadant haster;
Vor Dotter sig jo spejls kan
I hendes salig Faster.
Vor Naboes Søster Agatha,
So gandske gal er bleven
Run-af Frue Birthes Seneca,
Som dog paa Danst er skreven;
Tænk ikkun da, hvor det vil gaae,
Om hun Latin skal lære,
Hvad Kors vi vil i Huset faae,
Hvad Sorg, Fortræd, Banære.
Ach! saadan Skaal er alt for bedst,
Som man for mig vil skjenke;
Thi paa Latin og følger Græst,
Det maa I estertænke,
Et Sprog, som jeg fuldkommen troer,
At Fanden selv har skabet,

Jeg keeg kun i en Bog issor,
 Jeg blev, som Aet fortabet;
 Jeg Ugler og Markatte saae,
 Som end for Dine svæve,
 Saa tidt det Sprog jeg tænker paa,
 Min hele Krop maa bæve.
 Jeg svared': det vel være kan,
 Jeg mærker og det samme,
 Naar jeg en point d'espagne seer.
 Naar jeg skal sye paa Rammre,
 Det samme Virkning gjør hos mig,
 Som Græffen gjør hos Eder,
 Det fører mig i Hoved Krig;
 Men Bog at see mig glæder.
 Nej hör, min Hjerte! sagde hun
 Med Taarer til min Fader,
 Giv Agt paa hendes Bæsen kun,
 Seer efter hendes Lader,
 Jeg allerede mærket har,
 At hun gaaer hen i Laaget,
 Naar hun en Drik af Kruset tar,
 Hun lukker meer ej Laaget.
 Jeg dristig blev, jeg svared': hör,
 Min hjerte-søde Moder!
 Vor Amme tidt det samme gjør,
 Hun haver værre Moder;

Skjøndt hun paa Lærdom er saa klog,
 Som Aben hos Forvalter,
 Hun aldrig Evangelii-Bog
 Har seet, end Davids Psalter!
 Skaar hun udi Tanker gik,
 En Stokfisk tog for Brænde,
 Og den i Kaffelovnen fik,
 For dermed Ild at tænde;
 Jeg mærket slig Losagtighed
 Har og i andre Stykker,
 Skjøndt hende dog (vor Herre veed)
 Ej Lærdom meget trykker.
 Da skreg min Fader: en Donat
 Strax kjøbes maa og mere;
 Til Moder sagde: hør min Skat!
 Vor Dotter skal studere.
 Hans Myndighed stod paa den Fod,
 At Ord og vare Love,
 At disputere ham imod,
 Slet Ingen torde vove.
 Saa blev jeg mod Forhaabning da
 Tilholdet at studere.
 Aurora og Grammatica
 At tye og componere,
 Som andre Børn maa pidskes til,
 Og drives saasom Heste,

Alt Saabant var for mig kun Spil,
Jeg Alting villig læste,
Ej Orbis Pictus nødigt var
For mig at lade trykke,
Jeg ikkun mig fornøjet har
Med Ord, ej Kobberstykke.
Ja jeg end ubi spæde Aar
Ej fulgte Børne-Vane,
Paa A. B. C. ej fældte Aar,
Skjøndt der var ingen Hane.
Paa ser Aars Tid jeg blev saa klog,
Jeg kunde explicere
Den mørkeste latinste Bog;
Jeg kunde deponere.
Den Fremgang og det store Spring
Mig førte i den Grille,
Om Mandtjøn ubi andre Ting
Vi efterabe ville,
Om vi ej kunde ligesaa
Det Onde med det Gode
Forrette, Embed forestaae,
Hvis man os det betroede.
Jeg forðum med min Broder tidt
Har holdet saadan Tale;
Men han mig engang lige lidt
Lod ubi Juvenale;

Der saae jeg vores Contrafej
I nette Niim beskrevet,
Seg ønsked' da, jeg nægter ej,
At jeg en Dreng var bleven.
So meer jeg prænted' sligt i Sind,
So meer jeg blev nedslagen;
Jeg sad med Haanden under Kind,
Alt Mod var mig betagen.
Jeg sagde ved mig: Herre Gud!
Nu kan jeg let begribe
Aarsagen til de strenge Bud,
Som holde os i Knibe;
Nu mærker jeg og, hvi en Mand
I Spanien, Barbariet,
I Indien og Moguls Land,
I Walland og Tyrkiet,
Hustruer holder hele Nar
Som Fugle udi Bure,
Med Nøgel selv til Laasen gaaer,
Dem slutter inden Mure.
Sligt Aarsag til den Haardhed er,
Sligt Alt er ej opfundet
For Fruentimrets Dyd, desværre!
Men paa dets Ondskab grundet.
Jeg eftertænkte og ved mig,
Af Saadant maa og komme.

At Tyrkerne, der Himmerig
 Selv have ubi Lomme,
 Paa Qvindfolk sætte ingen Priis,
 Sa dem saa lidet skatte,
 At de før aabne Parabis
 For Hunde og for Rattes;
 Thi ubi andet Liv ej maa
 Den dydigste Hus-Fru
 Sted med Prophetens Esel faar,
 Og med en Noe Due.
 Hvis nu omfundet det saa gif,
 Som i de gyldne Dage,
 Da Guderne ved mindste Nil
 Sig Umag maatte tage,
 At skabe Mennesk om igjen,
 Og metamorphosere
 Til Bække, Floder, Træ og Steen,
 Til Dyr og andet mere;
 At, naar En skreg: gjør mig til Flod!
 En Anden: mig til Stjerne!
 Strax Himmelen tilrede stod,
 Og sagde: hjertens gjerne!
 Hvis saadan Lid nu kom igjen,
 Det var som i de Dage,
 Jeg havde bedet Himmelen,
 Min Slabning at borttage;

Jeg havde raabet: Himmel! hør,
Jeg plages med en Grille,
Ach! mig til Frantz, min Broder, gjør;
Gjør Frantz igjen til Bille.
Men nu omstunder sligt ej skeer,
Nu gaaer det, som man taler:
Hvo slagen til en To-Mark er,
Den bliver aldrig Daler.
Jeg mig derover foretog
Paa Saadant at studere,
Alt, hvad som staaer i samme Bog,
Med Flid examinere;
Jo meer jeg læsede, jo meer
Min Brede stillet bliver;
Thi jeg kun finder Character
Paa en pedantisk Skriver.
Jeg estertænkte Alt især,
Jeg saae, at saadan Fejde
Ej andet udi Verden er
End egne Fejl bebrejde.
Jeg tænkte: mon vi Dyrighed
Ej ogsaa kunde være,
Ej føre Krig, ej bryde Fred,
Dg lære at campere;
Om og ej udi et Senat
Man kunde bruge Qvinder,

Om ikke kunde sættes Skat
 Af Rentemesterinder ;
 Om vi ej kunde lære og
 At bruge Stats-Intriguer.
 Om ogsaa Machjavelli Bog
 Ej skreven var for Piger.
 Om Anna, Mette, Elisebød
 At tie, simulere,
 Ej kunde lære, og en Fred
 Som Mænd negociere ;
 Om ikke Piger ogsaa gaae
 I Ambassader kunde,
 Paa sin Respect og Landets staae
 Og Folke-Ret udgrunde.
 Jeg tænkte: mon en Ingebor
 Ej Doctor kunde være,
 Ej rive Plaster af et Saar,
 Ej bøe methodisk lære ;
 Mon og en Lissen, Elisebød,
 En Marthe, Arianke,
 Ej kunde Uretfærdighed
 Forsvare i en Stranke ;
 Mon og en Qvinde kunde ej
 Astronomie studere,
 Og os til Maanen bane Vej
 Som — og andre flere.

Om af Academie et Lem
Ej kunde blive Qvinde,
Ej kunde Longitudinem
Saavel som Mænd, udfinde;
Om vi er af saa doven Art,
At vi ej kunde lære,
At dræbe i Secund, i Qvart,
Med Kugler duellere.
Om pro og contra rette Tro
Vi kunde og ej skrive,
Forskyrre Land- og Kirke-No,
Dg Erke-Rjetter blive.
Om vi paa Landets Sundhed ej
Vocaler kunde tømme,
Uddrikke Sneese paa en Rej
Dg deraf os berømme.
Om kun med Mund, men ej med Pen
Vi ikke kunde lære
At male af vor Næstes Meen,
Paa Græff, Latin blamere,
Mon og vi ikke kunde paa
Postiller lære ride,
Dg derved Navn af Lærdom faae,
Skjøndt vi dog intet vide.
Om vi ej kunde for en Ret
Uflægge store Eder,

Dg vidne falskelig saa let,
Som Espen, Paul og Peder.
Om vi ej kunde om en Hat
Dg skrive Folianter,
Ja staaes for Bogstav, som for Skat,
Dg blive til Pedanter.
Mon publice ej snorke let
Vi kunde hele Dagen,
Os Dine gnikke i en Ret,
Dg spørge: hvad var Sagen?
Mon Qvinde ej saavel som Mand,
Saa meget monne due,
At Fogderi, at Amt, at Land
Hun kunde og udsue.
Mon Piger kun er skabt i Land
At koge, rede Senge?
Mon de og ikke lære kan
Paa Jagt en Hest at sprænge.
Af Krigshær mon man og en Part
En Litsen ej kan give,
Mon, for hun ej faaer Knævelbart,
Just Oberst ej kan blive?
Paa Dummerhoved om ej maa
Magisterhatte sætte,
Dg i et Cathedra En staae,
Kun for hun hedder Mette.

Ut komme paa en anden Vej,
Om og Mandkjønnets Dyder
Vi efterfølge kunde ej,
Saavel som Fejl og Lyder.
Jeg riger i Historier,
Jeg finder en Christine;
Jeg blader endnu ydermeer,
Jeg seer en Catharine,
Jeg derimod og bliver vaer
En Anna, Margaretha,
Som Dyders Spejle været har,
Og en Elisabetha.
Til Lærdes Republik jeg gaaer,
Ej blir ved Staten ene,
Jeg stønner, mig bag Dret klaaer,
Seer Bourrignon, Dvene;
Men Qvinder jeg kan ogsaa see,
Som os til Forsvar tjener,,
Mig møder og en Dorothe,
En Tot, en Fevre, Brenner,
Vel ubi Skrifter findes kan
Meer Helte end Heltinder;
Men Regiment om i et Land
Blev ogsaa givet Qvinder,
Maafkee blandt Spinde-Kjærlinger
Man skulde kunde finde

Don,

Den, der et ædel Hjerte bær,
Dg blev Amazoninde.
Man seer og i Historier
For Troen Blod at rinde,
Dog udaf Martyr ikke meer
End udaf Martyrinde.
Jeg tilstaaer dog, det er omsonst,
Hvor jeg mig end vil vende,
Hvad Kraft jeg bruger og hvad Kunst,
Saa maa man dog bekjende,
At Qvindekjøn i visse Fæst
Mandkjønnet overvinder;
At man i første som et Spejl
Af visse Laster finder,
En Juvenalis vise kan.
Jeg Saadant og ej nægter,
At meer en Qvinde, end en Mand,
Regjeres af Affecter.
Naar Andre ogsaa melde om
Qvindfolkets Snak og Sladder,
Jeg underskriver deres Dom,
Mig deri sigge lader;
Men, naar man vil Naturen vel
Fra Vanen separere,
See efter, om Ens Naturel
Stigt bør tilskrives mere,

End

End Vanen og Dptugtelsen,
End Moder, Skik og Love,
Jeg da paa ny tør hvæsse Pen,
Et Slag mod dennem vove.
De Dyder, som vi ubi sær
Hos mange Mænd berømme,
Uf Love ere Virkninger,
Som holde dem i Tømme.
Naar Gjertrud sig fortaler, hun
Kun aabenmundet hedder,
Man kalder Saabant Frugter kun
Uf daarlig Qvinde-Sæder.
Naar Rasmus taler mindste Ord
Mod Nogens Navn og Rygte,
Han maa end ved sit eget Bord
For Drefigen frygte.
Naar Else, Dorthe bliver vred,
Dg Galde-Gift udøser,
Man leer, man ynkes ikkun ved
De Frøbelige Løser.
Naar Peder synger saadan Sang,
Da maa han Afbigt gjøre,
Ja ofte til en Fugle-Stang
Sig derfor lade føre.
Ut Mandfolk taus og agtsom er,
Mon da er nogen Under?

Thi naat man nøje efterseer,
 Elig Dyd paa Frygt sig grunder.
 Hvis Støvninger, hvis Sværd og Spyd
 Stod Qvindekjøn for Dje,
 Det varlig blev, og disse Bud
 Jagttog mere nøje.
 Saa gaaer det og i andet meer,
 Man alting sammenstøber,
 Til Qvindesjæl man Marsag er,
 Og egne Fjæl kun røber.
 Jeg ej for Kjønnen fægter, men
 Jeg Sandhed ikkun følger,
 Fornuften fører kun min Pen,
 Jeg Qvindesjæl ej dølger.
 Om Spørgsmaal mig blev foresat:
 Hvi kommer det, at Qvinder
 Ej ud paa Matten gaae grassat,
 Man dem i Kro ej finder?
 Jeg da Mandkjønnen gjorde Skjæl,
 Ej det afmaled' ilde,
 De Døder Qvinde-Naturel
 Jeg ej tilskrive vilde;
 Men upartisk jeg svarede,
 Hvis det var Qvinde-Moder,
 Man Qvinder ogsaa skulde see
 At have samme Moder.

Man

Man mangan Liffen, Fikke faae
Af Bægtere omringet,
Om Natten til Raadhuset gaae
Og anden Dag til Tinget.
Hvis dennem zired' Fylberi,
Som Mænd, og Drikke-Love,
Man drukne Elfer og fandt i
En Kendeſteen at ſove.
Hvad Banen og Dptugtellen,
Skil, Moder foraarſager,
For Saadant ofte Skabningen
Maa Skylden ſig paatage.
Det heri, ſom med Stænder, gaaer,
Med Lande, Folk og Stæder,
En kaſter Lyden Anden for,
Hver Fejl naturlig heder.
Naar Blodet rinder, Krigsmand leer,
Men derimod en Skræder,
Naar han et Sværd af Skeden ſeer,
Han blegner, bæver, ſveder.
Men, om man vilde efterſee,
Enhver anatomere,
Maaſkee, at man fandt Hjertøene
Dog lige dannet være;
En Hofmand leer af en Pedant,
Gjør Ubeſpil, ham bryder,

Hos Courtisanen dog man fandt
 Maaſkee Pedantens Lyder,
 Hvis han fra Ungdom vant var til
 Grammaticalſke Krige,
 Maaſkee han agted' og kun Spil
 Mod Gloſer Kongerige.
 En Bonde undres, ſtaaer fortabt,
 Naar han ſeer Hofmænds Lader,
 Han meen', det Folk Natur har ſkabt
 Til Complimenter, Gladder.
 En Skram, en Høg, en Trolle troer,
 En Ulfeld, Urne, Banner,
 At anden Sjæl i Bønder boer,
 End udi ſexten Ahner.
 Et Folk man kalder bange, fej,
 Et andet upoleret,
 Man troer, Naturen, Banen ej
 Dem haver ſaa formeret;
 Man troer, Naturen Latere
 Har dannet til at ſtjæle,
 Og ſkabet Indianerne,
 At fægte, ſlaaes med Hæle.
 At Hovmod udi Engelland
 Er en naturlig Lyde,
 At Sjællands-Far ej blive kan
 Stortalend' ſom en Tyde.

Man

Man troer, Venetianer er
Med Frygt og Hjerteklappen
Skabt, end at ride boven Mær
Dg holde i Sad'l-Knappen.
Man holder for, Mingrelieer
Kan Menneſker ej blive,
Natur ſig der udtømmet teer,
Fornuft dem ej kan give.
Man meen', Natur geſtjæſtig er
I Jøder at indprænte,
At aagre, Alle gaae for nær,
Dg tage dobbelt Rente,
Dg at Hollænders Naturel
At spare er og gnie,
En Indſt at æde ſig ihjel,
En Spaniers til at tie.
Men ſæt tilſide Politie,
Etik, Lov, Sædvane, Moder,
Maaffee man meer ſaae Barbarie
Bed Padi, Arni Floder,
End ved Euphrates, Ganges ſelv,
Bed Dby og ved Tiger,
Bed Indus og ved Jordans Elv,
Bed Donau og ved Niger.
Coſacken-Land til Paradis
En Selon kunde gjøre.

Og Barbarie i Rom, Paris
 En Nero kan indføre.
 Saa drejes kunde Verden om,
 At og til Samoieder
 Man skulde rejse end fra Rom,
 At lære gode Sæder.
 Jeg vil og kan ej dømme her,
 Om Verden kunde gavne,
 Hvis man saa efter Hoveder,
 Ej ene efter Navne,
 Hvis til at nyde Tjenester
 At Kjønnen ej var Hinder,
 Men der var Seminariet
 Af Mandfolk og af Qvinder.
 Slig Tanke jo heel selsom var,
 Man mig fordomme vilde,
 Som En, der Sviin paa Skoven har,
 Og mig afmale ilde.
 Jeg pro og contra saadan Skik
 Derfor ikke taler;
 Men siger kun i Hast, man fik
 En Hob Sardanapaler,
 Hvis saadan Lov kom i et Land,
 Ja man da skulde finde,
 Man skulde see hver anden Mand
 Paa Kamme sye og spinde.

Mon Sandhed Juvenalem da
 Har kundet vel bevæge
 At skrive sjette Satyra,
 Og Laurenberg at bræge
 Mod Qvindeskjøn paa brudet Tydsk,
 Og saadant Skandskrift gjøte,
 De, deres Lige, maa paa Tydsk
 En kort Erindring høre;
 Om Blaamand, der paa Blaamand seer,
 Udbryder ubi Latter,
 Skjøndt han og lige tegnet er,
 Man Saadant jo ej fatter.
 Om en Skilpadde anden vil
 Sin langsom Gang bebrejde,
 Sig selv han ikkun taler til,
 Og med sig selv før' Fejde.
 Naar — fordømmer Gjerrighed,
 Hvo sig for Latter barer?
 Han bryder jo sin egen Fred,
 Sin Ere selv ej sparer.
 Om Ulv en Ulv paa Klingen gaaer,
 Og vil moralisere,
 Han svar': vi dræbe begge Faar,
 Vi begge Ulve ere.
 Om Ost- og Vester-Paradiis
 Mod anden Krig vil føre,

Hver fletter kun sit eget Riis,
Sin egen Skam faaer høre.
Nej! lad af den Skjebnede
Den Ranke lee og grine,
En Hvid kan paa en Blaamand set
Med en foragtend' Mine;
En Cæsar, Crassus, ikke vel
Kan til en Sylla sige:
Hvi slaaer Du Romere ihjel?
Fær' borgerlige Krige?
Nej, Cato ene kan med Grund
En sig Formaning gjøre,
Den Straf af Ciceronis Mund
Er taalelig at høre.
En Morder selv at laste Mord
Kun meget lidet sømmør.
Jeg bruger Juvenalis Ord,
Med egen Mund ham dømmør.
Naar Kjon mod Kjon vil føre Krig,
Det selv beleer og laster
Jo egne Fejl, og blotter sig,
Sig Domme underkaster.
I Væjstkaal om Lyder laae,
Jeg torde næsten sige,
At Vægten skulde stille staae,
Vægtstkaalen blive lige.

Naar

Naar man sig selv kun seer i Spejl,
 Man maa sig selv foragte,
 Men vi ej mærke egne Fejt,
 Vor Næstes kun betragte.
 Hvo Bingerne paa Fuglen skjær,
 Ubillig Fuglen laster,
 Og, hvi han ikke flyver meer,
 Forgjæves forekaster.
 Et Træ tit har kun Grene, Bark,
 Men vit ej frugtbar blive;
 Hvis det var sat paa anden Markt,
 Det vilde Frugter give.
 Om Hænder paa vor Elsebed
 Jeg vilde sammenbinde,
 Jeg undredes da ikke ved,
 Om hui: ej vilde spinde.
 En roser sig af store Spring,
 En Anden ham kan svare:
 Hvis mig betroet var Dine Ting,
 Vi Begge lige vare.
 Man Scepter selv i Haanden før',
 Dog skjæmmes ej at sige:
 Hvad Ondt i Verden skeer, det gjør
 En Kvinde eller Pige.
 Man syndet selv, men Qvinde jo
 Til Smykker ikkun tjene,

De gode Mænd sig Hænder toe,
 I alting ere rene.
 Naar En adspørges, hvi han Dør
 For den Nøblidend' lukker?
 Han en cationist Mine gjør,
 Paa Arle trækker, sukker,
 Og siger: jeg ej Karsag er,
 Sligt aldrig var mit Væsen,
 Men jeg er bleven gift desværre!
 En Brand har faaet i Næsen.
 En Anden lever over Stand,
 Og sjunger samme Tone,
 Det hedder da: den stakkels Mand
 So søje maa sin Kone.
 Hver Dag En drikker sig en Ruus,
 Det hedder: han fordriver
 Fortræd, han plages med i Huus;
 Sin Hustru Skylden giver.
 En bydes Gaver, og blir vred,
 Men hemmelig saa mager,
 At, for at frie Samvittighed,
 Hans Kone dennem tager.
 En Anden over Tyrannie,
 Sit Folk i Trældom holder,
 Han selv ej Skyld er derudi,
 Hans Hustru det forvolder.

En opblæst og ærgjerrig er,
For ydmyg dog passerer;
Han for sin Hustru Character,
For sig ej, affecterer.
En Trættekjær selv sværge tør:
Jeg Sagen lod forlige,
Jeg for min Kones Skyld det gjør,
Hun sig ej lader sige.
I mange Ting saa tusindfold
Hun redder Mandens Ære,
Hun staaer i Stikken, hun er Skjold,
Og Mandens Skam maa bære.
Naar Døden tager Manden bort,
Det skjulte tidt frembrøder;
Hun bliver hvid, som før var sort,
Fejl skiftes om til Dyder.
Da mangan Fikke, Dorothe,
Lucie, Marthe, Trine,
For Verden lader klarlig see,
At hun var før Maskine;
Da bliver mangan Jesabel
Forvandlet til Maria,
En Cleopatra anden Sjel
Saaer, bliver til Sophia.
Strax sønderbrudt er Trældoms Baand,
De blive andre Qvinder;

For Gjerrighed man gavmild Haand,
 For Dndskab Godt man finder,
 For Fejl man Dyd, for Krig man Fred,
 For Skam man finder Tre,
 Hevn, Brede til Sagtmodighed
 Man seer forvandet være.
 En Hoffart til Philosophie,
 En Lunkenhed til Iver,
 Pragt vandles til Deconomie;
 Kort: Fejl til Dyder bliver.
 Naar Sligt man i Betænkning tar,
 Man rette Ursag hitter,
 Hvi Phoebus ikke villet har
 Os give Luth og Cither;
 Hvi man os haver bildet ind,
 At Hypocrene Draaber
 Er Gift, som bringer os fra Sind,
 Og Qvinder gjør til Taaber;
 Paa hvilken Grund den Skik er sat
 Og bygget disse Love,
 At paa Parnassi Top en Nat
 En Qvinde ej maa sove;
 Hvi ikkun Synaal, Rok og Teen,
 Vi maa ved Haanden føre,
 Hvi Mænd hos os Papir og Pen
 Til Contrabande gjøre.

36 Forsvarskrift for Qvindkjønnet.

Man frygter Repressalier,
Hver Pen et Sværd, en Bue,
O Qvindehaand for dennem er,
For Saadant meest de grue.
Man skulde tænke, Qvind var
Til Saadant rette Kilde,
Nej, Frygt de Love dannet har;
De derfor os indbilde,
At Billighed, Naturen, ej
Det anderledes lider,
At, om vi gaae fra banet Vej,
Det mod Naturen strider.
Men, naar man nøje efterseer,
Mon — Dommer-Sæde
Vel af Naturen dannet er
Og skicket at beklæde?
Hvis Hoved man seer klarlig nok,
At være skicket ene
At bruges til en Hueblok,
Og ej til andet tjene.
Mon vel Naturen have vil,
At — skal magistrere?
Hvad meer er unaturligt til
End — — at studere.
Mon ej Natur faaer Bæmmelse?
Mon den sig ikke krømper,

Naar.

Naar den ved Pennen — maa see,
 Som burde saale Strømper.
 Og derimod den bliver vaer
 At spinde, sye, brodere,
 Et Hoved, som den dannet har
 I Ret at præsidere.
 Naar den seer En, der saadan Stat
 I Hjernen haver inde,
 Og skabt for Jorden til Birt,
 At væve og at spinde.
 Tænk efter, om Naturen kun
 En Mynstring vilde gjøre,
 En mægtig stor Reduction
 Seg troer man sig at høre.
 Om man saae efter Hjerner da,
 Det skulde ikke fejle,
 At — man Blæk og Pen tog sta,
 I Haanden gav en Hejle.
 Man Mangen, der nu Dommer er,
 Tilbømte Ved at hugge,
 Ja mangan Statsmand, Officier,
 At sidde ved en Bugge.
 Seg meen', det er Naturens Bud,
 Ej Stand, ej Titul, Navne,
 At eftersee, men vælge ud,
 Hvad Verden bedst kan gavne.
 Man leder efter Hoveder,
 Man Drog i Nødsfald tager,

Den halve Deel af Mennesker
 Dog mod Naturen vrager.
 Den Lov, som lukker Qvinder ud
 Fra Embed og Bestilling,
 Saa grundig er, som om et Bud
 Man udgav, at ej Tvilling,
 Ej Nogen, der har kruset Haar,
 En Borte udi Panden,
 Hvis Been der ikke lige staaer
 Og rank, som paa en Anden,
 Der fød var paa en Jule-Nat,
 Og andet Saadant mere,
 Stjendt man hos ham fandt Biisboms Stet,
 Ej maatte Dommer være.
 Sa saadan Lov mod Qvindetjøn
 Natur saa lidt behager,
 Som at i China Skrædder-Søn
 Ej blive maa Skomager.
 Jeg meen', Naturen den Forskiel
 Har ikkun villet gjøre,
 At sundest' Hoved, visest' Sjel
 Husholdningen skal føre;
 Den hedde Bille eller Frantz,
 Lucie, Peder, Mette,
 Marie, Fikke eller Hans,
 Jens eller Antonette.
 Man seer, en Qvinde jo et Land
 Med Biisdom at regjere,

Hvi i en Ret paa Landsting kan
Hun ogsaa ej votere?
Naturen giver ej omsonst
Saa store Sindets Gaver.
En Viis sin Viisdom, Kunstner Kunst
Maa ej i Jorden grave.
Den Sol paa Himmelen er sat
Ej som et Smykke ene,
Dens Glands ej ene er Birat,
Men maa og Verden tjene.
Et frugtbart Træ ej skjuler Frugt,
Hver Bælk til Nytte flyder,
En Nellik nægter ej sin Lugt,
Men den til Alle yder.
En Vind forgjæves blæser ej,
Dens Kraft maa Jorden tørre,
Til andre Lande bane Vej
Og over Havet føre.
Den søde Bi man ogsaa seer
Sin Sødme at meddele,
Den Urt, som sund og kraftig er,
Maa Saar og Skade hele.
Hvo priser Træet af dets Kraft,
Naar Frugten ej maa tages?
Hvo kan berømme Druens Saft,
Naar den maa ikke smages?
Skal Jorden roses af sin Dyb,
Saa maa den Frugter føre,

Skal

Skal undres over Klokkens Lyd,
 Den maa sig lade høre.
 Hvi ene vores Lys da maa
 For Verden ikke brænde?
 Hvi vore Dyrer ligesaa
 Man ej maa lære kjende?
 Hvi maa vort Skin ej spredes ud,
 Men sluttet som i Hule?
 Det Pund, som os har givet Gud,
 Hvi skal vi ene skjule?
 Jeg meen', det unaturligt var,
 Den musicalske Tunge
 Om man af Nattergalen skar,
 Forhindred' den at sjunge.
 Om frugtbar Træ man fælbed' om,
 Hvis samme kunde tale,
 Det vilde fælde vores Dom,
 Bort Tyranni afmale.
 En Plante raabte: lad mig staae,
 Et Træ jeg kunde blive!
 En Cæd: hvi jeg ej vore maa?
 Jeg Ar, jeg Frugt kan give.
 Saa Qvindetjøn med samme Grund,
 Naar man dets Lys vil quæle,
 Fremvise kan Naturens Pund,
 Guddommelige Sjæle,
 Som Skaberens forgjæves ej
 Os giver meer, end Undre,

Hvi ene da paa Grens Vej
Maa Dvindekjønen ej vandre?
Naar Dvinde-Dyd man siger rar,
Da mig ifinde rinder
Det velbetænkte Lovens Svar,
Som man i Fablen finder:
En Løve ombragt af en Mand
I Billed' Løven vifes,
Ham siges, deraf fees kan,
At Menneſket bør prifes,
Dg holdes ſtorſt af alle Dyr.
Men Løven replicerer:
Hvi man os Lærere ej ſhyer?
Hvi man ej informerer
Os ogſaa i Bildhuggeri?
Ehi hvis vi kunde gjøre
Deſtige Skikkelſer, vi ti
Exempler kunde føre
Mod eet, at flere Menneſker
Af Løver ere ſlagne,
End Løver udaf dennem er
Med Magt af Dage tage.
Tænk, Læſer! ej, det er min Agt,
Mod Mænd at Opſtand gjøre,
Her at indſtrænke deres Magt,
Dg Trøette med dem føre.
Jeg alt for ſvag, afmægtig er,
Saa ſtor en Krig at vove,

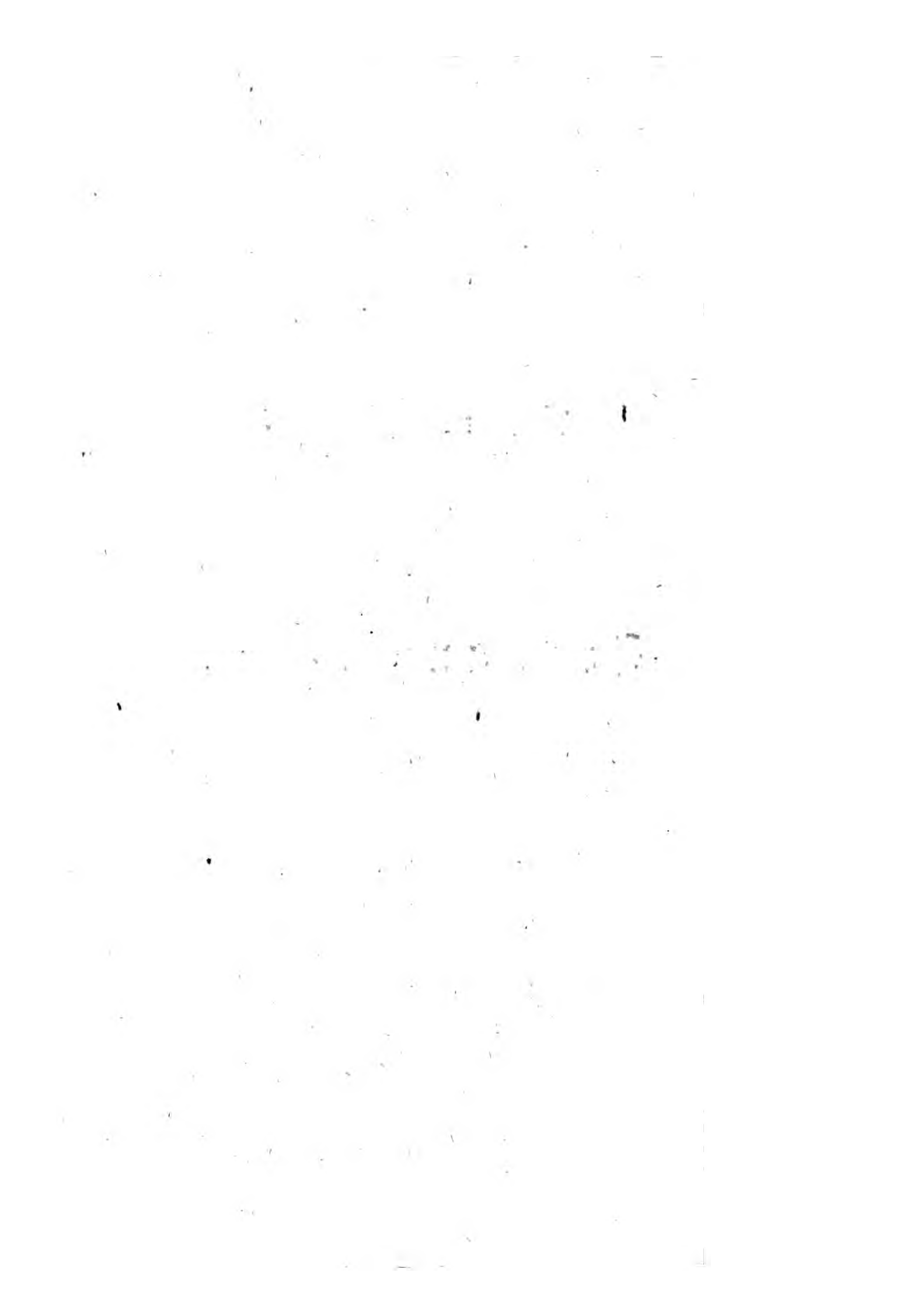

Jeg underskriver derfor her
Med andre alle Love;
En Juvenalis, Laurenberg
Jeg hvister kun i Dre,
At stærke Kjæmper tidt en Dværg
Kan og til Skamme gjøre.
Jeg mere Dotter end en Søn
Med Andre ej ophøjer,
Jeg priser ikke Qvinde-Kjøn,
Men jeg mig ene nøjer
At forestille Mænd et Spejl,
Som viser egne Laster,
Der dem bebrejder samme Fejl,
Som man os forekaster;
Jeg dem misunde og ej vil
Den Fordeel, Magt og Ære,
Som de har Ret ved Love til,
En Hævd det vel kan være.
Man saa ej disputere bør,
End hvad mod Ret er vundet,
Kun paa Natur, jeg sige tør,
Alt Saabant ej er grundet.
Jeg Sværdet ej af Skeden tar,
Naar man kun tilstaaer dette:
Hvis mere os betroet var,
Vi kunde meer forrette.

Metamorphosis.

eller

Forvandlinger.

Man skriver saa meget om Mennesker, men forsømmer
gandske Dyrenes Historie, hvorvel udi de Tider, da Dyr
kunde tale, adskillige mærkelige Ting ere forefaldne,
som man kan trække stor Lærdom af, saasom af denne,
her paa Rim satte, Historie, uddragen af en gammel Per-
gaments-Krønike, som siges at være funden udi Nicolai
Petrei Sterbo. Det Exemplar, som mig er falden udi
Hænder, er fuld af skønne Anmærkninger, hvormed Clau-
dius Lyschander og Johan Strelow har ziret dets Margi-
nes eller Brebde, saa jeg deraf seer, at det har været
bemeldte Skribenters Forsæt, at lade samme Krønike
komme for Lyset. Og hvorfor burde ikke saadant Skrift
trykkes, som er fuldt af moralske Exempler, og viser man-
ge Mennesker, hvorfra de stamme og have deres Oprin-
delse? Finder Læseren Behag udi dette Skrift, skal det
være mig kjær; hvis ikke, forbliver jeg dog altid dets
beredvillige Tjener

Hans Mikkelsen.

P. S. Dette bliver uidentvial mit sidste poetiske
Skrift; thi jeg bliver nu meget alvorlig, iligemaade no-
get magelig, vil derfor overlade unge stærke Mennesker
et Hqandværk, som jeg selv ikke er meer voren. Det er
med lystige Poeter ligesom med Katte, hvilke fra en overt-
maade

maade Raadhed, som Naturen har indplantet i dem ubi
Opvarten, henfalde til en overmaade Alvorlighed. Mit
Blod, efter min Barbers Sigelse, begynder nu at blive
temmelig phlegmatisk, og seer nær ikke saa levende ud
iaar som ifjot, hvorudover jeg har sat mig for at slutte
en evig Fred med Jordens Klobe, saaledes, at vi lade
hinanden være uskaarne paa begge Sider; thi Jorden
bliver gammel, saa der bider ingen Tugt meer paa hende;
jeg bliver ogsaa gammel, og derfor gjerne planter
Gevær. Hvad Personer især angaaer, da gjør jeg ingen
Fred med dem, som jeg aldrig har ført Krig med; thi
jeg har aldrig syndet imod de Regler, som den sunde Moral
forestriver, og allermindst ubi dette Værk, hvilket
er saa almindeligt, at en Europæer ligesaa lidt kan støde
sig derover, som en Chinese. Thi de Ting, som stjemes
med, ere ubi alle Lande, og have været ubi alle
Seculis.

Just Justesens

Betænkning over dette heroiske Poema,

To Ting, som recommendere et poetisk Værk, ere Invention og Birlighed. Den første er den vanskeligste; thi den gamle Alder allene har saaledes udtømmet alle Slags Materier, at os intet refter tilbage, uden at pynte paa, og forbedre, hvad de Græker og Romere have opfundet. Om dette Auctoris Poema er af en ny Invention, skal jeg ikke kunne sige; vist nok er det, at han selv holder den for at være ny; thi hvorvel denne sidste Alder er temmelig frugtbar paa Parobier, og de største Poeter, som Homerus, Virgilius, og Andre meer end eengang ere parodierede, saa holder han for, at endskjøndt det er gemeent at parodiere, dog blandt Parobier denne ubi sin Espece kan passere for ugemeen, undtagen noget Saa-dant er skrevet, som ham er ubekjendt; thi hvo har læst og seet alle Bøger? Hvad Birligheden er angaaende, da flyder den endeel af Poetens Capacitet, endeel af Sproggets Fuldkommenhed. Begge Parter savnes her i Henseende til den store Romer, som Auctor har taget sig for at efterfølge. Thi her fattes Ovidii Geist; her fattes ogsaa det latinste Sprogts Righed; thi vi saavel som vore Naboer maa puffe med vort Sprog saa meget som vi ville, saa finde vi dog en Fattigdom, naar vi enten imi-
tere

tere eller oversætte græske eller latinske Poeter, hvilke Sproget giver den Fordeel, at de af en halv Snæs Epithetis kan udvælge det beqvemteste; thi Autor har ikke understaaet sig med endeel af vore Poeter at bruge enten opdigtede eller af Brug komne Ord, hvorved et Skrift gjøres uforstaaeligt. Ja, saasom den, hvis Fodspor han stræber at træde, berømmes ikke mindre af letflydende end af søde og zirkelige Vers, som man kan læse med Magelighed uden Forklaringer, og dog med Forundring, saa har Autor, saa meget som muligt er, rettet sig derefter, og søgt at træffe en Middelvej mellem Bordinges Simplicitet og Philedors Højtravenhed, begge store Poeter, men endda større, hvis den ene havde gjort sig meer og den anden mindre Umag. Den første kan undskyldes derved, at han har mestendeels skrevet lystige Materier, hvortil ikke udfordres saadan høj Gejst som til heroiske Vers. Den sidste maa ske deraf, at saasom Heros Poematis er en spanske Herremand, har han holdt fornødent at gaae frem med spanske Trin; thi, naar jeg tager ud af Barket Solens Op- og Nedgang, skjøndt altid udi ny Klædebragt, item Morgentødens tapiserede Cabinetter og Safran Senge-Gardiner, saa gaaer udaf sex Dele den sjette bort. Konsten er at træffe saadan Middelvej, hvorudi om vor Autor ingen Sykke har havt, har han dog stræbet at forsøge, hvor nær han kunde komme den store romerske Poet, hvilket ikke kan udlægges ham til Hofmod; thi Ingen, som vil øve sig udi at gjøre et Skilderi, læses derudaf, at han udcopierer det bedste.

Første Bog.

Første Fabel.

Om den Tid, da Dyrene kunde tale.

Jeg, som mod Mennesker og Verdens onde Sæder
Udstømmet har min Geist, om Dyr og Planter quæder.
Min Luth omstemmet er, gir sød og liflig Klang,
Jeg flured', hvined' før, nu quæder Elfskovs Sang.
Jeg gaaer fra Stæder bort, og ensom Skove søger,
Min matte Geist blandt Dyr og Træer itkun spørger,
Min spidse Pen' jeg skjæer paa anden Maade om,
Poeter tryggest er, som gaaer i Barendom.
Den store Phoebi Søn, som Vejen mig bereder,
Om Folks Omkæbelse til Dyr og Fugle quæder.
Jeg honger over det, som mere selsomt er,
Om Besæters Dannelsse til store Mennesker.

I gamle Dage, for Saturni gyldne Alder,
 Før Stæder stiftedes, som man Regjering kalder,
 Før Riis man flettede, for Kag oprettet blev,
 Før man i haarde Staal og Marmor Love skrev *);
 Før man Metal og Steen begyndte at skattere,
 Før Prisen faldt paa Dyd, og Guld blev agtet mere,
 Førend Guds Billede blev ussel Jordklimps Træl,
 Og man for Højhed, Rang opofred' Liv og Giel;
 Førend man Slotte saae med taarne-mured Stæder,
 Som vel hos Verdens Børn Zirak for Jorden heder,
 Men dog som Bylder paa et Legem agtes kan,
 Os brejder Bellyst, Frygt, og unaturlig Stand;
 Før man saae Mennesker om Mit og Dit at tviste,
 Førend Astræa sig fra Jorden maatte liste **),
 Da Hyrde-Løvnet kun paa Jorden havde Sted,
 Og Marken ene med Naturens Ziir var klæd;
 Førend man foretog med hvasse Plov at bore
 Igjennem Jordens Ryg, og den med Harven saare,
 Før skarpe Spadejern i Jordens Muld og Sand
 Blev trykket ned udaf den kroged' Ugermand;
 Før ranke Træer blev fældt om i grønne Skove ***),
 Før over Havet sig med Mennesker at vove;

Hvert

*) Pœna metusqve aberant, nec verba minantia fixo
 AEre ligabantur.

**) Ad superos Astræa recessit.

***) Nondum cæsa suis, peregrinum ut viseret orbem,

Mou-

En Løve taled' om sin Magt med anden Løve,
 En Ulv med anden Ulv da raadsløg om at rove,
 Et Træ, en Plante da beklagede i Sang,
 At Himlen havde dem betaget, Flugt og Gang.
 For andre Fugle da en Orn, en Høg, en Glente
 Prædikede med Ord om voldsom Regimente.
 En Nattergal i Sang da prised' Myrens Dyd,
 En Myre talede om Nattergalens Lyd.
 En Ræv dicterede i kunstig zirlig Tale
 Paa Høj, i Skov, i Lund. Præcepta om Morale,
 Og viste andre Dyr heel grundig og med Flid
 Vej til Forfremmelse og Højhed samme Tid;
 En Gaas fortalte Nyt til Fuglene paa Vandet,
 Søe-Tidend' gav igjen til Dyrene paa Landet,
 Ved Løgn, ved Sandhed nu fortjente Straf, nu
 Tak;

Løs Tale derfor man da kaldte Gaafesnak.
 Om Skaden jeg især i gamle Skrifter læser,
 At den har dræbet Dyr med lange Parentheser,
 Dens Mund løb som et Hjul, den kunde tale meer,
 End nu blandt Mennesker den lærdeste Barbeer.
 Kort, hvert et Dyr, hver Fisk, hver Fugl, hvert
 Træ, hver Plante
 Ved Talen gjorde Pagt, til Venskab sig forbandte,
 Erklærede nu Krig, nu slutted' Forbund, Fred,
 Udtrykkede med Ord, nu Had, nu Kjerlighed.

Pria-

Priapus, Flora, Pan, Sylvanus da jeg finder
 Af dennem dyrket mest blandt Guder og Gubinder:
 Den store Skovgud Pan de ærede især;
 Han var blandt dennem, som blandt Hyrder Jupiter.
 Men slige Tider dog for Dyr ej vared' længe;
 Thi Jupiter fornam Skovguder sig at mænge
 For stærk med Myndighed i Verdens Herredom,
 Indskrænkte deres Magt, ja gandske stødte om,
 I det paa Planter, Dyr og Fugl han Tømme lagde,
 En evig Tausheds Dom i Jvrighed affagde,
 Saa Skov-Beltalenhed forvandlet blev til Lyb,
 Dog tabte Dyret ej med Maalet al sin Dyd.
 Man Udelhjertighed hos Løven endnu finder,
 Til Tro, Oprigtighed en Hund sig og forbinder,
 En Elefant som Mur staaer endnu udi Strid,
 En Myre endnu seer paa den tilkommend' Tid.
 Den søde Nattergal Foraarets Priis udsjunger,
 Den mindste Fugl med Flid oplækker sine Unger,
 Ja en umælend' Ræv er endnu en Statist,
 Sig teer i Skov og Lund en fin Machiavellist.
 En tyk Formørkelse dog Maalets Tab opvækker,
 Saa man ej Lærdom meer af Dyrets Sæder trækker;
 Man kan ej skrive meer om Skovens Sirlighed,
 Om Dyrets Politie i Orlog og i Fred.
 Man deler saadan Tid i fire store Alder:
 En Guld- en Sølv- en Jern- og sidste Lær- man kalder.
 I for-

I første Alder var i Skoven Enighed,
Man vidste Forskjel ej imellem Krig og Fred.
Men i Sølv-Alderen begyndte sig at snige *)
Had, Avind, Svig og List og hemmelige Krige,
Saa man Naturens Lov ej nøje tog i Agt,
Cupido øved' og sin Tyrannie og Magt.

*) — — Subiit argentea proles,
Auro deterior, fulvo pretiosior ære.

Anden Fabel.

Om Drys, samt hans Kjærlighed og
Forvandling.

Den Elskov, som jeg først maa i min Sang beskrive *),
Oftændtes i en Skov imellem Drys og Nive.
Gudinden Flora der gav Hjertet første Saar,
Dg ved den Lejlighed Drys anden Skabning faaer.
I det frugtbare Land, hvor Nilus prægtigst flyder,
I dybe Rønder sig i Middelhav udgynder,
Man fordum saae en Skov, som Lind og Ege bar,
Dg af Skovguden Pan til Sæde udvalgt var,
Af høje Aske, som mod Himlens Skyer række **)
Af Bidie-Træer, som ved Nabred sig udstrække,
Af Bøg, af ranke Pil, uknudet Fyrre-Træ
Man der i Hobetal at blomstre kunde see.

Den

*) Primus amor Phœbi &c.

**) — — non Chaonis abfuit arbor,

Non nemus Heliadum, non frondibus esculis
altis,

Nec tilia molles &c.

Den evig grønne Buxk, den dobbelt farved' Myrte,
 De laadne Grane, som haaragtig' Toppe førte,
 Den sejerrige Palm, den stærke haarde Eg,
 Det kydske Laurbær-Træ, som kroner Kamp og Leeg *),
 Den højelige Birk, de bløde fjelne Linde
 Man udi Daphne Skov i Mængde kunde finde,
 Den kostbar Ceder, det vellugtend' Enbær-Træ,
 Den grædende Cypress, som tegner Sorg og Bæe **),
 Den vingvistklædte Elm, den krybende Vedbene ***),
 Samt Havetræer med af Frugter krumme Grene;
 Alt denne prægtig Skov var falden udi Lod,
 Der kronet var udaf Natur med Dverflod.
 Af onde Planter, som af Neller, Colbqvinter
 Var ikkun ringe Tal, men Liljer, Hyacinther
 I saadan Dverflod ****), som Havet Draaber Vand,
 Som Skov gir Lov, som Eng gir Græs og Strand-
 bred Sand.

Min Pen er alt for sløv, udførlig Alt at skrive,
 Paa Daphnes Herlighed en fuld Afribsning give.
 Hvert Træ var dannet af Naturen uden Meen,
 Og over Skyerne udstrakte Top og Green.

Men

*) Innuba laurus.

**) Cypress bruges i Sorg.

— — — — Lugebere nobis,

Lugebis alios, aderisque dolentibus.

***) Flexipedes hederæ & amictæ vitibus ulmi.

****) — — quot messis aristas,

Sylva gerit frondes, ejectas litus arenas.

Men Drys og Nive dog var Skovens Jir og Hæder,
 De stod blandt andre Træ'r som Taarn i høje Stæder,
 Som Hoved-Diamant indsluttet i en Ring

Blandt andre Stene, som er fæstede omkring.

Sylvanus havde Drys blandt alle Træ'r udkaaret;
 Naar af en yndig Nø og Nymphe han var faaret,
 I Tusmørk, Dagbræk, sit af Elskov sydend' Blod
 Han ofte kjølede ved samme Træes Rod.

Da Saadant kundbart blev for Planternes Gudinde,
 Hun pønsede paa Hævn, paa Svig mod Drys at
 spinde,

Skjøndt Træet ene var uskyldigt Instrument,
 Skovguden havde kun til Skjul og Skygge tjent.
 Hun til Cupido løb, sig kasted' for hans Fodder,
 Hun sagde: vinged' Gud! Høngjerrighed mig nøder
 Din Hjælp at søge, spænd Din Bue op med Jil,
 Skyd i den stolte Drys en brændend' Elskovs-Pil;
 Jeg skal for Dig en Krands af gule Blomster flette,
 I Nymphers Urtegaard Dig Dørre aabne sætte,
 I Hyacinthers og i Liljers Purpur-Sal.

Ved yndig Tusmørk Du af mig indføres skal.

I Tomfru-Lund jeg Led ej meer for Dig skal lukke,
 Hvert Gjerde, Plankeværk skal aaben staae og bukke.

Cupido af de Død en blussend' Farve fik,

Gudinden trøstet' med et Smil og yndigt Nik;

Sin Bue spændte op med mild og villig Mine;

En Pil man hørte strax i tynde Luft at hvine,

Som gjennem haarde Bark og Træ til Marven drev.
 Drys derved stønnede, og strax anstucken blev.
 Thi intet Hjerter er saa stivt, saa stærk omgjerdet,
 Ej Sjæl med Staal-Natur og Flinte-Harnisk hærdet,
 Hvor den jo trænger ind. Hvert Hjertes isnet Sø
 Ved mindste Bueskud maa løsne sig og tve.
 Her tændtes Elskov strax til Nabo-Egen Nive.
 Drys ønsked' sukkende til liden Buss at blive,
 Som stod ved Nives Rod. Han selv var ej saa nær,
 At han den kunde naae, som ham var ene kjær.
 Ved Bindens Hjælp man saae ham Grenene at strække,
 Og i Forhaabning var sin Nive tidt at række,
 Men Binden, hvoraf han til Nive bøjed blev,
 Det Bind hans Nive og tilbage fra ham drev.
 Ach Himmel! sagde han med Graad og hule Sukke,
 Saa tidt jeg stræber mig imod min Skat at bukke,
 Saa tidt den viger bort. O, hvilket Tyrannie!
 Som til Fortvølelse, til grummet' Raseri
 En elskforbrændend' Sjæl forlystes ved at drive.
 Stat still' et Djeblik, o, allerstjønne' Nive!
 Den, jeg har kjær, mig slyper, mig teer Foragt og
 Had,
 Tilstød, om ej en Green, saa dog et lidet Blad,
 En liden Knop, at jeg et lædskend' Kys maa give.
 Hun syntes af hans Suk omsider rørt at blive,
 Og stundum vendede mod sit forliebte Træ,
 For det at trøste med et venligt Kys; men see!

Hvad

Hvad skede? Nive sig tre Gange mod ham strakte,
 Tre Gange hendes Kys han syntes at foragte.
 Sligt Nive smertebe. Hun sagde: nu jeg seer
 Din sminket Kjærlighed; Du skuffer mig ej meer.
 Drys raabte overlydt: jeg Himlens Domme kjender,
 Jeg smægtes udaf Tørst, mig selv fra Kilden vender,
 Jeg tæres udaf Ild, en kjølig Skygge naaer,
 Jeg seer min Frelse; men jeg selv tilbage gaaer.
 Stat, skjøne Nive! stat end eengang for mig stille,
 Din Drys skal aldrig meer saaledes med Dig spille.
 Hun atter bøjede sig til ham, tilbød Fred,
 Drys atter veeg igjen som af Koldhindighed.
 Han havde Vindens Drift tilforn kun agtet føje,
 Men, naar man elsker, man betragter alting nøje;
 Han med Fortvivlelse nu og med Forundring seer
 Som et Mirakel, hvad som dog hver Time skeer.
 Det ædle Egetræ man saae af Sorg forsvinde,
 Og yppig Bædske af hvert Blad som Taare rinde,
 Saa Jorden om dens Rod var aldrig mere vaad;
 Men Nive ansaae Alt som Crocodile-Graad.
 Kort, Drys forsvandtes, og dens Marv blev fold
 og isned,
 Stod uden Følelse fortørret og bortvisket,
 Den grønne Ungdom nys aftegnet var; men see!
 Den nu som Plante stod, den Tidens Meje-Lee,
 Naar den af Alderdom mod Dødens Aften helber,
 Ved Himlens affag'de Dom og Skjæbnens Lov omfælder;
 Hver

Hver Kvist, hver Gren tog af, hver Knop, hvert
 Blad krøb ind,
 Men Nive stedse blev ved samme haarde Sind.
 Dens Bark begyndte og omsider til at briste,
 Saa Drys, hvis Lige man i Yndighed ej vidste,
 Hvis Skjønhed Fugle nys til quiddrend' Lovsang drev,
 Som før var Skovens Sir, nu Skovens Vanheld blev.
 Da Skovenes Monark sig Jammer fik at vide,
 Han ilede didhen at redde Drys itide;
 Men det forsilde var. Han til Undsætning kom,
 Da alt fuldbyrdet var Gudindens strænge Dom.
 Ved denne Hændelse Du dog ej Sjel skal tabe,
 Han sagde: 'jeg vil Dig til Menneske omkabe;
 Strax skede det, som man kan moren ikke troe,
 At alle Grene sig forenede til to.
 Som tvende Arme sig mod Nabo-Egen strakte.
 Sligt stor Forundring hos de andre Dyr opvakte.
 En mindre Gren til Haand, en Kvist til Finger blev,
 Og Træets Stamme sig i tvende Parter rev,
 Gik anden Skikkelse, og dannedes til Fødder,
 Det Lær, Negle blev, som før var Træets Rødder,
 Dens Top til Hoved gik, og Bladene til Haar,
 Istedes for et Træ en Mand i Skoven staaer,
 Som strax fra Træer sig til Mennesker begiver,
 Og for sin Skabning højt af dem anseet bliver,
 Er sat i Bærdighed, og dyrket som en Gud.
 Udfyllig store Folk i Verden spirer ud.

Af denne skjønne Eeg, Statister, Generaler,
Raadsherrer, Syndici, Abbeder, Cardinaler,
De fra et Gres-Trin til andet stedse gaaer,
Dg af Stamfaderen ved Fødslen dette faaer,
At lidt træagtige de undertiden ere:

De ingen Frugter, men allene Blade bære,
Med deres Skygge dog og Grene dække kan
Smaa andre kloge Folk af ringe, fattig Stand.

Tredie Fabel.

Om Nives og Hyrdens Lityri Fald
og Forvandling.

Ved dette store Mord Gubindens Hævn blev mættet,
Det, som hun haded' mest, af Skoven var udslættet,
Dog sminket Ansigt tog, saae højt bedrovet ud,
Hun bange var for Hævn, hun frygted' Skovens Gud.
Hun sagde: borte er vor Skovs Pirat og Smykke!
Dg Karfag foregav til saadan stor Ulykke,
At den til ublu Skjul Sylvano havde tjent,
Dg derfor store Pan til Brede havde tændt.
Det er kun ringe Sag for en forslagen Kvinde
Paa Ormet Hvidt for Sort lettroend' Mænd at binde.
Her Floræ sminked' Snak Sylvanum overbandt,
Især som den med Suk og Medynk var beblandt.
Men ingen Kvinde dog til evig Tid kan tie,
Hvorlænge man dem seer med knytted' Tunger bie,
Saa Lausheds Baand blir brudt, de skjulte Ting
maa ud,
Som ved indprentet Lov og ved Naturens Bud.

Thi kunde denne Bist ej længer skjulet blive,
 Hun selv sig aabnede for Ege-Træet Nive,
 Fortalte Aarsag til det store Sørgespil;
 Men Ræven paa et Træ stod, rakte Dre til,
 Et Ord ej falde lod paa Jorden af den Tale,
 Men nøje mærked' alt fra Hoved indtil Hale.
 Han til Sylvanum fløj, det store Sørgespil
 Fortalte tydelig, og lagde mere til.

Strax dette hidsede Skovfyrsten op til Brede.
 Han sagde: hvilket Træ mig mere vil tilbede?
 Hver Ege, hver Pil, hver Bøg, hver Ceder, Fyr
 og Gran

Bespotte vil mit Navn end for den store Pan.
 Ej mindste Tornebusk vil mig herefter dyrke *),
 En Nalle raabe vil: hvor er Sylvani Styrke?
 Hvor er hans Herredom? hvor er hans store Magt?
 Hvis jeg ved blodig Hævn ej sletter den Foragt.
 Ret som en stridbar Hest, naar snorrend' Tromme
 røres **),

Feldtherren giver Tegn, og Strids-Basunen høres,
 Af Brede vrindskende med skummend' Bidsel staaer,
 Og med jernsaaled Fod af Jorden Echo slaaer;

Saa

*) — — Quis numen adoret

Præterea? aut supplex aris imponat honorem.

***) Ut fremit acer equus, cum bellicus ære canoro

Signa dedit tubicen, pugnæque assumit amo-
 rem.

Saa Dette Skovens Gud til Bitterhed optændte ;
 Af Fryghed til Krig og blodig Hævn han brændte.
 Han sagde frys send' : jeg skal til Plutonem gaae,
 De sorte Gejster jeg til Hævn bevæge maa.
 Afgrundens Søstre med de ædbergiftig Deme
 Spirres maa til Mord, og mod Gudinden stotme.
 Den sorte Konge selv, den fæle Natte-Gud,
 De grumme Furier for mig skal løse ud,
 Det mørke Rige skal af Hævn og Brede hvine,
 Og saae i Skoven Mord, Ulykke, dobbelt Pine;
 Thi enkelt Hævn og Straf mit Sind ej mættes med,
 Men to Ulykker maa paa Flora regne ned.
 Jeg Helveds Furier til Daphne Skov indstævner.
 Jeg en Misgjerning gjør, og en Misgjerning hævner *),
 Jeg straffer, opper selv en uretfærdig Krig ;
 Jeg lægger Last til Last, og lægger Lig til Lig.
 Han derpaa hente lod en højveltalend' Skade,
 Og sagde: Kitta! hør, Du Dig til Ambassade
 I Hast berede maa, flyv til det mørke Stev,
 Bevæg Ulecto med Din Højveltalendhed,
 At komme mig til Hjælp, den store Spot udslætte,
 Som mig tilføjet er. Siig hende ogsaa dette,
 At Floræ Djesteen den stolte Nive er,
 At Tityrus hun har blandt alle Hyrder kjær.
 Bed hende Tityrum til Raseri at drive,
 At irre ham til Mord mod Egetræet Nive,

Paa

*) *Ulciscor facioque nefas.*

Paa det tilligemed han selv omkomme maa,
 Og Flora paa een Tid et dobbelt Saar kan faae.
 Strax Kitta færdig er, udstrækker sine Vinger
 Sit Legem hæver, og sig ubi Luften svinger,
 Som baleariff Piiil fløj over Acheron,
 Den giftig stinkend' Styr og sydenb' Phlegeton.
 Blandt fæle Aander og Plutonis Undersaatter
 Han endelig blev vaer Alecto Nattens Dotter,
 Som blandt Eumenibes seer allerfælest ud;
 For hende skjælver selv den mørke Boligs Gud.
 De andre Furier Tisiphone, Megære,
 Skjøndt hendes Søstre, dog for hende bange ere.
 Skræk, Mord, Fortvivlelse i Panden tegnet staaer,
 Hugorme, Slanger, hun isteden har for Haar.
 Hevngjærrighed er malt paa begge blege Kinde,
 Man seer den grønne Gift af skarpe Djne rinde.
 Hun til Drabanter har Bæængstelse og Rød *)
 Skræk, Hevn, Forbittrelse, Fortvivlelse og Død.
 Sylvani Sendebud strax Nattens Dotter kjender,
 Sit fæle Ansigt til den skjælvend' Kitta vender,
 Som da berettede med stor Veltalenhed,
 Sin Larv og Krend' saa paa dette mørke Sted:
 Hør Du, som sorte Nat med Acheron har fødte,
 Som til at stifte Dødt Dig aldrig haver rødet,

Hør,

*) — — Luctus comitatur euntem,

Et pavor & terror, trepidoque insania vultu.

Hør, o Gudinde! Du, som Folk med Blindhed
flaer,

Du som i Verden Mord, Ulykke, Avind saaer,
Som Broder nærer mod en Broder Sværd at trække,
Som kan Forældre selv til Strid mod Børn opvække,
Som slæjfer Stad og Muur, forstyrrer Landfred,
Udsplitter Forbund, som beseglet er med Eed;
At stifte Uheld er jo Dig til ingen Byrde,
Driv derfor Tithrum, Gudindens Floræ Hyrde,
Driv ham at hugge om Gudindens kjære Træ,
Du derved stifte kan paa eengang dobbelt Bæ.

Alecto, som til Mord sig aldrig lader drive,
Af Skadens Tale man saae meer opmuntret blive;
Thi end blandt Mennesker fast Ingen funden er,
Som i Bøstalenhed kom denne Skade nær.
Pericles, Tullius, med Tale-Konst maa bramme;
Men Skaden gjorde dem dog lettelig til Skamme;
Han var i Daphne Skov blandt Fugle, Dyr og
Træ't

I sin Tid meer i Agt end de blandt Mennesker.
Man brugte Skaderne i Skoven til Legater,
De slutted' mellem Dyr og Guder selv Tractater;
For alle Skader dog vor Kitta Prisen bar,
Som Cicero i Rom, han udi Skoven var.
Men Kitta havde ej sin Tale før til Ende,
Før man Alecto saae mod Lyset sig at vende,

Dg heel stiltiende fra mørke Bolig flye,
 Bedækket af en tyk og hæsliq Matte-Skye.
 Hun hvilede ej, før hun kom til Hyrdens Bolig,
 Hvor hun fandt Lityrum at sove tryg og rolig.
 Da en af Slangerne krøb ind i Hyrdens Barm,
 Som fyldte Hjertet op med Bitterhed og Harm.
 Den forrigfulde Drys i Søvne stod for Dje,
 Dg syntes ham til Hævn mod Floræ Teg at bje.
 Han strax af Giften Lyst til Mord mod Nive fik,
 I Søvne hvide Skum ham udaf Munden gik.
 Han sprang af Sengen op, tog heftig til at løbe,
 Ret ligesom en Top, der drives af en Svøbe *).
 Den skarpe Morder-Dr han ubi Haanden fik,
 Af Brede skummende i Skoven dermed gik,
 Ej standsende, før han kom nær til Egen Nive,
 Da hæved' Morder-Arm for Banesaar at give.
 Hvad har, o Lityre! ophidsset Dig til Mord,
 Hun sagde skjelvende; han svared' ej et Ord,
 Men hæved' hvasse Dr, og hug med begge Hænder;
 Hun skreg: hvad Furie til Brede Dig optænder?
 Skal Floræ Teg da bse ved Floræ Hyrdes Haand?
 Ach! Meliboei Søn blir Nives Banemand!
 Hold inde, Lityre! betænk, Du foretager
 Det Din Gudinde mest af alle Ting mishager;
 Du iler til Dit Fald. Min Død blir jo Din Død;
 Da sukked' han, som den sin Gjerning alt fortrød,

*) Ceu quondam torto volitans lub verbero turbo.

Mod Jorden Dine slog, sin Morder-Dr lod falde,
 Ulecto dog igjen opirrede hans Galde,
 Til ny Forbittrelse og Brede Hyrden bred,
 At han meer hærdebes og mere rasend' blev,
 Tar Dren op igjen med ny og dobbel Jver,
 Og dødelige Saar i Træets Stamme giver.
 Ved hvert et Hug et Suk den halvbød Nive gav;
 Men det bevægede ham ej at lade af.
 De andre Træer, som sliq Gjerning saae og hørte,
 Da zittrede af Skræk og alle Blade rørte,
 Hver Fugl i Luften still' med strakte Vinger stod,
 Med stor Forfkrækkelse saae rinde Nives Blob.
 Alt, hvad som quiddred' nys, da stod med knyttet Tunge,
 Hver Lærke, Nattergal blev taus, holdt op at sjunge,
 Ja Nilus-Strommen selv af Skræk sig hæved' op,
 Og overskylled' Gran samt Piil og Ceders-Top.
 Den hele Skov blev stum, de zittrend' frygtsom Bryste,
 For Lyd og Klage-Skrig kun tause Suk udøste.
 Ret som, naar Norden-Frost, Sø, Mark og Bange
   flaaer,
 Da alt, hvad spilled' nys, som uden Ande staaer.
 Al Lyd blir kvalt. Man hør' ej Binden meer at knurre,
 Det nylig vrede Hav blir taus og ej tør murre.
 Saa Liv og Følelse det fæle Syn betar *),
 Hver frygtsom er, men tør ej frygte aabenbar.

Da

*) — — gemitu sic quisque latenti,

Non ausus timuisse palam, vox nulla dolori

Credita.

Da Nive raabte: hjælp Dit kjære Træ, Gudinde!
 Alecto dog blev ved vor Hyrde at forblinde,
 Saa Suk og Klage ham ophidsede kun meer,
 Han ej aflader, før han Nive falde seer.
 Da, for at redde Liv, han gaaer et Trin til Side;
 Men Vestenvinden, som sliig Vold ej kunde lide,
 Af Brede hvinende affagde Hyrdens Dom;
 Saa Nive med sit Fald og fælded' Hyrden om.
 Det store dobbelt Mord Alectos Hjerte glæder,
 Hun sig opskjorter, til Hjemreisen sig bereder,
 Sin slangegiftig Krop i Luften svinger hen,
 Til sorte Bolig kom i Djeblik igjen.
 Men Demogorgons Søn i Hjertet blev bedrøvet,
 At see den hellig Skov sin største Ziir berøvet.
 Han sagde: hvad kan dog imodstaae Skjæbnens Dom;
 Men de ej raadne skal; jeg dem vil støbe om.
 Af begge Døde jeg et levend' Dyr vil danne,
 Som for sin Afkom Vej til Herlighed skal bane.
 Strax Nive, Eityrus fik Liv igjen, stod op,
 Og tvende Legemer løb sammen til en Krop *).
 Hvad dobbelt var blev eet. Den døde Nives Rødder
 Forenede sig med den døde Hyrdes Fødder.
 Alt blev ukjendeligt, en anden Form og Skik
 Ved saadan Hændelse og Sammensmeltning fik.

Træ,

) — — — mista duorum

Corpora junguntur, faciesque induitur illis

Una — — —

Træ, Saft med Kjød og Blod man saae sig at forene,
 Negl, Fingre, Hænder, Arm med Knoppe, Dvi-
 ste, Grene.

Med Blade Hovedhaar, og Hovedet med Top,
 Den haarde Bark blev Hud og Stammen gik til Krop.
 Sligt aldrig før var seet i Skoven nogensinde,
 Af tvende Døde her udspirede en Dvinde,
 Af hvilken stammer ned en selsom Dvinde-Art,
 Som attraaer Alting, og forkaster Alting snart,
 Som i et Djeblik for ingen Ting kan græde,
 I andet Djeblik for Intet sig kan glæde,
 Som Flod og Ebbe nu sig hæver, nu gaaer ned,
 Og kun bestandig er i Ubestandighed.

Saa, naar man Dvinder seer, som Ingen kan beskrive,
 De da en Samling er af Tityrus og Nive,
 En Sammensmeltning af et tusend' Menneske,
 Samt en koldfindig Eeg, et koldt sagtmodigt Træ.
 Deslige Lader man hos Mænd kan ogsaa finde;
 Men de udspirer og af samme selsom Dvinde.
 Hvert Menneske, som har deslige Flygtighed,
 Er Locris Plante, og af hende stiger ned.

Fjerde Fabel.

Om Gokkyr's eller Gøgens Brøde, saa og
 hvorledes han straffes og forvandles.

I Stovens Middelpunkt Fru Fama haver Sæde*),
 Fra Slottet Gange hen til alle Steder lede.
 Der Alting aabent staaer, ej findes mindste Skjul,
 Igjennem Væg og Luft gaaer tusind' Spræk og Hul.
 Det hele Slot bestaaer af tynd og klingrend' Kobber,
 Tilbagedriver Røst, gir Gjensvar, naar man raaber.
 Den stumme Hvile der ej haver mindste Sted.
 Der aldrig gives Lyd og Rum til Rolighed;
 Dog ej saa megen Raab man hør' som sagte Snurren,
 Som ligner Elvesald og langt fra Havets Murren.
 Man i Forstuerne Almue vrimle seer,
 Som siger alt, hvad skeer, og hvad som ikke skeer,
 Hvis Tale er af Løgn og Sandt en Sammenblanding;
 Til alle Tidender skeer Tillæg og Forandring.

Fra

*) Orbe locus medio est inter terrasque fretumque,
 Fama tenet, summaque domum sibi legit in
 arce &c.

Fra En til Anden som en Sneboldt Talen gaaer,
 So meer den væltes frem, jo meer den Kræfter faaer.
 Om Slottet sværmer Sorg og overvættets Glæde *),
 Man hører Nogle lee, man hører Andre græde;
 En uvis Mummel nu om Krig, og nu om Fred,
 Som rejser sig af Haab, af Frygt, Lettroenhed,
 Oprørist dristig Snak tidt falsk dog ubi Orden,
 Om hvad i Himlen skeer, paa Havet og paa Jorden,
 Som dette vinged' Dyr og lynildløbend' Bud
 I klingend' Sølv-Trompet i Verden blæser ud.
 Den tusindmunded' Fugl sig stilled' for Gudinden,
 Der sad i grønne Lund med Haanden under kinden,
 Sig mætted' med den List, hun havde spillet nys
 Ved Vingegudens Hjelp mod Egetræet Drys.
 Der dette Sørge spil til hende Fama sagde,
 Og efter Bane af sit eget dertil lagde,
 Fløj derpaa ilig bort med Lynild-Hastighed,
 At spørge, føre Nytt paa og til anden Sted.
 Sligt var et Jordenslag for Planternes Gudinde,
 Man hørte hule Suk, man Djnene saae rinde,
 Som Strømme Taarerne paa hvide Kinder randt **),
 Ja som af Klippen gaaer om Høsten sorte Vand,

Sag

*) Illic credulitas, illic temerarius error

Vanaqve lætitia est, consternatiqve timores,
 Seditioqve repens, dubioqve auctore sulurri,
 Et quid in cœlo rerum, pelagoqve geratur.

***) Herudaf kan sees, at de fare vild, som holde for,
 at

Jeg kan ej selv, jeg maa, o Musa! Dig umage,
 At føre frem i Sang Gudindens bittre Klage.
 Siig ubesværet frem, stem op, Calliope!
 Dpregn mig Ord for Ord Gudindens Klagevee.
 Saa faldte hendes Ord, beblandt med Suk og Hikke:
 Hør, I Gubinder! hør, I Parcæ, som beskikke,
 Hvorlænge Mennesker paa Jorden leve maa,
 Og sætte Grændser, som man ej bør overgaae,
 Hvad Herlighed er det for Guder og Gubinder,
 At man til evig Tid at leve dem forbinder?
 For en bedrøvet Sjæl en Trøst i Sorgen er,
 At Tenen hæves, og man Leve-Traaden skjær,
 At Somren blomstres ud, og man seer Alderdommen
 Med Dødens Vinter-Tis til Trøst at være kommen,
 Og man blir fældet om af Tidens Meje-Lee,
 Med Sorgen graves ned i Jordens mørke Blee.
 Hvi os til evig Tid skal Sorg og Modgang tære *)?
 Hvi ene Gubers Traad vil Atropos ej skjære?
 Os Skjæbnen tager udaf Dødeliges Tal,
 Paa det vi plages kun, men ej hufvales skal.
 En Dødelig kan med et Stød af Morder-Klinge
 Forløse ængstet Sjæl, og udaf Lænker bringe;

Her

at Guder og Gubinder ikke græde, Venus selv har
 ikke været fri derfor.

Tristior & lacrymis oculos suffusa nitentes
 Alloquitur Venus.

*) Nec finire licet tantos mihi morte dolores.

Sed nocet esse Deam, præclusaque janua leti.

Her skummes udaf Angst mit pinefulde Blod;
 Jeg ønsker Døden, men min Skjæbne staaer imod.
 Jeg har ej Marsag til at leve, maa dog leve.
 For Dine disse to vil Dag og Nat mig svæve.
 Med enkelt Plage ej min Skjæbne nøjes kan,
 Undtagen Tityrus blir Nives Banemand,
 Undtagen Tityrum mod Nive man opægger,
 Og Nive Tityrum tillige ødelægger.
 Hvo ubi Trost kan vel, i Skjønhed, i Farstand
 Mod Meliboei Søn i Skoven lignes kan?
 Hvor anden Tityrum skal Flora mere finde?
 Der, før man gyldne Sol paa Horizont saae rinde,
 Før Morgenrødens Skin, naar Træ, naar Fugl
 end sov,
 Med Strænge-Leg og Sang udbredede min Lov.
 Men det er ikke nok, jeg mistede min Hyrde,
 Mig Skjæbnen lægger til en Byrde anden Byrde,
 En Sorg til anden Sorg, en Nød til anden Nød,
 Et Saar til andet Saar, en Død til anden Død;
 To Sorgestykker man paa eengang med mig spiller,
 Med to Klenodier man mig paa eengang stiller,
 Mig og berøves maa mit yndigt kjære Træ,
 Ja jeg ved Hyrdens Haand maa Nive myrdet see.
 O, Daphne Skov! som nys var al min Lyst og Glæde,
 See, jeg Dig vender Ryg, Dig meer ej vil betræde,
 Dig som vanhellig flyer, forbandet evig vær!
 For Eder Dornebusk, for Lilier Neller bær!

Du,

Du, som tilforne var Gudinders, Guders Sæde,
 Bliv til en Udørf, bliv til giftig Slangers Rede,
 I Dig ej længer Trøst, Fornøjelse jeg seer.
 Min Sol jo dales ned, min Nive er ej meer.
 Den Hjerter har som Staal, hvis Dine ikke rinder,
 Natur som Tiger, der sig ej bevæget finder
 Af saadan Klage-Sang. Men Gøgen paa et Træ,
 Da andre Fugle stod nedslagne, raabte Bæ,
 Gudinden spottede; og loe af hendes Tale;
 Da vaagned' Flora op som af en Svov og Dvale,
 Da Sorg forvandlet blev til Hævn og Bitterhed,
 Da Sindet muntert blev, som før var slaget ned.
 Tilstød ej, Jupiter! hun skreg med Suk og Taare,
 At denne Gokkyr skal ustraffet Flora daare;
 Tilstød ej, at jeg blir til Fabel, Eventyr,
 Til en foragtet Ting blandt Træer, Fugle, Dyr.
 Slig Klage Binden strax til Jupiter henvorte;
 Monarchens Hjerter af Medlidenhed sig rørte.
 Han af Olympi Top en Jordensstraale skjød,
 Hvoraf den Spottesfugl til Jorden styrted' død.
 De andre Fugle saae sligt Fald med Hjerteglæde.
 Thi Gøgen lister sig i andre Fugles Rede,
 Og der Sædvane har at lægge Unger ud,
 Skjøndt Saadant strider mod Skovgudens Lov og
 Bud.

Man har ved strænge Bud slig Ibræt søgt at hæmme,
 Men Gøgen sin Natur dog ej har kundet glemme.

To flere Love Pan i Skov og Lunde skrev,
 To mere Gøgen til den Synd ophidset blev;
 Thi Mange muntres op til Laster og Udyder,
 Just fordi Dyrighed dem strængelig forbyder;
 Saa det og Gøgen gif, derfor andre Dyr
 Sig frydede at see udryddet Skovens Tyr.
 Sylvanus derimod opirret blev til Brede;
 Han sagde: Gøgen jeg vil andet Liv berede.
 Han ej forraadnes, ej til Spot her ligge skal;
 Jeg ham forflytte vil blandt Menneskenes Tal.
 Strax for et Gøgeneb, for dunet Hoved, Vinger,
 Brød frem veldannet Mund, et Ansigt, Haand med
 Finger.

Saa intet blev igjen af Cockyr forrig' Stand;
 Men af en Gøg stod op en skjon velvoren Mand,
 Som strax af Skoven sig til næste By begiver,
 Og der Adjunctus for de gamle Hyrder bliver,
 Hvis Arbejd mere ej for Alderdom gif frem,
 Til Jordens Dyrkelse var bleven ubeqvem.
 Man tørre Heder strax saae frugtbar Egn at blive,
 Den Jord, som mavrest var, mest hyppig Bort at
 give.

Hyrbinden ubi sær sig frydede derved,
 At see sin gamle Mand forhvervet Rolighed,
 At leve øvrig Tid i Fred foruden Møje,
 Fri fra det Slaveri at tærffe, saae og pløje;

Thi

Thi Cokkyr udi alt tilhænde gif Enhver,
 Dog hjalp han gamle Mænd, som billigt, udi sær.
 Hans Aftom arvet har den Dyb, og samme Sæder
 Har øvet prifelig endog i store Stæder,
 Sig fremmed Arbejd ej har ladet være fur,
 Dg ej vanslægtet har fra første Gøgs Natur.
 Skjøndt flig Belgjerning dog ej fleste Mænd befalder,
 Thi til Belønning man dem Byers Tyre kalder;
 Med stor Taalmodighed de lide dog den Spot,
 Fremture derudi, og Folk bevise Godt.

Femte Fabel.

Om Kittæ Gjestebud og Edderkoppens
Forvandling.

Men Cockhys Undergang dog kunde ej udslætte
Gubindens Hjertesorg; man hørte hende trætte,
Dg klage bitterlig mod Himlens haarde Dom,
Hun løb blandt Fugle, Dyr og Træ'r i Skoven om,
Beflagende sin Nød, udsende sin Bredde,
Nu hun fortvivled', nu til Hævn sig gjorde rede.
Sylvanus, sagde hun, har slettet dette Riis;
Seg ham har mistænkt, men her fattes mig Bevis.
Seg Spejdere i Skov, i Lunde maa udstæde,
Som rette Sandhed kan i denne Sag oplede;
Seg Fugle, Træer, Dyr med Løfter lokke maa,
De allerlistigste maa mig til Haande gaae.
Da dem blandt Fugle, Dyr, som vare mest bekendte
Af Lærdom og Forstand, hun strax lod til sig hente,
En Ravn, en Høg, en Bjørn, en Orn, en Tiger,
Ræv,
Til Skovens Vesterkant stiltiend' hun forskrev.

Hun

Hun over mindre Dyr dem Hals og Haand tilfagde,
Til Løfter Trudseler som myndig Frue lagde *).

Gav Høgen Duejagt i Luften og paa Tag,

Dg viste aaben Vej til hvert et Dueflag.

Hun Bjørnen lovede til Ro, til Hest, til Hoppe

Fri Gang i Bondens Stald, og Rævnen døde Kroppe

At skalte med af Dyr, af Fugle, Menneker,

Dg ej tiltales af den Dødes Arvinger.

Hun Ræven Underjagt gav over Gjæs og Vænder

I hele Bondens Gaard fri og ubundne Hænder,

At plyndre, fange, slaae og fælde Alting ned,

Dg uden Fare gaae med Byttet bort i Fred.

Uf slige Løfter da Enhver opmuntret bliver,

Forretter Floræ Sag med Midfjerhed og Iver;

Men Aloper i List de andre overgik,

Dg disse skjulte Ting i Hast for Lyset fik.

Hvor Nogen talede, han spidsed' listig Dre,

For Underretning om de skjulte Ting at høre.

Ser Gange Solen løb sin Himmelbue om,

Men Aloper dog ej til Sagens Kundskab kom.

Dmsider gik han til en snaksom Skade-Nede,

Hvor Skadens spæde Børn han hørte at udbrede

Den Ære, Kitta var beviist af Skovens Gud,

At af Sylvano han var brugt til Sendebud.

Den Ene overgik den Anden i at prale;

Men Ræven mærked' Alt fra Hovedet til Hale.

Midt

*) Minas regaliter addit.

Midt udi Tølen kom den spragled' Moder hjem,
 Da brød omstændelig for Lyset Sagen frem.
 Hun til de glade Børn uddelede først Gaver,
 Som samlede' vare i de skjønnne frugtbar' Haver,
 Hvor ved Sylvani Hjelp hun yppig Forraad fandt,
 Og meer i tørre Skov ej søgte Proviant.
 Hun derpaa blæstes op, sig brysted' som en Due,
 Og sagde: man mig skal herefter kalde Frue.
 Gav Marsag dertil i høstravend' kostbar Ord,
 Fortalte Hyrdens Fald og Egetræets Mord.
 De kjære spæde Børn sligt hørte an med Glæde,
 Og bleve af den Snak, skjøndt tidt fortalt, ej kjede,
 Men Ræven midlertid fuldførte sin Journal,
 Den prentede' i sit Sind, og sig tilbage stjal,
 Løb udi Skoven om, sin Frue at oplede,
 Og ved slig Tidend' Vej til Velstand at berede.
 Han søgte Stedet, hvor Gudinden ham forlob,
 Ved siden kjellig Bæk, der Flora endda stod
 I dybe Tanker, og forventende med Smerte,
 At høre det, som kun besværges Sjel og Hjerte.
 Hun længtes efter Nytt, at høre Tidender,
 Som hidser Blodet op, til Marv og Hjerte skjær.
 Da Aloxer sin Priis begyndte at udbrede,
 For sit Gesandtskab heel stortalend gjorde rede,
 Fortalte, med hvad List han alting gjennemgik,
 Ved hvilke Midler han om Sagen Kundskab fik.

Da

Da raabte Flora: o, Sylvane! jeg jo tænkte,
 At Du allene mig den bittre Skaal iskjænkte.
 Jeg over hannem selv, besvær ej Hævn kan faae,
 Men Sendebudet skal min Brede ej undgaae.
 Slikt skal det hele Huus til Undergang geraade.
 Hun derpaa Aloper gav Affked ubi Naade,
 Som strax paa Rejsen sig til Bondens Gaard begav,
 Hvor han først Bytte fik, men siden fandt sin Grav.
 Tre Gange Maanens Horn man fulde saae og tomme,
 Af Foraarsæden Ar og moden Frugt at komme;
 Tre Gange hævedes og nedfaldt Nili Flod;
 Men Flora endda ej sin Hævn fremskinne lod.
 Sit blodigt Forsæt hun saalænge holdt tilbage,
 For en særdeles Hævn ved Lejlighed at tage,
 Hun i at øve den fandt endelig Behag,
 Da Ritta helligholdt med Pomp sin Fødselsdag.
 Til Edderkoppen da hun sig i Sil begiver,
 Med saadan Tale den til Mordergjerning drivet:
 Her, konstig Edderkop! Arachnes ædle Sæd!
 Den stolte Ritta her idag paa dette Sted,
 Paa denne Eggegreen, et Maaltid sig bereder
 Af Markens Fedme og af Urtegaarders Beder;
 Lad regne grønne Gift paa spragled' Rede ned,
 Her en Gudindes Bøn! styr min Hevngjerrighed!
 Slikt ske. Alting nu var fuldt af Lyst og Glæde,
 Og man ej andet saae i Ritta Huus og Rede,

End største Overflod, Fornøjelse og Fryd,
 Man andet hørte ej end Latter, Glædeslyd;
 Men tidt i stillest' Vejr, naar Fisk og Fugl sig glæder,
 En mørk og hæsleg Sky sig over Himlen breder,
 Som skjuler klare Sol, og Alting falder ud
 Til Lynild, Tordenflag, til Uvejr, Regn og Slud.
 Man glæder sig, at see sin Velstands glimrend'
 Stjerne,

At Lykken knækker os Belystens søde Kjerne;
 Men udi gulest' Nød tidt findes Orme-Gruus,
 Den fæle Ugle tidt staaer over Glædens Huus.
 Saa gik det her, hvor man saae Belyst at regjere,
 Hvor man kun talede om Velstand, Agt og Ære,
 Der sorte Skyer og Ulykke rede stod,
 At bryde ind i Huus, som vældig Strøm og Flod.
 Begyndelsen blev gjort paa Skadens ældste Dat-
 ter *);

Thi, da hun sidste Bid i Næbet tog med Latter,
 Hun sagde sukkende: min Teen udtvunden er,
 Den hvassse Dødens Lee for Dinene jeg seer,
 Mit Hjerte er bespændt, jeg kan ej mere tale.
 Paa disse Ord hun faldt paa Jorden ned i Dvale;
 I samme Djeblik hun fandtes død og stiv,
 Og mindste Tegn ej meer til Ande var og Liv.
 Den stolte Helia, Zitenes næste Søster,
 Imens hun zittrede, omsonst Zitene trøster,

Dg

*) Parodie over Amphion og Riobe.

Dg sagde skjelsvende: vend Djnene til mig!
 Hun tabte Maalet selv, og blev det andet Lig.
 Den spæde Himmeris, den tredje efter Orden,
 Løb til Undsætning, men selv styrted' død til Jorden.
 Slig Hændelse en Skræk i hele Rebe jog.
 Den zittrend' Kitta da mod Himlen Djne slog,
 Dg skreg: o, Himmel! hvad til saadan Hevn Dig driver?
 Hvi udaf Livet man Indvoldene mig river?
 Hvad Synd, Misgjerning jeg i Dag bedrevet har?
 Men i det samme blev Gudinden Flora vaer,
 Som stod paa Egetop og ansaae den Ulykke.
 Da raabte Kitta: see, et herligt Mesterstykke,
 En stor Berømmelse, som Laurbær-Krands fortjen',
 En Priis, som graves bør i haarde Marmorsteen,
 For ej at ryddes ud af Dyr's og Træers Minde,
 At Kitta i Triumph blev ført af en Gudinde.
 Hun svared' smilende: de Døde, som Du seer
 For Fødder liggende, min Bredes Virkning er.
 Jeg blandet har Din Mad med grønne Gift og Edder,
 Jeg seer dens Virkning, og mig over Hævnens glæder.
 Den Sted, som udvalgt er til Fryd og Gjestelav,
 Dit stolte blomstrend' Huus, forvandles til en Grav.
 Strax derpaa styrtede Milanus og Tiremon,
 Med Capyr, Herion, og førstefødte Hemon,
 Den raske Senian, den dobbelt spragled' Lyr,
 Den stolte Nebrias, den pilehvend' Dyr.
 Som Purpur-Blomster, der med Roden er oprykket,
 Som Balmue, den Regn og Vinden har nedtrykket,

Som grønne Træ'r, der nys af Dren fælded' er,
 Saa disse kjære Børn man strød paa Jorden seer,
 Med aabne Munde, som de endnu vilde tale;
 En Broder syntes end sin Søster at hufvale.
 Man Mord og Død blev vaer, man saae ej Saar, ej Blod,
 Udvortes Skjønhed paa Enhver end tegnet stod.
 Som En, der skrækket er af Jovis Ild og Torden,
 Dens Sind forvirret og dens Blod er isnet vorden,
 Saa dette Fald al Ild udaf Forældre blev *),
 Al Sands forryktes, og al Bædskke størknet blev.
 Med knytted' Tunger hver stod still', ej kunde raabe,
 Udsed bybe Suk, som Amphion og Niobe.
 En taus Fortvivlels' kom i bitter Klages Sted.
 Saa overvættes Sorg kan trykke Sindet ned.
 Dmsider Kitta dog sig mod Skadinden vender,
 Dg sagde: lad os flye Gudindens Morder-Hænder.
 Vi leve vil i Trods, til anden Skov gaae hen,
 Maaskee at Himlen os gir andre Børn igjen.
 Jeg følger, hvor Du gaaer, da svared' vor Skadinde;
 Men see! det bliver mørkt, hvad nu? jeg gaaer iblinde!
 Ach Himmel! her er ny Gjenvordighed og Nød.
 Paa disse Ord hun faldt paa Jorden stiv og død.
 Af Modgangs tykke Sky da Kitta overvældet
 Fortabet, modløs stod, mod Jorden Hoved heldet.
 Man væbner sig omsonst mod saadan Tyrannie,
 Ej Lærdom gjelder meer, ej Dyb, Philosophie.

De

*) Exanimis inter natos, natasque, virumque
 Dirigit malis — — —

De andre Fugle, Dyr, ej Ritta mere kjendte,
 Hver Fugl, som fløj forbi, sit Hoved derfra vendte,
 Hver Tiger, Høg, hver Ulv, hver Glente, Drn og Ræv,
 Der Hjerter har som Staal, dog her bevæged' blev;
 Hver Gøg, som Bane har i Modgang at forhaane,
 Da fløj forbi med Suk, og færdig var at daane.
 Ja Edderkoppen selv fligt Syn til Medynk drev,
 Dens Morder-Hjerte saa af Skræk forandret blev,
 At den sin Gjerning strax fortrød, men alt for silde;
 Den sagde angerfuld: jeg seer, jeg gjorde ilde,
 Mit Hjerte briste vil! det var dens sidste Ord,
 Den derpaa isneede, faldt gandske død til Jord.
 Da mærked' Flora selv, hun havde ilde handlet;
 Men Edderkoppen blev til anden Skik forvandlet,
 Som Dyr og Fugle til Forundring drev og Skræk.
 Et Been blev til en Pen, den grønne Gift til Blæk.
 Dens Bæv blev til Papir. Kort, af en Edderkoppe
 En bleg spidsnæset Mand man saae i Skoven hoppe,
 Som Fugle, Dyr forlod, løb, søgte Folk og Huus,
 Og fik blandt Hyrder Navn udaf Satyricus.
 Af ham et eget Folk i Verden sig udspreder,
 Som stedse raaber mod den onde Verdens Sæder,
 Hvis Skrift, hvis Tale Gift for Høje, Lave er,
 Som Pile trænger ind, som Rageknive skjær;
 Arbejder stedse, skjøndt ej andet derved vinder,
 End det til intet sig, som Edderkoppen, spinder.

Sjette Fabel.

Om Kitta Død og Forvandling.

Men Kitta endda med nedslaget Hoved stod,
 Ej mindste Tegns til Liv tilkjendegive lod.
 Den saae sin Banemand at styrte ved sin Rede,
 Den saae sin Hevn; men dog sig ikke kunde glæde.
 Som modig Tyr, der Slag af Drehammer faaer,
 Al Sands betages, med forvendte Dine staaer,
 Saa Sorgen ham betog Forstand med Maal og Mæle.
 De mange kjære Børn, men mest hans Egtefælle,
 Liv, Blod og Følelse med Dødens Vinter flaaer.
 De første Bunder gav, den sidste Banesaar.
 Mod Dødens Ankomst dog begyndte sig at røre,
 Bad Vinden sidste Suk til Skovens Gud at føre,
 Dg derpaa styrted' ved sin døde Mages Krop,
 Dg mod det kjære Bryst gav Liv og Aande op.
 Sligt Mord for Skovens Gud strax Nordenvinden røber,
 Den raske Luftens Post sig i sin Kappe svøber *),
 Hvormed paa Heberne den Skyer gjør af Sand,
 Dg hæver Bølgerne, som høje Bjerg paa Vand.

Med

*) Pulvereamque trahens per summa cacumina
 pallam

Verrit humum — — — —

Med hvinnend' Stemme gav Sylvano Alt tilkjende,
 Bad hannem ilend' sig mod Daphne Skov at vende,
 Hvor et højtædelt Huus, som nys var udi Aigt
 Hos Skovens Guder, nu i Grund var ødelagt.
 Af saadan Tidende Sylvanus blev urolig.
 Han fnysede af Hævn, og kom til Kittæ Bolig,
 Hvor, hvad berettet var, han saae at være sandt,
 Og for et blomstrend' Huus en Mordergrube fandt.
 Han sagde: jeg vil Dig en anden Skabning give,
 Du Drn og Høg til Rov, o Kittæ! ej skal blive.
 Din Skif forandres skal; men Dyd, Bølgelæshed
 I Dit ny Legeme skal boe og blive ved.
 Estrar Kittæ Anden fik igjen, tog til at leve,
 Dens duned' Krop blev glat, begyndte sig at hæve,
 Ja hvert et Ledemod en anden Skif at faae,
 Saa af en liden Fugl en voksen Mand man saae.
 Dens Been til Arme blev, hvad før var Klo blev Finger,
 En Regnekappe og kom frem af tvende Vinger.
 Dens Neb til Rageskiv, hver Fjær blev til Lancet.
 Ja af en Skade en Barbeer sprang op, hvis Vt
 Paa Jordens Klobe sig heel vidt udspreddet haver,
 Som Skaden forðum Dyr, saa Mennesker de plager,
 Dpfylder By og Land med Snak og Eventyr,
 Ja samme Embed har, som Skaden før blandt Dyr

Syvende Fabel.

Sylvani og Floræ Krigs = Rustning, ved
Pans Myndighed bilagt, saa og
Aloper's Forvandling.

Sylvanus pønsed' nu paa aabenbare Fejde,
Afstedte først et Bud, Gudinden at bebrejde
Med haarde Trudsel og igjennemtrængend' Ord
Alt, hvad var øvet før, især det sidste Mord.
Men hun af Trudsel lod ej Modet sig betage,
Saa Damon Hyrden kom med trodsigt Svar tilbage;
Paa begge Sider strax Standart oprettet blev;
Man alle Fugle, Dyr, i Daphne Skov udfkrev.
Hver Fugl sit Træ forlod, hver Dyr krob af sin Hule,
Thi Ordre gik, at hvo sig understod at skjule,
Dg ikke mødte paa behørig Samlingssted
Før Solen tre Gang tre i Havet dukket ned,
Den udaf Daphne Skov forviset skulde være,
Forlise evig Tid sin Fred, sit Gods, sin Tre;
Dog ubi samme Bud og strænge aabent Brev
Skildpadden for sin Gang sig Tid forlænget blev.

Saa

Saa Fredens Skov i Hast blev til en Røverkule;
 Man hørte andet ej paa Bjergetop, i Hule,
 Ved Nabred og i Kjær, paa Høj, i Dal, paa Træ,
 End Tidende om Krig, end Skrig og Klagevee.
 Men Muus og Frøer først af alle vare rede.
 De ene dette Bud om Krig tog an med Glæde.
 Det gamle Fiendskab i Hjertet endda laae,
 Saa for bencevnte Tid man dem i Orden saae.
 Om Nogen spørge vil: hvad kunde Saadant nytte?
 Hvad skulde Guder og Gubinder meget kjotte,
 At Tiger omkom Bjørn, at Ulven myrded' Ræv,
 At Fisk en anden Fisk omkom, paa Flugten brev?
 Om det et Middel var at stille Guders Brede,
 At Fugl udrydded' Fugl, forstyrred' Huus og Rebe?
 Jo, visse Slægt af Dyr laae under Floræ Magt,
 Sylvano andre var ved Deling underlagt;
 Saa Ornen ene Navn af Jovis Livfugl fører,
 Paafuglen derimod Junoni mest tilhører,
 En Svane allermest af Venus yndet er,
 Blandt Dyr-Slægt een Art er elsket ubi sær;
 Derfor Et mod Et man søgte at opægge;
 Sylvani Sejer var, den Slægt at ødelægge,
 Som af Gubinden mest af alle yndet var.
 Sligt Mennesker og Dyr bevæbnet ofte har.
 En Green af Nili Flod adskilte begge Hære,
 Sylvani Krigsmagt stod alt særdiv at passere,

Af Fuglehære alt Fortropper stødte an,
 See da et Forbud kom fra Skovens Fyrste, Pan.
 Thi Hyrdernes Monark da Saadant kom for Dre,
 Da han om denne Krig fik rette Grund at høre,
 Han rysted' Hovedet, blev meget heftig vred,
 Saa hvert et Blad paa Træ i Skoven zittred' ved.
 Han sagde snysende: hvem monne vel tilkomme,
 Sylvano eller mig, i Skoven Herredomme?
 Min Ejendom tør de vel rykke op med Rod!
 Skal jeg min hellig' Skov see svømme udi Blod?
 Nej! jeg dem vise vil, at Magten mig tilhører,
 Og at den store Pan i Skoven Zeptret fører.
 Han til Sylvanum strax lod gaae et Sendebrev,
 Et andet samme Tid og Floræ skicket blev;
 Lod dennem begge to til Lunden Alsos stævne:
 Han og en vis Termin at møde lod bencævne.
 Saa dæmpet Krigen blev, før den tog overhaand,
 Saa sluktes Gnisten, før den blev til Ildbrand.
 Til den bestævnte Tid Sylvanus, Flora, møde,
 En Skare udaf Dyr paa Vejen med sig nøde,
 At bære Bidnesbyrd, og at aflægge Ed
 Om hvad i denne Sag de havde hørt og seet;
 Fra Træerne de sig forspned' med Attester,
 Samt og fra Planter, som Naturen saa rodfæster,
 At de fra Sted til Sted ej vel forflyttes kan;
 Men hver, som vorned, paa sin Stavn maa holde
 Etand.

Den milde Sydvest-Vind med frugtbar Aande lokker
 Af Hyacinther frem utallig' tusind Skokker.

En nyppig Sommerdug der Mark og Eng bestrø'r,
 Som kjsler Hedens Kraft, og Regnens Embed gjør,
 Ser hvelved' Gange sig fra Fyrstens Slot udbrede,
 Som til Chrystalle-Band, til Purpur-Dale lede.
 Som frugtbar Bække, der fra Hoved-Floden gaaer,
 Hvorudaf Eng og Mark sin Bedersvægning faaer,
 Som gyldne Straaler, der fra Verdens Dje bryde,
 Og Alt, hvad Aande har, paa Jordens Klobe fryde,
 Saa paa hvad Kant man gif, og hvor man Bejert
 tog,

Archæ Herlighed og Glands i Dine slog.
 De kaade Satyri af grønne Høje trimled;
 Hver rosenklædte Eng og Dal af Faunis vrimled.
 Den pileshyvend' Bæk, som kaldtes Cheimaros,
 Ved Slottets Side løb med sød og snurrend' Sus.
 Archæ nydigt Huus, som og Panopel heber,
 Var kunstig sammensat af Ibenholt og Ceder.
 Ved alle Dørre en bevæbnet Satyr stod,
 Af hvilken Fremmede sig indgelejde lod.
 Dets Vægge udenfor med Blomster var stafferet,
 Og indenfor med Bedbene tapisseret.
 Her Demogorgons Søn en rum Tid havde bo'd,
 Fra den Tid han sit Land Arcadien forlod,
 Hvor før Springis Fald han stedse havde Sæde;
 Men da han mistede sin enest' Sjæleglæde,

Da yndig Syrinx til et Rør forvandlet blev *),
 En dyb Melancholie ham udaf Landet drev.
 Her for hans Throne nu Sylvanus først sin Tale
 Heel fyndig førte frem, begyndte at afmale
 Gudindens Vold og List med gennemtrængend' Ord,
 Dg bragte Bidner frem om Egetræets Mord.
 Gudinden uforfækt forsømte ej at svare;
 Hun paastod, begge to fast lige skyldig vare,
 Den gandske hele Sag igjennemgik med Synd,
 Bed Bidner vised Vold mod Vold og Synd mod
 Synd.

Den Ene tørde ej den Anden eftergive;
 Der visnet var en Drys, her fældet var en Nive,
 Der et af Dyrene var brugt til Instrument,
 Her udaf andet Dyr man havde sig betjent.
 Da Pan sig rejsede udaf sin Blomster-Throne,
 Bød dem indstændig med hinanden sig forsonne.
 Hvad kunde, sagde han, I vente for en Dom,
 Hvis Sligt Saturni Søn for Dre ikkun kom?
 At Daphnes Skovs Dirat i Grund man edelægger,
 At Dyreslægt mod Dyr og Fugle man opægger,
 At man i Skoven saaer Ulykke, Tvistens Krud,
 Dg lokker Furier af mørke Bolig ud;

Ja

*) Af denne Syrinx, som blev forvandlet til et Rør, siges Pan at have gjort de første Piber eller Fløjter.

Pan primus calamos cera conjungere plures
 Instituit. — — —

Ja ubekjendte Fejl blandt Dyrene indfører,
 Had, Splid og Avind, som kun Mennesker tilhører?
 Hvis saadan Ibræt for den store Konge kom,
 I revset blev, og jeg gik qvit mit Herredom.
 Saa lever enige, og Eder strax forsoner.
 Jeg nu kun Aloper, og Corax, som Spioner,
 Af Daphne rødder ud, af Dyr og Fugletal,
 At de ej andre Dyr i Skoven smitte skal.
 Sylvanus, Flora bad sliq Straf at eftergive,
 Hvis ej, da Aloper og Corax maatte blive
 Til Mennesker, som Drys og Nive, skabte om.
 Det han tillod. De gik fornøjet med den Dom.
 Men Aloper, som, hvad besluttet var, ej vidste,
 I Damons Hyrdens Gaard sig lavede at liste,
 Hvor, efter Løfte, han fandt aaben Port og Led,
 Ej hørte Gaaseqvæk, ej Hundegjøs, men Fred
 Og Taushed overalt i Gaarden at regjere.
 Hvad lovet, holdet er, han sagde, ja end mere.
 Af Høns og Gjøsse-Syn ham Munden stod i Vand,
 Han paa den fedest' Gaas først fæstet hvide Tand;
 Men med Forundring fandt den stumpet sløv at være,
 Saa Gaasens duned' Hud og bøjelige Fjære
 Som Hectors Pandset blev for magtesløse Tand,
 Der ellers Vold og Muur igjennem bore kan;
 Ja, spæde Bryst, som kun med bløde Duun var
 gjærdet,
 Var nu som Egetræ, det Ilden haver hårdet,

Da sagde Aloper: jeg Kløer bruge maa!
 Men, for en Ræveklo, en Haand med Fingre saae.
 Kort, hvor han Dinene paa Legemet henvendte,
 Han fandt Forandring, og sig ikke mere kjendte;
 Han lader Byttet gaae, og gandske modløs staaer,
 Han holder Hovedet, paa Brystet seer ej Haar,
 Men hvide skjære Hud. I Steden for sin Hale
 Syv, otte Mennesker han saae, og hørte tale.
 Da raabte han: hvor er Din Skabning, Kraft og Dybd?
 Men Klage=Ordene gik ud i Mennesk'-Lyd.
 Med Kylling, Gæs og Høns han maatte Affked tage,
 Gik for en listig Ræv en listig Mand tilbage,
 Forandrede sit Navn paa Mennesk'viis og Art,
 Og sig den Titul gav: Michael von Renarth,
 Hans Slægt og Affkom brugt er til Ambassadører,
 Som stikkes Hof fra Hof, og Stads=Intriguer fører,
 Og fra Stamfaderen har ej vanslægtet stort,
 Thi Ret de kroget gjør, det som er Hvidt til Sort;
 Kan heel behændig sig i Verden snoe og vende,
 Saa at man Aloper Natur kan endnu kjende;
 De og Stamfaderen i dette Slægte paa,
 At de end Svandse bær, med lange Haler gaae;
 Bor Alder, som forstaaer ny Titler at ophitte,
 Elig Hale kalder nu Ambassadørers Svite;
 I Folkeretten den har ogsaa faaet Sted,
 Og, som Gesandten selv, maa ikke røres ved.

Attende Fabel.

Corares Forvandling, og Slutning paa den
første Bog.

Sligt skede, man end saae blandt Aadler, både Kroppe
Med Fryd og Glædeskrig den sorte Corax hoppe,
Ej vidende hvad nys var fældet for en Dom,
At den til Menneske og skulde skabes om.
Nu seer man Raven, som med både Kroppe skalter,
I andet Dieblig en Mand, som til Forvalter
I Hyrdens Stervhod sig og Skifter bruge lod,
Blev ved det Embed, han af Ungdom op forstod.
Hans Afskom øvet har Stamfaderens Bedrifter,
Har løbet efter Lig i Stervhod, og i Skifter,
Har stedse ladet see en stor Tjenstfærdighed,
For vis' Procento og hvad ellers følger med.
Her spørges billig maa: hvad Saadant kunde volbe,
Hvi Guder det en Straf og Lidels' kunde holde,

At

At ussel Creatur til Menneske blev skabt;
Bed sig Forandring jo meer vundet blev end tabt?
Men de i Tiden saae, hvad Mennesk' vilde blive,
Den onde Hjertesæd, som dennem vilde drive
Eil Had, Mistænksomhed, til Hofmod, Mord og Rov,
Dg træde under Fod Naturens hellig Lov,
Fra hvilken fleste Dyr dog ej saa meget viger,
End ej de grummeste, en Ulv, en Høg, en Tiger.
I sig Henseende de slige Domme skrev,
Dg ansaae som en Straf, at Dyret Mennesk' blev.

Anden Bog.

Første Fabel.

Mars Lovsang og Fredsfest, samt Karkini eller
Krebsens Forvandling.

Saa ved sin Myndighed Skovguden Krigen endte;
Man kunde nu igjen den gyldne Alder vente,
Man haabede at see al Sæd af Dvededragt
Dvalt i sit eget Dynd, og gandske ødelagt,
Mars og Bellona af Astræa overvundne,
Had, Splid, Uenighed med evig Lænker bundne *),
Man haabede at see den palmezired' Fred
At rette Throne op for Dyd og Retviished.
Da blev Fredsstifteren til evig Uerminde
En Vise sat paa Sang af Trovens Poetinde,

Som

*) Astræa, Gubinden for Retfærdighed.

Som for dens Birlighed af Alle priset blev,
 Skjøndt Dyrø og Hyrderø Dom ej Gjægen underskrev.
 Men hvo i Digtetekunst kan quæde hver til Naabe?
 En Momus Phoebum selv fordommer uden Naabe,
 Vor Nattergales Sang af Damon graven staaer
 I hvide Marmor, og i saadan Tone gaaer:

Saa ved Skovgudens store Flid
 Vi seer igjen fremskinne
 Nyfødte Verdens gyldne Tid,
 Da første Sol at trinne
 Man udaf Havets Bolig saae,
 Og over Verden smile,
 Den spæde Maane villig paa
 Sin Karm at efterile;
 Da Morgenrøden første Gang
 Oplukte Safran-Dørre,
 Og man den nye Fuglesang
 I Kunde fik at høre;
 Da Havet først omfavned' Land,
 Med Elfkøvs-Arme kysste,
 Den dybe Afgrunds hvide Sand
 Med fugtig' Læber kysste;
 Da udaf Skjen første Gang
 Frugtbare Draaber fløde,
 Og af den grønne Jomfru-Bang
 Ny Lilier udbrode;

Da Ulv og Lam i Enighed
 Bebode samme Bange,
 En Støver ej brød Hjortens Fred,
 Ej Spurv for Høg var bange;
 Da mindre Fiske trygge laae
 Ved Kovfisk-Munden kaade;
 Kort, da man Blod ej rinde saae
 Undtagen udaf Baade;
 Slig gylde Tid fornyet er,
 Vi derfor Krandsse flætte
 Af Hyacinther, Lilier,
 Skovguden dem paasætte;
 Vi udi Lovsang stemme an,
 Omringe Fyrstens Throne,
 Og yde Pris til store Pan
 I glad harmonisk Tone.

Men, Himmel! hvad er dog paa Verden lidt at bygge?
 Her for en Juno man omfavne en Skygge.
 Den Glæde, Herlighed kun vared' gandske kort,
 Som prægtig Meteor og Bejrlys svandtes bort.
 De Dyder, som var i Solvalderen tilbage,
 Nu maatte flygte, og af Skoven Afsted tage;
 De Stærke brugte Magt, de Svage søgte Bærn,
 Saa denne Alder har bekommet Navn af Jern.
 En Løve, Tiger nu kun pønsed paa at røve,
 En Høg paa Tyranni mod mindre Fugl at øve;

Den

Den horned' Hjort sig stak for Stoveren i Skjul,
 Den spragled' Slange for den anden krøb i Hul.
 De spæde Fuglebørn og dunepenned' Unger
 I egne Næder ej var fri for Dgle-Tunger.
 Den frygtsom Hare da sig skjulede i Krat,
 Saac som sin Frelse an den sorte taaget Nat.
 Den uldne Faare-Hjord i Skove, Hede, Lunde
 Da med Convojer gik af jernepigged' Hunde.
 For Hoppens Forsvar da den ædle Hest sin Fod
 Med jernesaalet Eko og Søm bevæbne lod.
 Den listig Ræv en Gaas da søgte at bedrage
 Med falske lokkend' Ord og honningkrøddret Kage.
 Kort, alle Dyder nu man traadte under Fod,
 Et Dyr bestænket gik med andet Dyrerblod.
 Siig mig, o Musa! hvad til denne Jld var Tønder,
 Hvad udi Skoven har ført ubekjendte Synder,
 Som i Solvalderen sig stundom vise lod;
 Men nu den skjuled' som Egypten Nili Flod?
 Da Trætten bilagt var, begyndte man at haabe
 En evigvarend' Fred. Man derfor lod udraabe
 En stor og hellig Fest, som i den Maaned Bar
 Til denne gyldne Freds Erindring nævnet var.
 Bød gaaend', flyvend' Dyr til Alfes Lund at møde,
 Hvis Noget borte blev, at straffes som for Brøde.
 Siigt Bud udstædet blev i Dragens Maaned Ter *).
 (Man Uger, Maaned, Har gav eget Navn især).

Då

*) Mange østerlandste Folk mærke endnu Karene saaledes,

Da Fiske, Fugle, Dyr, Alt hvad sig kunde røre,
 Man saae med Iver sig til Rejsen færdig gjøre;
 Hver krybend', vinget Dyr ved Lunden Alfos stod,
 Hver Fisk og dukked' op ved Strandbred, Na og Flob;
 Men Krebsen vilde ej sligt Bud for fulde tage,
 Han sig betænkende paa Bejen gik tilbage.
 Den store Pan en slig Foragt til Hjerte gik,
 Karminus strax til Straf en anden Skabning fik.
 I Djeblik man ham paa tvende Been saae trippe,
 Han væmmedes ved Vand, opklavred' paa en Klippe,
 I Luft, som før var Gift, han nu fandt Lægedom,
 Sig snode, veltede paa alle Kanter om;
 Men kunde ingen Vej til faste Land sig bane.
 Omfider blev han vaer en Hyrde i en Kane,
 Ad ham han vinked' nu med en, nu anden Klo;
 Men med Forundring fandt forvandlet begge to
 Til tvende Sæp. Kort, for Krebs der stod en Skrædder,
 Som Hyrden i sin Baad for en Skibbruden redder;
 Thi den i Skabning som et Menneske saae ud,
 Man ene mærkede en ujevn knortet Hud.
 Af Krebse-Lignelse sligt ene var tilbage,
 Som endnu findes hos hans Afkom vore Dage;
 En Ut en anden ej vanslægter derudi;
 Slig Krebse-Hud har Navn af Skrædder-Liberi.

ledes, og give dem Navn af Dyr, som Croco-
 dil-Maret, Hunde-Maret &c.

Anden Fabel.

Gubinden Thetis Brede, samt Afenets
Misgjerning og Forvandling.

Da saadan Hændelse Fru Thetis kom for Dre,
Hun sagde: vil og Pan her Regimente føre?
Nej! ingenlunde! jeg Skovguden vise vil,
At ene Skov og Eng, ej Havet, hør' ham til.
Han over Fugle maa og Dyr tyrannisere;
Men over mindste Flod han ej har at regjere.
Hun derpaa strax et Raad med Sø-Gubinder holdt;
Da af Cymothoe en Gjerning blev fortaalt *),
Som meer ophidsede, og Ild i Dlie kasted.
Hun vidned', at et Træ sig nylig har formasket,
Mod en uskyldig Fisk at øve voldsom Magt,
Et Marsviin, som er hos Neptunum selv i Ugt.
Hvis Saadant hævnnes ej, det stor Foragt forvolder.
Historien er sand, og saadan sig forholder:

Et

*) Cymothoe og Nefæ ere de meest bekjendte af Hav-
Nympherne, som kaldes Nereides.

Et lystigt Marsviin, som ved Søens Bredde gik,
 Fik Lyst at høre lidt paa Nattergal-Musik,
 Sit laade Hoved stak i Vejret, men hvad skede?
 En væbnet Tornebuss, som stod ved Havets Brede,
 Som Fiende med Stik og Skaar ham tog imod:
 Jeg Delphis selv blev vaer at svømme ubi Blod.
 Da stod Nefæe op, og sagde: naadig Frue!
 For Lustens vinged Dyr vi maa end mere grue.
 Ved Daphnes Østerkant jeg en Strandmoge saae
 Med purpurtegnnet Neb af Fiskeblod at staae.
 Om Hejren rygtes, at hun nylig sine Unger
 Frembaaret har en Net af fede Karpe-Tunger.
 See her et Fiskebeen, som Nymphen Theia fandt
 I Morgensødens Skin ved Havets Østerkant.
 Der siges, Mogene fast alle Dage henter
 Af Havet Bytte, ja forsynes med Patenter
 At øve Kaperi i Sø, i Flod og Aa,
 Og Pan for sig Detroj en Told aflægge maa.
 Slig Tale Tønder var en Ildbrand at tænde.
 Fru Thetis sagde: jeg al Tanke vil henvende
 Til Røvselse, til Hevn. Blandt Dyrene jeg Splid,
 Uenighed og Mord, Misundelse og Rid,
 Sa mange andre Fejl og Laster vil indføre,
 Og dennem Mennecker i Ondskab lige gjøre.
 Jeg Fru Pandora paa min Side bringe vil *),
 Jeg hende skal formaae at bruge samme Spil,

Com

*) Pandora fingeres at have havt en Kiste, hvorudi alle Ulykker vare skjulte.

Som hun mod Mennesker i Ungdom haver øvet,
 Dem alle Dyrer hun paa eengang har berøvet.
 Ved andet Middel man sliq Vold ej hævne kan.
 Naturen nægter Fisk at fere Krig paa Land.
 Men Slægt paa egen Slægt af Dyr skal hævne dette,
 En Fugl mod anden Fugl skal hidses, fore Trætte;
 Thi Daphne hellig' Skov skal blive til en Stad,
 Hvorudi herfter Mord, Hevngjerrighed og Had.
 Jeg ene lider ej, men ogsaa Jovis Broder.
 Jeg svær' ved Helvede, og ved dens svovled' Kloa
 der *),

Ved Stygis Bølger, ved en uforandret Ed,
 At jeg ej hviler, før jeg brudt har Skovens Fred.
 Ej Aftenstjernen, ej den gule Morgensrøde **)
 Fru Thetin hvile saae, skøndt Lemmer vare møde,
 Skøndt gjennemvandret var Egypten, Grækenland,
 Den øde Lybien, og Arabs hede Sand,
 Den vide Donauflod, den pile-slydend' Tigris,
 Den prægtig Euphrates, den rør-frugtbare Nigtis,
 De kolde Poler, hvor den sorte Nat regjer,
 Hvor Dagens hvide Skin tør ikke komme nær,

De

*) Gudernes sædvanlige Ed var at sværge ved Helvede.
 Per stygias aquas.

**) Illam non rutilis veniens Aurora capillis
 Cessantem vidit, non Hesperus.

De sværted' Morers Land, som evig Sommer brænder,
 Hvor Skyggen lige gaader, til ingen Kant sig vender *)
 Ved Solens Dpgang nu, nu ved dens Hvilested,
 Og hvor den hvinende i Havet dukker ned,
 Hav-Dronningen blev ved med hageldrybend' Svebe
 Med stor Bekymring Fru Pandora at oplede.
 Dmsider, greben an af heftig Mattighed,
 Hun ved en Nabred sig til Hvile lagde ned,
 Dør et langøret Dyr, som dristed' sig at bramme,
 Paa venstre Side ned fra Pegaso at stamme,
 Som vel Stamfadren ej kom nær i Legems Skit,
 Men meget overgik i Stemme og Musik;
 Skjøndt store Kjendere sig understod at sige,
 At, hvorvel den i Lyd og Klang ej havde Lige,
 Den dog var ubeqvem til zirlig Symphonie.
 Slig Dom og Mening faldt den spodske Søg og bi.
 Det musicalske Dyr, for Fruens Søvn at bryde,
 Ved hvert et Djebelund tog heftig til at skryde.
 Tre Gange Djelaag Gudinden lukte til,
 Tre Gange samme Dyr med hende brugte Spil.
 Da hun fortørnet blev, og med udstrakte Hænder
 Og hule Sukke sig mod Jovis Himmel vender.
 Tilstæd, o Himmel! ej, hun skreg, at Dnos meer,
 At saadant usfelt Dyr Hav-Dronningen beleer.

Hyad

*) Umbram nunqvam flectentis Syene.

Thi Folk, som boe under Linien, see Skyggen
lige, saasom de have Solen over Hovedet.

Hvad skede? Thetis Suk strax Himmelen bønhoøred',
 Og Dyrets Legeme med Hevnens Finger røøed'.
 Den laadne Hud blev skjær, man Ansigt seer og Kind,
 De lange Dren og affortes, kryber ind.
 Sa hele Legem blir til anden Skik omstøøbet,
 Til et tobenet Dyr i Peblingkjole svøøbet.
 Af forrig' Skik blev ej tilbage mindste Tegn;
 Men af et laadent Dyr sprang op en Landsby-Degn,
 Hvis Planter sløøgtet har Stamfaderen i Lyden,
 Hos Landsby-Degne man høør' endnu gamle Ekryden.
 Den Forskjel gives kun, skjøndt Kosten samme er,
 At disse kunstler meer og Tremulanter skjær.

Tredie Fabel.

Phetis lader Udyder regne; Dphis overnaturlige Kjærlighed, formastelige Foretagende med Hieracis Hjelp, saavel som hans Fald; Ictys Død og Forvandling.

Da Hevnen stillet var, hun Sønnens Gud anmoder
 Om liden Hvileblund, strax Dødens sorte Broder
 I Søvne tegnede det eftersøgte Sted,
 Hvor udi Alderdom Pandora sat' sig ned.
 Hun mæt af Alder i en Udørk bode rolig,
 Og længtes efter at forlade Jordens Bolig;
 Paa sidste Levnets-Trin hun rynket stod og graa,
 Men blev forstræffet, da hun Havets Dronning saae.
 Siig mig, skjælklædte Dyr og Havets Herskerinde!
 Hvi kommer, sagde hun, at man skal Hende finde
 Midt udi Lybien? Er Jovis Broder vred?
 Har Noget opvakt Krig, forstyrrer Havets Fred?
 Hør! svared' hun, Du, som Vulcanus dannet haver,
 Hør, o Pandora, som af alle Guders Gaver

En egen Samling est, som Himlen givet har
 Ulykkers Æske og al Uhelds skjulte Kar.
 At aabne end engang Din Æske Thetis byder:
 Lad regne over Dyt Ulykker, samme Lyder,
 Som Du blandt Menneſker i Ungdomstid har bragt,
 Lad see mod Dyrene den samme Kunst og Magt.
 Pandora Theti strax en mindre Æske bringer,
 Hvormed Hav-Dronningen sig udi Luften svinger;
 Den aabnede, da hun kom over Daphne Skov.
 Da saae man regne ned Begjerlighed til Kov *),
 Til Blods Udgydelse, til Ewig og List at øve,
 At quæle Dyrer, Navn og Ære at berøve,
 Til Lyst at yppe Krig, paaføre Sorg, Fortreb,
 Til unaturlig Fejl og selsom Kjærlighed,
 Samt andre Lyder og før ubekjendte Synder,
 Saa fra den samme Tid Jern-Alderen begynder;
 Dog, som i forrig' Kar Pandora havde meer,
 Blev Dyret ikke slet saa ondt som Menneſker.
 Mit Forsæt ikke er, al Dndskab at afmale;
 Thi om Forvandlinger min Musa kun vil tale,
 Om selsom Elskov jeg kun ene sfunge vil,
 Og deraf flydende ynksomme Sørgespil.

Den

*) *Vivitur ex raptō, non hospes ab hospite tutus;
 Non locer a genero; fratrum quoque gratia
 rara est,
 Imminet exitio vir conjugis, illa mariti.
 Victa jacet pietas, & virgo cæde madentes
 Ultima Cœlestium terras Astræa reliquit.*

Den første, som blandt Dyr af selsom Elskov brændte *),
 Den ædle Dphis var, en Slange, som man meente
 I lige Linje at udspire, stige ned
 Fra store Python, som af Skjalbre-Sang man veed
 Af Jordens Fedme og dens Kraft at være bannet,
 Og ved sin Tapperhed sig Vej at have banet
 Til stort og prægtigt Navn, til den blev ryddet ud
 Af Latons Plante, som er Lægedommens Gud **).
 Den stolte Dphis sig af saadan Afkom brysted',
 Saa intet krybend' Dyr i Skoven sig fortrosted'
 At søge Forbund, og at haabe Egte-Pagt
 Med Pythons Pøde, som sit Huus holdt saa i Agt.
 Slig Hovmod straffet blev, og Livet ynksom endtes;
 Thi Dphis mod Natur af Kjærlighed optændtes
 Til Nattergalen. Han paa en Cypress-Green fik
 Den yndig Fugl at see, og hørte dens Musik.
 Af heftig Elskov strax han finder sig at brænde,
 Han kunde Djinene fra Træets Green ej vende,
 Hvorpaa Hedon med foragtend' Mine stod,
 Af Dphis dybe Suk sig ej bevæge lod.
 Han dog bestandig var, ej vilde slet forsage,
 Nu ikkun sukked'; nu brød ud i saadan Klage:

Livsfrig, yndig Hedon!

Vor Skovs Zirak og Smykke,

Et

*) Parodie over Phaeton.

***) Cæruleus tali stratus Apolline Python.

Et Foster udaf Helicon,
 Naturens Mesterstykke,
 Som end i fæle Nat er fro,
 Naar Alting sover, spiller.
 Som gjør en sød og mild Uro,
 Med konstig Gurgel triller.
 Lyksalig Du, Cypresse! er,
 Lyksalig Dine Grene,
 Hvorover man udgndet seer
 En Dug af Hypocrene.
 Du fælder Graad, Cypress! og Trøst
 I Sorgen ikke finder,
 Som hører Dag og Nat en Røst,
 Misundet af Gudinder,
 Hvad maa da ikke Dphis, som
 Den søde Fugl undviger,
 Den vender Ryg, og Dødens Dom
 Tilligemed affiger?
 Rast, Hedon! et Blink hid ned
 En Gnist af naadigt Dje,
 Besku en Bejlers Usfelhed,
 Som Staal og Jern maa bøje,
 Du ikke Tyrannie, og myrd
 Et ædelt Dyr, som stiger
 Af Python ned, og udi Byrd
 I Skoven Ingen viger.

Kan Suk dog intet her formaae
 Et Naade-Blink at vinde?
 Skal Pythons Plante undergaae,
 Ej Trost i Døden finde?
 Et staal- og marmorgjerdet Bryst,
 Et Diamante-Hjerte
 Af saadan bitter Klage-Røst,
 Bevæges maa og smerte.
 Hvis Du fremturer saadan meer *),
 Jeg fra min Lovsang viger,
 I Nattergal jeg skjulet seer
 En Bjørn, hyrcanisk Tiger,
 Et Hjerte stiv som hærdet Træ,
 Saa tør som døde Bene,
 Et Blod saa kolbt som Nordens Sne,
 Som haarde Marmorstene,
 Saa faldt som Bølgerne paa Vand,
 Saa flygtig som en Skygge,
 Ustabig som den tørre Sand,
 Hvorpaa man ej kan bygge,
 Saa fly som Hare, Raa og Hind,
 Forfulgt af Jægerhunde,

Be

*) vid. Cyclopiis Klage mod Galatea, som her parodiéres.

Sævior indomitis eadem Galatea juvenis,
 Durior annosa quercu, fallacior undis.

Bedragelig som Vejr og Vind,
 Som Snemos udi Munde,
 Saa skarp som Tornebusken selv,
 Som vrinskend' Hest hovmodig,
 Saa voldsom som en stridig Elv,
 Som utæmt Føl selvraadig,
 Forræderisk som Galathe,
 Der udaf Suk kan smile,
 Kan fræk og uanfægtet see
 En Enclops at fortviøle.

Slig Klage Dag og Nat den elskend' Dphis førte;
 Men udaf Aedon kun saadan Trøst dog hørte:
 Dig bort fra Træets Rod! hvad bilder Du Dig ind?
 En Hovmodis-Naseri forvirret har Dit Sind.
 Mon Tornebuske sig med Liljer sammenføje?
 Mon Rosen-Læber sig mod Nalle-Læber bøje?
 En Nattergale-Neb med hvislend' Slangemund
 At sammenknytte, har Naturen ingen Grund.
 Betænk, Du ikkun er en vored Skovens Fange,
 Den Allerringeste blandt Dyr, en krybend' Slange.
 Lør Du om Kjærlighed anmode Aedon,
 Der Daphnes Smykke er? spejl Dig i Phaeton,
 Der udaf Hovmod lod saa selfom sig forblinde.
 Slig Fabel Dphis man paa Ermet og vil binde.
 Du Dig kun latterlig blandt Dyr og Fugle gjør,
 I det Du Dig en Søn af Python kalde tør.

Dit Forsæt daarligt og imod Naturen er,
 Du tragter alt for højt, for store Ting begjer.
 Kan Du vel uforsagt de Himmeltegn beskue *),
 Hvis føle Syn mig selv tidt kommer til at grue,
 Mon Du Dig understaaer at komme Løven nær,
 Hvis aabne Strube Skræk for Jovis Fugl end er?
 Den grumme lede Krebs, som knorted' Arme strækker,
 Samt Tyrens hvassse Horn ej mindre Dig forskrækker,
 Den gloend' Scorpion, den horned Gjedebuk
 Vil udaf Dje Graab, og Brystet presse Suk.
 De omkringløbende og stjernezired' Himle
 Dit Sind forvirre vil. Hvor skal Dit Hoved svimle,
 Naar Du Dig nærmer til en Himmel-Ar og Pol,
 Dit Syn fordunkles ved den skinnend' klare Sol,
 Der fra sig Straaler, Ild, paa alle Sider skyder.
 Bliv i Din Hule kun! Naturen Orme byder,
 Især blandt alle Dyr, paa Jord at holde sig.
 Stat fra Dit Forsæt, før ej mod Naturen Krig.
 Saaledes Hierax sin grundig Tale endte,
 Jo større Faren var, jo meer den dog optændte
 Lyst, Mod og Fryghed hos dette daarligt Dyr,
 Han svared: Hierax! jeg ingen Fare fryer,
 Ti tusind Himmeltegn maa ti Gang for mig nævnes,
 Det ej mig skrækker af, min Spot, Foragt maa hevnes.
 Ej Himmel-Ar, ej Pol, ej Ild, ej Hav og Sæ,
 Kan Dphis skrække, som bered er til at døe.

*) Per insidias iter est formastive forarum.

Da sagde Hierax, udstrækkend' pennend' Binger:
 Vel an! see til, Du fast Dig om mit Hoved svinger,
 For alting raader jeg, Du Dine aabner ej,
 Saalænge som Du est paa denne slibrig Bøj.
 Saa han om duned' Hals sit slibrig Legem bøjer,
 Og Hierax med Magt den tykke Laage plojer;
 Men da af Skyerne man Himmel-Luften fik,
 Da som et Stjernesud, og Lynild Farten gik.
 Vor Dphis længe laae fornøjet, vel tilmode;
 Men da man meer og meer stak ud fra Jordens Klobe,
 I Solens Landskab til de hede Grændser kom,
 Da Dphis zittrende affældte egen Dom.
 Dog Hieracis Bud iagttog endda nøje,
 Med skjulet Hoved laae, og ikke aabned' Dje;
 Men, da man fløj forbi den gloend' Gjedebuk,
 Dens Brægen hørte, da brød Dphis ud i Suk.
 I Jldens Landskab han ej kunde Barme føle,
 Af Skræk og Rædsel, da han hørte Løven brøle,
 Ja Scorpionens Stank al Sind og Sands betog.
 Han glemte da sig selv, mod Himlen Dine slog.
 Han saae det søle Dyr den sorte Gift at svede *).
 Han qvattes af dens Stank, og fra sig skyndend' Hede,
 Og dræbte da: gid jeg paa Jorden var igjen,
 Og vendend' Djinene til anden Side hen.
 Der Skytten han blev vaer med krum og opspændt Bue,
 Som Dødens Sendebud med Undergang at true,

Da

*) — — ut nigri madidum sudore veneni
 Vulnera curvata minitantem cuspide vidit.

Da Trøst, Formaning meer hos Dphis ikke galbt,
 Han hovedsvimmel ned igjennem Luften falbt
 I Floden Potamus, og havde samme Skjæbne,
 Som modig Phaeton, der vilde sig bevæbne
 Imod Naturen, og de Grændser overgaae,
 Som Dødelige ej sig nærme kan, ej maa.
 Strax Flodens Fiske hen til Pythons Plante hasted,
 Det døde Legeme med Graadighed antasted;
 Blandt dennem Jctys, som i Had, Hevngjerrighed
 De Andre overgik, istykker Dphis sled;
 Men dette Maaltid var for ham det allersidste.
 Hans Bug opspændtes strax, han færdig var at briste,
 Den grønne Dremegift sig spreded' overalt,
 Hans Krop blaaplettet blev. Han død til Bunden falbt.
 Da sliq Ulykke kom Hav-Dronningen for Dre,
 Hun sagde: jeg vil til et Mennesk' Jctys gjøre.
 Land-Dyret skal dog ej fuldkommen Glæde faae.
 Det sagde hun. Man strax et levend' Mennesk' faae
 Ved Floden spire op, ved Bredden at opstige.
 Hans Afkom Mennesker i alting ere lige,
 Undtagen de, som Fiske, ej Maal og Mæle har.
 Naar disputeres skal, man Respondenter tar
 Af denne Fiskeslægt og Ut paa høje Skoler,
 Der kun udfordres, at de bære sorte Kjoler.
 Forresten Tungens Brug fornøden ikke er;
 Man bag en Bogstol for Zirat dem ikkun seer.

Fjerde Fabel.

Om den ædle Dphis Forvandling.

Det store Jctys Fald i Floden hastig røgtes.
 Hver Fisk tilside løb, hvert Rør i Vandet frygted'
 Det ædle Slange-Liig paa klare Bølge flød,
 Til en af Najades det til Nabredten skjød.
 Der hans Fru Moder stod samt Kjære spragled' Søster;
 Hver selv behøved' Trøst, og dog hinanden trøster.
 De letted' ham med Graad paa hvide Nabred op,
 Og jordede hæderlig den halvopædte Krop.
 Bad Vinden dybe Suk til Lægeguden føre,
 At Hieracis Straf de maatte hastig høre.
 Til en Grinbring om det store Fald og Mord
 En jirlig Gravskrift blev sat op med disse Ord:
 Herunder skjulet er den store Pythons Pøde *)
 Et ædelt Hjerte hold om Daarlighed tilgode.

Tænk,

*) Hic situs est Phaeton currus auriga paterni,

Quem si non tenuit, magnis tamen excidit ausis.

Tænk, Vandringsmand! naar Du af Ophis
Gjerning leer,

Du i hans Daarskab dog et ædelt Hjerte seer.

Man end arbejdede paa Ophis Grav at gire,

Da man et Mennesk' saae af Mulden at fremspre,

Hvis højre Haand med Fork og Spade væbnet var,

En skimlet Jordebog det ubi venstre bar.

En stor og talrig Æt af denne Stamme flyder,

I hvilken man end seer at skinne Ophis Dyder;

Sær ubi denne Post den Pythons Søn er lig,

At den af gamle Byrd og Ahner glæder sig.

Den af Stamfadren og har arvet disse Noder,

At den i Jordens Muld og Ugre stedse roder.

Saa udaf Pythons Sæd udsprungen er en Stand,

Som giret Jorden mest og Kjerne er i Land.

Femte Fabel.

Om Hieracis eller Høgens Straf og
Forvandling.

Den kjække Slanges Fald Apollinem bevæger,
 Han spidse Morderpiil paa krumme Bue lægger,
 Hvorudaf Hierax strax føled' Hjertestød,
 Og med den hvasse Piil faldt ned paa Jorden død.
 Men Pan af Medynk ham i anden Form omstøber,
 Saa af en Høg en Mand i Daphne Skov omløber,
 Den blodig Piil, som dybt i duned' Bryst end stod,
 Til en Hirtsfænger blev. Den Linje udaf Blod,
 Som udaf Saaret flød, til rødt Gehæng broderet,
 Med smaae Sølvplader paa. Af Hoveddun formeret
 En Hue blev, som han gav Navn udaf Casset.
 Han dog sin forrig' Sjel beholdt; thi al hans Æt
 I Skove, Lunde fast den meste Tid omsvæve,
 Paa Høge-Viis og Art i andre Ting og leve;
 Thi, som en Høg er Skræk for mindre vinget Dyr,
 Saa Bønder, Hyrder fast som Pest en Skovfogd flyer.

Sjette Fabel.

Hvorledes Nattergalen omkommer
og forvandles.

Til disse Sørgespil vor Nattergal var Kilde,
Hvorover den blandt Dyr og Fugle hørte ilde.
Slig daglig Haanhed den saa stærk til Hjerte gik,
At Livet endtes; men hun anden Skabning fik;
Thi af en liden Fugl en selsom Bert udspired,
Hvis Afkom Skuespil med Dands og Sang har ziret,
Et Qvinde-Billed, som ej Frue, Jomfru er;
Men udi Qvinde-Slægt en Klasse gjør især,
Dets Planter fører Navn udaf Operatricer,
Dg samme Dyder, som Stam-Moderen udviser;
Ja udi mange Ting den gandske overgaaer.
Paa visse Tider kun en Nattergal om Aar
Sig udi Venus-Spil og i Musiken over;
Men disse derimod paa begge Ting gir Prøver,
Fra Vaar til anden Vaar, fra Høst til anden Høst,
Dg at Slags Elskere er hele Aar til Trøst.

Syvende Fabel.

Om Buses og Boeidions Kjærlighed og uheldige
 Skjæbne; saa og Solsittens
 Forvandling.

Man hørte andet ej i Skoven end Ulykke;
 Strax derpaa spillet blev et andet Sorgestykke,
 Som og var Virkning af Pandoræ Uhelds-Kar,
 Dg Tiger-Hjertes selv til Medynk bøjet har.
 To ædle Hyrder i et Huus tillsammans bode *)
 I stor Forening med hinanden disse stode:
 Den Ene Damon hed, den Anden Tityrus;
 De selv, Hyrdinder, Børn bebode samme Huus.
 Paa skønne Dren, Saar, de vare begge rige;
 Blandt dem særdeles to dog havde ingen Lige;
 Men andet Stoldens Dvæg i Tegning og i Skik,
 Som Solen udt Glands, Planeter overgik.
 En førte Ravn af Bus, Boeidion den Anden,
 En snehvid tegnet var med Purpurplet i Panden,
 Den

*) Parodi over Pyramus og Thisbe.

Den Anden af Natur var farvet himmelblaa,
 Med hvide Plette sprængt, som Stjerner man dem saae
 Paa Himlens Firmament. Saa danned' vare begge;
 Men til Naturen dog man søgte Konst at lægge.
 Nu overstrøg man Horn med konstig Purpurglans,
 Nu man af Roser og af Liljer fletted' Krands,
 Som man ved Horn og Hals til Prydelse lod fæste,
 Men al den Herlighed dog fattedes det bedste;
 Thi Hyrderne dem ej tillod blandt andet Dvæg,
 Sig at forfriske med uskyldig Lyst og Leg;
 Saa Skønhed dem betog al Frihed, gjorde Trælle,
 Imellem dem var dog to tynde Skilrums-Fjæle,
 Hvis Sprækker aabned' Vej til de forlibte Død,
 Som stifted' Elskov, men forfremmed' begges Mord.
 De overlagde med hinanden at undvige,
 Og sig ved Morgenstund af Fængselet at snige.
 En Dal i Lunden blev benævnt til Sammel-Sted,
 Hvor skulde høstes Frugt af plantet Kjærlighed.
 Da, før man stige saae den guldne Morgenrøde *),
 Før Solen tørred' den dugvaade Jordens Grøde,
 Ja alting stille var, ej Tunge rørte sig,
 Allene Lufsten gjald af Uglens Sørgeskrig,
 See! da Boeïdion til Flugten sig bereder,
 Med agtsom Nøje Vej til Uheld efterleder,

Dg,

*) Nondum nocturnos Aurora removerat ignes,
 Solque pruinosas radiis succaverat herbas.

Dg, da end hvilede i Stolden Faar og Dvæg,
 Hun passed' Tiden, og sig udaf Fængslet sneg,
 Til Dalen kom, hvor man en kjølig Bæk saae rinde,
 Der, ventende paa Bus *), hun øjned' en Lovinde,
 Som snysend' trined' frem af tykke Ceder-Skov,
 Dg bar i blodig Mund en Levning af et Kov.
 I denne Alder det en Mode var at røve,
 At myrde, slaae ihjel og alle Laster øve.
 Det Kov, Lovinden bar, var Hoved af en Ko,
 Som fangen var og myrdt mod Løfter, given Tro.
 Hun ved et Cedertræ da Kovet fra sig kasted',
 Til samme kjølig Bæk tørstbrændend' derpaa hastede.
 Da Heden stillet var, hun bortgik og forlod
 Det horned' Hoved ved den samme Ceder-Kob.
 Boeïdion af Frygt forstak sig i en Hule,
 Dg der besluttede sig nogen Tid at skjule,
 Til Dyret borte var, og Faren overdrev.
 Men til et Sørgespil sliq Skjul en Uarsag blev.
 Af Ostens Purpurdør da Verdens Lys fremtrinned **),
 Men med sølyskjoldet Bryst, og ej som vanligt, skinned.

Den

*) — — — Venit ecce recenti

Cæde læna boum, spumantes oblita rictus,
 Depositura sitim vicini fontis in unda.

**) Segnior oceano quam lex æterna vocabat,
 Luctificus Titan nunquam magis æthera contra
 Egit equos — — —

Den dunkel var og graa, gik seen, tvivlraadig frem,
 Som den, der frygter, og seer efter Vejen hjem,
 Saa Mattens Fakler sig imod dens Afsyn styrked',
 Paa Horizont stod still', som, naar den er formørket;
 Den hele Himmelvold tilkjendegive lod,
 At ubi Daphne Skov en Uheld forestod.

I saadan Sørgedragt alt Solen var oprunden,
 Da Bus end stille laae med Søvnens Lænker bunden
 I falske Billeder han saae sin Elskovs Gøst,
 Laae ubi Dromme paa sin kjære Mages Bryst.
 Men Natte-Phantasi med Sjelen ofte spiller *),
 Naar Uheld nærmer sig, den Belyst forestiller.

Her Kjerne vises, hvor er dog kun Orme-Gruus;
 Cometen truende staaer over Brude-Huus.

I midlertid da Sligt i Dalen Koilas skede,
 Bus af et Hanegal advaret sig beredte,
 Sin kjære Mage at omfavne sammested,
 Da han i gule Sand blev vaer Lovindens Fjed,
 Hans Blod strax isneede, hans hele Legem bæved,
 Men da han Rovet saae, mod Himlen han sig hæved,
 Udøsed' hule Suk, og sagde: denne Nat **)

Forraadet haver to forened' Sjæle plat.

Jeg som Forræder bør af Alle høre ilde,

Jeg burde møde først, men kommer dog forsilde.

I L.

*) — — per ambages solitas contraria visis,
 Vaticinata quies.

***) Una duos nox, inquit, perdet amantes.

I Løver, Tiger-Dyr! som bød paa dette Sted *),
 Af Huler kryber frem, af Høje stiger ned,
 Anfalder, griber an Boeibions Forræder,
 Omkommer, sluger op den grummeste Misbæder!
 Men den er jo forsagt, som Andres Hjælp begjær **),
 Hvad hindrer, at jeg selv min Levetraad jo skjær?
 Han i Fortvivlelse til Bækken derpaa hastede,
 Og der sig hovedkulds, hvor den var dybest, kastede.
 Saa blev Bellhystens Sted forvandlet til en Grav,
 Han efter nogle Suk sin Aande der opgav.
 Boeibion, som laae imellem Frygt og Længsel,
 Omsider fatter Mod, udkryber af sit Fængsel,
 Med frygtsomt Dje seer sig allevegne om,
 Og endeligen til den fæle Gravsted kom.
 Der hun sin Elsker fandt, som endnu var i Live,
 Med Døden kjæmpe, og sin Aande at opgive,
 Før Sjelen udfoer, han i disse Ord frembrød:
 Mon det en Skygge er? nej, vist af indbildt Død.
 Jeg til Fortvivlelse og eget Mord er dreven,
 Jeg af Wildfarelse min Banemand er bleven,
 O, hvilken Hændelse! o, et fortvivlet Mord!
 I sidste Sjele-Gisp udsuktes disse Ord.

Boei-

*) — — — Nōstrum divellite corpus.

Et scelerata fero consumite viscera morfu,
 O quicunqve sub hac habitatis rupe leonea.

***) Sed timidi est optare necem.

Boeïdion da saae sin Glædes-Sol neddale;
 Men neppe gav et Suk, langt mindre kunde tale.
 Som en Febricitant, naar Heden heftigst er,
 Man uden Vine fast og Krympten ligge seer,
 Han ej udøø et Suk, er taalig, ikke klynker,
 Sa ej begribe kan, hvi Andre hannem ynker;
 Naar Heden tager af, og sagtes første Storm,
 Da Smerten føles, han sig vrider som en Dorn.
 Sygdommens hede Gift da allerførst han kjender,
 Til Lægen, som var nys foragtet, han sig vender;
 For Dine svæve da Elendighed og Nød,
 Den krumme hvassse Lee, den fæle blege Død.
 Saa her Boeïdion, da første Storm ophører,
 Først Smerten føler, og mod Himlen Klage fører,
 Da Taare strømmeviis med Sukke brøde ud,
 Og slige haarde Ord mod Elskovs blinde Gud:

Slige Gjærninger Du øver,
 Offer, Altar dog begjær,
 O, Cupido! Sjæle-Røver!
 Ondskabs-Stifter! Du Dig her
 I at nyppes ej har skjæmmet
 Dobbelt Uheld med et Skud,
 Og Din Ondskab har forfremmet,
 Bed at myrde, tybde ud
 To hjerteliskend' kjære Sjæle.
 Du Din Bue spændet har,

For at saare; i at hele
 Aldrig Du saa villig var,
 Mon den fødte er af Gudinde,
 Som Udyders Samling er?
 Nej! af giftig Helyeds-Dvinde
 Seg en Plante heller seer;
 Tigerinde er Din Amme,
 Som Alecto har betrod,
 Dig opflækket har den samme
 Ej med Melk, men Tiger-Blod.
 Grumme Parcæ! I som tvinger
 Alting med besluttet Raad,
 Drejer om med Almagts-Finger
 Uhelds, Lykkens Spinde-Traad,
 Livet Grændser foreskriver,
 Som man ej maa overgaae,
 Og til Døden Varsel giver,
 Naar er Tid at banke paa,
 Naar som Traaden er udtvunden,
 Lenen nok er drejet om,
 Levetiden er forsvunden,
 I forkynder Dødens Dom.
 Seg al Skjebnens Raad foragter;
 Seg affjærer selv min Traad,
 Gaaer til Acheron, og fragter
 Dødens Færge, Charons Baad.

I maa

J' maa Ebers Almagt prise,
 Skjebnens Raad jeg kun beleer;
 Jeg for Verden vil bevise,
 Den paa Sand kun bygget er.
 Intet holder mig tilbage,
 Afgrund, Himmel eller Jord,
 Jeg jo følge maa min Mage,
 Her jo skee maa dobbelt Mord.
 Najades! I Flod-Gubinder,
 Som den kjole Bæk beboe,
 I mit Forsæt gjør ej Hinder,
 Lar mig hvile her i Ro.
 Indig' Nymphes! jeg ubbeder
 Eiden Plet af Ebers Grund;
 Det er alt, hvad jeg af Eder
 Søger i min sidste Stund.
 Flodens Fiske herfra driver,
 Hindrer dem at nærme sig,
 At dem ej til Føde bliver
 Dette ædle Tvilling-Liig.

Hun derpaa Affked tog med Træer, Dyr paa Landet,
 Og med heroisk Mod sig styrtede i Vandet,
 Ved Flodens Nymphers Hjælp faldt paa sin Elfers
 Bryst *),

Og der udsukked' Sjel. Sligt var i Døden Trost.

En

*) — — Seque acclinavit in illum,

Et tulit ad manes junctæ solatia mortis.

En Sole-Blomster, som saae an sligt Sørgestykke,
 Blev saa bevæget af Boeïdions Ulykke,
 At den bortvisnede i samme Djeblik,
 Liv, Farve, Yndighed som hastig Røg forgik.
 Den kjelne Blomster kan ej megen Anstød lide,
 Den tidt af ingen Ting forskrækkes i Utide,
 Saa mindste Hændelse og Uheld Sindet slaaer,
 Nu er den Markens Bær, nu tør og visnen stager.
 Gudinden Flora den ny Liv og Lande giver.
 Vor Sole-Blomster til en Jomfru dannet bliver.
 Den som paa Mark og Eng Naturen havde sat,
 Til Smykke, Prydelse, til Hove blev Bæret.
 Paa Herrers Slotte man dens Afkom Frøkner kalder,
 Thi Jomfru-Titel meer ej skyttes i vor Alder.
 De alle Moderen derudi slægte paa,
 At kun en stakket Tid de glimre, blomstrend' staae.
 Som Sole-Urter man dem hastig seer at spire,
 Som Stjerner skinne, og som Liljer Huse zire,
 Ved mindste Frue-Nik de dog maa vandre fort,
 Ved et unaadigt Vink de visne, tørres bort.

Ottende Fabel.

Hvorledes Bus bliver forvandlet.

De to Forliebtes Død Bubona gik til Hjerter,
Gudinden hørte an sligt Sørgeſpil med Smerte.
Hun ſagde: Daphnes Hjerd jo miſt har at ſin Ziir;
Hvad hindrer mig, at jeg dem anden Skabning gir?
Hvad har det ædle Par dog gjort? hvad er det
Brøde?

Skal de til Fiſkene i Naen blive Føde?
Nej! jeg vil give dem ny Sjel, nyt Liv og Blod.
Men Guderne med Bus kun ene ſligt tillod.
De vare begge vel af Skovens Guder yndet,
Men ſom Boeidion mod Himlen havde ſyndet,
I det hun øſed' ud mod Skjebnen bitter Ord,
Saa hendes Navn til Straf blev ryddet ud paa Jord;
Men Bus i Mands Geſtalt flød op ved Naens Bredde,
Man ham behændig ſaae paa hvide Sand at træde,
Hvert Forbeen blev til Arm, Haar blev til ſkjære Hud,
Bagbene breddedes i folded' Buxer ud,

Af Liv og Krop blev kun igjen en liden Stumpe;
 Og meer end halve Ryg forvandledes til Kumpen,
 Han løb fra Skovens Hjord, forglemmende sin Brud.
 Dens Afkom har sig vidt i Verden spredt ud.
 Den største Deel sig i Batavia sat' neder,
 Saa kaldtes Landet før; men nu det Holland hedder;
 Man seer dem lidt paa Land, men meest paa Søs og
 Aae.

Stamfaderen de fast i alting flægte paa.
 Thi gjerne, naar man om et Drestykke hører,
 Saa det bedrives af en hollandsk Skøjtefører.
 Dem siges kan til Ros, at endnu ej et Haar
 De fra Stamfaderen i Tale, Sæder gaaer.

Niende Fabel.

Om Psylli og Psyllæ Kjærlighed og Blodskam,
samt den Førstes Forvandling.

Saa Mord, Fortvivlelse man allevegne hørte;
Fra et til andet Sted den flygtig Fama førte
Nu Tidende om Mord, om selsom Elskovs Brand;
Ja Blodskams Synd tog selv i Skoven overhaand.
I Psyllodeiä, hvor Bubona havde Sæde *),
To Tvilling-Lopper med Forældres største Glæde,
Som første Grøde af en ægte Kjærlighed,
Blev bragt til Verden paa et blødt og dunet Sted
Ved Foraars-Tider i en yndig Nymphes Kammer,
Forældrene med Flid vort Tvilling-Par opammer,
Dem skjøn Dptugtelse gir efter Byrd og Stand,
Som Hoffets ædle Dyr for Andre nyde kan.
Den ene Psyllus man, den anden Psylla kalder;
De begge fremmedes i Skjønksomhed og Alder;

Men

*) Denne Parodie er en Sammensmeltning af Myrthæ og Byblidis Historier.

Men man en Kjærlighed hos Søsteren blev vaer,
 Som større er end den, Naturen tilladt har.
 Hun elsker vel, men dog ej syndig Elskov kjender,
 Hun strax ej mærker, at hun mod Naturen brænder,
 Af syndig Lue hun urolig er og heed;
 Men falske Skygge af en tilladt Kjærlighed *)
 Vor Tvilling-Søster saa forblinder og bedrager,
 At unaturlig Ild hun for en Dyd antager,
 Men syndig Lue saa ophidsed' unge Blod,
 At Psyllus Dag og Nat for Psyllæ Dine stod.
 Hun ubi Søvne seer sin Broder fyldestgjøre **)
 Sin syndig Attraa, og sin ublu Krop at røre.
 Hun vaagner ofte op, af Blusfel fast er død;
 Hun skammer sig, men kan en Tanke ej saa sød
 Af Sindet rydde ud. Hun ofte med sig trætter,
 Sig selv fordømmer; men med Tanken dog sig mætter.
 Forbander Tid og Stund, hun baaren blev paa Jord,
 Og bryder ofte ud i flige bittre Ord:

O glade, fæle Billede ***) ,
 O søde, bittre Dromme,
 Som give Skræk, Fornøjelse,
 Husvæle og fordømme.

D, Dø:

*) Mendaciqve diu pietatis fallitur umbra.

**) — — — Vifa est quoqve jungere fratri
 Corpus, & erubuit, qvamvis sopita jaceret.

***) Me miseram! tacitæ quid vult sibi noctis imago?

O, Dødens Broder! sorte Nat!
 Hvi for mig Gavn Du kaster?
 Mig lokker, viser som en Skat,
 Hvad min Ulykke haster?
 Men hvad? jeg jo Forargelse
 I Drømme ikke giver?
 Nok er, at jeg ej vaagende
 Deslige Synd bedriver;
 Kan Skygger, Natte-Phantastie
 Min Vre mig berøve?
 Kan jeg i Drømme, Kogleri
 Forhindre dem at øve?
 Men samme Natte-Hændelse
 Om Dagen forekommer,
 Derfor dette Billede
 Er dog min strænge Dommer.
 Den Synd, til hvilken Søvnens Gud
 Mit Sind og Hjerte bøjer,
 Jeg jo ej vaagend' rydder ud,
 Men dermed mig fornøjer.
 Saa tidt den ublu Drøm jeg faaer,
 Af Skraek jeg vaagner, ryster;
 Et Ønske dog i Hjertet staaer;
 Gid Du var ej hans Søster!
 Gid alting os tilfældeds var *),
 Foruden Fader, Moder,

*) Omnia, Dii facerent, essent communia nobis
 Præter avos. Gid

Gid dannet var til Egtepar,
 Hvad nu er Søster, Broder!
 Hvi har Naturen i det Land
 Mig ikke ladet føde,
 Hvor Søn kan blive Dotters Mand
 Foruden Skyld og Brøde?
 Jeg Saadant vaagend' pønser paa,
 Er jeg da ikke skyldig?
 Kan jeg for Himlen da bestaae?
 Er da mit Forsvar gyldig?
 Men, naar jeg tænker mig lidt om,
 Jeg alt for meget iler,
 Jeg altfor hastig fælder Dom,
 Og uden Grund fortvivler.
 Hvis det er ej mod Himmels Bud,
 Hvi jeg mig da mistrøster?
 Man seer jo en og anden Gud,
 Der ægtet har sin Søster.
 Saturnus Opim har i Favn *)
 Som sig i Blod paarører:
 Ja Gudernes Monarch jo Navn
 Af Mand og Broder fører;
 Oceanus med Theti sig
 I Egteffab jo glæder.

Hvo

*) Sic Saturnus Opim junctam sibi sanguine duxit,
 Oceanus Thetin, Junonem rector olympi.

Hvo synder, som er Guder liig,
Dg Himlens Fodspor træder?

Hun derpaa fatter Mod, sin Amme til sig kalder,
Med Hik og yppig Graad om Halsen hende falder:
Hjelp, Thelalusa! hjælp Dit kjære Foster-Barn,
Hun sagde, Skjæbnen mig indvikler i et Garn.
Ej Sjæl paa Jorden var i saadan Angst og Fare.
Gjet, hvad det er, min Skam jeg ej kan aabenbare.
Jeg kan af Strikken ej og Garnet reddes ud,
Med mindre krænktes maa Naturens hellig Bud,
Undtagen at jeg selv til større Uheld haster,
Undtagen jeg mig Skam og Haanhed underkaster.
Hvor farlig Frihed er, jeg dog af Garnet maa
Med Haanhed og med Død mit syndigt Dnske naae.
Den kjære Amme da begyndte stærk at grue,
Nu brugte søde Ord, nu saae man hende true *);
Med dybe Sukke nu og salte Taare bad,
Nu brugte Myndighed, og truede med Had,
Nu vendte Ryg, og til Forældre vilde løbe,
Hvis, hvad paa Hjertet laae, hun ikke vilde røbe.
Dølg intet, sagde hun, men alting aabenbar,
Betænk min Troffab, vid, at Du mig diet har.
Jeg Dig besværges ved Din kjære Fader, Moder,
Ja ved Din anden Sjæl, Din dyre Tvillingbroder.

Da

*) Et modo blanditur, modo, si non conscia fiat,
Terret. — — —

Da raabte Psylla: nævn min Broder ikke meer;
 Af dette Navn jeg al Ulykke flyde seer.
 Fortvivlend' Taushed, Skræk og Bittren derpaa
 fulgte.
 Den syndig Glød brød frem, som ærbar Afke skjulte.
 Da mærked' Ammen strax, hvad Ildens Tønder
 var,
 Hun raabte overlydt: o, ulykkeligt Par!
 D, søde Foster-Barn! Din Skjæbne jeg beklager,
 Fortvivl dog ikke slet; thi hvordan jeg det mager,
 Jeg Dig maa føre til det ublue kjølig Band,
 Hvori Din syndig Lyst og Hede lædffes kan.
 Hun derpaa flittig Agt paa Psylli Idræt giver,
 Hans Natte-Reje, hvor Lopinder-stævned bliver.
 Hun strax udspjæded', at Lopinden Hamadryst
 Af Psyllo stævnet var paa Nymphens Rives Bryst
 Ved Midnatstide til en Samqvem sig at møde.
 Slig Tid blev udvalgt til den Pine at forsøde,
 Den Ild at slukke, og at dempe Elskovs Brand,
 Som ubi Psyllæ Sjæl tog saadan overhaand.
 Hun derfor Hamadryst indprenter falsk Mistanke,
 At, hvis hun møder, det vil hende stedse anke,
 Hun siger: Hamadryst! Dig Psyllus spotte vil,
 Han med Lopinder tidt har øyet saadant Spil.
 Saa ubi hendes Sted vor Psylla henført bliver,
 Og han uvidende en Blodskams-Synd bedriver.

Den

Men Pnylla zittrende paa Flugten sig begiver,
 Af Tvillingbroderen stærk efterhoppet bliver.
 Ni Gange Maanen om sin Himmel-Cirkel gik;
 Men Flugt, Forsølgelse end ingen Ende fik.
 Her Frygt for Broders Hevn gav unaturlig Kræfter *),
 Der Brede muntred' op at løbe stedse efter;
 Men Pnyllus mærker ej sin Overiling før,
 Før Synet dunkles, før han Sjæl gir op og dør.
 Da Kanden ham forlod, man dette Dnske hørte,
 Som Vinden villig hen til Guders Bolig førte:
 Lev, syndig Pnylla! lev, og bring til Lyset frem,
 Fød et Vidunder, og blandt Dyr et vanskabt Lem,
 Som hverken Lignels' har af Dyr, af Fugl, af
 Planter,

Hvis Lige findes ej i Verdens fire Kanter,
 Dets Fødsel, Dpvert, Død skal mod Naturen gaae,
 Som det undfanget er. Det skee ligesaa.
 Slig selsom Hændelse den hele Skov forstrækker;
 Men Dvæg-Gubinden den Affjæled' dog opvækker,
 Saa en guldbræmmed Mand man for en Loppe seer,
 En lystig, hoppende, bevæbnet Officier,
 Dens Afkom overalt i Verden sig udspreder;
 I Krigs-Matriculer man dem — — hedder **).

Det

*) — — Hic spe celer, illa timore.

***) Hvad for unge Slags Krigsfolk, enten de ere til
 Hest

Tiende Fabel.

Om Psyllæ Foster, Padde = Hatten, dens
Kjærlighed til sig selv, og underlige
Forvandling.

Nu Tiden stunded' til, at Psylla skulde føde.
Man ej Gudinder, som sædvanligt, saae at møde *);
Men trende Furier udi Lucinæ Sted,
Eumenides, som spaae Ulykke og Fortred.
Man føle Ugler saae i Luften yppig svæve,
Samt andre Ting, som Straf betyde, Hevn udkræve.
Med bitter Smerte da en vanskabt Sæd fremkom,
Et selsomt Foster, som sin Moder bragte om.
Af Sæden man blev vaer en egen Urt at stige.
I Skov, paa Mark og Eng var aldrig før dens Lige.
Den til fuldkommen Væxt kom paa en enest' Nat;
For nogen Tid blandt os den kaldtes Padde-Hat;
Men nu vort Maal er glemt, gaaer ud paa fremmed'
Loner,
Deslige Urter man gir Navn af Champignon.

Den

*) Eumenides tenuere faces de funere raptas,
Incubuit bubo — —

Lovsange qvædet blev i himmel-klingend' Tone;
 Hun selv med oprakt Hals sad paa en Filsbeens-Throne;
 Ved hver en Side smaa Gudinder, Nympher stod,
 Ved hvilke hun sin Priis i Sang udbrede lod.
 Hver holdt i hvide Haand et Spejl for at beskue
 En skygget Lignels' af den selv indbildte Frue.
 Indbildning, Sminke var ved Thronens ene Kant,
 Man Hyfleri og Mod ved anden Side fandt,
 Med ene Haand et Spejl Fru Philautia holder,
 Med anden snehvidt Haar i Bukler flaaer og folder,
 Bubona kunde ej med Bønner fast formaae,
 Imens hun talede, et Djebliak at faae.
 Af egen Elskov saa fortryllet var vor Frue,
 At hun ej mættedes, sin Skjønhed at beskue.
 Dog vidste hun, hvad Gavn Gudinden fanges i,
 Sin Tale prydede med høvisk Hyfleri.
 Gudinde! sagde hun, som skabte Ting maa vige,
 Ej ene her paa Jord, men og i Lustens Rige,
 Som gyldne Venus ej i Skjønhed nærme kan,
 Den gule Pallas ej i Dyder og Forstand,
 For hvilken Charites i Undighed maa sukke,
 For hvilken alle Ting, hvad Lande har, maa bukke,
 Hvis Skjønheds gyldne Glands bortdriver Dunst og
 Mørk,
 Gir Døde Liv igjen, oplyser Nattens Drk,
 Som blandt Gudinder er den ædelste af Stamme,
 Som Himmel-Dyder selv har stræbet at opamme,
 Hjelp,

Hjelp, o Gudinde! i at fælde, rybde ud
 En nyfødt Plante og et seltsomt Skov-Ukrud.
 Lad Egenfjærlighed, den vanskabte Urt, opbrænde,
 Lad og i Daphne Skov Dit Herredømme kjende.
 Din Skjønhed kundbar er, og ogsaa lidt Din Magt,
 Lad see, at Altting Dig paa Jord er underlagt.
 Af saadan Hykleri Gudinden loe og smilede,
 Forspændte gyldne Karm, og med Bubona ilede,
 Som forud agede, at vise kortest Sti,
 Paa Vejen fulgte Mod, Indbildning, Hykleri.
 Om hendes Ankomst, hvor der høstes Røg og Røgte,
 Der alle Dyder man saae zittrende at flygte,
 Den nøgne Sandhed, og den kroged' Nymfghed,
 I Jordens Huler og i Havet krøbe ned.
 Den pjalted' Urlighed udstrakte frøgt som Vinger,
 Tog Flugten, og sig hen mod Nattens Bolig svinger.
 Omfider kom hun hen, hvor Padder-Hatten stod,
 Og uformærkt sin Gift paa den nedregne lod *).
 Den skarpe Gift slaaer ind i alle Sveder-Huller,
 Saa Padder-Hattens Blod, som syvend' Vand, op-
 buller,
 Og, som den spired' op, var ved en liden Aa,
 I det solvklare Vand den sig med Blæde saae.

Dens

*) — — — Verit furiale venenum
 In pectus — — —

Naar jeg græder, han og græder,
 Naar jeg leer, han ogsaa leer,
 Jeg jo finder, hvad jeg leder,
 Død og Liv paa eengang seer.
 Jeg gjør Ild, og Hede lider*),
 Stikker an, og brændes selv,
 Ilden, som mig tær' og slider,
 Stiger op af fugtig Elv.
 Gid, hvad jeg attraaer, var borte,
 Gid den og mig ikke saae;
 Vi hinandens Liv forkorte,
 Begge brændend' tørstig staae.
 Helved jeg hør' mod mig hvine,
 Himmelen dog mod mig leer,
 Skjebnen mig paafører Pine,
 Og paa eengang gunstig er.
 Jeg en Balde-Blanding smager
 I det honningsøde Vand,
 Bædskken har, som Tørst betager,
 Dog staaer Sjelen ubi Brand.
 Jeg dog zitterer ej for Døden**),
 Skjøndt paa Fødselsdag jeg døer.

R 2

Sje=

*) Uror amore mei, flammæ moveoqve feroqve.

**) Nec mihi mors gravis est, posituro morte dolores,

Hic, qui diligitur, vellem diuturnior esset.

Nunc duo concordēs anima moriemur in una.

Sjelens Skilsmis flukker Gløden,
 Dg paa Pinen Ende gjør.
 Gid den maatte leve længer,
 Som min Hedes Tønder er,
 Men, desværre! een Sjel her hænger
 Af to enig' Legemer.

Saa endtes Klagen. Han faldt derpaa som i Dvale.
 Hans Kræfter svandtes bort. Han kunde meer ej tale,
 Men som et Billede af parisk Marmor laae,
 Dg den, han elskede, allene stirved' paa.
 Ret som det gule Bør ved sagte Ild henrinder *),
 Dg Jordens fede Dug ved Morgen-Sol forsvinder,
 Saa denne Elskovs-Ild til Afte faldet Kul
 Udtæred' Legems Leer, og brændte udi Smul.
 Han med Forundring saae sin elskend' Morber-Mage
 Forsvinde med sig selv, fortvivle og aftage.
 Han saae med lige Trin til Døden begge gaae;
 Naar han gav hule Suk, den sukked' ligesaa.
 I alle Ting han fandt sin Mage med sig ile,
 Ham efterabe i at græde, at fortvivle,
 Til Døden endelig at gjøre sig bered.
 Ja, da han Sjel gav ud, den blev affjelet med.
 Den vanskabte Urt var dog den ædle Psyllæ Plante;
 Hvorover Flora og Pomona sig forbandte,

Den

*) — — — ut intabescere flavæ

igne levi ceræ, matutinæve pruinæ &c.

Den at forvandle i en anden Skik og Form.
 Han strax fik Mand's Gestalt, men Hud som stribet
 Drm;

En felfom fort Gevert ved haarig Nakke hænger,
 Og som en ledig Pung paa spragled' Skuldre slænger.
 Kort, af en Padde-Hat blev dannet en Læfej,
 Som strax af Skoven løb, til Stæder søgte Vej.
 Af denne Stamme Slægt og Ut Natur opvækker,
 Af Egenkjerlighed som blæses op og sprækker,
 Som Padde-Hatte de og hastig vore op,
 Nu børster Støvler, Sko, nu staaer paa Wrens
 Si Top *).

*) Derfor siger Boileau om dette Slags Folk:

— — — — il est de mes amis,
 Je l'ai connu laurai, avant qu'il fut commis.
 C'est un homme d'honneur &c.

Ellevte Fabel.

Om Tragi Ambassade til Pluto og Pandora,
samt hans Forvandling; Jovis Dom
og Slutning.

Saa syndig Lyst tog til med tusinde Ulykker,
Dg Skovens Kronik blev fyldt op med Sørgestykker,
Da Demogorgons Søn anvendte Glib, Umag,
Slig Uhelds Aarsag at frembringe for en Dag,
Bed Glib og Møje han udspejded', men forsilde,
At Fru Pandora var til al Ulykke Kilde;
Men hendes Legem alt i mørke Muld var sat,
Dg Skyggen svæved' i Afgrundens tykke Nat,
Dib Pan besluttede et Sendebud at flikke,
For at udforske Alt til yderst Punkt og Prikke,
Hvi Skoven opfyldt var med saadant syndigt Krud,
En ærbar skjægged Buk han dertil vælger ud,
Som udi Lærdom og Forstand ej havde Lige,
Gav ham Befalning, til Plutonem at nedstige:
Der er en stejlbret Sti med Lidseleer besat *),
Som til Afgrunden før' og evig mørke Nat,

Hvor

*) Est via declivis, funesta nubila taxo.

Hvor Glimt af gyldne Sol og hvalte Himmelbue
 Ved evig affagt Dom forbudet er at ſkue,
 Hvor Mørket tager til ved hvert et Afgrunds-Trin,
 Og quæler meer og meer den hvide Middags Skin;
 Der tynde Skygger man af Døde ſeer paſſere,
 Fra Legems Boliger ſom ſkilte nylig ere.
 Den blege Vinter der bedækt med Stormſky ſtaaer,
 Af ſtinkend' Stygis Vand en giftig Taage gaaer.
 Den fæle Afgrunds Stad har tuſind' aabne Dørre *),
 Som tuſind' Skygger til de Dødes Bolig føre.
 Som Sundet trækker Vand af Hav af Na og Flob,
 Saa denne mørke Stad tar alle Sjele mod.
 Ved Porten Pluto gaaer vort Sendebud inſøde.
 Spør, hvad hans Jdræt er blandt Vænder og de
 Døde?

Den ſkjægged' Gjedebul ham ſvared' med Beſked **),
 Sit Værende beſkrev med Fynd og Rirlighed.
 Da raſend' Cerberus løb frem, ham vilde glube ***),
 Gav et tredobbelt Lyd af ſin tredobbelt Strube;
 Men Pluto med et Vink ham ſtrar tilbage drev,
 Da Tragi Creditiv han ſaae og Sendebrev;

En

*) Mille capax aditus & apertas undiqve portas
 Urbs habet; utqve fretum de tota flumina terra,
 Sic omnes animas locus accipit ille.

***) — — Exponit cauſas odiiqve viæqve.

****) — — — tria Cerberus extulit ora,
 Et tres latratus ſimul edidit.

En høflig Trætte strax sig rejseb' ved Indgangen,
 De begge kjepe es af Høflighed om Rangen;
 Thi Tragus Fortrin gav til Pluto, som var størst;
 Men Pluto svarede: de Skjæggede gaae først.
 Ham derpaa villig ind i Skjegger-Sale førte,
 Hvor Tragus meget med Forundring saae og hørte.
 Den store Hercules han der fandt Møller snoe,
 Den stærke Thetis Søn for Penge at fye Sto;
 Semiramis, som Slot af Marmor her bebøede,
 Der i en Hytte sad, for Penge Skjorter toede.
 Den store Nimrod selv, som Jordens Herster var,
 Emaa Stykker Fyrretæ til Svovelsikker stat.
 Den Evillingbroder, som lod Verdens Dronning bygge,
 Han med Forundring der saae Stillings-Vi at brygge.
 Cambyses, Cyrus, med en Saug og Dr i Haand,
 Nitoeris løbe om at sælge Snøredaand,
 Nebucadnezar der staaer svedende og hævler.
 Her en Darius for sin Føde slikker Støvler.
 Ja Alexander selv paa atfar Beje sad *),
 Fremviste sine Saar, og om Almisse bad.
 Philemon derimod med gylde Pragt fremtrined;
 Den fattig Baucis blandt de andre Skjgger skinned.
 Da sukkeb' Tragus, og slog Horn og Hoved ned;
 Men Pluto svarede: Jer Belærværdighed!

Man

*) Med disse Ord: "Ich bin ein armer abgebandter Soldat, der zehen Jahre im Persischen Kriege gedienet habe."

Man andre Staaale her for Mennesker iskjænter;
 Det ikke her gaaer til, som man paa Jorden tænker.
 Den der foragtes, her man rejser Altar op.
 Her den forsmædes, som var der paa Krens Top.
 Dog finder man og her end mange jordist' Herrer,
 Som efter Døden man i Skyggers Bolig ærer,
 Som Minos, Hæcus, der Retviished og Fred
 Paa Jorden øvet har, og stiftet Enighed.
 Han derpaa aabnebe nu et, nu andet Kammer,
 Hvor Pinesseder var, hvor høstes Skrig og Jammer.
 Hvad først for Dine kom, en jordist' Helgen var,
 Af hvilken Remme man med skarpe Knive skar,
 For andre Slige med de samme at ophænge.
 Da sagde Tragus: ach! den Mand var holdet længe
 Gudfrøgtig, dydig, from, for alle Synder reen,
 Og sinnebe paa Jord som Guld og Edelsteen.
 Da svared' Pluto: man paa Jorden Ingen kjender,
 Hvor Hjertet skjulet er, hvor man kun seer til Tænder.
 Han med ubvortes Skin sin Næste skuffet har,
 Skjøndt Hjerte, Sjel dog fuld af Udyd, Ondskab var.
 Man videre gik frem, blev vaer en anden Skygge
 Som nyligen var qvalt af Rang- og Ære-Syge.
 For ham to Karre stod af salt og svovligt Vand,
 Hvoraf han drikker, men dog ikke lædskes kan.
 Næst derved lod sig see en stor Histori-Skriver,
 Af to Satyriscis som stødt i Morter bliver,

Da sagde Tragus: hvad har han bedrevet dog?
 Han ubi Livet skrev saa mangen zirlig Bog.
 Da Pluto svarede: det just er hans Ulykke,
 Paa grove Laster han i Skrifter har sat Smykke;
 Hvis flige Hyklere i Verden ej var til,
 Da ikke øvet blev saa mangt et Sørgepil;
 Thi hykkelfe Lovsang Vej til Blods-Udskjertning baner,
 Hvis ej Poeter *) var, var ogsaa ej Tyranner.
 De store Helte mod Naturen flætte Riis,
 Just fordi Mord og Rov dem lægges ud til Priis.
 Men Tragus kunde mindst af alle Ting begribe,
 At han to Aander saae med gloend' Længer knibe
 Diogenem, som Fejl oprykkede med Rod,
 Mod Verdens Dndskab som en Klippe fordem stod.
 Men al hans Ydmyghed, hans Dyder vare digted,
 Ved sin Philosophie han ej til andet sigted,
 End at berede sig et stort og prægtigt Navn,
 For Djet havde sin Næstes Larv og Gavn.
 Her i en Løgners Mund man stopper hede Gløder,
 Der falsk Angiver man seer hænge op ved Fodder,
 Her pustes Gløder op, og Dvnen gjøres heed,
 For ser Tingstude, som var nylig kommen ned.
 Men Tragus over sligt fast færdirig var at daane,
 Med saadant hæsligt Syn bad Pluto sig forskaane.
 Sligt blev bevilget. Han blev ført til andet Sted,
 Hvor man saae idel Fryd og fuld Lyksalighed.

Her

*) Forstaa hykkelfe Poeter.

Her fandtes Helgene, her fandtes ogsaa Somme,
 Der raadne Lemmer var erkjendt ved Verdens Domme,
 Som udaf Geistlighed var dømt til Baal og Brand,
 Hvor libet bygges dog paa Verdens Domme kan,
 Herman Fordømte seer paa elysæisk Marke,
 Hvad Verdens Udskud var her leve soia Monarke.
 Den skattes salig her, som sminket Levnet før',
 Og efter Landets Skik med Sang, Eigpræken døer,
 Strax derpaa Tragus blev ført ind i spejlet Stue,
 Hvor som i Perspektiv man kunde see og skue
 Den sidste Verden, og tilkommend' store Ting,
 Som forestilledes i Billeder omkring.

Afgrundens sorte Gud sig paatog at forklare
 Hvert Billed stykkeviis, og vised', hvad de vare;
 Afriidse' tydelig den sidste Verdens Stand,
 Som efter Orden jeg ej her opregne kan.
 Man Nogle pined' saae i gloend' Kobber-Drer,
 Han sagde: disse Folk skal kaldes Orthodorer,
 De under falske Skin af hellig Nidkjerhed
 Skal udaf Hovmod, Hevn forstyrre Landefred,
 De som Basuner skal opvække Potentater
 Til Krig indbyrdes og til Mord mod Undersaatter.
 Krig, Blods Udgydelse, Mord, Brand og Tyrantie,
 Som Dyder øves skal ved deres Raseri.
 I andet Spejl man saae som Myrer Folk at vrimle,
 At bære raadne Been og Nadsler under Himle,

Ut falde næfegruus ved Dyrighedens Bud,
 En Skalbepande at anbede som en Gud.
 I tredje Spejl han saae En med tredobbelt Krone,
 Til hvilken man bar Guld, for Synder at forløse.
 Den samme dømte Folk til Fængsel, Baal og Brand,
 Tillyfkte Himlens Dør, sat Sjæle udi Band,
 Som mod hans Indkomst og Skatkammer førte Lære,
 Men søved' Salighed og efter Døden Være
 Til dem, som fremmede hans Regiment og Magt,
 Som tog hans Fordeel og hans Højhed udi Agt.
 I fjerde han saae Folk til Døden villig vandre,
 For de ej maatte gaae paa højre Haand af Andre,
 Da raabte Tragus: jeg forlanger ikke meer.
 Jeg denne Alder ond, den sidste værre seer.
 Plutonem derpaa bad, sig til Pandora føre,
 Det skede. Han blev bragt igjennem Helved-Døre
 Til Skryggers mørke Sal, hvor han Pandora saae
 Imellem Pyrrha og Deucalion at gaae.
 Han sagde: Skovens Gud mig hid, Pandora! sendes,
 Ut vide Aarsag til den Uheld, som os hænder,
 De fremmed' Synder, som i Evang i Skoven gaaer,
 Og Tyranni her ført i nogle hundred' Aar.
 Pandora derpaa strax med zittrend' Ord og Tale
 Fortaalte hele Sag fra Hovedet til Hale;
 Saa Tragus rejste bort med god og fuld Besked,
 Og takked' Pluto for beviste Høflighed.

Da

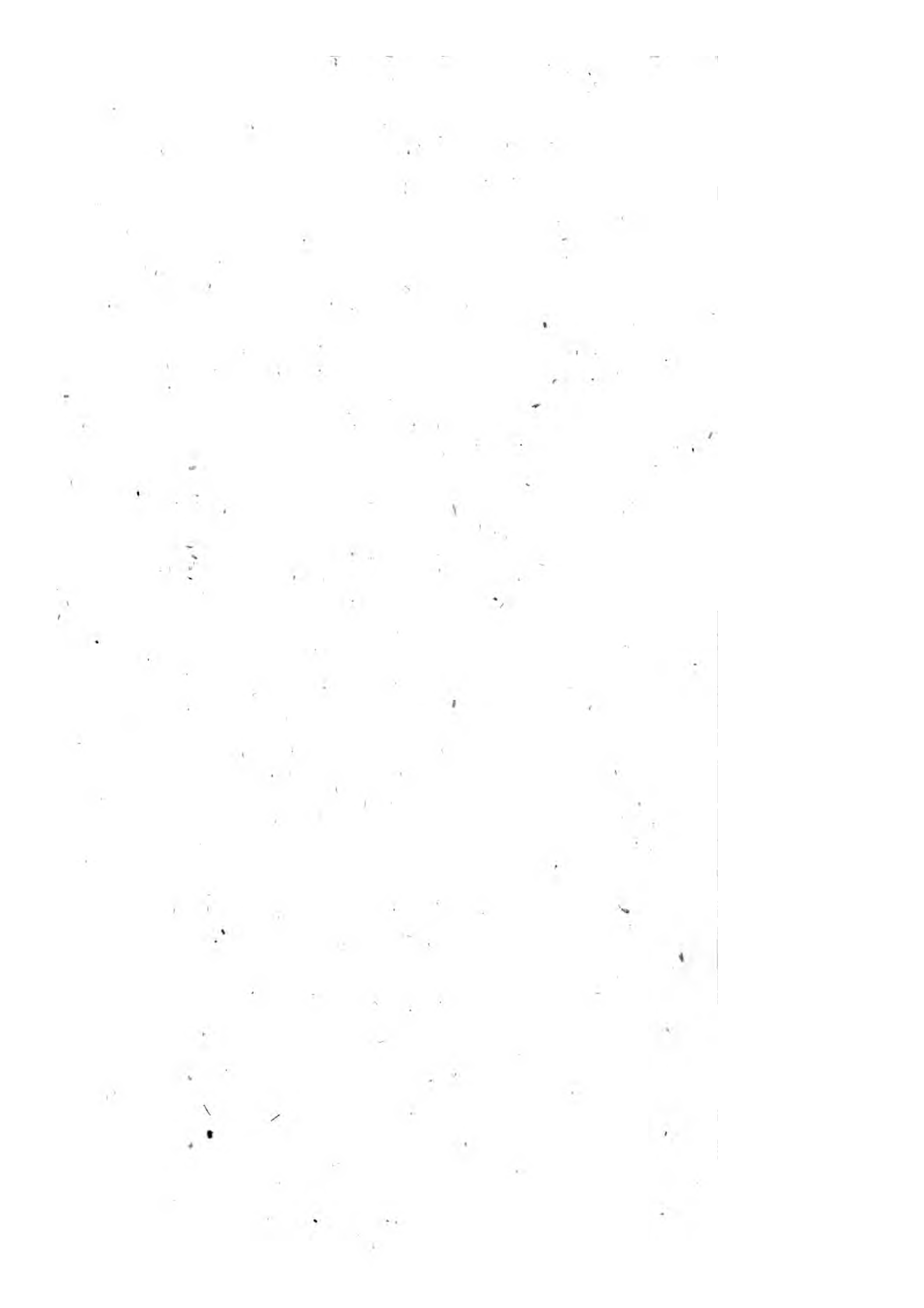
Da dette kundbart blev, Pan søgte sig at hævne,
 Og Havets Frue lod for Jupiter indstævne.
 En Dag benævnet til det store Forhør blev.
 Man efter Guder og Gudinder ilig frev,
 Men Thetis sagde: før vi underkastes Loven,
 Den stolte Tragus jeg vil rydde ud af Skoven.
 Hun trued' ej omsonst. Den horned' Tragus fik
 Paa Bejen til sit Hjem en anden Form og Ek.
 Thi da mod Hustru, Børn han sig med Glæde vender,
 For at omfavne dem, for Høvet han seer Hænder,
 For Haar den platte Hud, for laadne Forbeen Arm,
 Han Dine kaster ned, beskuer Bryst og Barm,
 Er fremmed for sig selv, og hjertelig sig græmmer,
 At see foran sig et Krop med Hud og andre Lemmer.
 Han raabte overlydt; men for et Bukke-Vraal,
 Istedensfor et Bræg gik ud et Mennesk'-Skraal.
 Saa at af forrig' Stand der intet blev tilbage,
 Undtagen Horne, samt ærværdig skjægged Hjør.
 Kort af en Gjedebuk blev en Philosophus,
 Som lod sig give Navn udaf Democritus.
 Af ham højlærde Mænd og Verdens Vise stammer,
 Især Grammatici, som yppe Bogstav-Klammer,
 Med horned' Pander mod hinanden ivrig staae,
 Og ubi Stridbarhed Stamfabren slægte paa

S l u t n i n g.

Nu efter Jovis Bud Skovguder og Gubinder
 Sig for hans Throne til bencævnte Tid indfinder.
 Paa begge Sider da blev brugt Veltalenhed:
 Hver vilde være reen, ej have brudet Fred.
 Men Gudernes Monark dem tvang sig at forlige,
 Og, paa det ikke meer oprejstes skulde Krige,
 Lod han ved aabent Brev kundgjøre Himlens Dom,
 Hvorved betoges Magt at skabe Bester om.
 I Brevets Slutning han og lod indføre dette:
 At hvo som Træer, Dyr sig dristed' meer at sætte
 I Rang og Orden blandt hans egne Billeder,
 Og plante Dyrerart blandt ædle Mennesker,
 Den skulde stødes fra sin Magt, sit Regimente,
 Ja Tordenstraalers Kraft og Brede maatte vente.
 Han ogsaa Planter, Dyr med evig Taushed slog,
 Og ubi Brede dem al Mæle, Maal betog.
 Fra den Tid regnes kan den sidste Dyrets Alder,
 Som allerflettest er; man den leeragtig kalder.
 Da rykket blev med Rod al Orden, Skik og Dyd.
 Og Skov-Veltalenhed forvandlet blev til Lyd.

Den

indste Side.

Jeg svinger om en Krig, som en retfærdig Jver
 I Norden tændte op, et bittert Had beskriver,
 En tærend' Lue, som af hele Limffjords Vand,
 Af norske Bjerges Sne og Is ej slukkes kan.
 Krigsguden selv til Fred man bringe kan med Lempe,
 Den største Ildbrand af Vand sig lader dempe;
 Men her mod denne Ild jeg finder ingen Trøst,
 Thi den har fæstet Rod i philosophisk Brøst.
 Siig mig, o Musa! hvad var Lønder til den Lue,
 Som synes hele Land med blodig Krig at true?
 Hvad Årsag givet har til saadan Bitterhed,
 Som planter Krigs-Standart og bryder goldne Fred?
 Bort dyre Norden var med Fred og Velstand kronet;
 Et Nabo-Rige med et andet var forsonet;
 I ædle Cimber-Land Alt smilede og lo,
 Hver høstede Frugten af den himmelfædte Ro.
 See da! en cimbrisk Helt skjult under Levi Kjole,
 Der blive vil et Lys paa Viborgs høje Skole,
 Et lærde Fornavn fandt i Skuespil at staae
 Blandt hundred' Navne, som nødvendig bruges maa.
 Eligt udi geistligt Brøst optændte heftig Vrede,
 Han sagde: jeg mig maa til evig Krig berede;
 Mit maglstralske Navn, som jeg i Romer-Dragt
 Saa ziellig pyntet har, ej flækker sig til Act

I Kjemtsom Skueſpil; man burde heller flætte
 Ti Laurbær-Krandſe og en Krefſtøtte ſætte
 For den, der kan ſit Navn faae endt in us vel es,
 Omſtøbe Landsbye-Peer til en Petreides.
 Sligt Navn maa aldrig paa en Skueplads fremtrine,
 I Spidsen af Poſtil det dannet er at ſkinne,
 At ſtaa med gylden Stiil paa Bog af tvende Fag,
 Som prægtig Smykke paa en Foliantes Bag.
 Mit Blod ophidſet er, af Bitterhed jeg revner,
 Hvis inden ſtakket Tid jeg ſaadan Spot ej hevner;
 En Helt, med geiſtlig Dragt ſom tapisſeret er,
 For det, ſom mindre er, ej Noget gir Dvarteer.
 Til Studiekammeret han derpaa ivrig haſter,
 Og der Concepter til et Fejdebreve udkaſter,
 Da, ſom af Trojæ Heſt, af Hjernen flyder ned,
 Alt hvad ſom i højlærd Muſikkammer haver Sted.
 Man paa Papiret ſeer i Haſt ſtridbare Phraſer,
 Som til Slagt-Ordning han med ſpidſe Pen afpaſſer;
 Men ſee! hvad ſkede, da han Fejdebreve ſkrev?
 Muſei Janua heel ſagte aabnet blev;
 En yndig Frue ſtrar i Kammeret indtræder,
 Med Djegreen i Haand, og ſvøbt i hvide Klæder,
 Af Anſigt Straaler gif ſom af en Middags-Sol,
 Hun nærmede ſig til den magiſtraliſke Stol,
 Og ſagde: Cimbrers Lys og Jyllands klare Dje!
 Jeg Freds-Gudinde er, ſom Dig til Fred vil bøje.
 Hvad Drem, hvad Furie til Strid Dig ægget har,
 At Du ſaa løſelig Dit Sværd af Steden tar?

Kan

Kan ſaadan ringe Sag en Mand til Krig forlede,
 Hvis lærde Hjerne er Philoſophiens Sæde?
 Hvis hellig Stemme nys en Freds-Basune var,
 Der mod Uenighed ſaa tidt prædiker har.
 Du tordned' nys mod Had, nu ſelv Din Næſte hadet,
 Fordømte Hevnen, men den ſelv nu Tømmen lader.
 Du Freds-Prædiker er, men Freden bryde vil,
 Allene for Du ſeer Dit Navn i Skueſpil.
 Slig Tale dæmped' lidt den philoſophiſt Hede,
 Min Helt tvivlraadig ſtod imellem Skam og Brede,
 Tre Gange kaſtede paa lærde Bord ſin Pen,
 Tre Gange han den tog i ivrig Haand igjen.
 Ret ſom en voren Eg, den hvæſſe Dr vil fælde,
 Staaer ſom tvivlraadig, til hvad Side den ſkal hælde,
 Saa vor højlærde Mand tvivlraadig længe ſtod,
 Gudinden raabte: Fred! Poeten raabte: Blod!
 Den Bankelmødighed dog ikke vared' længe,
 En ny Gudinde man blev vaer ſig at indtrænge,
 Hvis Gang aſpaſſet var, ſaa hvert et Godeſjød
 Udtrykked' Orden og methodiſt Birlighed.
 Pedanteria man den ſamme Frue kalder,
 Hvis Alter offres paa af al Slags Stand og Alder;
 For Scepter flettet Riis i mavre Haand blev ſeet,
 Som tegner Herredom og Envolds-Myndighed.
 Hun brugte Klæder ej ſom denne Tids Matroner,
 Alt ſammensliffet var udaf Citationer,
 Saae ud ſom Bredden af en lærd teutonifk Bog,
 Der ſiger intet, men i Dine ſtikker dog.

En lang Parenthesis med Skole-Støv broderet,
 Bar Fruer-Kjolens Svands paa samme Viis stafferet,
 I Luften svævede latinste, græske Ord,
 Som raabte Knald og Fald, Død, Nederlag og Mord,
 Fru Contumacia bedækked' højre Side,
 For hende Alting veeg, hun kan ej Modstand lide,
 Ved venstre Side gik Hr. Fastus fræk og suur,
 Med castillanske Trin som efter Tablatur.
 Gudindens Følge var en Skot Distinktioner,
 Som stedsse mumlede udi adskilte Toner,
 Til sidst Idea gik heel liden som en Dverg,
 Og Troppen sluttes af Poeten Phoenixberg.
 I slig Procession Gudinden sig henlister
 Til blækbroderet Bord, og siger: Hr. Magister!
 (Om gradueret Navn og Titel gives maa
 Til den, fra ædle Æt der har vanslægtet saa).
 Du skinned' nys som Sol blandt frække Skolekjemper,
 Men nu blir lunken, og Din ædle Iver dæmper,
 Uværdig Undersaat! vanarted' Phoebi Æt!
 Er slig Philosophie anstændig? er det ret
 At eftergive Fejl, at lade Brede falde?
 Griff op! tag Sværdet fat, lad virke lærde Galde.
 Lad see, Parnassi Søn! Du est, som Du var før,
 Lad klinge Krigs-Basun og Hjernens Tromme rør,
 Bring udi Feldten frem en Skot af Syllogismer,
 Lad regne, hagle ned stridbareste Sophismer,
 Celarent, Barbara, Darii, Ferio,
 Og tusind flige Ting, som i Din Pande boe.

Grib an med samlet Magt den Spottefugl, Misbæder,
 Sæt i Baroco den Apollinis Forræder,
 Der drevet haver Spil med philosophisk Navn,
 Spar ikke Liv, det er Philosophiens Gavn.
 Jeg siger med eet Ord, før Krig, bliv ved at hade,
 Med mindre Du blandt os vil Borgerskab forlade;
 I vore Læber jo mod Skole-Lov det er
 For en Philosopho at plante strax Gevær.
 Stem op, Calliope! umag Dig at afmale,
 Hvad Virkning gjordes af Gudindens zirlig Tale.
 Til inderste Kallun i Djeblis den drev,
 Det hele lærde Blod bevæget oprørsk blev.
 Han paa sin Concordants ærværdig Fingre lagde,
 Og disse hellig Ord med Tordenrøst udsagde:
 Jeg sværger, at jeg ej beqvæmmer mig til Fred,
 Men jeg mig hævne skal i tredje, fjerde Led.
 Thi før man fede Sild i Vester-Hav skal savne,
 Før store Skibe skal i Viborgs Porte stavne,
 Før Vand skal blive Ild, før Nat skal blive Dag,
 Før Procurator skal forlige mindste Sag,
 Ja før skal Kræmmere og Kjøbmænd Toldsvig lade,
 Før jeg skal slutte Fred, og holde op at hade.
 Han saft' for vreden Mund hjertstærkende Pokal,
 Den tømmed', slog itu, som til et Krigs-Signal.
 En sliq Begyndelse tog denne store Fejde,
 Som Ingen kan min Helt mod Folket bebrejde,
 Thi den paa Snapsting blev raadt ud højtidelig,
 Da man skrev * * Har fra store Pølse-Krig.

Betænkning over Krigen.

Hvad Udfald denne Krig vil i vort Norden vinde,
 Det os Erfarenhed, den store Lærerinde,
 Allene vise vil. Her ellers tvistes om
 Blandt Lærde, Læge, hvad man sælde skal for Dom,
 Hvo udaf Parterne bør kaldes Freds-Forskyrter,
 Hvo udaf disse To retfærdig Harnisk fører,
 Endeel vil holde for, Poeten Uret seer,
 Som Ingen udi sær, men hele Jord beleer.
 De sige: man vil snart i Landet Skjalbre savne,
 Hvis man i Skuespil ej bruge maa Fornavne.
 I mine Tanker dog bør En, der skrive vil,
 Ej tegne noget Navn i skjemtsomt Skuespil,
 Som bruges i det Land, hvor Digteren har hjemme,
 Sligt til indbyrdes Krig kun tjener at forfremme;
 Paa Landets Navne han en Liste have maa,
 Saa kan han sikker frem og uden Fare gaae.
 Men som vor Autor har kun agtet Saadant føje,
 Dg disse Regler ej har stedse havt for Dje,
 Saa synes, at han ej af Ret har mindste Skin,
 Dg derfor til Tractat bør gjøre første Trin,
 Hvis ikke, bør man ham al Skyld og Ursag give
 Til hver en Draabe Blod, som da udøst kan blive.
 Jeg taler upartiff. Jeg ellers er en Ven
 Dg redebou Client udaf Sans Miffelsen,

Laniena Daphnica,

eller

det daphniffe Blodbad.

1914

1914

1914

—————●●●●●●●●●●●●●●●●●●—————

Crispus Monsonius, en Skov- og Kammerjæger,
 Udmattet udaf Sult i Daphne Skov sig lægger
 Med lukte Dine og med sammenkrummet Krop,
 Som En, der Testament har gjort, gir Handen op.
 Den ædle Love, som paa Rosten Dyrret kjender,
 Forstrækkes, og sig mod den klynkend' Jæger vender;
 Han siger: Kjære Søn! hvor er det med Dig fat?
 Det synes, denne Nat Dig bliver sidste Nat.

Monsonius opvakt af denne Lyd sig rejser,
 I flige Klage-Drd frembrøder: Skovens Kejser!
 Al Lyst til Liv forgaaer, mig tjener Døden bedst,
 Min Velstand ude er, jam conclamatum est.
 Ifjor jeg trivend' var, saa seeb som en Forpagter,
 Af Sult nu kryber ind, mig mindste Dyr foragter,
 Hvad Lyst til Livet er, naar leves udi Nød,
 Naar man ej haver det, som kaldes dagligt Brød.
 Da Løven spurgte: hvad kan Aarsag dertil være?
 Ham Katten svarede: høj- og velbaarne Herte!
 Jeg selv ej Aarsag er; men Alting tager af,
 Hveranden Jæger snart vil gaae med Bettelstav,
 Ved Arbejd andre Dyr kan Fattigdom bekrige;
 Slikt uanstændigt er for mig og mine Lige;

Man

Man veed vor Herkomst, at den prægtig er og stor;
 At Ratten stammer ned af Lovens Næsebor.
 Han deri havde Ret; thi østerlandiske Skrifter,
 Hvorudi findes Dyr's Oprindels' og Bedrifter,
 Bevibne, første Kat af Dyrenes Monark
 At være avlet; thi, da ubi Noe Ark
 En Løve engang nås, strax af dens Næsebore
 To spæde Katte og vel dannede udføre;
 Saaledes Rattenes Stamfader Løven er *),
 Derfor disse Dyr hos alle Mennesker
 For Arbejd skaanes, og som Grimænd stedsse ere,
 Der øve Ridderpil, med Jagt sig ene nære.
 Paa Fjelled, Enemærk, saa ingen Herremand
 Af større Herlighed sig heri bryste kan.
 Saa lidt anstændigt da for Adelsmænd kan være
 Ved Hænders Arbejd sig i Fattigdom at nære,
 Saa lidt anstændigt er og Arbejd for en Kat,
 Som Byrd og Fødsel har i Adelsstanden sat.
 Sligt Løven vidste; men han sagde: hvo berøver
 Dig nu Din Adels Ret? hvi Jagten Du ej øver,
 Som Du tilforn har gjort? mon Skov og Mark er
 tom
 For Muus og Røtter? mon Dig trykker Alderdom?
 Mons

*) Mahomedbanerne sige, at den første Kat er udfaren af Lovens Næsebor, da den engang nås ubi Noe Ark.

Mons svared': hver Mand veed, hver Jæger, hver
Skovrider

Vor Albers Mavehed mod gamle gyldne Læder;
Hvert Dyr i Skoven nu politisk bleven er,
Dets List tiltager, det kan ej forræfkes meer;
Paa Skildvagt Somme staae, for Andre at advare;
Ved saadan Anstalt hver er uden Frygt og Fare,
En Muus nu overgaaer i List en Hannibal,
Hver Rotte være kan en romersk Cardinal.
Forgangen Uge jeg vel fik to døde Rotter;
Men dem til Medgift jeg gav med min ældste Dotter.
Jeg selv med Frue, Børn, med tomme Maver gaaer,
Dg ingen anden Død end udaf Hunger faaer.
Jeg i min Velstand har, desvær! forsømt at sætte
I Enke-Kassen for min kjære Fru Allette.
Med naadig Pension hvis hun ej hjælpes, maa
Hun selv med otte Børn af Armod undergaae.
Hvad Tilstand værre er? hvad større Ynk fortjener?
End naar Velbyrdighed med Armod sig forener;
Enhver bekjende maa, at den er ilde skaaren,
Som Armod trykker, og som derhos er Velbaaren.
Da Løven sagde: jeg beklager Eders Skjæbne;
Men man mod Musens List maa sig med List bevæbne.
Her bag ved denne Høj i liden Hule boer
En huul Politicus; i hele Skov, jeg troer,
Er ej hans Lige; man ham Mester Mikkel kalder;
Han underviser Dyr af al Slags Røn og Alder,

For

Forklar for ham Din Tare, bekjend for ham Din Nød,
 Han Raad vil give til at vinde dagligt Brød.
 Monfonius da strax til Hulen sig begiver,
 Hvor han ved Døren af en Ræv beegnet bliver.
 Han spørger, om han selv er Herren af det Huus?
 Nej! svared' Ræven, jeg er kun hans Famulus.
 Magisteren er vel, men ej for Alle, inde;
 Men tøv et Djeblit, saa kan I hannem finde.
 Nu holder han for Fugl og Dyr Collegium,
 Som just paa denne Tid er privatisimum.
 Han haver nu kun fem Skolarer, som betale
 For Underviisning i Statskunster og Morale,
 Paa denne Time han har sat den største Priis,
 Thi han forklarer da hver Løverdags Avis.
 Da Timen ude var, den hele lærde Skare
 Magisteren forlod; de ni i Tallet vare.
 Strax Famulus gik ind, tilkjendegive lod,
 At en Solicitant ved Hulens Indgang stod.
 Da Mesteren kom frem, og spurgte: hvi saa silde
 Paa Aftenen han kom, hvad han paa den Tid vilde?
 Monfonius til ham sig nærmed' gandske krum,
 Tilbad med Ydmynghed sig et Consilium.
 Han Ordet førte saa: Clarissime Magister!
 Mig Nøden driver, at jeg ydmynghet mig fordrister
 At forurolige Jer Belærværdighed,
 Et Raad at høre, som min Tare kan hjælpes med.

I mig

J mig J seer en Mand, der stedse har med Ære
 I Daphne Skov sit Liv frembragt; men nu, desværre!
 Den vanskelige Tid mig bragt har i en Stand,
 Som mere ussel er, end den beskrives kan.

Mit Legem svinder, som jeg plaget var af Tøring;
 Jeg er dog ikke syg; jeg Mangel har paa Næring;
 Slig Mangel gjør, at jeg aftager, svinder hen,
 Saa Ingen kjender meer Monsonium igjen.

Bed denne Tale Hr. Michael spidsed' Dre,
 Han studsed', da han fik Personens Navn at høre;
 Han raabte overlydt: er det den ædle Kat,
 Den store Jæger, og vor Daphne Skovs Jirat,
 Men nu i ussel Stand, til Jagten meer ej Nytte?
 Jeg tænkte i en Hast, det var Svend Nielsen Skytte;
 Thi Skabning, Skikkelse, alt saa forandret er,
 At af Monsonio fast intet meer jeg seer.

En saadan ussel Stand til Medynk mig bevæger,
 Skjøndt vi Politici paa Hjertet intet lægger.

Vi som Pedanteri anseer Medlidenhed,
 En slig Affect hos os ej haver mindste Sted.

Men aabenbar mig frit Din Tare, og siig mig, Kjære!
 Til Nærings Mangel hvad kan rette Aarsag være?
 Hvad Uheld driver Dig at gaae med Bettelstav?
 I Skoven jeg ej hør', at Jagten tager af.

Da svared' Ratten: jo! thi alle gamle Streger
 Nu intet gjelde meer. En Muus den bedste Jæger

Nu veed at dreje, og at bruge Svig mod Svig,
 Ja den er ubi List fast Menneffene liig.
 Da Ræven derpaa holdt en heel mærkværdig Tale,
 Som jeg ej Kræfter har og Evne at asmale.
 Han sagde: J kan see paa Eder selv i Spejl,
 Hvorledes man i List og Rænker tager fejl,
 Hvorledes Statsmænd selv ved Statsgreb sig fixere,
 Hvorledes Konsten kan sin Mester selv besnære.
 En, der vil naae sit Maal ved List, ved Konst, ved
 Svig,

Maa øve Konsten, at den ej er kjendelig.
 Sligt tages ej i Agt i Statsgreb; Konsten hinker,
 De største Statsmænd er de allerstørste Sinker;
 De ved at lægge Svig til Svig og Konst til Konst.
 Dit foraarbage, at al Arbejd blir omsonst.
 Ved aabenbare List de ligesom advare,
 At man skal vogte sig for satte Garn og Snare,
 Det i-ſaa Maade dem, som for dum Manden, gaaer,
 Der raabte: vogt Dig vel; thi jeg Dig ellers ſlaaer.
 En Richelieu tilſidſt ej kunde meer bedrage,
 En Mazarin ſig lod ved Næſen ofte tage;
 Juſt, efterdi Enhver af dem var ſtedſe Ræv,
 Juſt derfor deres Liſt ej mere farlig blev.
 J mine Tænker ret Politicus den hedder,
 Som Navnet ikke har, ſom ubi Faare-Klæder
 Veed at iſøre ſig, og ſynes i en Stand
 At være, at han ej bedrage Noget kan.

Her udi Daphne Skov jeg kunde Nogle nævne,
 Som synes hverken Lyst og Vilje eller Evne
 Til Svig at have; men jeg for Exempel troer,
 At i min Famulo ti Mazariner boer.
 I hele Røve: Et man ham ensfoldigst holder.
 Han Navn har af et Faar, men just det Navn forvolder,
 At han blandt vore Folk kan øve Konsten bedst,
 Og at han alle Dyr kan trække paa en Læst.
 Hvis Du ej derfor vil, at Armod Dig skal trykke,
 Hvis Du paa Muse-Jagt vil vente Held og Lykke,
 Hvis Rænker, Svig og List skal være Dig til Gavn,
 Da udaf Snildhed maa Du skilles først ved Navn.
 Du enten stille maa Dig an, som Sindets Kræfter
 Forsvinde, eller at Du føre vil herefter
 Et helligt Levnet, som alvorlig Poenitent,
 Saa at Din Andagt blir i hele Skov bekjendt.
 Jeg videre Dig vil i Konsten undervise,
 Og haaber, at i mig Du Mesteren skal prise,
 Naar Frugterne Du af min grundig Lærdom seer.
 Kom lader os gaae ind, saa skal Du høre meer.
 Saa Ratten en Skolar af Mester Mikkel bliver,
 Som blandt Disciple ham i Lectie-Bog indskrifer.
 Med Information en Uge man bortdrev,
 Da udaf Skolegang han dimitteret blev.
 Hvad kan dog Videnskab i Verden ikke gjøre,
 Af Mikkels Lære man strax Frugten sik at høre,

Et Mesterstykke man i Statskunst ovet seer,
 I Skovens Kronik som med Flid antegnet er.
 Thi derom Skovens Dyr end med Forundring tale;
 Det ført er ubi Sang af Lærket, Nattergale.
 Endtjondt Monsonius selv Gjerningen bedrev,
 Saa dog den hele Priis tilegnet Røven blev.
 Af Nattergalen blev en Vers-Sang forfattet,
 Som for dens Jirtlighed i Skoven højt er skattet;
 Den paa hans Ligsteen og er til Grindring sat,
 Dg derpaa endnu staaer som Smykke og Birat.
 Gravskriften lyder saa: Herunder Mikkel hviler,
 See til, o Vandringsmand! Du ej for meges
 iler,

Naar Du til dette Sted er kommen; men stat
 stil,

Dg med Forundring læs et listigt Skuespil.
 Derpaa Historien er jirligen forklaret,
 Thi Skov-Poeten har ej Flid, ej Hjerne sparet,
 Det i heroisk Vers er udført, endes saa:
 Af Konsten Mesteren Du see og prise maa.
 Om Mesterstykket selv Skov-Kroniken saa taler:
 Monsonius begav sig ilend' til en Maler,
 Dg der sig fort som Ravn med Sværte tegne lod,
 Skjondt Damon Maler dets Betydning ej forstod.
 Estrar allevegne lod Monsonius udsprede,
 Til Poenitense at han vilde sig berede,

Ut verdselig Tanker han tilfide havde sat,
 Traad udi hellig Stand, antaget Munkedragt.
 Da Muus og Rotter Sligt i Skoven kom for Dre,
 De frydedes ved hans Omvendelse at høre.
 Hver raabte overlydt: nu er ej mere Nød!
 En forte Broder Munk maa ikke æde Kjød.
 I Dalen Kojlas strax sig samlede en Skare;
 De overlagde til Erindring om al Fare,
 Som nu forsvunden var, en hellig Dag i Fryd
 Med Sang at holde, og med Instrumenters Lyd.
 Da Alles Hjerter nu opfyldte var med Glæde,
 Saae man en gammel Muus i Dalen at fremtræde,
 Hans ærbar Mine nok tilkjendegive lod,
 Ut saadan Sikkerhed ham meget lidt anstod.
 Han sagde: tøver lidt, og Eder vel betænk,
 I kjender Ratten jo, hans store List og Rænker,
 Af Muus og Rotter vi først nogle skikke maa,
 Af hvilke man kan vis og grundig Kundskab faae.
 Ved sliq Erindring strax Enhver sin Glæde skjulte;
 Thi man den Gamles Raad i Alting stedsse fulgte.
 Hans Navn i største Agt end udi Skoven staaer;
 Thi han var Herredsfogd for Muus i mange Aar;
 Sit Embed forestod med største Priis og Ære;
 Man hørte i hans Tid ej Noget appellere,
 Men hver det blive lod ved Herredstingets Dom,
 Og ingen Sag derfra til Landstings-Retten kom.

Landsdommer Glorius, en stor juridisk Rotte,
 Skjøndt han var ej hans Ven, han dog bekjende maatte,
 At ingen Dommer var at ligne mod Harab,
 Og at han værdig var til Doctorhat og Grad.
 De andre Muus derfor bevæget af hans Tale
 Besluttet' Tiden lidt og Glæden at forhale.
 De strax som Spejdere udfikte fire Muus;
 Med dem i Følge gik og Rotten Glorius.
 Af Hændelse de kom forbi Michaels Hule;
 Han dem imøde gik, og sagde: jeg ej skjule
 For Eder, Kjære Børn! en fælsom Tidend' kan:
 Monsonius er traadt i hellig Munkestand.
 Hvad kan for Eder nu vel være større Glæde;
 Thi Folk af Munkestand forbydes Kjød at æde;
 At det forholdes saa, jeg gandske sikkert veed.
 Og derpaa denne Løgn befeglede med Ed.
 Paa sliq Forsikkring strax den deputerede Skare
 Tilbage gik. Dem da imøde kom en Hare,
 Som vidnede, at han vor Jæger nylig saae
 Med ærbar Mine og i Munkebragt at gaae.
 Da raabtes overlydt: nu Fred er udi Landet;
 Men Harab troed' ej det ene med det andet.
 En Hares Bidnesbyrd, han sagde, Stadsmands
 Ed

Kan ej forsikke os om Sikkerhed og Fred.
 Vi maa for Rattens Huus to døde Rottes kaste,
 Hvis han dem rører ej, da til en Munke-Faste,

Vi mærke kan, at han opofret haver sig,
 Og at herunder er ej skjulet List og Svig.
 Sligt efterlevet blev; man døde Rotter lagde
 For Rattens Bolig; han det mærkede, og sagde:
 Nu gjelder det! han dog sig tvang, holdt stedse
 Stand,

Endskjøndt ved saadant Syn ham Tænder løb i Vand.
 Da Ingen tvivled' meer om Tingen, men af Glæde
 Den vise Harad selv man Djinene saae væde,
 De sagde Alle: nu skinbarligen man seer,
 At han en Poenitent, og ret Conversus er.
 I disse Tanker dem vor Fæger styrked' mere;
 Thi han sig foretog strax at catechisere,
 Mod Synd at præke, som blandt Dyr gif ubi Svang,
 Og trued' Daphne Skov med hastig Undergang.
 Han aarle, silbig, kun om Poenitense talte,
 Forandrede sit Navn, sig Pater Rispus kaldte.
 Han og blandt Rotter, Muus med Flid udspredte lod,
 At deres Velfærd meest for Djinene ham stod.
 Til hvilken Ende han tilbød, ved daglig Tale
 Privatim, publice, Religion, Morale
 At lægge ud for Dyr; i Dalens vestre Krog
 Oprejste Cathedra, og Theses der opflog.
 O Musa! gammel Blod lad nu i Aarer rinde,
 Dvææl min matte Geist, at jeg maa dennesinde
 Med Synd beskrive, og min Læser til Behag
 Afmale den for Muus og Rotter sorte Dag.

I Crocodillens Kar, og i den Maaned Spletter,
 Mod Solens Dpgang, som Skov-Kroniken beretter,
 En Mængde Rotter, Muus man udi Dalen faae,
 I Haab Dphsning af Magisteren at faae.
 Af Ratten holdtes da en fyndig, zirlig Tale,
 Som fuld af Lærdom var og grundigste Morale;
 Da Talen endet var, blev givet Tegn ved Nik,
 Og da den store Jagt og Blodbad for sig gif.
 Hans Frue, Børn og to veløved' andre Ratte
 Bag ved en liden Høj paa Skildvagt vare satte;
 Da af Monfonio dem givet blev Signal,
 De løbe til, med Mord opfyldte Kojlas Dal.
 Jeg intet Nederlag i Kroniker har fundet,
 Som jeg med dette Drab og Mord har ligne fundet;
 Paa store Vesper blev ej spildt saa meget Blod;
 Parisisk Bryllup ej kan lignede derimod.
 Antallet der var stort paa myrbed' Hugnotter,
 Men her var større paa uskylbig Muus og Rotter.
 Exempel vises ej, at sige med eet Ord,
 Paa større List og Svig, paa mere ynksom Mord.
 Jeg paa de Dødes Tal Optegnelse ej giver;
 Om Standspersoners Mord jeg kortelig kun skriver,
 Om prima plana, og om Dyr af Byrd og Rang,
 Almuen faaer ej Sted i denne Klagesang.
 Personers Navne, som ved Byrd og Sindets Gaver
 Da Skovens Hæder var, jeg ene samlet haver.

Blandt

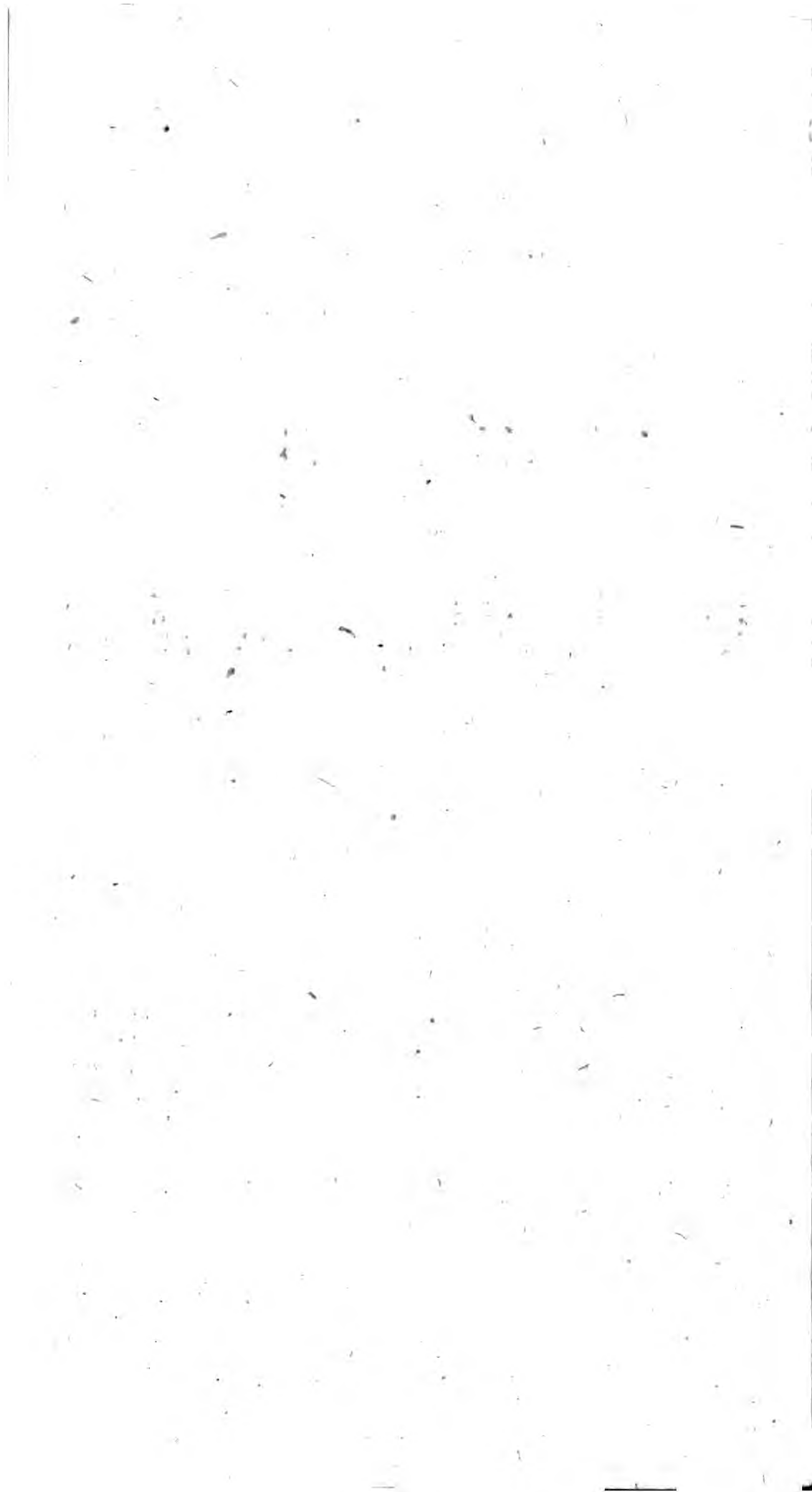
Blandt dem jeg allerførst paa Dødes Liste seer
 Den store Herredsfogd, som før omtalet er;
 Dernæst Fogdinden Njav, den yndige Misene,
 Som Titel førte af Musindernes Helene,
 Med trende Sønner, Rac, Spitac og Gebrian;
 Næst efter følger Glis, samt stolte Almaran,
 Den modige Guban, som Rotters Hovedbanner
 I Krig betroet var, og regned' fleste Ahner,
 Den sindige Chirass, den snedige Glipus,
 Amtmanden Peripom, Landsdommer Glirius.
 Den yndige Philix med Skovfogdinden Harsel,
 Som den Tid lavede heel fremmelig til Barsel,
 Tergusus Advocat, Pinapus Land-Fiskal
 Med Børn og Fruer var og blandt de Dødes Tal.
 Land-Medicus Spitac og omkom ubi Slaget,
 Af alle Slagne man hans Død har meest beklaget;
 Thi han ophitted' først blandt Dyr i dette Land
 Den store Lægedom, som skeer ved Tjærevand.
 Lehnsmanden Mirakol med hans I uldmægtig Thivet
 Samt Herreds-Propsten Ras og her tilsatte Livet.
 Poeten Timian gik ogsaa samme Gang,
 Hans Søn har dette Mord ført ud i zirlig Sang.
 Man Rattens Døttre saae sig meest at distingvere,
 De tvende Frøkener indlagde største Uere,
 Hvers Tapperhed især fast ej beskrives kan,
 Thi Ingen frelset blev fra deres Mordertand.

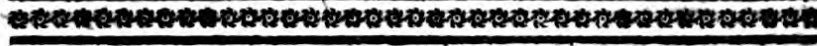

Saa endtes denne Sagt. Vi deraf see og lære,
At den, der Andre vil med Svig og Konst besnære,
Maa ligesom sit Pund i Jorden grave ned,
Dg sig forhverve Navn af simpel Urlighed.
Hvis han i Konsten vil den mindste Fremgang haabe,
Han sig anstille maa som Helgen eller Taabe.
Her man Exempel seer paa ægte Politik;
Monsonius da Navn af Oberjæger fik.

Niels Klims

underjordiske Rejse.

Apologetisk Fortale.

Peter Klim og Andreas Klim,
Thomas Klims Sønner, og Klim den
Stores Sønesønner,
til
den velvillige Læser.

Da det er kommet os for Dren, at En og Anden har kaldet denne Histories Sandhed i Tvivl, og at Udgiveren af den underjordiske Rejse af denne Marsag hist og her er kommen i flent Udbrag, have vi, for itide at forekomme alle falske Beskyldninger, holdt for raadeligt, at forsyne denne ny Udgave med Vidnesbyrd fra Mænd, hvis Ærlighed og Oprigtighed er ophøjet over al Mistanke, og hvis Udsagn betrygger fuldkommen Udgiveren mod alle Indvendinger. De tvende første af disse Vidner vide vi at have været samtids med vor Helt, de øvrige have levet nær ved hans Tid, og Alle ere de almindeligen bekjendte, som Folk af gammel Dyb og Ærlighed, der
ikke

ikke lode sig selv binde noget paa Vermet, og aldrig gave Andre Rimstangen at løbe med. Ved saa anseelige Personers egenhændige, med deres Segl forseglede, Vidnesbyrd binde vi Munden paa alle falske Bedømmere og Skumlere, og bringe dem til at erkjende deres Bantro, og tage deres uforsigtige Beskyldninger tilbage. Den mig og min Broder tilsendte Attest lyder saaledes:

”Paa de hæderlige, meget agtværdige unge Menneskers, Peder Klims og Andreas Klims, Begjering, bevidne vi Underkrevne, at vi iblandt den berømte Niels Klims efterladte Bøger have fundet et Haandskrift, med den Titel: underjordisk Rejse. Til samme Rejse var heftet en underjordisk Grammatik med en Ordbog i tvende Sprog, nemlig Dansk og Quamitisk. Ved at sammenligne den berømmelige Abelins latinske Oversættelse, som for nærværende Tid er i hver Mands Hænder, med dette gamle Haandskrift, erfares, at Oversættelsen ikke afviger i mindste Maade fra Haandtexten. Til dets ydermere Bekræftelse have vi hosføjet vore Segl.

Adrian Petersen, mpp.

Jens Thorlaksen, mpp.

Svend Blaf, mpp.

Johann Brandt, mpp.

Jens Gad, for mig og min Broder, mpp.

Sieronymus Gibs, Skotlænder, mpp.”

Vi haabe, ved et saa udmærket og troværdigt Vidnesbyrd at høre alle Tvivl; men skulde der desuagtet gives En og Anden saa haardnakket, at han, trods disse Beviser, fremturede i sin Mistanke, ville vi see til, at betvinge hans Vantro med andre Raaben. Det er en bekendt Sag, at der i den Deel af Norge, som kaldes Finmarken, gives Folk, som i den naturlige Trolddom (en Videnskab, hvori andre Nationers Lærde neppe have tilfiet) have drevet det saavidt, at de kunne opvække Storm, og stille den igjen, forvandle sig til Ulve, tale adskillige og i vor Verden aldeles ubekjendte Sprog, og rejse fra Nordpolen til Sydpolen i mindre Tid end een Time. En saadan Fin, ved Navn Peyvis, kom nylig her til Bergen, og viste, efter Byfogdens Befaling, saa mange forunderlige Prøver paa sin Konst og Lærdom, at alle Tilstebeværende bømte ham Doctorhatten fuldkommen værdig; og da det paa samme Tid var udkommet en skarpt Kritik over den underjordiske Rejse, hvori Recensenten henførte den til Ammestue-Eventyrer, fik samme Peyvis, da der handlede om at redde de Klimers Ure, Befaling, at samle alle sine Konster sammen, for at forsøge en Rejse under Jorden. Han lovede, at adlyde Byfogdens Befaling, og udbredte sig over sine Færdigheder omtrent i følgende Udtryk:

— Hvad

^ Hvad vil Du? saa sig!

Det Stærkeste, Vældigste, Største paa Jorden,
Fra Syden til Norden,

Maa adlyde mig.

Jeg Regnbuen brøder,

Jeg Stjerner, og Solen, og Maanen nedlyder,

Jeg Torden at dundre ved Maaneskin lyder,

Mig Stormen og Vindenes Hvirvel adlyder,

Jeg gjør, at af Klippen sig Honning udgyder,

At Nordhavets Bølge, som Vækkenes, lyder,

At Hækkensfeldt fryser, og Jisbjerg lyder.

Hvad vil Du? saa sig!

Hvad findes i Havet, hvad er der paa Jorden,

I Luften og Ilden, fra Syden til Norden,

Som lyder ej mig?

Alle gyste af Forstrækkelse ved at høre disse utrolig klingende Tilfagn. Men Finnen lavede sig strax uforsagt til Rejsen, klædte sig af, og (forunderlige Syn!) pludselig forvandlet til en Drn svang han sig op, og forsvandt i Luften. Efter en heel Maanedes Fraværelse, treen en Fredag Morgen tidlig, noget før Solens Dpgang, vor foranderlige Doctor ind i Byfogdens Stue, men gandske udmattet, og aandeløs, som en Hest, der har gaaet op ad Banke: hans Kræfter havde reent forladt ham, og Sveben styrkede strømmeviis ned af hans Pande. Man gav ham Tid at komme til sig selv igjen: og da han havde

de pustet lidt, og faaet en Gluk Brændeviin at styrke sig paa, begyndte han ubfærligen at beskrive sin Rejse, og berettebe stykkeviis alt, hvad der var haendet ham paa hans Luft-Sejlads og i de underjordiske Lande. Han fortalte, at efter adskillige Træfninger, som siden vare holdte, og hvori det klimiske Partie havde beholdt Overhaand, Regjeringen igjen var kommen til vor Niels's Søn: at samme længe havde ført Scepteret under sin Moders Formynderskab; men at han nu selv, gammel, og forherliget ved mange store Bedrifter, regjerede vidt og bredt i den underjordiske Verden, under Navn af Niels den Anden. Alt, hvad denne lærde Mand fortalte, blev strax, Ord for Ord, ført i Pennen. Det vil blive et høist vigtigt Bidrag til de Annaler, som de Lærde i Bergen have lovet at udgive under Titel af: Fortsættelse af det femte Monarkies Historie. Foruden disse Annaler, skal tillige en Qvamtisk Grammatik komme for Lyset, som for nærværende Tid vel ikke kan være til synderlig Nytte, men vil blive desto vigtigere for Efterkommerne; thi da vort Fædreland (uden at rose os selv) er overmaade frugtbart paa Projectmagere, ville disse vist anvende al mulig Tid og Flid, i Nætter og lyse Dage, paa at oprette en Handel med Qvamterne, og ikke helme, før de have opfundet Maskiner, hvormed de trygt og uden Troldoms-Konster kunne sejle ned under Jorden.

Skammer Eder nu, I vantro Dødelige! og lærer herefter, i vigtige Sager at gaae frem med mere Forsigtighed! Skammer Eder, I Skumlere! og beder om Forlæbelse for Eders ugrundede Beskyldninger! Skammer Eder endelig, I Recensenter! og, at den lærde Verden ikke skal lide under Eders formastelige og ubillige Domme, saa vælger dem herefter i Fødselen, eller, om I helter ville, Eder selv.

Første Capitel.

Forfatterens Redfart til Afgrunden.

Efterat jeg ved Academiet i Kjøbenhavn havde overstaaet begge Examener, og faaet Characteren Laudabilis baade for Theologien og Philosophien, lavede jeg mig, i Aaret sexten hundrede og fire og tredsindstive, til at rejse hjem igjen til mit Fødeland, og gik ombord paa et Skib, som var bestemt til Bergen i Norge. Jeg var forsynet med glimrende Testimonier fra begge Faculteter; men blottet for Penge; en Skjebne, som jeg havde tilfælles med alle andre norske Studenter, der i Almindelighed komme pengeløse tilbage fra Musernes Tempel. Vi havde god Wind, og ankom efter tre Dages lykkelige Sejlads til min Fødeby Bergen.

Lærdere, men ikke rigere, levede jeg i nogen Tid efter min Hjemkomst af mine Slægtninges og Forvandedes Understøttelse. Magtet jeg paa denne Maade

levede

levede som et Slags Tigger, drev jeg dog ikke Tiden bort ved Lediggang; thi for at udvide mine Kundskaber i Physiken, som jeg havde begyndt at lægge mig efter, undersøgte jeg omhyggelig Landets og Bjergernes indvortes Bessaffenhed, og strejfede til den Ende rundt omkring i alle Kroge der i Provindsen. Der var ingen Klippe saa stejl, at jeg jo forsøgte at klavre op paa den, ingen Hule saa dyb og rædsom, at jeg jo vovede mig ned deri, i Haab om at finde et eller andet, der var en Naturkyndigs Dymærksomhed og Undersøgelse værd.

Vist er det, at der gives mange Ting i mit Fødeland, som vi ej allene aldrig see, men ikke engang høre tale om, der, hvis de fandtes i Frankrig, Italien, Tydskland, eller noget andet Land, som forstaaer at gjøre Bøsen af sin Frugtbarhed paa Mirakler, skulde have opfyldt den lærde Verden med uendelige Afhandlinger, og den læge med umættelig Læselyst.

Iblandt de Ting, som forekom mig meest mærkelige, var en Hule paa Toppen af et Bjerg, som Indbyggerne kalde Sløjen. Af sammes Munding kommer af og til en vis mild og ikke ubehagelig Wind, som om Hulen ved idelige Suk drog Luften til sig og udstødte den igjen; hvilket har givet de Lærde i Bergen, især den berømte Abelin, og den i Astronomie og Physik særdeles grundige Magister Edvard, Conrector i den latinske Skole, Anledning til at op-

mune

muntre deres Landsmænd, da de selv for Alderdoms og Svagheds Skyld ikke kunde, til nærmere at undersøge denne Hules egentlige Bessaffenhed. Den syntes dem saa meget mere fuldkommen at fortjene den grandffende Philosophs Undersøgelser, som den virkelig til bestemte Tider, liig et Menneske der snorter, drog den ubstødte Luft med Hestighed til sig.

Ansproret ikke mindre af disse store Mænds Opmuntringer, end af min egen medfødt Tilbøjelighed, pånsede jeg paa at stige ned i denne Hule, og aabnede mit Forsæt for nogle gode Venner, som slet ikke syntes derom, men påastode, at man maatte være gal og fortvivlet for at paatage sig sliq en Forretning. Men deres Formaninger vare aldeles spildte, og istedenfor at slukke min engang antændte Lust, opflammede de samme endnu mere. Min Tilbøjelighed trak mig, trods alle Farer, til Naturens Studering, og mine slette Omstændigheder skjode bag efter. Aldeles blottet for Penge, blev det mig meer og meer utaaleligt at leve af Andres Naade; og med den skrækkelige Udsigt, til bestandig Armod for Fremtiden, saae jeg mig al Vej til Ære og Forfremmelse i mit Fødeland tilluft, med mindre jeg ved et eller andet vovsomt Arbejde, der gjorde Opsigt, aabnede mig den-

Fuldkommen fast bestemt ved disse Betragtninger, tillavede jeg alt, hvad jeg havde nødig til Toget, og gik en Torsdag Morgen, i smukt klart Vejr, ud af

Byen, ved Dagbrækningen, for, naar mit Arbejde var forbi, at kunne være der igjen inden Aften. Hvor lidt drømte jeg dengang om, at jeg, som en anden Phaëton,

Gjorbkuls boltrende gennem Luften i susende Rullen, nedstyrtet paa en anden Klobe, først efter ti Aars Dmtumlinger, igjen skulde see mit Fødeland og mine Venner!

Dette Tog blev foretaget i Aaret sexten hundrede og fem og tredsindstyve, da Hans Munthe og Lars Sørensen vare Borgemestere, og Christen Bertelsen og Lars Sand vare Raadmænd i Bergen. Fire Daglønnere fulgte mig med Reeb og Baadshager, som jeg skulde bruge til Nedstigningen. Vi gik lige til Sandvig, hvor den letteste Dpgang er til Bjerget, og da vi derfra havde vundet op til Toppen, tæt ved den fatale Hule, satte vi os trætte ned et Par Djeblikke, for at tage den nødvendige Frokost. Da først begyndte mit Hjerte, som om det anede den forestaaende Ulykke, at bæve. Jeg vendte mig til mine Medfølgere: "hvo af Eder," spurgte jeg, "vil nu først bryde Isen?" Men Ingen svarede. Med eet opluede mit halvslukte Mod paa ny; jeg lod dem binde Rebet om mig, gjorde mig synkefærdig, og befalede Gud min Sjæl. De nedlode mig derpaa i Hulen, efterat jeg havde underrettet dem om, hvad de videre havde at gjøre, at de nemlig skulde blive ved
at

at stikke paa Rebet, indtil de hørte mig raabe, ved hvilket Tegn de skulde stoppe; og naar jeg blev ved at raabe, i en Hast hale mig op igjen. Jeg tog selv en Baadshage i den højre Haand, at jeg dermed kunde bortstøde, hvad Hinder der kom mig i Vejen paa min Nedfart, og tillige styre mig lige i Midten af Hulen; og saaledes lode de mig glide. Men neppe var jeg kommen elleve tolv Alen ned, før Rebet brast. Jeg sluttede mig til denne Ulykke af de Fires pludselige Hulen og Luden, som dog strax forsvandt, eftersom jeg med en forunderlig Hurtighed nedtrimlede i Afgrunden, og, som en anden Pluto, naar jeg undtager, at jeg, isteden for Scepter, havde kun en Baadshage:

Sank i Afgrundens Bug gennem den gabende Jord. Jeg havde dumpet i tykt Mørke og uophørlig Nat henved et Qvarter, saavidt jeg i denne Forstyrrelse kunde beregne, da jeg endelig bemærkede et Skimt af Lys, som et Slags Tusmørke, og strax derpaa en reen og klarfjennende Himmel. Jeg troede herover i min Enfoldighed, at jeg enten ved den underjordiske Lufts Tilbagestød, eller nogen anden saadan Modvind, var pustet op igjen, og at Hulen, ved at give sin Aande fra sig, igjen havde givet mig til Jorden. Men da baade den Sol, jeg saae, Himmelen og alle Stjernerne vare meget mindre, end de, vi Mennesker i Almindelighed see, kunde jeg slet ikke kjende mig ved

dem. Jeg sluttede altsaa, at hele denne ny Himmelsbygning enten maatte være frembragt af Hovedsvimmel i min forvirrede Hjernes Indbildning, eller at jeg maatte være død, og førtes til de lykkelige Boliger. Dog denne sidste Menings Latterlighed opdagede jeg strax derpaa, da jeg saae mig selv, bevæbnet med Baadshagen og slæbende det lange Reeb efter mig, vel begribende, at man hverken behøver Reeb eller Baadshager, for at lande ved Paradis, og at de himmelske Borgere umulig kunde synes om en Prydelse, hvorved jeg lod til, efter Giganternes Exempel, at ville bestorme Himmelen og jage Guberne derfra. Langt om længe, da jeg ret alvorlig havde grundet paa Tingen, begreb jeg, at jeg maatte være neddumpet til den underjordiske Himmel, og at deres Mening maa være grundet, som paastaae, at Jorden er huul, og at der indenfor dens Skal er en anden mindre Verden, med en mindre Sol, mindre Planeter og Stjerner i samme Forhold. Udfaldet viste, at jeg gjettede ret.

Den Fart, hvormed jeg nedstyrtede, havde nu været temmelig længe, da jeg omsider fornam, at den lidt efter lidt sagtnedes, alt som jeg meer og meer nærmede mig til den Planet eller Himmelsklode, som jeg ved min Nedfart først var bleven vaer lige for mig. Den blev efterhaanden større og større, saa at jeg tilsidst igjennem en tykkere Dunstkræds, som om-

gav den, tydeligen kunde skjelne baade Søer, Bjerger og Dale paa dens Oberflade.

Lig Fuglen, som om musteklædte Klipper,
Smellem Fjeldets Lind og Bølgens Top,
Paa lette Vinger over Dybet vipper,
Saa mellem Jord og Himmel hang min Krop.

Jeg befandt tillige nu, at jeg ikke allene svævende hang i den himmelske Luft; men at den lodrette Linie, hvor, jeg hidindtil havde tumlet, gik over til en Cirkel. Jeg nægter ikke, at Haarene rejste sig paa mit Hoved ved denne Opdagelse, af Frygt for, at jeg maatte være bleven forvandlet til en Planet eller Planet-Drabant, for at ombrejes i en evig Hvirvel til Verdens Ende. Dog, da jeg overvejede hos mig selv, at min Ære herved ikke tabte det mindste, og at en himmelsk Klobe, eller en himmelsk Klobes Drabant, i det mindste altid i Rang kunde gaae op mod en sulten Studiosus Philosophiæ, vorte mit Mod paa ny, saa meget meer, som jeg, styrket ved den himmelske Luft, hvori jeg svævede, hverken fandt til Hunger eller Tørst. Smidlertid faldt det mig ind, at jeg havde en Kringle i min Lomme; jeg tog den frem; blot for at forsøge, om Noget i denne Tilstand kunde smage mig; men jeg mærkede strax ved den første Mundfuld, at al jordisk Føde var bleven mig modbydelig, og slængte den derfor bort, som en unyttig Byrde. Hvor stor blev min Bestyrtelse ved denne Lejlighed, da den bortka-

stede

stede Kringle ikke allene blev hængende i Luften, men — o Under! — begyndte endog at beskrive en Cirkel rundt omkring mig. Jeg fik herved et tydeligt Begreb om de sande Bevægelses Love, efter hvilke alle Legemer, naar de sættes i Ligevægt, maa bevæge sig i en Cirkel.

Saa nedslaaet, som jeg fort tilforn var bleven over at see mig en Boldt for den spottende Skjæbne, saa stolt blev jeg derimod nu, ved at see mig ophøjet ikke allene til selvstændig Planet, men endog til en, som evig skulde opvartes af en Maane, og altsaa kunde henregnes til Stjerner af første Størrelse, eller Planeter af første Rang. Og, at jeg skal bekjende min hele forføngelige Skrøbelighed, blev jeg virkelig saa umaadelig opblæst af denne Lykke, at om jeg paa eensgang havde seet alle Borgemesterne og Raadmændene i Bergen komme mig imøde, havde jeg blot værdiset dem et Blik, for at skue ned paa dem som Atommer, og ikke bukket min Baadshage, end sige min Nyg, for dem.

Jeg blev næsten tre Dage i denne Forfatning. Da jeg omtumledes bestandig ved den mig nærmeste Planet, kunde jeg letteligen skjelne Nat fra Dag, ved at see den underjordiske Sol staae op og gaae ned, endstjøndt jeg ikke mærkede nogen saadan Nat, som hos os, naar den forsvandt. Thi efter dens Nedgang blev hele Himmelen overalt lys og skinnende,

om-

omtrent som den fulde Maane hos os, hvilken Glands, jeg sluttede, maatte komme fra denne indvendige Verdens Hvelving eller Halvsphære, som laante sit Lys af den i Middelpunkten værende Sol. En Emule Indsigt i Astronomien hjalp mig til at gjøre denne Gisning.

Men allerbedst, som jeg midt i denne lykkelige Forfatning drømte mig næst efter de udødelige Guder, og, betragtede mig selv som et nyt Himmellys, gjorde Regning paa, snart af den nærmeste Klodes Stjernefigere, tilligemed min Drabant, at blive indført i Stjernernes Tal — see! da lod sig et skrækeligt bevinget Uhyre tilsyne, som truede snart min højre, snart min venstre Side, snart min Pande, og snart min Nakke med tilintetgjørende Stød. Jeg troede i Førstningen, da det nærmede sig, at det maatte være et af de tolv Himmeltegn, og ønskede hemmeligen, om saa var, at det maatte være Jomfruen, da i det hele Himmeltegn-System intet uden dette i denne Enlighed kunde være mig til mindste Morskab og Husvarelse. Men da det kom mig nærmere, saae jeg, at det var hverken meer eller mindre end en umanerlig stor og gyselig Grif. Jeg blev herover saa betagen af Skræk, at jeg aldeles glemte mig selv og min ny himmelske Værdighed, og i denne usigelige Angest tog mit Testimonium fra Academiet, som jeg til al Lykke havde i min Lomme, frem, for at vise min

min

min truende Fiende, at jeg havde baade min theologiske og philosophiske Examen, var Student, og det, som mere er, Baccalaureus, der altsaa kunde drive hver fremmed Modstander tilbage ved at excipere Forum. Men da min Forbittrelses første Hede var forbi, kom jeg lidt efter lidt til mig selv igjen, og beløe denne Daarlighed.

Jeg begreb endnu ikke til hvad Ende denne Grif fulgte mig. Jeg vidste ikke, enten jeg skulde ansee den for en Ven eller Fiende, eller troe, som dog lod mere sandsynligt, at den blot, for at stille sin Nysgjerrighed, vilde gotte sig med at betragte mig. Sandt er det, at et menneffeligt Legeme, hængende i Luften, med en Baadshage i Haanden, og slæbende et langt Reeb efter sig, som en Hale, var et Syn, som kunde lokke ethvert umælende Dyr til Betragtning. Den usædvanlige Figur, jeg dengang gjorde, gik og, som jeg siden fik at høre, Indbyggerne paa min Side-Planet Anledning til adskillige Samtaler og Hypotheser. Philosopherne og Astronomerne holdt mig for en Komet, og toge Rebet for Kometens Hale. Nogle paastode endog, at sligt usædvanligt Luftsyn vist maatte betyde en overhængende Ulykke, Pest, Hungersnød, eller nogen anden saadan ualmindelig Tildragelse. Andre gik endnu videre, og, saavidt de langt fra kunde bemærke, afbildebe meget nøje
min

min Gestalt, saa at jeg allerede var defineret, malet og stukket i Kobber, før jeg kom der.

Jeg hørte alt dette siden med Latter og en Slags kildrende Fornøjelse, da jeg var kommet ned paa denne Klode, og havde lært det underjordiske Sprog. Man maa lægge Mærke til, at der inden i Jorden gives visse usædvanlige Stjerner, som pludseligen vise sig af og til, og som de kalde Sciscisi (eller Haarede), hvilke de beskrive som meget gyselige med blodrøde Haar, der staae dem paa Hovedet som Børster, og et Svæv, der fuldkommen ligner et langt Skjæg. De regnes derfor, ligesom hos os, blandt de himmelske Tertejn.

Men til Historien igjen! Griffen var nu kommen mig saa nær, at den anfaldt mig med sine Vinger, og var i Begreb med at sluge mit ene Been, saa at jeg nu tydeligen mærkede, i hvad Hensigt den besøgte mig. Jeg begyndte derfor at værgе mig mod denne stridbare Fiende, tog min Baadshage i begge Hænder, og afskødte dermed ikke allene dens forvorne Angreb; men nødte den endog til imellemstunder at vige tilbage, indtil jeg endelig, da den blev ved at neppe mig, efter adskillige frugtesløse Slag, stødte Baadshagen med stik en Eftertryk imellem begge Vingerne bag ind i dens Nakke, at jeg ikke kunde faae den ud igjen. Det saarede Uhyre styrte med et gyseligt Skrig ned paa den underliggende Klode, og jeg

som

som allerede var kjed af min ny himmelske Stjerne-
rang, da jeg mærkede, at den, som enhver anden
Højhed, var udsat for Fald og Farer:

    Mit lod med Fuglen forgløs dumpe ned
    Til Jorden. Som fra Solens lyse Brimmel
    En Stjerne ned af ætherrene Himmel
    Om ikke glider, synes som den gled.

Og saaledes blev den Cirkel, jeg nys tilforn beskrev,
atter forvandlet til en lodret Linie.

Efterat jeg med en Slags Hestighed i Førfstningen
var trukken ned imod den tykkere Luft, hvis Sufen
døvede mine Dren, faldt jeg omsider med et let og
uffædeligt Fald sagte ned paa Jorden, tilligemed Grif-
fen, som strax efter døde af sit Saar.

Det var Nat, da jeg kom ned paa denne Planet,
som jeg sluttede deraf, at Solen var borte, og ikke
af Mørket; thi det var endnu saa lyst, at jeg tydeli-
gen kunde læse hvert Bogstav i mit Testimonium.
Dette natlige Lys kommer fra Firmamentet, eller den
inderste Skæl af vor Jordklode, hvis halve Deel glind-
ser, som vor Maane. I Henseende til Lysningen
er derfor her næsten ingen Forskjel imellem Dag og
Nat, undtagen forsaavidt at Solen er borte, og
Nætterne af denne Aarsag ere noget koldere end Dagene.

Andet Capitel.

Forfatterens Ankomst til Indbyggerne paa
Planeten Nazar.

Da jeg havde endt denne min Luftreise, og var kommet ned paa Kloden heel og holden, uden mindste Skade, eftersom Farten, hvormed Griffen i Førstningen slog ned, sagtnedes efterhaanden, som dens Kræfter formindskedes, laae jeg længe gandske uberøgelig, ventende paa hvad Ngt der vilde møde mig, naar det blev Dag. Jeg mærkede nu, at min forrige menneskelige Svaghed yttrede sig igjen, og jeg var baade søvrig, og saa sulten, at jeg bitterlig fortrød min Uforsigtighed i at have kastet Brødet bort. Udmattet af disse og flere Bekymringer faldt jeg endelig i en dyb Søvn. Jeg havde sovet, saavidt jeg kunde slutte, henved to Timer, da et gyseligt Brøl, som længe havde forstyrret min Stummer, endelig gandske vækkede mig. I Søvne havde jeg havt mange forunderlige Dromme. Mig syntes iblandt andet,

at

at jeg var kommen tilbage til Norge, og der fortalte Folk paa Gader og Stræder mine forunderlige Hændelser. Siden efter forekom det mig, at jeg var i Fanse Kirke, ikke langt fra Bergen, og der hørte Degnen Niels Andersen synge, hvis Stemme, som sædvanlig, jammerligen plagede mine Dren. Jeg troede derfor, da jeg vaagnede, at det var denne Mand's Tuden, som havde afbrudt min Søvn. Men da jeg i det samme tæt ved mig blev en Tyr vaer, kattede jeg, at det maatte have været dens Brøl, som havde vaakt mig.

Det var i Dagbrækningen, og den opgaaende Sol begyndte at forgylde de grønne Gege og frugtbare Marker, som hist og her udbredte sig for mit studsende Øie. Jeg saae og endeel Træer; men hvor vorto min Stubsen, da jeg bemærkede, at de flyttede sig, uagtet det var saa blikstille, at ingen Fjer kunde røre sig. Da i det samme Tyren kom brølende lige hen imod mig, sngtede jeg skjelvende hen til et Træ, som stod noget fra mig, og stræbte i min Angest at klavre op derti; men neppe var jeg kommet rigtig op, før det gav et spædt og gjennemtrængende Skrig fra sig, omtrent som Skriget af et opbragt Fruentimmer, og i det samme fik jeg det livagtigste Drefigen af Verden med sig en Eftertryk, at det sortnede for mine Øjne, og jeg trimlede hovedkulds til Jorden. Jeg laae, som truffen af Lynet, i Begreb med at opgive Hænden,

den, da jeg rundt omkring mig hørte en Brummen og Støjen, som den man imellem hører paa Tørvene, eller paa Børsen, naar der sælges Actier. Jeg slog Dine op og saae Marken vrimsle rundt omkring mig af Træer, hvor jeg før neppe havde talt sex eller syv. Intet kan ligne min Forundring, ved at finde mig saaledes midt i en levende Skov; jeg blev gandske ør i Hovedet, og var færdig at græde af Bestyrtelse. Snart troede jeg, at jeg drømte, uagtet jeg var lysvaagen, snart indbildte jeg mig, at jeg var midt iblandt Spøgelses, eller rundt omkring belejret af onde Aander, og adskillige andre flige Urimeligheder. Men jeg fik ikke Tid til at anstille mange Betragtninger over disse Automaters Natur og Uarsag; thi et andet Træ foer pludselig hen imod mig, nedbøjede en af sine Grene, hvis yderste Ende var bevæbnet med sex Dviste, der kunde ansees som Fingre, løstede mig op og bar mig, trods al min ynkelige Skrigen, bort. Utallige andre Træer af forskjellige Arter og Størrelser fulgte mig. De gavede visse articulerte Toner fra sig, som vare mig aldeles fremmede, og hvoraf jeg kun beholdt de to Ord: Pikel Emi, som de særdeles ofte anbragte. Disse Ord betyde en overordentlig Abekat, og de kaldte mig saaledes, fordi de sluttede af min Skabning og Klædebragt, at jeg maatte være en Abe, skjøndt af et andet Slags, end de i deres Band gangbare Aber. Andre toge mig for

en Indvaaner i Firmamentet, som de troede Fuglen havde bragt ned, hvilket denne Klodes Arbejder bevidne ofte tilforn at have tilbraget sig. Alt dette fik jeg først et Par Maaneder efter at vide, da jeg havde lært det underjordiske Sprog.

I min nærværende Fortælling var jeg saa langt fra at kunne begribe disse levende og snakkende Træers Natur, at jeg endog af Frygt og Forvirring aldeles glemte min egen. Ligesaa lidt kunde jeg begribe, hvad dette Optog, som gik for sig med langsomme høitidelige Skridt, skulde betyde, endskjøndt jeg haabede ikke meget godt af den vredløbne Mumlen og Knurren, som overalt gjenlød i Marken. Den Fortælling paa mig, som jeg heraf sluttede mig til, havde virkelig sin Grund; thi det Træ, hvori jeg i min Angst, da jeg flygtede for Tyren, begyndte at klavre op, var hverken meer eller mindre end Byfogdens Kone i den nærmeste By. Den fornærmede Persons Anseelse forstørrede uendelig min Forbrydelse; thi jeg syntes at have villet voldtage ikke et almindeligt Fruentimmer, men en Dame af første Rang, og det paa aaben Mark i Adskilliges Nærværelse; et gandske nyt og gyseligt Syn for et saa ærbart og sædeligt Folk, som dette. Endelig kom man til Byen, hvorhen jeg blev ført fangen. Dens Huse vare ikke allene prægtige; men dens Afdelinger, Gader og Stræder udmærkede sig ved Lighed, Orden og Symmetrie. Hu-
sene

fene vare saa høje og anseelige, at de saae ud som Taarne. Gaderne vrimsede af Træer, som spadserede, og naar de mødtes hilste hinanden ved at nedbøje deres Grene. Jo flere de lod synke, jo større Beviis var det paa Erbsdighed og Højagtelse. Saaledes, da just paa samme Tid en Eg hændelseviis kom ud af et særdeles anseeligt Huus, vege de øvrige Træer tilbage, nedbøjende deres fleste Grene, hvoraf man kunde slutte, det maatte være en meer end almindelig Person. Jeg opdagede virkelig strax efter, at det var Byfogden i Byen, og netop den, hvis Kone man paastod, jeg var kommet for nær. Imidlertid blev jeg bragt op paa en Gal i samme Byfogeds Huus. Saa snart jeg var kommen ind, blev Døren slaaet i Laas efter mig, og fast tilspærret, hvorudover jeg strax lykønskede mig som Medlem i Rådhuset. Denne Frygt blev endnu mere bestyrket ved tre vagthavende Træer, som jeg fik Dje paa udenfor, hvoraf enhver var bevæbnet med sex Drex, een for hver Green; thi saa mange Grene, saa mange Arme, og saa mange Øviste, saa mange Fingre her. Jeg lagde Mærke til, at paa Toppen af Stammerne vare Hovederne anbragte, der meget lignede Menneskehoveder, og neden under, isteden for Hødder, to Been, men saa korte, at Skiltpadder maatte kunde løbe omkay med denne Planets Indbyggere. Det havde altsaa været mig en let Sag, hvis jeg ikke havde

havde været fængslet, at undløbe, da det lod til, at jeg maatte kunne fløve i Sammenligning med disse Løbere.

Kort, for ikke længer at opholde mine nysgjerrige Læsere, jeg indsaae nu tydeligen, at disse Træer ikke allene vare denne Klodes Beboere, men at de endog vare fornuftige Væsner; og jeg beundrede den Forskjellighed, Naturen fortryller med i sine mangfoldige Skabningers foranderlige Dannelsse. Disse Træer ere ikke nær saa høje, som vore, de fleste overgaae ikke et Menneskes Længde, nogle ere endog meget kortere, hvilke man kunde ligne ved Blomster eller Planter, og, som jeg sluttede, maatte være Børn.

Det er ufatteligt, i hvilke Labyrinter af Betragtninger disse Eersyn forvildede mine Tanker, hvor mange Sukke de afsvang mig, og med hvilken Længsel jeg i denne Forsatning tænkte tilbage paa mit elskede Fødeland. Thi uagtet disse besynderlige Træer forekom mig selstabeelige, siden de havde Brug af Taalen, og syntes at være begavede med saa megen Fornuft, at man kunde regne dem iblandt de fornuftige Dyr, tvivlede jeg dog paa, at de kunde sættes i Ligning med Mennesker, og frøgte sig for, at Retfærdighed, Velvillighed og andre flige moralske Dyder, vare aldeles ubekjendte iblandt dem. Jeg forbybede mig saa aldeles i disse plagende Forestillinger, at alt mit Inderste bevægede sig, og Taarerne styrte mig

strøm.

strømmeviis ned paa Kinderne. Medens jeg saaledes paa den meest quindagtige Maade overlod mig til min Bedrøvelse, traadte mine Bevogtere ind i Værelset, hvilke jeg, formedelst Dyrerne, de bare, holdt for Byknægtene. De gik foran mig, medens jeg blev ført gennem Byen hen til en udmærket Bygning, som laae midt paa Torvet. Jeg ansaae mig i dette Øjeblik som En, der har faaet Dictators Værdighed, fornemmere end nogen romersk Consul; thi denne havde aldrig uden tolv Dyrer i sit Følge, jeg derimod fremtrædede med atten foran mig. Ved Porten af Bygningen, hvorhen man førte mig, stod Retfærdighed udhugget i Skikkelsen af et Træ, der i en af sine Grene holdt en Vægtstkaal. Den var dannet som en Jomfru, af et vigtigt og alvorligt Udseende, med gjennemtrængende skarpe Blik, hvis Anstand hverken var mødøs eller trodsende, men udmærkede sig ved en vis sørgelig Højtidelighed. Jeg sluttede med fuldkommen Visshed heraf, at det var Raadhuset. Man førte mig ind paa Raadsalen, hvis Gulv var belagt med firkantede af forskjellig Farve glimrende Marmorstene. Jeg saae her en gylden Stol, lig et Dommerstæde, hvorpaa et Træ sad ophøjet mellem tolv Assessorer, der i passende Orden sad paa ligesaa mange lavere Stole, sex ved hver Side af Overdommeren. Overdommeren selv var et Palmetræ af middelmaadig Højde, men udmærkede sig mellem de an-

dre Dommere, ved Forskjelligheden af sine Blade, der havde alle Slags Farver. Rundt omkring paa begge Sider stode fire og tyve Bysvende, af hvilke hver var udrustet med sex Dver. Jeg kan ikke beskrive, hvilken Forfærdelse dette stridbare Syn indjog mig, da jeg sluttede deraf, at Nationen maatte være meget grusom og blodgjerrig.

I det jeg traadde ind i Salen stode alle Raadsherrerne op, og løftede deres Grene højt op i Vejret, efter hvilken Andagts-Ceremoni de atter satte sig ned. Saa snart dette var skeet, blev jeg stillet frem for Skranterne midt imellem to Træer, hvis Stammer vare overtrukne med Faarekind. Jeg formodede, at disse maatte være Sagførere, og de vare det virkelig.

Førend de begyndte at tale i Sagen, blev Dverdommerens Hoved indhyllet i endeel sorte Dækkener. Anklageren holdt derpaa en kort Tale, som han tre Gange igjentog, hvilken min Sags Forsvarer ligesaa korteligen besvarede. Paa disse Taler fulgte en fuldkommen Taushed. Da denne havde varet en halv Time, rejste Dverdommeren sig, efterat Dækkenerne vare borttagne, som tilhyllede hans Ansigt, løftede sine Grene mod Himmelen, og fremførte med megen Anstand nogle Ord, der, som jeg sluttede mig til, indeholdt min Dom. Da han havde udtalt, blev jeg strax bragt tilbage til mit forrige Fængsel, hvoraf jeg formodede, næste Gang at blive ført ud for at lagsstrænges. I denne

I denne min Eensomhed tænkte jeg tilbage paa alle disse Hændelser, og beloe i mit Hjerte dette Folks Daarligheder; thi det forekom mig, at de meget meer havde spillet en Farce, end ført en Sag; og Alt hvad jeg havde seet af deres Gebærder, Prydelser og hele Rettergangsmaade, syntes mig meget meer at passe sig til Gøglespil og Balletter, end til en højtidelig Højesteret. Jeg tænkte da paa, hvor lykkelig man er paa vor Klode, og Europæernes Fortrin for alle andre Mennesker faldt mig nu først ret paa Hjertet. Men uagtet jeg saaledes i mit Hjerte fordomte denne underjordiske Nations Dumhed og Galsskab, kunde jeg dog ikke andet end tilstaae dem Rang over Dyrene, da Byens smukke Anseelse, Bygningernes Symetrie og adskillige andre Ting tydeligen lagde for Dagen, at disse Træer hverken manglede Fornuft, eller vare aldeles ukyndige i visse, fornemmelig mekaniske Konster. Men dette troede jeg ogsaa var Alt, hvad man kunde sige til deres Berømmelse.

Mens jeg saaledes i Stilhed smaasnakkede med mig selv, kom et Træ ind af Døren med en trekantet Ringest i Haanden, hvormed han, efterat have løst op for mit Bryst og blottet min ene Arm, meget net slog Hul paa Median-Aren. Da han havde taget saa meget Blod, som ham syntes nok, forbandt han Armen med ikke mindre Færdighed, besaae med megen Opmærksomhed Blodet, og gif med Kjendtegr

paa en Slags Forundring stiltiende bort. Alt dette styrkede mig endnu mere i den Mening, jeg havde fattet om dette Folks Taabelighed. Men da jeg siden efter lærte det underjordiske Sprog, og fik tydeligt Begreb om alle disse Ting, forvandledes min Foragt til Beundring. Denne Rettergangsmaade, som jeg saa ubetænksum havde opholdt mig over, blev mig saaledes forklaret. Af mit Legems Dannelse havde de sluttet, jeg var en Indvaaner af Firmamentet. Jeg havde syntes at ville voldtage en ærbar og dydig Dame af første Rang, og for denne Forbrydelse, hvori at Formodning domte mig skyldig, blev jeg ført paa Raadstuen. Den ene af Sagførerne havde forstørret min Misgjerning, og paastaet, jeg burde lide den i Loven paalagte Straf; den anden derimod afsbad vel ikke Straffen, men raadte til at opsætte den, indtil man fik at vide, hvem og hvorfra jeg var, og om jeg var et umælede Dyr eller et fornuftigt Væsen. Grenenes Dpløstelse mod Himmelen, fortalte man mig, var en sædvanlig Religions-Ceremoni, som man altid iagttog, før man domte i Sager. Sagførerne vare omsvøbte med Faareskind, for at erindre dem den Uskyldighed og Oprigtighed, de burde vise i deres Sagers Behandling. Og virkeligen lagde jeg Mærke til, at alle Sagførere her vare meget retskafne og ustraffelige, hvilket beviser, at det dog er muligt i en vel indrettet Stat at finde redelige og brave Advocater.

ter. Man har saa strænge Love i dette Land mod Sagfordrejere, at ingen Kroglove, Lumskhed eller Partiskhed kan besmykkes. Intet Bedrageri kan afbedes, ingen Misgjerning undgaae sin Straf. Det er ligesaa umuligt for en Forbryder at undsløpe, som at finde en Husler eller Hæler.

Den tredobbelte Gjentakelse af deres Taler havde sin Grund i dette Folks særdeles langsomme Begreb, der udmærkede dem fra alle andre Nationer der paa Kloden; thi meget Faa iblandt dem havde den Evne at forstaae hvad de blot løseligen havde læst, eller begribe hvad de kun eengang havde hørt. Man holdt for, at de, som strax fattede en Ting, maatte nødvendigen mangle Dømmekraft, og derfor betroede man sjelden eller aldrig slige letnemme Personer store og vigtige Embeder. Erfarenhed havde lært dem, at Republiken altid havde vakket under Bestyrelsen af disse hurtige Hoveder, som man i Almindelighed kalder store Genier, og at Mænd af et langsomt eller spotviis saakaldet støvt Begreb, havde bragt det igjen i Orden hvad hine havde forviklet. Disse besynderlige Meninger kunde jeg vel ikke give mit Bifald; men de forekom mig alligevel ved lang alvorlig Eftertanke ikke at være aldeles urimelige. Hvad der allermeeft opvakte min Forundring, var Overdommerens Historie. Det var en Jomfru, som var fød der paa Stedet, og af Regenten beskikket til Kati eller øverste

Dom:

Dommer i Byen. Man maa agte, at dette Folk i at beskikke Nogen til Embeder ikke anseer paa Rjøn, men efter foregaaende Undersøgelse overgive Statens Forretninger til den værdigste blandt dem, som kunne komme i Betragtning. For rigtigheden at kunne bedømme Enhvers Bequemhed og Gaver, har man dertil indrettet Seminarier, hvis Forstandere eller Opsynsmænd kaldes Karatti, der i deres Sprog egentligen betyder Prøvere eller Udgranskere. Deres Forretning bestaaer i at undersøge Enhvers Fremgang og Duelighed, at udgranske nøje de Unges Hjerne og Hjerter, og efter holdt Examen aarlig at indgive til Fyrsten en Fortegnelse paa dem, som ere bequemme til offentlige Embeder, samt vise hvortil enhver især har fortrinligt Anlæg, og i hvilken Plads han bedst kunde nytte Fædrelandet. Naar denne Liste er bleven Regenten overbragt, lader han Candidaternes Navne indføre i en dertil bestemt Bog, paa det at han kan erindre sig og daglig have for Dje, hvem han bør forfremme til de ledige Betjeninge.

Den nys ommeldte Jomfru havde fire Aar tilforn faaet et udmærket berømmende Vidnesbyrd af Karatti, og var paa denne Grund af Fyrsten beskikket til Overdommer i Raadet, og just i hendes egen Fødeby; en Skit, som Indbyggerne i Potu holde meget helligt over, da de troe, at Ingen kjende bedre et Steds Beskaffenhed, end de der ere fødte og opdragne

dragne paa samme. Hendes Navn var Palmka, og hun havde nu i en Tid af tre Aar forestaaet sit Embede med allersterste Berømmelse. Man holdt hende overalt for det forstandigste Træ i hele Byen; thi hun havde saa yderlig langsomt et Begreb, at hun med Nød og Neppe begreb en Ting, før den var tre eller fire Gange gjentagen for hende. Men naat hun først havde fattet noget, indsaae hun det til Grunde, og opløste med saa megen Skjønsonhed de vanskeligste Dpgaver, at alle hendes Domme bleve holdte for ligesaa mange Drakler.

Som Themis selv i Vægtens lige Staal
 Hun vejed' Ret mod Uret uden Svig,
 Og skjelned' altid Sandheds egne Straaler
 Fra Falskheds laante Skin, Subinden lig.

Hvorfor hun og i den hele Tid, hun havde beklædt sit vigtige Embede, aldrig havde affagt nogen Dom, som jo var bleven opløftet til Skyerne, og bekræftet af det øverste Statsraad i Potu.

Dette lærte mig at indsee ved nøjere Overvejelse, at Potuanerne, ved ej at udelukke det smukke Kjønn fra Embeder, endda ikke handlede saa daarekistegalt, som jeg i Førstningen meente. Jeg tænkte ved mig selv: hvad om Byfogdens Kone i Bergen dømte i Raadet, isteden for hendes Mand! eller Procurator Severins Datter, som er en veltalende, vittig og fornuftig Pige, førte Sager, isteden for hendes dum-

me Fader? maaskee Lovkyndigheden ikke endda vilde tabe saa meget derved, og Retfærdigheden sjeldnere falde i Besvimelse.

Jeg gif videre i mine Betragtninger, og tænkte paa den Hurtighed, hvormed man dømmes i Europa, og i en Snup affiger Domme, der maaskee ved alvorligere Undersøgelse ofte vilde staae Fare for at maatte gjøres om igjen.

For den Dmgangsmaade de havde brugt i at aarelade mig, gav man mig følgende Regnskab. Naar Nogen er bleven overbeviist om en Forbrydelse, da isteden for at kagstryge, lemlæste eller halshugge sig en Misbæder, lader man ham aarelade, for at komme efter, om Misgjerningen har havt sin Grund i forsættlig Ondskab, eller af en og anden Uorden i Blodet eller Bædferne, da man i saa Fald herved forsøger at læge ham, saa at denne Kettergang meget meer har Rettelse end Straf til Hensigt, uagtet Rettelsen paa en Maade tillige er en Straf, da det altid holdtes for en Skam der at være bleven dømt af Raadet til Aareladelse. Hvis Nogen efter denne Retsfælse anden Gang gjør sig skyldig i en Misgjerning, bliver han dømt uværdig Medlem af Staten, og forviist til Firkamentet, hvor Alle uden Forskjel blive modtagne. Om denne Forviisning og dens Bestaaelse skal jeg siden give nærmere Dplysning.

Nars

Karsagen, hvorfor Bundlægen, der aarelod mig, havde ædset ved at bese mit Blod, var, forbi denne Klodes Indvaanere havde, isteden for Blod, en gennemsigtig hvidladen Saft i Karerne, der, i Forhold til dens større eller mindre Hvidhed, holdtes for større eller mindre Kjendetegn paa Reenhed og Ufskyldighed.

Alt dette fik jeg et tydeligt Begreb om, da jeg havde lært det underjordiske Sprog, og begyndte derfor og at fatte mildere Tanker om denne Nation, som jeg ubesindigen havde fattet alt for stor Foragt for. Jeg mærkede at disse Træer, som jeg i Forstningen holdt for dumme og tølperagtige, havde temmelig meget Anstrøg af Mennekelighed, og frygtede derfor slet ingen Fare for mit Liv, i hvilken Tillid jeg blev bestyrket ved at see dem to Gange om Dagen bringe mig noget til Livets Opbold. Maden bestod i Almindelighed af Frugter, Urter og alle Slags Bønner, og Drikken var en klar, sød og overmaade velsmagende Saft.

Bysfogden, i hvis Huus jeg blev holdt fangen, lod strax melde for Landsherren eller Fyrsten, der opholdt sig paa et Slot ikke langt fra Byen, at han af en Hændelse havde faaet fat paa et fornuftigt Dyr af en gandske usædvanlig Skikkelse. Denne Beretning opvakte Hans Fyrstelige Højheds Nysgjerrighed. Han gav Bysfogden Befaling, først at lade mig lære Landets Sprog, og derpaa at skikke mig til Hoffet. Jeg fik

fik altsaa en Sprogmeester, ved hvis Underviisning jeg i en Tid af et halvt Aar bragte det saavidt, at jeg temmelig færdigen kunde snakke med Indbyggerne. Saa snart jeg havde lært de første Grunde i Sproget, kom atter en Befaling fra Hoffet, at man skulde gaae videre med min Underviisning, og indsætte mig i Byens Seminarium, hvis Karatti eller Overhørere skulde undersøge mine Sjelekræfter, og bedømme, i hvilken Videnskab jeg gav det bedste Haab til Fremgang. Alle disse Befalinger bleve paa det omhyggeligste fulgte. I den Tid jeg opholdt mig ved Seminariet, sørgede man ikke mindre for mit Legems end for min Sjels Dannelse, og i Besynderlighed gjorde man sig megen Umage for at faae mig til at ligne et Træ saa meget som muligt, til hvilken Ende de hæftede forlorne Grene til min Krop saa net, at det var en Lyst at see det.

Min Bert underholdt mig imidlertid hver Aften, naar jeg kom hjem fra Seminariet, med adskillige Samtaler, hvori han spurgte mig om alle Slags Ting. Han hørte mig med inderlig Fornøjelse fortælle, hvad der var mødt mig paa min Nedreise; men intet forundrede ham mere end min Beskrivelse over vor Jordklobe, og den af utallige Stjerner vrimlende umaalelige Himmel, som omgiver den. Alt dette hørte han med yderste Begjerlighed og Opmærksomhed; men han blev gandske flau, da jeg fortalte ham,

ham, at Træerne hjemme hos os vare livløse, ubesværgelige og rodfæstede i Jorden, og var nær bleven rasende, da jeg forsikkrede ham, at vi brugte den Maner hos os, at fælde Træer for at varme vore Kaffelovne og koge vor Mad ved dem. Ikke desto mindre, da han alvorlig havde over tænkt Tingen, sagtedes hans Brede lidt efter lidt, og i det han strakte alle de Grene han havde, som beløb sig til fem, op mod Himmelen, priste han Skaberens forunderlige Domme, hvis mange skjulte Hensigter ingen Dødelig fjender, og hørte rolig og opmærksom paa hvad jeg videre fortalte. Hans Kone, som hidindtil bestandig havde skyet min Nærværelse, forsonede sig med mig igjen, da hun fik den rette Aarsag at vide, hvi jeg var bleven bragt for Retten, og afslagde al Mistanke til mig, da hun hørte, jeg i min Uskyldighed havde ladet mig bedrage ved Skikkelsen af et Træ, som man i vores Lande uden Omstændighed klavrer op i. Men for ikke at løbe Fare for, i denne nye Fortrolighed at oprive det ny slægte Saar, og derved atter tabe hendes Yndest, tog jeg mig alligevel i Agt for nogensinde at tale med hende, uden naar hendes Mand var tilstede, og med hans Tilladelse.

Tredie Capitel.

Beskrivelse over Byen Reba.

I denne min Underviisningstid førte min Bert mig ofte omkring i Byen, for at vise mig Alt hvad der var sjældent og mærkværdigt. Vi spadserede rundt omkring med hinanden uden Hinder, og hvad jeg meest undrede mig over, uden mindste Tilløb af Pøbelen. Det gaaer ganske anderledes til hos os, som man veed, hvor ved enhver Ubetydelighed, som man ikke netop seer hver anden Dag, Folk stimler sammen i Tusindtal, for at møtte deres Nysgjerrighed. Men denne Planets Indbyggere synes, tvertimod os, nok saa godt om gamle Vigtigheder, som om nye Snurrepiberier.

Reba, saa hed denne Bye, er den næststørste Stad i Fyrstendømmet Potu. Dens Indbyggere udmærke sig ved saa megen Alvorlighed og Sindighed, at man kunde tage hver dens Borger for en Raadsherre.

herre. Alderdom er især her i største Anseelse; paa intet Sted i Verden ere gamle Folk meer agtede og ærede, deres Meninger, ja deres blotte Bink ere Ungdommen hellige. Jeg undrede mig derfor saa meget desmere over, at et saa sædeligt og sindigt Folk kunde finde Smag i Legekampe, Skuespil, og andre slige theatraiske Forlystelser, der syntes mig at stride mod deres medfødte Alvorlighed. Min Bert, som mærkede denne min Forundring, stræbte at tilintetgjøre den. "Vi har," sagde han, "i hele dette Forstendom den Skik, at afverle med alvorlige Forretninger og morende Forlystelser:

Vi efter øvet Pligt til skyldfri Morstab tye,
 For med fornøet Kraft at øve hin paa ny."

Thi mellem andre ypperlige Indretninger i dette Land har man givet Indvaanerne Tilladelse at nyde alle Slags uskyldige Fornøjelser, hvorved man troer at Sjelen styrkes og gjøres bekvemmere til trættende Forretninger, ikke at tale om, at slige med Maade nydte Forlystelser forjage Tungfindighed, der ikke sjelden er Moder til Oprør og andre fortvivlede Foretagender. Af denne Aarsag plejede de efter deres alvorlige Forretninger at adspredde sig ved Skuespil eller anden Morstab, dog paa saadan en Maade, at Alvorligheden aldrig udartede til Barskhed, eller Munterheden til Raadhed. Saa fornøjet, som jeg var med dette, saa ærgerlig blev jeg, da jeg hørte, at de regnede Dis-

spu-

spuatsfer iblandt deres theatraliske Lege. Paa visse bestemte Tider om Aaret, efterat man havde gjort Bæddemaal, og udsat en vis Præmie for den, som vandt, gif de to, som skulde disputere, ud for Haanden, eller rettere Munden, med hinanden, ligesom andre Bædere, og bleve sammenhidsede omtrent paa samme Maade, som Hanet eller andre stridbare Dyr hos os. I Almindelighed var det Mode blandt de Rige der, at de oplækkede flige Disputatorer, ligesom man her paa Jorden oplækker Jagthunde, og lode dem oplære i Disputere-Konsten eller Dialektiken, for at give dem den Færdighed i Munden, som udfordredes til disse aarlig bestemte Kampe. Paa denne Maade havde en vis riig Borger der i Byen, hvis Navn var Zenokki, samlet sig store Rigdomme, og vundet ved den Disputators Seire, han underholdt, i en Tid af tre Aar en Sum af fire tusinde Nikatu. Adskillige Andre, som ligeledes skrabede Penge sammen paa denne Maade, havde af og til budt ham uhyre Summer for denne Disputator; men han havde hidindtil ikke kunnet overtales til at stille sig ved et Liggendefæ, der aarlig indbragte ham saa betydelige Indkomster. Personen, der handlede om, havde en umaneerlig flydende Tunge, kunde rive alting ned, og bygge alting op igjen, gjøre krumt til lige, og firkantet til rundt, som ingen Ting; var en Haarkløver paa en Hals, og slog om sig med

Spl:

Syllogismer og dialektiske Kroglove, saa vælbigen, at Larmen af hans Distingverer Subsummeren og Limiteren bragte alle hans Opponentere til at tie som Fiske. Jeg var et Par Gange med inderlig Sjæls Grømmelse Tilskuer ved disse Skuespil; thi det forekom mig baade usømmeligt og ugudeligt, at forvandle saa hellige og ærværdige Dvælses, som disse, der ere en Prydelse for vore Universiteter, til Theaterspil, og da det faldt mig ind, at jeg selv tre Gange havde disputert offentlig med største Berømmelse, kunde jeg neppe bare mig for at græde af Uergrelse. Smidletid var det dog ikke nær saa meget Handlingen i sig selv, som Maaden den skeete paa, der forargede mig; thi man lejede ved flige Lejligheder visse Sammenhidser, der kaldtes Kalbalki, som, naar de mærkede, Disputatorernes Hidsighed sagtnedes, stak dem i Siden med et Slags Syle, for at muntre dem og bringe dem paa ny i Hede. Jeg forbigaaer adskilligt andet i denne Anledning, som jeg rødmer ved at tænke paa, og som jeg ikke kunde andet end fordømme hos et saa oplyst Folk, som dette.

Foruden disse Disputatorer, som man spogviis kaldte Masbalki eller Slagsbrødre, holdt man adskillige andre firfødde, saavel vilde, som tamme Dyr, og endel Rovfugle, hvilke man for Penge ligeledes lod fægte med hinanden til Tilskuernes Fornøjelse. Jeg spurgte min Vert, hvorledes det var

muligt, at en saa skjøn som Nation kunde nedsætte flige ædle Dveller, hvorved man skærper Forstanden, opdager Sandheden, og lærer at tale med Lethed, til Spilfægtninger. Han svarte mig, at i de barbariske Tider havde disse Dveller været i stor Agt; men da Erfarenhed langt om længe lærte, at de meget mere tjente til at skjule Sandheden, gjøre Ungdommen laad, opvække Uroligheder, og skade nyttigere Videnskaber, havde Academiet forvandlet dem til Skuespil; og Ufaldet havde vist, at de Studerende bragte det meget videre i Lærdom ved stille Læsning og rolig Dvertænken. Dette Svar, skjøndt det syntes artigt nok, tilfredsstillede mig alligevel slet ikke.

I denne By var forresten et Gymnasium eller Academie, hvori de boglige Konster lærtes med megen Alvorlighed og Sømmelighed. Min Bert førte mig op paa denne Højskoles Auditorium en vis højtidelig Dag, da der blev creeret en Madik eller Lærer i Philosophien. Denne Handling gik for sig uden mindste Ceremoni, undtagen for saavidt at Candidaten holdt en net og grundig Tale over en vis fysisk Op-gave, hvorpaa han af Academiets Forstandere blev indskrevet i deres Tal, der have Tilladelse til at lære offentlig. Da min Bert spurgte mig, efterat vi vare komne hjem, hvorledes denne Promotion anstod mig, svarte jeg ham, at den forekom mig alt for

tør

tør og maver, i Forhold til vor. Jeg fortalte ham, at Magistrene og Doctorerne hos os maatte disputere, før de bleve creerede, ved hvilken Efterretning han traak forskrækkelig paa Næsen. Han spurgte mig med en Slags Spidskhed, om disse Disputatsers Besskaffenhed, hvad Maade de bleve holdte paa, og hvori de afvege fra de hos dem brugelige. Jeg sagde ham, at de handlede i Almindelighed om lærde og vigtige Materier, især saadanne, som angik Sæberne Sproget og Klædebragten hos to gamle Nationer, der i forrige Tider havde fornemmelig blomstret i Europa. Jeg forsikkrede ham, at jeg selv i tre meget lærde Disputatser havde sagt Alt, hvad der kunde siges om disse to gamle Nationers Tøfler. Ved at høre dette faldt han i Latter, og skoggerløe saa højt, at det gjenløb i hele Huset. Hans Kone, som hørte denne Latter, kom løbende af alle Kræfter ind til os, nysgjerrig efter at vide, hvad der havde forarsaget den; men jeg var bleven saa opbragt derover, at jeg ikke værdigede at svare hende; thi hvortan ubholde at høre saa vigtige og alvorlige Ting optages med Latter? Hendes Mand forklarede hende, hvori Tingen stak, og hun loe, til min inderlige Græmmelse, ligesaa højt som han derover.

Det varede ikke længe før denne Historie var udspreedt over hele Byen, hvor den gav Stof til uophørlige Spottegloser. Iblandt Andre var der en vis

Holberg's Skrifter. 3de Del. P Maade

Raadmands-Kone, som var af Naturen meget lattermild, der, ved at høre den, faldt i saa stærk en Latter, at hun nær havde revnet; og da hun nogen Tid efter døde af en Feber, mumlede man overalt om, at denne umaadelige Latter, ved at angribe hendes Lunge, var bleven, som man siger, Pinden til hendes Ligkiste. Denne Folkesnak var imidlertid kun en løs Formodning; thi i Grunden vidste man ikke, hvoraf hun var død. Det var forresten en yppelig Kone og en skrap Husholderske; thi hun havde ikke mindre end syv Grene, der er et usædvanligt Antal hos dette Køn, hvorfor og alle skikkelige Træer tog sig hendes Død meget nær. Hun blev begravet om Natten, udenfor Byens Mure, i de samme Klæder, som hun havde haft paa da hun døde; thi det er her forbudet ved en Lov, at Ingen maa begraves inde i Byen, da man troer, at Luften fordærves ved Egenes Uddunstninger. Ligeledes er det forbudet at klæde Egene med kostbar Pynt, og udføre dem med prægtige Sørgekaarer, da de alligevel strax efter blive føde for Ormene. Med alle disse Indretninger var jeg ret vel fornøjet. De pleje og at holde Sørgetaler og Ligprækenes; men de bestaae kun i blotte Opmuntringer for Tilhørerne til at leve dydig, og Formaninger til at have deres Dødelighed stedse for Øje. Der er ved slike Lejligheder anordnede Censorer, som maa mærke paa, hvorvidt den Dødes Fortjenester

ent

enten mindes med større eller mindre Ros, end Sandheden fordrer. Da der tillige er lagt Straf paa dem, som overdrive eller digte Berømmelser, finder man ingensteds sparsommere Lovtalere end her i Potu. Da jeg kort efter selv var Tilhører af en saadan Sørges-tale, spurgte jeg min Bert om den afdøde Helts Stand og Kaar, hvis Minde saa højtideligen blev æret. Han svarte mig, at det var en Bonde, som i et Urendt til Byen var pludselig død undervejs. Havde de underjordiske Folk tilforn beleet mig, saa beloe jeg nu paa min Viis dem igjen med Skoggerlatter, og gjengjeldte deres Snydighed mod os Europæer med Sols Bægt ved denne Lejlighed. "En Bonde?" raabte jeg, "hvorfors blive ikke ogsaa Stude og Tyre, Bøndernes Staldbrødre og Medarbejdere, ligeledes roste fra de offentlige Talesteder? Da de have samme Forretninger, kunde de give lige Stof til Ligprækerer." Men min Bert bad mig holde Maade med min Latter, og underrettede mig om, at Agerdyrkerne vare i største Agt her for deres nyttige og vigtige Sysselers Skyld, og at ingen Stand holdes for ædlere i dette Land, end Bondestanden; hvorfors og enhver stræbsom Bonde og retskaffen Huusfaa-der blev hilset af Kjøbstædsfolk med de Uresnavne: Næerer og Beskytter. Heraf kom og den Skik, at Bønderne i Begyndelsen af Høsten eller i Palmes-Maaneden, naar de kom til Staden med en stor

Mængde Bøgne, belæstede med Levnetsmidler, bleve modtagne udenfor Porten af Stadens Dygtighed og under Klang af Basuner og Cymbler i Fryds-Triumf indførte i Byen. Hvor studefede jeg ved denne Fortælling, især da jeg tænkte tilbage paa Bøndernes Skjebne hos os, der sukke under en forhaanet Trældom, og hvis Forretninger agtes ringe og foragtelige imod dem, som Overdaadighed og Belløst har indført, for Exempel Kokkes, Postejbageres, Conditores, Haarstjæreres, Dandsfesteres og utallige andre. Dette fortalte jeg vel nogen Tid efter min Bert, men under Paalæg af den ubrødeligste Tausched, af Frygt for at bibringe de underjordiske Folk alt for slette Tanker om de overjordiske. Han lovede mig, at aldrig noget Træ skulde faae det af hans Mund at vide, og førte mig op paa Auditorium, hvor der skulde holdes en Sørgetale. Jeg maa oprigtigen tilstaae, at jeg aldrig har hørt noget saa grundigt, sandhedsfuldt eller frit fra al Slags Hylsen, i sliq Anledning, som denne Tale, der syntes mig et Mønster, hvorefter alle Ligprækenes burde indrettes. Taleren gav først en Afridsning af den Ufsødes Dyder, opregnede siden hans Laster og Skrebheligheder, og endte med en Paamindelse til Tilhørerne, at tage sig i Agt for disse.

Da vi gik hjem fra Auditorium, mødte vi en Misbæder, som blev ført imellem tre Vægtere. Han havde

havde nylig efter Overdommerens Kjendelse ubstaaet Armstraffen (saa kalde de den omtalte Nareladen) og blev nu bragt til Byens almindelige Hospital. Jeg spurgte, hvori hans Forbrydelse bestod, og man svarte mig, at han offentlig havde afhandlet Guds Væsen og Egenskaber, hvilket var aldeles forbuden i disse Lande, hvor slige utidige Afhandlinger bleve holdt for saa dumdriftige, at man ikke troede de kunde fødes uden i forvirrede Hjerner. Man har derfor den Skik her, at sætte slige spidsfindige Disputatorer, efterat man først har aarøladt dem, i Daarekisten eller Rasphuset, indtil de faae deres sunde Forstand igjen. Jeg tænkte ved mig selv: Himmel og Jord! hvorledes vilde det gaae her med vore Theologer, som klamres hveranden Dag om Guddommens Egenskaber og Besskaffenheder, om Aandernes Natur, og andre saadanne skjulte Hemmeligheder? hvorledes vilde det gaae med vore metaphysiske Lærde, der, stolte af deres transcendentalske Fremgranskninger, troe, langt over andre Folks Begreb, at nærme sig Guddommens Uvidenhed? Sandelig, jeg frygter, at de her isteden for Recensent-Ros og Doctorhatte, hvormed man krøner dem hos os, vilde bane sig Vejen til Hospitalet eller Rasphuset.

Disse, og mange andre ligesaa urimelige Ting, lagde jeg Mærke til i den Tid jeg opholdt mig ved Seminariet. Endelig kom den af Fyrsten bestemte

Tid,

Tid, da jeg, forsynet med Lærernes Vidnesbyrd, Skulde sendes herfra til Hoffet. Jeg gjorde mig sikker Regning paa den meest glimrende Ros og de varmeste Anbefalinger, grundende dette Haab deels paa min egen Dygtighed, da jeg meget tidligere, end jeg ventede, havde lært det underjordiske Sprog, deels paa min Berts Venfkab, og deels paa mine Dommers udraabte Oprigtighed. Endeligen overbragte man mig mit Testimonium. Ved at aabne det gik trede jeg af Glæde, begjerlig efter at læse mine egne Berømmelser, og deraf at gjette mig til min Lykke. Men hvor opbragt og fortvivlet blev jeg, da jeg havde læst det. Det lød saaledes:

”I Følge Deres Durchlauchtigheds Befaling afsende vi hermed nærværende Dyr, som for nogen Tid siden er nedbragt til os fra en anden Klode, og kalder sig Menneske. Vi have med omhyggelig Flid underviist samme i vor Realskole, og efter saa nøje som muligt at have undersøgt dets Forstand og Opførsel, have vi befundet det meget letnemt og lærviligt; men af en saa skjæv og jammerlig Skjønsonhed, at det, formedelst sit alt for hastige Begreb, neppe kan regnes i Klasse med fornuftige Skabninger, end siige betroes til noget vigtigt Embede. Da det imidlertid er langt hurtigere paa Fødderne end nogen anden af dette Lands Indvaanere, kunde det være overmaade vel flikket til Hof-Løber. Skrevet i Tornema-

nemaanedet paa vort Seminarium i Kebs, af Deres Durchlauchtigheds ydmygste Tjenere.

Uheh. Joktan. Kapasi. KilaK."

Jeg gik græbende herover til min Bert, bønfuldt ham med Taarene i Øjnene, om at udvirke ved sin Anseelse et mildere Vidnesbyrd af Karakterne, og bad ham at vise dem mit Testimonium fra Kjøbenhavns Academie, hvori jeg blev fremstillet som en meget ypperlig og udmærket Student. Han indvændte mig, at dette Testimonium kunde være godt nok oppe hos os, hvor man maaskee saae mere paa Skyggen end Legemet, og mere paa Barken end Marven; men hos dem, hvor man saae paa Kjernen af Tingene, var det af ingen Bærde. Han raadte mig forresten, at bære min Skjæbne med Taalmodighed, især da mit Skudsmaal hverken kunde forkastes eller forandres, eftersom det agtedes her for een af de største Forbrydelser, at rose Nogen for Dyder, som han ikke besad. For imidlertid at gøde nogen Balsam i mit Saar, og trøste mig saa godt som han kunde, sagde han mig omtrent følgende mærkelige Ord, hvis Sandheds hele Vægt mit Hjerte følte.

Tragt aldrig efter det, den blinde Pøbel troer
 At skabe Fryd hos den, som Dumhed kalder stor,
 Hvis Skimmer Dumhed blot kan ønske og misunde!
 At ofte Viisdom En saae hvirvle' op
 Til Magtens høje Bølges svimle Top,
 For, Skibet liig i Storm, at gaae til Grunde.

Tidt

Tidt sank, belabt med Titler og med Guld,
 Den, som gled ellers sikker gennem Livet.
 At bære dette Jordens tunge Muld
 Blev meget Faa blandt Dødelige givet.
 De stræbe, jage, søde hist og her,
 For Skat til Skat, og Rang til Rang at klynge;
 Omfider knejser den optaarnte Dynge,
 Sig Pyramiden omvendt, Skyen nær,
 For i det næste Nu at styrte brat omkuld,
 Og knuse Dyngeren i sit tilbedte Muld.

Han lagde til, at man med middelmaadig Lykke i en lavere Stand ikke havde fligt et Fald at frygte. Mit Testimonium fra Karatterne paastod han at være, som det burde, og at disse grandseende og retskafne Dommere, der aldrig lobe sig bestikke ved Gaver, eller skrække ved Trubler til at vige mindste Fodbred fra Sandheden, ikke heller heri kunde mistænkes for Partiskhed. Han sagde mig endog omsider reent ud, at han selv for længe siden havde lagt Mærke til min svage Dømmekraft, og at han strax af mit hurtige Begreb og frugtbare Hukommelse havde sluttet sig til, at jeg ikke var oplagt til at gjøre store Spring; men tværtimod ved min elendige Skjønsmhed aldeles udgytig til ethvert betydeligt Embede. Han lagde til, at han havde gjort den Opdagelse, ved at høre mine Fortællinger om Europæerne, at mit Fødeland maatte være

Et meget usundt Land, som skjult i Laage laae.
 Og hvor i Laagen man kun lutter Narre saae.

Han forstikkede mig i øvrigt paa den høfligste Maade om sit Venkab, og raadte mig uden Ophold at gjøre mig færdig til Rejsen.

Jeg fulgte denne meget fornuftige Mand's Raad, saa meget mere, da Nødvendigheden udkrævede det, og det syntes mig en Dumdriftighed, at sætte sig imod Fyrstens Befaling. Jeg begav mig altsaa paa Rejsen, i Selskab med endeel Smaatræer, som tilligemed mig vare gjort færdige fra Seminariet, og i samme Hensigt, som jeg, bleve sendte til Hovedstaden. Vor Vejleder var en gammel Karatti, eller Opsynsmand, der reed paa en Stud, fordi han af Alderdom ikke længer kunde gaae. At age er overast her noget gandske usædvanligt; det er kun ublevede Dbinge og Syge, som nyde denne Bequemmelighed, endstjøndt Indbrggerne her vare langt meer at undskylde, om de lode sig kjøre, end vi, da de flytte sig med saa megen Vanskelighed og Langsomhed.

Det falder mig herved ind, med hvilken Latter de underjordiske Folk hørte paa den Beskrivelse jeg engang gjorde dem over Kjøretøjet heroppe, vore Forspand, Kurvevogne og disse store Kuffer, hvori vi pakkes ind, som Byldter, for at føres rundt om i Byen; især da jeg fortalte dem, at hos os den ene Naboe ikke kunde besøge den anden uden at indsluttes i en saadan

Øfke eller Karre, og saaledes af to modige stridbare Dyr flæbes igjennem Gader og Stræder.

Formedelst disse fornuftige Træers langsomme Gang maatte vi tilbringe tre Dage paa Vejen, inden vi kom til Hovedstaden, uagtet den ligger neppe fire Mil fra Reba. Havde jeg gaaet allene, havde jeg magelig kunnet gjort denne Rejse paa een Dag.

Saa meget som det fornøjede mig, at være uden Sammenligning raskere til Fods end de Underjordiske, saa meget græmmede det mig paa den anden Side, at denne Legems-Fuldkommenhed skulde skaffe mig et saa ringe og foragteligt Embede. ”Jeg vilde ønske,” sagde jeg, ”at jeg var ligesaa plump til Beens, som dette Lands Indvaanere, for ved denne Fejl at undgaae den slaviske og nedrige Betjening man har bestemt mig.” ”Siig ikke det,” sagde vor Vejleder, der hørte mig; ”dersom Naturen ikke ved dette legemlige Fortrin paa en Maade havde erstattet Din Sjæls Mangler, havde vi Alle maattet ansee Dig som en aldeles unyttig Byrde for Jorden; thi formedelst Dit utidig hurtige Begreb, seer Du allene Skallen af en Ting, uden at opdage Kjernen, og da Du har kun to Grene, staaer Du dybt under alle Underjordiske i Beqvæmhed til Haandarbejde, af hvad Slags det og kunde være.” Da jeg hørte dette, takkede jeg Gud for mine lange Been, eftersom jeg uden dem neppe var bleven regnet iblandt fornuftige Skabninger.

Paa

Paa hele Vejen lagde jeg med Forundring Mærke til, at Ingen af Indbyggerne, da vi gik forbi, blev staaende, for at see paa os, end sig forlod sit Arbejde for at betragte et Syn, som man alligevel ikke saa hver Dag, saa ganske henvendte vare de til deres Forretninger. Men saasnart Dagen var til Ende, og Enhver havde forrettet sit, forlystede de sig med alle Slags Lege, med Dyrighedens Tilladelse, der holdt for, at sig uskylbig Spøg styrkede baade Sjæl og Legeme, ligesaavel som Mad og Drikke. Af denne og andre Aarsager var Rejsen mig overmaade behagelig. Landet havde overalt det meest fortryllende Udseende. Man forestille sig et Amphitheater saa skjønt, som Naturen ene kan danne det. I de Egne, hvor Naturen selv havde været mindre gavmild, var Alting erstattet ved Indbyggernes Konst og Flid. Dyrigheden udsatte til den Ende opmuntrende Belønninger for dem, som opdyrkede, forbedrede og prydede deres landlige Ejendomme, og den, som forsømte sin Jord, blev dømt fra sin Borgerret. Vi kom igjennem adskillige smukke Landsbyer, der, eftersom de ikke laae meget langt fra hinanden, syntes at udgjøre en eneste stor Bye. Overalt saa man lige Nethed og Orden. Ikke bestomindre bleve vi paa Vejen temmelig ofte antastede af endeel vilde Abekatter, der løb hist og her omkring, og i Særdeleshed sprang altid til og nappede mig, som de for Skabningens Skyld tog for

for en af deres Kammerater. Jeg kunde ikke undettrykke min Fortrydelse og Brede herover, især da jeg saae, at denne Spøg gav Træerne Stof til Latter paa min Bekostning; thi jeg blev ført til Hoffet, efter Fyrstens Befaling, i samme Dragt, som jeg havde paa, da jeg kom ned paa Planeten, og med Baadshagen i den højre Haand, at han kunde see, hvordan Folk vare klædte paa vor Klobe, og i hvilken Prydelse jeg var dumpet herved. Jeg ansaae det for en Lykke, at jeg havde faaet denne Baadshage med; thi den syntes at komme mig ret vel tilpas, for at bortjagde de næsvise Ubefatte, der i Skokketal stimlede til mig; men det hjalp ikke meget, thi jo flere jeg blev paa Flugten med den, jo flere kom der igjen, saa at jeg paa den hele Vej hvert Minut maatte holde mig færdig til Feldtslag.

Fjerde Capitel.

Det fyrstelige Hof i Potu.

Endelig kom vi til Residentsstaden Potu. Det er en særdeles prægtig og anseelig Bye. Husene der ere højere, og Gaderne bredere og beqvemmere end i Reba. Det første Torv, vi kom til, var fuldt af en stor Mængde Handlende, og rundt omkring omgivet af Kunstneres og Haandværkeres Boder. Jeg studse ved at see en Misbæder med en Strikke om Halsen, staaende midt paa Pladsen, omringet af en stor Mængde meget alvorlige Træet, der saae ud som en Kreds af Raadsherrer. Da jeg spurgte, hvad dette betydte, og hvad denne Synder havde gjort, for at blive hængt, tvertimod Skik og Brug, siden ingen Forbrydelse i disse Lande straffes med Livet, svarte man mig, at det var en Projectmager, der havde raadbet til at afflasse en vis gammel Sædvane. De Omkringstaaende vare Raadsherrer og andre Lovkyndige, der,

der, som sædvanligen, skulde undersøge det ny Paa-
fund; og dersom dette befandtes vel udtænkt og nyt-
tigt for Staten, skulde Synderen ikke allene frikjen-
des, men belønnes; opdagede man derimod, at det
var Landet skadeligt, eller at Projectmageren havde
havt egen Fordeel til Hensigt med denne Forandring,
skulde han strax, som en Statsforstyrter, opklynges.
Denne Fremgangsmaade har den Birkning, at meget
Faa vove nye Forslag, og at man er særdeles varlig
med at raade til en og anden Lovs Afskaffelse, med
mindre Statens Fordeel derved er saa tydelig, at man
ikke kan tvivle om et lykkeligt Udfald. De Underjor-
diffe holde overalt særdeles meget over gamle Love,
og Forfædrenes Indretninger ere dem i Almindelighed
meget hellige, eftersom de troe, at Staten, ved de evige
Forandringer efter hverandens Indfald, nødvendig
maa svækkes. Hillemand! tænkte jeg ved mig selv,
hvorledes vilde det gaae her med vor Klobes Project-
magere, der under Skin af det Almindeliges Tarv og
Landets Bedste, hveranden Dag pønse paa nye For-
ordninger til deres egen Fordeel?

Vi bleve omsider indførte i et meget stort Huus,
hvor man modtager alle dem, som sendes til Hoved-
staden fra samtlige Seminarier i Riget. Herfra bleve
vi atter udførte, for at stilles for Fyrsten. Vor Un-
fører, eller Karatti, bød os imidlertid at vente her,
medens han gik bort og meldte os; men neppe var
han

han borte, før en usædvanlig høj Lyd, som Lyden af et Sejersskrig, døde vore Dret, og et Djeblif derpaa gjenslød Allarmen af Trommer og Basuner i hele Bygningen. Vi bleve bestyrtsede ved denne Larm, løb ud, og saae et Træ fremtrine, med en Blomsterkrands om Hovedet, fulgt af et prægtigt Følge, og opdagede snart, at det netop var den samme Borger, som vi nylig havde seet paa Torvet med Strikke om Halsen.

Den Forordning, han med Livsfare havde foreskrevet, var bleven bifaldet og antaget, og derfor førte man ham nu i Triumf gjennem Byen. Men paa hvad Grund han havde raadet til at affkaffe den gamle Lov, kom jeg ikke efter, og kunde jeg paa ingen Maade siden faae at vide, formedelst dette Folks Tausshed, der gjør, at de allermindste Ting, der forhandles i Raadet og angaae Statens Bestyrelse, bestandigen blive Hemmeligheder for Almuen. Det gaaer hermed gandske anderledes til hos os, som man veed, hvor Statsplaner og Raadslutninger Dagen efter fortæles, gjennemgaaes og bedømmes i alle Kroer og Kaffehuse.

Efter en Times Forløb kom vor Karatti tilbage, og gav os Alle Befaling at følge sig, som vi strax adløb. Paa Rejen kom os hist og her endeel Smaatræer imøde, med smaa trykte Historier om alle Slags mærkværdige Ting, som de holdt tilfals.

Iblandt
dette

dette Krimskrams fik jeg hændelsevis Dje paa en lille Pjece, der havde følgende Titel: Sandfærdig Beretning om et gandske nyt og usædvanligt Luftsyn eller flyvende Drage, som ifjor lod sig see paa Himmelen. Jeg saae mig her stuktet i Kobber, saadan som jeg væltedes om Planeten, med Baads- hagen i Haanden, og slæbende Rebet efter mig. Med megen Umage holdt jeg mig fra at see højt ved denne Lejlighed, og sagde hemmelig ved mig selv:

Forunderlige Syn! uhorste Rejsefærd!

En bedre Gravstik var din Herlighed dog værd!

Jeg kjøbte imidlertid Bogen for tre Silak, der omtrent er det samme som fire Skilling i vore Penge, undertvang min Latter, og gik gandske taus op til Slottet. Det udmærkede sig mere ved Konst og Nethed, end ved overdaadig Pragt og Glimmer. Jeg saae meget saa Hofbetjenter eller Opvartere; thi Fyrsten elsker Tarvetighed, og er en affagt Fiende af alt overflødigt. Man har langtfra heller ikke her saa mange Tjenere nødvendig, som ved vore Hoffer; thi saa mange Grene, saa mange Arme har ethvert Træ, og altsaa kan alt Haandarbejde, Opvartning og Huusgjerning forrettes her i tredie eller fjerde Delen af den Tid, det medtager hos os.

Det var Middag, da vi kom op paa Slottet. Da Hans Fyrstelige Durchlauchtighed ønskede at tale med mig affides fra de Andre før han gik til Taffels, blev

jeg

jeg ene ført ind i Spisefalen. Denne Fyrste forener Venlighed med Alvorlighed i en beundringsværdig Grad. Hans Munterhed og Mildhed er ham saa naturlig, at ingen Bekymring kan formørke hans blide Udseende. Saa snart jeg saae ham, faldt jeg paa Knæ, hvorover alle Omkringstaaende meget syntes at forundre sig. Han spurgte mig selv, hvi jeg gjorde dette? og da jeg sagde ham Aarsagen, bød han mig staae op igjen, sigende, at sliq en Dykkelse tilkom allene Gubdommen, og at Lydighed, Arbejde og Flittighed vare de eneste Veje til hans Yndest. Da jeg havde rejst mig, gjorde han mig adskillige Spørgsmaal, hvordan jeg var kommet ned, hvad der var Aarsag til min Rejse, hvad jeg bed, og hvor jeg var fød. Jeg svarte ham:

Mit Navn er Klim, en meget større Klode,
 Her oven over, er mit Fødested;
 Jeg gif ej hid, ej sejled' eller roede,
 Men bumped' hov'kulds gennem Luften ned.

Han spurgte mig videre, hvad der var mødt mig paa min Rejse, og ønskede at vide noget om vor Klodes Sæder og Skikke. Jeg udbredte mig herpaa med megen Varme over Menneskenes Lid og Dyder, sine Sæder, Levemaade og andre Ting, hvodraf det menneskelige Kjon især plejer at brøste sig. Men han blev gandske kold ved denne Fortælling, og gabede ved adskillige Ting, som efter min Formening allet-

meest burde have opvakt hans Beundring. Ak! tænkte jeg, hvor forskjellig er dog ikke de Dødeliges Smag! hvad der meest fortryller os, opvækker disses Ekel. Det der af alting meest syntes at skurre i hans fyrstelige Ører, var hvad jeg sagde ham om vor Maade at føre Sager paa for Retten, om vore Sagsføreres Veltalenhed, og vore Dommeres Hurtighed i at afsige Domme. Jeg forsøgte at sætte ham dette i bedre Lys; men han afbrød mig, og gik til noget andet, spørgende mig tilsidst om vor Religion og Kirkeforsatning. Jeg sagde ham kortelig alle vore Troes-Artikler. Medens jeg læste disse for ham, forsvandt lidt efter lidt Rynkerne paa hans Næse; han tilstod, at han villigen kunde underskrive enhver af dem; og undrede allene paa, at Folk uden Skjønsmhed kunde have saa sunde og rigtige Begreber om Gud og hans Dyrkelse. Men da han strax derpaa hørte, at de Christne vare delte i utallige Secter, og formedelst denne Forskjellighed i Troen ikke sjelden forfulgte og myrdede hinanden, sagde han: "hos os har man og forskjellige ulige Meninger om de Ting, der henhøre til Gudsdyrkelsen; men den Ene forfølger derfor ikke den Anden. Thi enhver Forfølgelse for Tanker og Meninger, eller Bildfarelser, der have deres Grund allene i Begrebenes Forskjellighed, har ikke sin Oprindelse af andet end Stolthed, da den Ene bilder sig dagligen ind, at see dybere i Tingen end den Anden;

den; en Stolthed, der neppe kan være behagelig for Gud, som elsker Beskedenhed og Ydmyghed. Vi straffe her ingen, der i sin Godtroenhed farer vild fra den almindelige Mening i speculativiske Ting, naar han ikke i det practiske afviger fra den offentlige Gudsdyrkelse, og heri følger jeg mine Forgjængeres Exempel, der holdt det for grusomt, at paalægge fornuftige Skabningers Tænkraft Lænker, og herske over Samvittigheder. Jeg iagttager omhyggelig den samme Regel i Ting, der angaae Regjeringen; det er mig ligemeget, om mine Undersaatter have ulige Meninger om min Skikkelse og Udseende, om min Leve-maade, Huusholdning og andre slige Ting, naar de kun erkjende mig som deres retmæssige Bestyrer, hvis Unordninger de skylde Lydighed. I dette Tilfælde holder jeg dem alle for gode Borgere.”

”Durchlaughtigste Fyrste!” svarede jeg, ”dette kaldes hos os Syncretismus, og bliver i Besynderlighed af vore Lærde vældigen bestridt — — Jeg fik ikke Tid til at sige mere; thi han blev lidt stødt, gik pludselig bort, og befalte mig at bide til Tasselet var forbi.

Ved Bordet sadde Fyrsten, Fyrstinden og Prindsen, deres Søn, med Radok eller Storkanzleren. Denne Radok havde ved sine fine fine Sæder og endnu finere Forstand tilvundet sig et særdeles berømmeligt Navn i Potu. I hele tyve Aar havde han i Raadet aldrig affagt nogen Dom, som ikke af alle de andre jo var

bleven bifaldet. Han havde aldrig gjort i de offentlige Sager nogen Anordning, som ikke var bleven ubrydelig, og hans Udsagn vare bestandige Regler. Men hans Begreb var og saa langsomt, at han behøvede fjorten Dage til et Udkast af den allermindste Forordning. Ifald han altsaa var kommen op paa vor Klobe, hvor al Tøven faaer Navn af Uduelighed og Ladhed, vilde man have dømt ham aldeles ubrugbar til alle nogenlunde vigtige Forretninger. Men da han, naar han først havde fattet en Ting, indsaae den til Grunde, og aldrig afgjorde noget, før end efter den strengeste Undersøgelse, kunde man sige, at han gjorde meer end ti andre saakaldte store Genier, der øjeblikligen i største Hast gjøre deres Forretninger færdige, og hvis Arbejder derfor, som oftest, maa rettes, forandres og files saa længe, at man tilsidst, naar deres Embedstid er udløbet, finder, at der rigtig nok er intet, som de jo har forsøgt; men heller intet, som de har fuldbragt. Ved denne Lejlighed erindrer jeg mig iblandt de skjønne Sindsprog ved Hoffet i Potu, som meget mærkeligt, at de ligne disse Folk, der alt for hurtigen give sig af med, og afgjøre, hvad det skal være, ved ørkesløse Spadseergjængere, der snart gaae frem og snart tilbage paa den samme Vej, uden at komme videre.

Saa snart Deres Durchlauchtigheder havde sat sig til Taffels, kom en ottegrenet Jomfru ind med lige-

saa

faa mange Tallerkener og Fade, saa at hele Bordet i et Øjeblik var dækket. Strax derpaa kom et andet Træ med otte Flasker, fyldte med alle Slags Most og andre Safter. Dette Træ havde ni Grene, og blev derfor anseet som den fortreffeligste Opvarter, man kunde ønske sig. Paa denne Maade forrettede to Opvartere mageligen det, som en heel Flok Tjenere neppe kan blive færdig med ved vore Hoffet. Man tog Retterne bort igjen med samme Behændighed, hvormed de bleve bragte paa Bordet. Maaltidet var tarveligt, men tillige net. Af de foresatte Retter spiste Fyrsten kun en eneste, der meest var efter hans Smag — tværtimod den Skik, som er brugelig blandt de Rige hos os, der ikke holde et Maaltid for at være noget, hvis der ikke kommer den ene prægtigere og lækkere Ret paa Bordet efter den anden. Mens de spiste, underholdt de sig med adskillige Samtaler om Dyder, Laster, og politiske Ting, saa at Legemets Nydelse krydredes med Sjelens. Man bragte ogsaa mig paa Bane; men for mit hurtige Begrebs Skyld troede man, der ikke kunde gøres noget synderligt af mig.

Da man var mæt, og Bordet taget bort, befalte Fyrsten mig at forevise mit Testimonium. — Da han havde gjennemlæst det, saae han paa mine Been: ”Karatterne have dømt fuldkommen ret!” sagde han — og befalede, at deres Raad skulde følges. Ved disse Ord blev jeg som truffen af Lynild, og udbrød

i en

i en Strøm af Taarer. Jeg bad, at man vilde gjen-
 nemsee min Stilebog, og haabede, naar man nøjere
 undersøgte mine Dyder og Sjelekræfter, at faae en
 langt mildere Dom. Den milde og yderst billige Fyr-
 ste blev slet ikke vred over dette uartige og usædvanlige
 Forlangende; men befalede den nærværende Karatti,
 at overhøre mig paa nye med mere Nøjagtighed. Me-
 dens dette varede, gik Fyrsten bort for at gjennem-
 læse de Andres Testimonier. Min Karatti gav mig
 nye Spørgsmaal, og forelagde mig nye Dpgaver; jeg
 besvarede dem, til hans store Forundring, med min
 sædvanlige Hurtighed. "Du fatter," sagde han,
 "en Ting meget snart, men Du indseer ikke Tingens
 Grund; og Dine Svar bevise meget meer, at Du
 har hurtig fattet end rigtig indseet Dpgaven." Da
 Overhøringen var til Ende, gik han ind til Fyrsten,
 og kom tilbage med følgende Dom: at da jeg havde
 handlet slet og uforsigtig i at kalde Karattis engang
 fældede Dom i Tvivl, havde jeg derved, i Følge den
 Straf, som paalægges dumdriftige Bagvaskere i Lo-
 vens fjerde større Affætnings tredie mindre, (ved større
 og mindre Affætninger, eller Skibal og Kibal, for-
 staaes Bøger og Capitler) fortjent at aarelades efter
 gammel Skik og Brug, paa begge mine Grene eller
 Arme, og hensættes i Byens offentlige Fængsel. Lo-
 vens Ord i fjerde Bogs tredie Capitel, om Bagva-
 skelser, vare disse: Spik, antri, Flak, skal, mak, Tabu-
 mi-

mihalat Silak. Men endskjøndt Meningen af disse Ord var tydelig, som den klare Dag, og Lovens Hellighed ingen Undtagelse taalte, havde Hans Durchlauchtighed af besynderlig Naade besluttet, at tilgive mig denne store Forbrydelse, deels i Hensigt til min Mangel paa Dømmekraft, og deels i Hensigt til min Ubidenhed i Loven, da man uden at fornærme den, paa en Naade kunde estergive en nys ankommen Ublænding den for andre uundgaaelige Straf. Endelig for at give mig et desto større Beviis paa sin Yndest og Velvillighed, havde det behaget Hans Durchlauchtighed at give mig en Plads iblandt sine ordentlige Hof-Løbere, med hvilken Gunst jeg maatte for denne Gang være fornøjet.

Da denne Dom var mig forkyndet, lod man hente en Kiva eller Secretaire, der skulde indføre mig tiligemed de øvrige nys Ankomne i Forfremmelses-Protocollen. Denne Secretaire var en Mand af ypperlig ubvortes Anseelse; thi han havde ikke mindre end elleve Grene, og kunde derfor paa eengang skrive elleve Breve med samme Lethed, hvormed vi skrive et eneste. Hans Dømmekraft derimod var kun maadelig, hvorfor han heller ikke kunde stige højere; men maatte blive gammel i det samme Embede, som han allerede i tredive Aar havde forrettet. Det var denne Mand, som jeg siden efter havde meest at gøre med, og som jeg oftest maatte gøre min Spvartning, da han reens
skrev

Frev de Forordninger og Breve, jeg som Løber maatte bringe omkring i Landet. Jeg faldt tidt i Forundring over at see med hvilken Færdighed han forrettede sin Gjerning, da han ikke sjelden frev elleve Exemplarer paa eengang, og paa eengang satte ligesaa mange Segl paa. Af denne Aarsag kaldes det og i Familier for en af de lykkeligste Tildragelser, naar et Barn fødes med mange Grene. Barselkonerne sende derfor altid, efter en lykkelig Nedkomst, Efterretning omkring til deres Naboer og Bekjendte, om hvor mange Grene Barnet er kommet til Lyset med. Rngtet gif, at denne Sekretairs Fader havde havt tolv Grene, og at hele denne Familie havde udmærket sig ved usædvanlig mange Grene. Saasnart jeg havde faaet min Bestalling, og var bleven ansat imellem de ordentlige Hof-Løbere, gif jeg i Seng; men endskjøndt mine Lemmer vare meget trætte, gjorde jeg mig dog forgjæves Umage, for at faae Søvnen i mine Dje, den meste Tid af Natten.

Den lave Betjening, jeg var fordsømt til, svævede mig bestandig for Dje; det syntes mig yderst uanstændigt og skammeligt for en Ministerii Candidatus og Baccalaureus i den store Verden, at fornædres til en ussel Løber i den lille. Jeg tilbragte den største Deel af Natten i disse bedrøvelige Betragtninger, og læste, og atter læste i min Fortvivlelse mit Testimonium fra Kjøbenhavns Academie, som

jeg

jeg havde hos mig; thi, som jeg før har anmærket, Dag og Nat ere her næsten lige lyse. Udmattet af disse Tanker og Bekymringer faldt jeg endelig i en dyb Søvn. I Søvnne havde jeg adskillige Drømme. Det forekom mig, at jeg var kommen hjem, og fortalte løst og fast, om hvad der var hændet mig under Torden; snart syntes det mig, at jeg sejlede i Luften, og sloges med den glubste Rovfugl, der gav mig saa meget at bestille, at Stridens Hestighed forjog Sønnen. Men hvor forskrækket blev jeg, da jeg vaagnede, og fik Dje paa en usædvanlig stor Ube ved Siden af mig. Den havde listet sig ind af Kammerdøren, som ikke omhyggelig nok var tilluft, og var krøbet op i Sengen. Dette uventede Særsyn indjog mig sliq en Angest, at jeg med stærke Skrig, hvoraf hele Kammeret gjenslød, raabte om Hjelp. Nogle Smaatræer, som laae i andre Kamre i Nærværelsen af mit, vaagnede ved denne Alarm, kom ind, hjalp mig i Kampen mod den afføpelige Ube, og fik den endelig jaget paa Døren. Jeg hørte siden, at Fyrsten havde leet umaneetlig af denne Tildragelse. Men for ikke oftere at sættes blot for denne Ubehagelighed, befalede han, at jeg strax skulde klædes paa underjordiff, og prydes med Grene. De europæiske Klæder, som jeg var kommet ned i, bleve mig altsaa fratagne, og for deres Usædvanligheds Skyld ophængte paa Kunstkammeret, med denne Overskrift:

Den overjordiske Skabnings Dragt.

Hh.

Hillemén! tænkte jeg ved denne Lejlighed, hvad om Mester Jens Andersen, Skræberén i Bergen, der har syet disse Klæder, fik at vide, at hans Arbejder bleve forvarte imellem andre Sjældenheder i det underjordiske Kunstskammer? Han vilde sikkerligen bryste sig, som en kalkunsk Hane, og slaae Spar-To baade til Borgemeester og Bysfoged.

Efter denne Hændelse fik jeg ikke Søvn i mine Dje hele Natten, indtil Solen stod op. Jeg stod op med den, og modtog min Løber-Bestalling.

Man gav mig strax utallige Skrinder; jeg maatte løbe omkring til store og smaa Stæder, med Forsordninger og aabne Breve; og kort sagt, jeg var et reent perpetuum mobile. Ved disse Omflakninger studeerte jeg omhyggeligere denne Nations Character, og opdagede hos de fleste Indbyggere en beundringsværdig Artighed og Levemaade, forenet med ligesaa megen Klogskab. Indvaanerne i Staden Maholki, som alle ere Torne, syntes mig allene at være mindre forfinede i Sæder og Videnskaber.

Enhver Provinds har sine særegne Træer eller Indbyggere, som man især bemærker paa Landet i Bøndestanden, hvor alle ere indfødte; thi i de store Byer, og især i Hovedstaden, er en Sammenblanding af alle Slags Træer. Den Formodning, jeg havde gjort mig om disse Potuaneres Klogskab, bestyrkedes meer og meer, jo nøjere jeg lærte at kjendeb deres gode Egen-

Egenskaber. De Love og Skikke, som meest havde stødt mig, fik efterhaanden, som jeg indsaae deres Billighed og Retfærdighed, mit fuldkomneste Bisald, og min ugrundede Foragt forvandlede til grundet Beundring. Det vilde være mig en let Sag en for en at opregne de Ting og Sædvaner, som jeg ved løselig Skuen havde holdt for daarlige; men ved nøjere Betragtning fandt grundige og vise. Af tusinde vil jeg blot anføre eet eneste Exempel, der særdeles levende skildrer dette Folks Character. En vis lærd Philolog ansøgte om Rectoratet i et af Fyrstendømmets offentlige Skoler. Hans Ansøgning var belagt med en Ubefaling fra Borgerne i Byen Nahami, der bevidnede, at Candidaten i samfulde fire Aar havde levet fredeligen med en løsagtig og utro Kone, og i al den Tid baaret sine Horn med Taalmodighed. Vidnesbyrdet lød omtrent saaledes:

"Saasom nærværende hæderlige og vellærde Mand Jofkan Lu, har af os været et Vidnesbyrd om sit Levnet og Dpførsel begjærende, bevidne vi underskrevne Borgere og Bosiddere i den Afdeling af Byen, som kaldes Posko, at samme Mand har i fire samfulde Aar levet i fredelig Stilhed med en utro Kone, baaret sine Horn med Taalmodighed, og viist saa megen Sagtmodighed i at taale dette Onde, at vi holde ham fuldkommen værdig til det ledige Rectorat, dersom i øvrigt hans Lærdom svarer til hans Dpførsel. Na-

hami,

Hami, den tiende i Palme-Maaneden, har Tretusinde efter den store Overfømmelse.”

Til dette Vidnesbyrd var føjet et Testimonium fra Seminariets Karatter, om hans Lærdom og Videnskab, som syntes mig af større Betydning; thi hvad Fortjeneste en hornet Skolelærer har for andre Lærere, begriber jeg ikke. Meningen af hint urimelige Vidnesbyrd var denne: Iblandt de Egenskaber, som en Lærer nødvendig maa besidde, er Sagtmodighed een af de vigtigste; thi med mindre han er udrustet med Jern-Daalmodighed, vil han, trods hele sin Forraad af Kundskaber, være meget uskikket til Skolelærer-Embedet, der maa forrettes uden Barfthed og Hidfighed, for ikke ved utidig Skjelden og Pryglen at gjøre de Unge haardnakkede. Da nu ingen umiskjendeligere Prøve paa Sagtmodighed kan gives, end den Standhaftighed, hvormed Candidaten havde baaret et saa betydeligt Huuskors, havde hans Naboer ikke taget i Betænkning, at anbefale ham paa denne Grund, for derved at sætte i Lys, hvad man kunde vente sig af en Skolelærer, der saa særdeles udmærkede sig heri blandt de Andre.

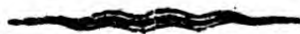
Man fortalte, at Fyrsten nær var død af Latter over denne besynderlige Unbefaling; men at han alligevel da han ved Overlæg fandt den mindre urimelig, end den lod til i Førstningen, overdrog det ledige Rectorat til Ansøgeren. Han opfyldte efter Alles Til-

staaelse

---

staaelse dette Embeds Pligter med saa meget Held, og vidste, med Sagtmodighed og Mildhed saaledes at vinde de Unge, at de meget meer ansaae ham som en Fader, end som en Lugtemester. De viste saa megen Flid i deres Studeringer under denne fromme, venlige Lærers Anvisning, at der, den Dag i Dag er, gives saa Skoler i dette Fyrstendom, hvorfra saa udmærkede, lærde og dydige Træer hvert Aar dimitteres.

Da jeg i de fire Aar, jeg var Løber, fik Lejlighed til nøje at studere Landets Bessaffenhed og Indbyggernes Natur og Levemaade, formoder jeg, at det ikke vil være Læseren ubehageligt, at finde her noget samlet heelt om deres Politie, Gudstjeneste, Love og Videnskaber, hvorom jeg tilforn blot har givet nogle Bink hist og her.

Femte Capitel.

Om Landet Potus Bessaffenhed og Folkets
Tænkemaade.

Fyrstendømmet Potu indsluttes inden et meget snevret Grændser, og indtager ifkun en liden Plads paa denne Klode. Hele Kloden Nazar er neppe to hundrede tydske Mile i Omkreds. Man kan magelig gjennevandre den uden Vejviser eller Tolk; thi der tales eet Sprog overalt, endskjøndt Indbyggerne i Potu afvige fra dem i de øvrige Stater og Provindser i Videnskaber og Sæder. Og ligesom Europæerne paa vor Klode have Fortrin for andre Folkeslag, saaledes ere Potuanerne her meer end noget andet Folk berømte for Dyb og Forstand. Vejene ere afdeelte ved Steenstøtter, som betegne Milene; paa disse ere udstaaende Hænder eller andre Tegne anbragte, som vise Vejen til enhver Kjøbstæd eller Landsby; thi hele Fyrstendømmet er fuldt af Landsbyer og prægtige Kjøbstæder. Men det er mærkværdigt og ganske

for-

forunderligt, at Indbyggerne paa denne Klobe tale eet Sprog, endskjondt hvert enkelt Folkeslag er overmaade forskjelligt i Raar, Skikke, Videnskaber og Naturgaver. Heri er denne Klobe et levende Billede paa Naturens Foranderlighed, som ikke kan andet end røre og henrykke den rejsende Tilskuer.

Jorden afdeles ved store og smaa Blande. I disse sejler man i Skibe ved Hjælp af Aarer, som drives, saa at sige, ved en magisk Kraft; thi de bringes ikke frem, som vore, ved Menneskehænder, men ved kunstige Maskiner, som bevæge sig selv. Indretningen og Konsten i disse Maskiner kan jeg ikke forklare, da jeg ej er meget dreven i Mathematiken. Desuden ere disse Træer saa skarpsindige i alle deres Opfindelser, at Ingen, som ikke har Argus's Dine og en næsten guddommelig Forstand, kan opdage deres Konst.

Denne Klobe har, ligesom vor Jord, en tredobbelte Bevægelse, saa at Dierne her, ligesom hos os, afdeles i Nat og Dag, Sommer og Høst, Vinter og Foraar, og de Steder, som ligge nærmest Polerne, ere koldere end de øvrige. Men hvad Lyset angaaer, er der for omtalte Aarsags Skyld liden Forskjel paa Nat og Dag. Ja man kan sige, at Natten er behageligere end Dagen; thi intet kan tænkes mere glimrende, end det Lys fra Solen, som kastes tilbage fra den tætte Halvsphære, der ligner en umaadelig stor hele Himmelhvælvingen dækkende Maane. Indbyg-

byggerne bestaae af adskillige Slags Træer, som Ege, Linde, Poppel- og Palmetræer, Torne og deslige, hvoraf de sexten Maaneder, som det underjordiske Aar inddeles i, have deres Navne. Thi hver sextende Maaned kommer Naxar tilbage til sin Plads, dog ikke paa nogen bestemt Dag for den ulige Bevægelses Skyld; thi ligesom Maanen hos os, bryder denne Planet med sin mange Slags Bevægelser deres Hoveder, som beboe Firmamentet. Tidsregningerne ere forskjellige, og fastsættes fra de mærkværdigste Tildragelser, fornemmelig fra en stor Komet, som, efter deres Mening, har for tre tusinde Aar siden forarsaget en almindelig Vandflod, hvori alle Trærnes Slægter druknede tilligemed de øvrige Dyr, nogle faa undtagne, som reddede sig paa Højene og Bjergtoppene fra den almindelige Oversvømmelse, og fra disse nedstamme de nærværende Indbyggere.

Jorden er meget frugtbar paa Korn, Urter og andre Vexter, og har næsten de samme Frugter, som vort Europa; dog gives her ingen Havre, som heller ikke er nødvendig, da denne Klobe ikke har Heste. Havet og Søerne give herlige Fiske, og langs med Strandbredden ligge de smukkeste Lystgaarde, snart i sammenhængende Rækker, snart adspredte hist og her. Indbyggernes Drik tillaves af visse Urter, som grøntnes paa alle Aarets Tider. De, som sælge denne Drik, kaldes i Almindelighed *Minhalpi*, det er
 Urtes

Utebryggere, som indskrænkes til et vist Antal i hver By, og allene have Tilladelse til at kaae disse Urter. De, som have faaet dette Privilegium, maa ikke have noget andet Embede, Næringsvej eller Haandværk. Især er det forbudt dem, som ere i offentlige Betjening og faae Løn, at bruge denne Næringsvej; thi for den Anseelses Skyld, hvori de staae i Byen, kunde de tiltrække sig alle Kjøberne, og formeblst de Fordele, de da nyde i Staten, kunde de sælge deres Vare for ringere Priis. Dette see vi tit i vor Verden, hvor Embedsmænd og de, som staae i offentlig Sold, berige sig i en Hast ved disse Midler, til andre Haandværksfolks og Kjøbmænds Skade.

Der er en nyttig Lov om Borneavl, som meget befordrer Folkemængden. Denne forøger eller formindsker Frihederne og Fordelene i Staten efter Borneas Antal. Saaledes fritages den, som er Fader til sex Børn, fra ordentlige og overordentlige Skatte. Derfor er Borne-Avl og talrig Uffom ikke mindre nyttig i denne Verden, end den er besværlig og skadelig paa vor Klode, hvor man plejer at lægge Kopfat paa Børnene.

Hos dem har Ingen to Embeder paa eengang; thi de troe, at endog det mindste Embede fordrer sin Mand. Derfor forvaltes Embederne — med vor Verdens Indbyggere's Tilladelse maa jeg sige det —

bedre her, end hos os. Man holder saa nøje over denne Lov, at en Læge ikke befatter sig med hele Medicinen paa engang, men lader sig nøje med at studere en eneste Sygdoms Natur, og en Musikus ikke lægger sig efter at spille paa mere end eet Instrument. Gandske anderledes er det i vor Verden, hvor disse forskjellige Embeder fornærme Menneskeligheden, gjøre Folk knarburne og forsømmelige i deres Forretninger, og hvor man ikke er stærk i nogen Ting, fordi man vil være stærk i Alt. Naar Lægen paa engang vil helbrede Menneskenes Sygdomme og Statens Bræk, bliver han en Fuskter i begge Dele; og naar en Musikus baade vil være Virtuøs og Raadmand, kan man ikke vente andet af ham end Dissonantser. Vi beundre dem, som vove at paatage sig forskellige Embeder paa eengang, trænge ind i de vigtigste Forretninger, og tiltroe sig Duelighed til alle Ting. Det er kun deres Forvoventhed og flette Kundskab om deres egne Evner, som vi ere saa daarlige at beundre; thi kjendte de Forretningernes Vigtighed og deres egne svage Kræfter, vilde de endog aflaae disse Embeder, naar de bleve dem tilbudne, og skjelve blot ved at høre dem nævne. Her er derimod Ingen der paatager sig noget, som han ikke forstaaer. Jeg erindrer endnu, at jeg hørte den store Philosoph Rakhasi tale om denne Materie saaledes: "Enhver maa kjende sine egne Naturgaver, og strængt bedømme sin egen Duelighed
"og

”og sine Mangler. Ellers vise Skuespillerne mere
”Forstand end vi; thi de vælge ikke de bedste Roller,
”men dem, som de bedst kunne udføre. Skal da
”Skuespilleren være Klogere paa Theatret, end vi i
”Livet?”

Indbyggerne i dette Fyrstendom inddeles ikke i Adels
og Pøbel. Fordum havde vel denne Inddeling Sted;
men da Fyrsterne mærkede, at dette kun lagde Grun-
den til Uenighed, ophævede de viselig al Slags For-
trin, som kun er en Følge af Fødselen, saa at Træer-
ne nu agtes allene for deres Dyder, Embeder og Ar-
bejdsomhed. Dette vil jeg tale vidtløftigere om siden.
Det eneste Fortrin, Fødselen kan give, er mange
Grene. Barnet æres eftersom det har mange eller
faa af disse; thi en Mængde Grene gjør Træerne due-
lige til Haandarbejde. Jeg har i Forvejen talt en-
deel om dette Folks Naturgaver og Sæder, hertil
henviser jeg Læseren, og slutter dette Capitel.

Sjette Capitel.

Om Folkets Religion i Potu.

Religions-Systemet i Potu bestaaer kun i faa Capitler, og deres hele Troesbekjendelse er ikke meget større end vore apostoliske Troesartikle. Under Straf, at forvises til Firmamentet, er det her forbudt, at forklare de hellige Bøger, og vover Nogen at disputere om Guds Væsen og Egenskaber, Aandernes og Sjelenes Natur, fordømmes han til at aarelades og sættes i Byens almindelige Hospital. Thi det er daarligh, sige de, at ville beskrive og definere det, hvori vor Forstand er ligesaa blind som Natuglen i Solskin. De ere Alle enige i at dyrke et højest Væsen, hvis Almagt har skabt, og hvis Forsyn opholder alle Ting. Om Maaden, at dyrke dette Væsen paa, tillader man Enhver at tænke, som han vil: kun de, som aabenbar angribe den herskende Religion, straffes som offentlige Fredsforstyrreere. Jeg havde derfor

fuld-

fuldkommen Tænkefrihed her, og Ingen forfulgte mig for min Religions Skyld.

Indbyggerne i Potu bede sjelben, men med saa brændende en Andagt, at man skulde troe, de vare henrykte, saa længe Bønnen varer. Jeg fortalte dem, at man hos os plejede at bede og synge hellige Psalmer ved vore huslige Forretninger og Haandarbejder; men dette lastede de. En jordisk Fyrste vilde tage det ilde op, sagde de, om En, som kom for at bede ham om noget, vilde i hans Nærværelse børste sine Klæder og frisere sit Haar. De fandt heller ikke mere Smag i vore Psalmer; thi de holdt det for latterligt at foredrage sin Anger og Bedrøvelse paa Noder, da Guddommen ikke formildes ved Triller, Fløjter og Trompeter, men ved Suk og Graad. Dette og andet deslige kunde jeg ikke høre paa uden Fortrydelse, saa meget mere, som min salig Fader, der var Chordegne, havde sat adskillige Psalmer paa Noder, hvilke endnu synses i Kirken, og jeg selv havde foresat mig at søge det første Degnekald, der blev ledigt. Men jeg stræbte at undertrykke min Brede; thi disse Underjordiske forsvare deres Meninger med saa megen Skarpsindighed, og vide at give alt det, de sige, saa stor en Sandsynlighed, at det er vanskeligt at gjendrive endog deres groveste Bildfarelser. De have endnu flere besynderlige Meninger i Religionen, som de ligesaa konstigen vide at forsvare. Da jeg, for

Exem-

Exempel, sagde til Nogle, som jeg holdt Venſkab med, at de ikke kunde vente at blive ſalige efter Døden, fordi de vandrede i Mørket, ſvarede de, at den, ſom med Strænghed fordoømte Andre, ſtod ſelv Fare for at blive fordoømt; thi man kunde ikke fordoømme Andre, uden at gjøre det af Staltheb, hvilken Laſt, Gud, der ſaa meget elſker Ydmyghed, hader og afſkyer hos ſine Skabninger: at fordoømme Andres Meninger, eller paatvinge Nogen ſine, var at indbilde ſig; at man ene havde ſluget al Wiisdom, ligesom de Galne, der holde ſig ſelv allene for Kloge.

Engang vilde jeg bevife en Sætning, og anførte det ſom en Grund, at jeg i min Samvittighed var overbeviiſt derom. Min Modpart roſte dette Beviis, og bad mig altid følge min Samvittigheds Vidneſbyrd, det vilde han ogſaa ſelv altid gjøre; thi naat Alle vilde følge deres Samvittighed, vilde al Trætte og Anledning til Trætte ophøre.

Iblandt andre Bildfarelſer, ſom jeg fandt hos Indbyggerne i dette Fyrſtendømme, vare ogſaa følgende. Skjøndt de ikke nægtede, at Gud belønner det Gode og ſtraffer det Dnde, meente de dog, at denne belønnende og ſtraffende Retfærdighed ikke udøvedes før end i det andet Liv. Jeg anførte adſkillige Menneſker, ſom her i Livet vare ſtraffede for deres Dndſkab og Ugudelighed. Til Beviis paa det Modſatte anførte de ligesaa mange ugudelige Træer, ſom havde

været

været høist lykkelige indtil deres Død. Saa ofte vi stride med Nogen, sagde de, tage vi af det daglige Livs Rustkammer allene de Vaaben, som vi kunne bruge, og give ikkun Agt paa de Exempler, som tjene til at bestyrke vore Sætninger, og udelade dem, som gjøre os Skade. Jeg beraabte mig paa mig selv, at Udskillige, som havde gjort mig Uret, vare jammerlig omkomne; men det var kun Egenfjærlighed, sagde de, at jeg ansaae mig for bedre og vigtigere i Guds Dine end Andre, som havde uskyldigen lidt de allergroveste Fornærmelser, og dog seet deres Forfølgere blive meget gamle og bestandig lykkelige.

Da jeg engang formanede dem til at bede hver Dag til Gud, svarede de, at de vel ikke nægtede Bønnens Nødvendighed, men troede dog, at den egentlige Gudsdyrkelse bestod i at lyde Guds Lov. Det Beviis, de anførte for denne Mening, var følgende: Sæt, at en Fyrste har to Slags Undersaatter. Nogle forsee sig hver Dag, og overtræde hans Befalinger, enten af Skrøbelighed eller Ondskab, men disse komme hvert Djeblik med Ansøgninger og Afsigter til Fyrstens Slot, og bede om Forladelse for de Fejl, som de strax ville begaae paa ny. Andre komme sjelden og aldrig af sig selv til Hoffet, men udøve trolig og nøjagtig Fyrstens Befalinger, og vise ham derved den Ærbødighed, de som Undersaatter skyldte ham. Hvem tvivler nu om, at Fyrsten vil ansee disse som

Men:

nesker, der fortjene hans Kjærlighed, men derimod hine som onde, uduelige og besværlige Undersaatter, saavel for deres Forsælers, som idelige Ansøgningers Skyld?

Jeg indlob mig ofte i disse og deslige andre Tvistigheder, men uden mindste Frugt; thi det var mig umuligt at faae Noget paa mit Parti. Jeg vil derfor springe over alle de øvrige, og blot anføre de fornemste og mærkværdigste af Hovedlærdommene i deres Religion, overladende til Læserens egen Skjønssomhed at bifalde eller fordomme dem.

Potuanerne troe een eneste almægtig Gud, Altings Skaber og Dpholder. De bevise hans Almagt og Eenhed af Skabningens Storhed og Orden; og da de ere meget kyndige i Physik og Astronomie, have de saa lyse og ophøjede Begreber om Guds Væsen og Egenskaber, at de holde det for daarligt, at ville definere, hvad der saa uendelig vidt overgaaer vor Fattkraft. De have kun fem Festdage om Aaret, af hvilke den første helligholdes med stor Andagt paa mørke Steder, hvor ingen Lysstraale kan indtrænge sig, for at betegne, at det Væsen, de tilbede, er ubegribeligt. De forblive paa disse Steder ubevægelige, henrykte i tilbedende Andagt fra Solens Dpgang til dens Nedgang. Denne Fest kaldes den ubegribelige Guds Dag, og indfalder paa den første Dag i Ege-Maaneden. Paa de fire andre Feste, som hel-

lig:

ligholdes paa de fire Aarets Tider, takke de Gud for de Belgjerninger, han har beviist dem. Det er yderst sjelden, at Nogen bliver borte fra disse hellige Forsamlinger, og den, som uden tilstrækkelig Aarsag forsømmer dem, ansees som en slet Undersaat, og lever i bestandig Foragt. De offentlige Bønner ere affattede saaledes, at de ingen Hensigt have til den Bedendes, men blot til Fyrstens og Statens Vel. Ingen beder offentlig for sig selv. Man har ved denne Indretning villet tilkjendegive, at enhver Enkelts Belgaaende er saa nøje forbundet med det Heles Vel, at det ene ikke kan have Sted uden det andet. Ingen bliver ved Tvang eller Bøder holdt til den offentlige Gudstjeneste; thi da de holde for, at Gudsfrøgt fornemmelig bestaaer i Kjærlighed, og Erfaring lærer, at denne mere kjølnes end opflammes ved Tvang, troe de det ikke allene unyttigt, men endog skadeligt, at ville tvinge Nogen med Magt til at dyrke Gud. En Mand, sig de, der ønskede Gjænkjærlighed af sin Kone, og tog sig for at forjage hendes Koldfindighed med Drefigen og Næsestyvere, vilde, isteden for at oplue den Gnist af Kjærlighed der var tilovers, aldeles slukke den, og forandre hendes Ligegyldighed til Had og Affky.

Potuanerne forsonede i de ældre Tider Guddommen med Offeringer, prægtige Optog og andre Ceremonier. Denne udvortes Gudsdyrkelse vedvarede

ind;

indtil den berømte Philosoph Limali for otte hundrede Aar siden opstod, som Religions-Forbedrer, og udgav en Bog, kaldet **Sebelac-Tacsi**, eller et gudsfrygtigt **Træes sande Mærker**. Jeg læste flittig denne Bog dernebe, og kunde aldrig blive kjed deraf. Den indeholder theologiske og moralske Lærdomme, som alle Potuanerne lære udenad. Den underjordiske Reformatør affkaffer Dffringer og deslige Skikke paa følgende Grunde. "Kun de Dyder," siger han, "ere sande Dyder, hvis Udvøelse falder et fordærvet Hjerte tung og vanskelig. At offre, at istemme Psalmer, at holde Højtid hver anden Dag, at ære de Dødes Afte, at gaae i Procession med Helgenbilleder, er meget meer andægtigt Dovenskab, end aandelige Handlinger, og, hvis det skal kaldes Handlinger, saadanne, som enhver Lastefuld gjerne kan udøve, da de ikke koste mindste Selvfornægtelse. Men af sin egen Formue at understøtte Trængende, at styre sin Vrede, og undertvinge sin Hovngjerrighed, at kjempe mandig imod enhver Bellyst, og stræbe at holde vore kjæreste Lidenstaber i Tømme, dette koster Kraft og Møje, og er derfor sande Kjendetegn paa Dyd og Gudsfrugt. Uniform og glimrende Vaaben gjør enhver Kriger kjendelig fra Kjøbstædmanden; men Helten kjendes paa sin Tapperhed, Daalmodighed, ufortrødne Arbejde og Opofrelse af Liv og Lemmer for sit Fødeland." Ved deslige Exempler har Limali stræbt at befæste sine

sine Færskrifter, og da Potuanerne paa det nøjeste iagttage dem, vilde den romerske Kirkes Omvendere, eller de saa kaldte Missionairer, der saa meget anbefale Ceremoniers Jagttagelse, og love alle dem Paradis, som tilbede Reliquier, eller i fyrgetyve Dage mæsse sig med Markernes, Havernes, Biinbjergenes, Flodernes og Oceanets Lækkerheder, spille baade Tid og Flid i disse Lande.

Disse ere den potuanske Theologies Hovedlærdomme, der vil støde endeel af mine Læsere, som blot og bar Naturreligion, som jeg selv troede, den var i Begyndelsen. Imidlertid paastaae Potuanerne, at disse Lærdomme ere dem guddommelig aabenbarede, og at de for nogle hundrede Aar siden fik en Bøge, der lærer hvad de skulle troe og gjøre. I de ældste Tider, sagde de mig, lode deres Forfædre sig nøje med den blotte naturlige Religion; men da Erfaring havde lært, at Naturens blotte Lys ikke var tilstrækkeligt for Mængden, eftersom hos Adskillige Dovenskab og Uagtsomhed ofte reent udslittede den moralske Følelse, og Andre ved spidsfindig Philosophie og tøyleløs Grublen fordærvede deres egne og Andres Begreber, havde Gud givet dem en freven Aabenbaring, hvis Nødvendighed syntes dem aldeles upaatvivlelig. Uagtet jeg ikke kan rose Adskilligt i denne potuanske Theologie, maa jeg dog oprigtigen tilstaae, at der er meget, som jeg ikke kan nægte mit Bifald.

Saaledes
syn-

---

synes mig, for Exempel, den Stik ikke allene Bisfalb, men Beundring værd, at de, naar de i Krigstider, som Sejtere, kom hjem fra et Feldtslag, istedenfor, som vi, at udbryde i Frydeskrig og synge Te Deum, tilbragte nogle Dage i sørgende Taushed, som om de skammede sig over en Sejer, der havde kostet saa mange af deres Brødre Livet. Af samme Aarsag finder man og meget lidet om Feldtslag og Bloddad i de underjordiske Historier og Aarbøger, men blot Efterretninger om borgerlige Sager, Anordninger, Love og Stiftelser.

S y v e n d e C a p i t e l .

Potuanernes Statsforfatning.

I Fyrstendømmet Potu er Regjeringen arvelig i lige Linie. Saaledes har den været i hele tusinde Aar, og endnu afviger man ikke derfra. Ikkun eengang finder man i Aarbøgerne, at Potuanerne have forandret denne Orden i Arvesølgen; thi da den funde Fornuft synes at forbre, at Regenten skulde overgaae sine Undersaatter i Forstand og Naturgaver, meente Nogle, at man maatte see mere paa Sjelens Egenskaber, end paa Fødselens Fortrin, og vælge den til Regent, som fortjente dette Fortrin. De ophævede derfor den gamle Arvesølge, og udnævnedes ved eenstemmig Valg Philosophen Kabaku til deres Første. Han regjerede i Begyndelsen med saa megen Klogskab og Mildhed, at han kunde været et Mønster for alle Regentere. Men det varede ikke længe, og for silbig indsaae Potuanerne, hvor ugrundet det Ordspog er.

at det Rige er lykkelig, hvor Philosopher sidde ved Roret. Thi da den ny Fyrste var af ringe Herkomst, kunde hans Dyder og Regjeringskonst ikke forskaffe ham den Agtelse og Ærbødighed, der er Staternes Styrke. De, som nylig havde været hans Lige eller Overmænd, ansaae ham endnu derfor, da han var kommet paa Tronen, og kunde ikke finde sig i at adlyde ham som deres Fyrste. De knurrede over hans Forordninger, saasnart disse mishagede dem, eller faldt dem for vanskelige, og tænkte kun paa, hvad han havde været, og ikke hvad han var. Nu maatte han ved Bønner og Smigrerier søge at forskaffe sig Ærbødighed; men ogsaa derved udrettede han intet. Man blev ved at ringeagte hans Befalinger, fordi man ikke agtede ham selv. Kabaku saa, at der maatte anvendes andre Midler, og begyndte at blive stræng. Ved denne anden Yderlighed udbrød den Gnist, som havde ulmet under Asken, til en aabenbar Ild; Undersaatterne satte sig offentlig op imod ham, og paa eet ilde stillet Oprør fulgte et andet. Omfider mærkede han, at Staten ikke kunde bestaae, uden den bestyredes af en Regent, som var af stor Familie, hvis Ahner kunde indprænte Folket Ærbødighed; han nedlagde Regjeringen, og overdrog den til en Fyrste, som ved Fødselen havde Ret dertil. Stoligheden vendte tilbage med den gamle Kongefamilie, og det Uvejr lagde sig, der saalænge havde forvirret Staten. Derpaa

paa blev det forbudt under Livsstraf for Eftertiden at gjøre ringeste Forandring i Arvesølgen.

Denne Orden, i lige Linie, vil rimeligviis altid blive urygkelig i Potu, saa at man ikke uden i yderste Nødsfald vil gaae den Førstefødte forbi. Dog melde Aarbøgerne om en Philosoph, som vilde opheve denne kongelige Lov, og opfandt en Middelvej. Hans Forslag var, at man vel ikke skulde gaae det kongelige Huus forbi, men dog vælge den blandt den afbøde Fyrstes Søner til Regent, som besad størst Duellighed og Bequemhed til at bære Regjeringens Byrder. Da han havde fremsagt sit Forslag, underkastede han sig den Prøve, som var brugelig i hans Fædreland, og lod Strikken lægge om sin Hals, saa længe som man raadslog om Forslagets Nytte. Da Raadsforsamlingen var forbi, og Stemmerne vare talte, blev denne Plan erklæret for ubesindig og høist skadelig for Staten. Man troede nemlig, at den vilde give Anledning til mange Uroligheder, og opvække Strid imellem de kongelige Børn, og at det derfor var bedre at beholde den gamle, som bestemte den førstefødte Prinds til Regjeringen, om han endog var mindre duelig dertil end de andre. Planen blev altsaa forkastet, og Projectmageren hængt. Thi Projectmagere ere de eneste, som i dette Fyrstendom straffes paa Livet, da man troer at enhver, endog vel overtænkt ny Forandring, giver Anledning til

Uro

Urolighed og Uorden i Staten, men kuldkaster og forstyrrer den reent, om den er urimelig og overilet.

De potuanske Fyrsters Magt er uindskrænket, og dog er deres Regjering mere faderlig end streng. Thi da de udøve Retfærdigheden efter Grundfætningen, og ikke blot efter Love, vide de altid at forene Herredom og Frihed med hinanden, to Ting, som ellers saa let skilles ad.

En af de nyttigste Indretninger her er denne, at Fyrsten saa meget som muligt stræber at vedligeholde en Lighed imellem Undersaatterne. Værbighed er her ikke bunden til nogen Stand, men de Ringere maa allene lype deres Overmænd, og de Unge ære de Gamle. De underjordiske Karbøger vise vel, at der for nogle Aarhundrede siden have været visse ved offentlige Love anordnede Stænder iblandt dem, men de vise tillige, at dette gav Anledning til store Uroligheder. Thi det forekom den ældre Broder haardt at vige for den yngre, og Forældre kunde ikke skikke sig i, at sættes tilbage for deres Børn: det ene Træ skyebe det andet, og al Dmngang og Selskabelighed ophørte. Men disse vare ikke de eneste Ulejligheder, som fulgte deraf. Efterhaanden gik det saavidt, at de bedste og dvaligste Træer, som Naturen havde udrustet med de største Sjæle-Evner og de fleste Grene, maatte sidde neberst i Gjestebudder og Forsamlinger. Thi de Træer, som havde nogen indvortes Værd, og udmærkede sig nok
som

som ved Klogskab og Dyd, kunde aldrig bekvemme sig til at søge nogen Rang eller Titel, for at faae Ret til at sidde øverst. Men de flette og uduelige Træer søgte paa en Maade at skjule deres naturlige Mangler med prægtige Urestitler, og plagede Fyrsten uden Dphør med deres Ansøgninger. Han søjede dem, for at slippe fri for dem, og tilsidst bleve da Titler intet andet end Tegn paa de ubueligste Træer. Fremmede maatte lee derover, naar de i Gæstebuder og højtidelige Forsamlinger saae Tornebuske sidde paa de fornemste Bænke, og Palmetræer, Cedre og anseelige Ege med ti eller tolv Grene, sidde nederst; thi saa længe denne Regjeringsform varede, havde næsten alle Tornebuske Characterer. Fruentimmerne iblandt dem fik Titler af Deconomieraad, Huusraad og Hofraad, og det opvakte endnu større Uroligheder iblandt dette Rjøn, end iblandt det andet. Nogle Træer gif sacvidt i forsængelig Uergjerrighed, at de, som af Naturen ikke havde faaet meer end to eller tre Grene, søgte om Titler af Tigrenet eller Tolvgreuet, og Tornebuske søgte om at kaldes Palmetræer. Det var ligesaa latterligt, som om en Banstabsning søgte om Titel af Velbaaren, eller den, der var født af ringe Stand, vilde kaldes Højædel. Da Ulykken var stegget til det højeste, og hele Landet var forvirret, saasom Alle jagede efter tomme Navne og Titler, uden sand Værd og Fortjeneste, vovede en Borger i Bhen

Reba, at gjøre Forslag til en Lov, hvorved denne Skik skulde affkaffes. Han blev, som sædvanlig, slæbet hen paa Torvet med en Strikke om Halsen; men da man havde holdt Raad derom, og samlet Stemmer, blev hans Forslag, uden at Nogen indvendte det ringeste derimod, billiget, som nyttigt for Staten. Han blev derpaa prydet med en Blomsterkrands, og ført i Triumph igjennem Byen, med det ledsagende Folks Bifald og Fryderaab. Og da man i Tidens Længde indsaae, til hvor stor Nytte hans Forslag havde været Staten, blev han udnævnt til Kadoki eller Storkanzler.

Fra den Tid af holdt man nøjagtig over den Lov, at alle Borgerne skulde være lige. Og dog ophørte ikke al Kappelst, fordi Titlerne bleve affkaffede; men nu stræbte den Ene at overgaae den Anden i Dyb og farde Fortjenester. Man seer af den underjordiske Historie, at der siden den Tid ikke har været meer end en eneste Projectmager, som to Gange hemmelig stræbte at inføre den forrige Rangforordning; men for det første Forsøg blev han dømt til at aarelades, og da han siden blev anklaget, at han endnu arbejdede derpaa, blev han forviist til Fikmamentet. Nu omstunder har Rang og Titler ikke mere Sted i dette Tyrskendom. Vel giver den højeste Dyrighed visse Professioner Fortrin for andre, men Ingen faaer derved Ret til den første Plads i offentlige Sammenkom-

Komster. Man kan see denne Forskjel af de kongelige Forordninger, som gjerne sluttet med disse Ord: "Dette byde og befale Vi Vore Bønder, Fabrikanter, Kjøbmænd, Haandværksmænd, Philosopher, Konstnere, Hofbetjente o. s. v." Jeg kom efter, at følgende Rangforordning gjemmes i det fyrstelige Archiv:

- 1) De, som i offentlig Trang have hjulpet Staten med deres Formue.
- 2) De, som tjene Staten uden Løn.
- 3) Bønder og Agerdyrkere med otte Grene, og derover.
- 4) Bønder med syv Grene, og derunder.
- 5) De, som have anlagt Fabriker eller Manufacturer.
- 6) De, som drive de nødvendige Haandværker.
- 7) Philosopher, og ordentlig creerede Doctorer af begge Kjøen.
- 8) Konstnere.
- 9) Kjøbmænd.
- 10) Hoffolk med fem hundrede Rupaters Løn.
- 11) Hoffolk med tusinde Rupaters Løn.

Jeg fandt denne Rangforordning overmaade latterlig, og jeg tvivler paa, at Noget i vor Verden vil give den sit Bifald. Noget nær lugtede jeg alligevel, hvad de Underjordiske sigtede til, og Grundene, de byggede den paa; men jeg tilstaaer, at den endnu fore-

mer mig besynderlig, og at jeg ikke ganske kan fatte den.

Blandt andre mærkværdige Ting fortjener følgende at anmærkes. Jo mere godt man her nyder af Staten, jo mere beskedet og ydmyg opfører man sig. Jeg saae tidt, at Bospolak, den rigeste af Borgerne i Potu, hilste Alle meget ydmyg, som mødte ham paa Gaden, ja bøjede alle sine Grene, og bukkede dybt med Hovedet for ethvert Træ af Almuen. Da jeg spurgte om Aarsagen, svarede man mig, at det var hans Pligt, da han nød de fleste Fordele i Staten, og altsaa var dens største Skyldner. Dog er der ingen Lov for denne Høflighed, men da Indbyggerne altid handle efter fornuftigt Overlæg, udøve de denne Dyd frivillig, og ansee Erkjendtligheds Bud for en Lov. Det er en heel Deel anderledes hos os, hvor de, der nyde den største Ære og de fleste Fordele i Staten, see de Ringere over Skuldrene med Foragt. De, som have talrig Affkom, ansees her for de meest fortjente Borgere, og æres af Alle uden Undtagelse. Disse ere de underjordiske Helte, og deres Erindring er Efterkommerne stedse hellig. De allene faae Navn af Store. Hos os derimod faae Menneskeslægtenes Forstyrreere dette Navn. Man indseer let, hvad Priis den underjordiske Verden vilde have sat paa Alexander den Store og Julius Cæsar, som begge døde uden Affkom, og myrdede nogle Millioner Mennesker.

Se

Jeg erindrer mig herved følgende Gravskrift, som jeg saae over en Bonde i Reba: "Her ligger Joktan den Store, sin Tids Helt, Fader til tredive Børn." Dog maa man mærke, at til at faae Navn af Stor, udfordres meer, end at have avlet Børn: man maa ogsaa opdrage dem vel.

I Lovgivning gaaer man her meget langsomt tilværks, og næsten som hos Romerne fordem. Den ny Forordning bliver først opslaaet paa Raadhusene i alle Byer, og da staaer det Enhver frit for, at undersøge den, og gjøre Indvendinger derimod. Derpaa forelægges den en Forsamling af indsigtsfulde Mænd, som i denne Hensigt er nedsat i Potu. Her vejes nøjagtig alt hvad der indgives til Lovens Bestyrkelse, Forandring, Ophævelse, Bifald, Forbedring, Indskrænkelse eller Udvidelse: og naar den saaledes er gennemseet af alle Lovkyndige, sendes den endelig til Fyrstens Bekræftelse og Underskrift, førend den publiceres. Maaskee mange ville finde saadan Langsomhed latterlig; men Følgen af denne Forsigtighed er, at Lovene evig beholde deres Kraft; og, som man siger, har ingen Lov i dette Fyrstendom i hele fem hundrede Aar lidt mindste Forandring.

Fyrsten har en Fortegnelse i sin Forvaring over de bedste Træer i sit Land, som er belagt med Attester om Enhvers Duellighed fra de examinerende Karatter, og Vidnesbyrd om hans Tænkemaade og Opførsel
fra

fra Rodemesterne og Naboerne. Fyrsten kjender derfor altid duelige Mænd til at besætte de ledige Embeder med. Især er det besynderligt, at Ingen faaer Tilladelse til at opslaae sin Bopæl i nogen Stad eller Landsby, uden han bringer Attester med om sin Skikkelighed fra det Land eller By, hvor han forhen har opholdt sig, og stiller Sikkerhed for sin gode Opførsel i Fremtiden.

Ingen tør under Livs Straf gjøre Anmærkninger over en Lov, der engang er publiceret. Man har altsaa mindre Frihed i politiske Ting end i Religions-sager. Aarsagen, de give hertil, er denne: Hvo som farer vild i Religionen eller Troens Artikle, gjør det allene til sin egen Skade; men den, som opkaster Tvivl mod de offentlige Love, og fordrejer dem ved sine Forklaringer, forvirrer hele Staten.

Om Hofstaten og sammes Deconomie har jeg allerede talt noget forhen. Jeg har sagt, at KadoKi eller Storkanzleren har den øverste Plads iblandt Hofbetjenterne. Næst efter ham kommer Smirian eller Overstatmesteren. I min Tid beklædte den syvgrænsede Enke Rahagna dette Embede. Hendes dydige Tænkemaade og store Sjeleevner havde ophøjet hende til denne vigtige Post. Hun havde beklædt den længe, ja endog nogle Aar før sin Mands Død; thi skjønt denne havde haft temmelig Indsigt i Finants-sager, lod han sig dog i alting regjere af sin Kone,

og

og kunde rettere kaldes hendes Forvalter end Egtmand. Naar hans Kone laae i Barselseng, eller paa anden Maade var syg, udgav han vel sine Breve og Foranstaltninger under sit eget Navn, men man ansaae dem ikke for gyldige, med mindre hun tillige havde sat sit Navn og Segl derunder. Rahagna havde to Brødre, den ene var Hofkjeldermester, og den anden Hofflagter; men de torde ikke tænke paa at svinge sig højere i Vejret ved deres fornemme Søsters Hjelp, thi de havde ingen Forstand: saa retfærdig er man her i Embøders Bortgivelse.

Endskjøndt Rahagna havde saa mange og vigtige Forretninger, ammede hun dog selv et Barn, som hun var nedkommen med efter sin Mands Død. Da jeg udlod mig med, at dette var et alt for besværligt og upassende Arbejde for saa stor en Dame, gave Indbyggerne mig dette Svar: "Hvorfor troer Du at Naturen har givet Konerne Bryster? enten til Legemets Prydelse, eller til Børnens Næring? Barnets Opdragelse beroer meget paa Ammens Gemttsbeskaffenhed og Melkens Godhed, og de Mødre sønderrive Kjærligheds og Sjelenes naturlige Bånd, som lade Andre opamme deres Børn." Det er Aarsagen, hvorfor alle skikkelige Koner i dette Fyrstendom selv opamme deres Børn.

Kronprindsen var et Barn paa sex Aar, og røbede Anlæg til udmærket Forstand og store Dyder. Han havde

havde allerede sex Grene, som er noget usædvanligt i den Alder; thiungen fødes med meer end fem eller i det højeste sex Grene, de øvrige vore ud med Alderen. Han havde en Hofmester, som var det viseste Træ i det hele Fyrstendom, og som underviste ham i Læren om Gud, i Historien, Mathematiken og Moralphilosophien. Jeg har selv seet det moralst-politiske System, eller Udtog af Sædelæren og Statskonsten, som han havde skrevet til Prindsens Brug. Titelen paa dette Udtog er *Mahaba Libab Selil*, hvilket paa det underjordiske Sprog betyder **Statens Kor**. Det indeholder mange grundige og nyttige Regler, hvoraf jeg endnu erindrer mig følgende:

- 1) Hverken Anklagelse eller Anbefaling bør man alt for hastig troe, men opsætte sin Dom, indtil man har faaet nøjagtig Kundskab om Tingene.
- 2) Naar En anklages for en Forbrydelse, og overbevises derom, saa maa man undersøge, om den Anklagede forhen har gjort noget godt, sammenligne hans gode og onde Handlinger med hinanden, og rette sig derefter i Dommens Affigelse.
- 3) Dem i Raadet, som idelig falde Fyrsten besværlige med deres Modsigelser, bør han ansee som sine redbeligste Undersaatter, og have Tillid til dem; thiungen sætter sig selv i Fare for Sandhedens Skyld, uden den, som har Fædrelandets Belfærd kjærere end sin egen.

4) Fyr:

- 4) Fyrsten bør ikke indlemme Noget i sit Raad, som ej har Godser og faste Ejendomme i hans Land; thi disses Fordele ere uadskillelige fra Statens Vel-færd, da derimod de, som ingen faste Ejendomme have i et Rige, ikke ansee det som deres Fædre-land, men som et Herberg, hvori de for en kort Tid opholde sig.
- 5) For en Tid kan han vel benytte sig af en ond Mand's Tjeneste, dersom han er meget oplagt til visse Forretninger, men det er ikke raadeligt at værdige ham nogen besynderlig Gunst; thi naar en ond eller lastefuld Mand antoges iblandt Fyrstens Venner, vilde mange ligesaa flette Borgere ved hans Hjælp komme i Vejret, og trænge ind i de offentlige Embeder.
- 6) Fyrsten maa mindst troe dem, som meest overløbe ham, og oftest vise sig ved Hoffet: de, som idelig og ukaldte sees i Forgemakket, have enten gjort noget ondt eller have det isinde.
- 7) En bør allermindst ophøje dem, som ivrigst tragte efter Ære. Saa vist som det er, at Ingen tig-ger om Almisse, uden den, der er hungrig eller fattig: ligesaa afgjort er det, at Ingen heftigere stræber efter de udvortes Ære, end den, som ikke kan erhverve sig Berømmelse ved Dyd og Gora-tjenester.

Den følgende er en meget nyttig Regel; men jeg kunde ikke bifalde den, for det fornærmelige Exempels Skyld, hvormed den var oplyst. Den løb omtrent saaledes:

8) Ingen Borger maa ansees for gandske ubuelig. Ingen er saa dum, at han jo kan bruges til noget, ja endog overgaae Andre deri, naar man forstaaer at vælge det rette. En kan have stor Dømmekraft, en Anden Bittighed; En Stadighed og Sjels Fasthed, en Anden Legems Styrke; En kan bruges som Dommer, en Anden som Skriver; En kan være duelig til at gjøre Opdagelser og Planer, en Anden til at udføre dem; saa ere gandske ubrugelige. At saa mange ansees derfor, er ikke Sta-berens Skyld, men allene Menneskenes egen, som ikke ret undersøge Enhvers Kræfter og Duellighed.

Dette oplystes nu med mit Exempel saaledes: Vi have i vor Tid seet et underligt Dyr, som formedest sin hurtige Forstand blev af Alle anseet for gandske ubueligt, dog have hans hurtige Fødder været meget nyttige. Da jeg havde læst dette Stykke, sagde jeg ved mig selv: Indgangen er skrevet af en brav Mand, men Slutningen af en Skur.

9) En af Regentens vigtigste Placer er, at han seer sig om efter en duelig Lærer til sin Tronfølger. Da hele Statens Belford beroer paa Kronprindsens Underviisning, maa den, der skal undervise ham,

ham, være en dydig og indsigtfuld Mand. Hvad man lærer i den unge Alder, bliver Natur hos os siden. Især maa denne Lærer elske sit Fædreland, og alle de Regler, han giver Prindsen, maa gaae ud paa at indprente ham Kjærlighed til sine Undersaatter.

10) Fyrsten maa nøje kjende sine Undersaatters Lænsmaade, og rette sig derefter, og vil han hemme Lasterne, maa han heller gjøre det ved sit Exempel, end ved Love. Exemplets Indflydelse er altid saa meget større, som den er i større Anseelse, det giver det.

11) Han maa ikke tillade Noget at gaae ledig; thi de ørkesløse Mennesker ere Fædrelandet til Byrde. Ved utrættet Flid og Arbejdsomhed voxer Statens Magt, men den svækkes ved Nyttteri og Sammentøttelser, Ledigheds skadelige Følger. Bedre er det endog, at Borgerne ere sysselsatte med Smaating, med Skuespil og andre Lege, end at de ere gandske ledige.

12) Fyrsten bør vedligeholde Enighed iblandt sine Undersaatter; dog kan det have sin Nytte, at han underholder en Slags Skinsyge imellem sine Raadherrer; thi paa denne Maade kommer Sandheden ofte for Dagen: ofte faaer Dommeren nøjere Kundskab om Processen ved Advocaternes Trætte.

13) Fyr-

- 13) Fyrsten handler klogest, om han i alle vigtige Sager hører hele Raadets Mening. Men endnu sikkrere er det, at adspørge dem hver for sig, end alle tillige i det forsamlede Raad. Thi i de almindelige Raadsforsamlinger, hvor Alle offentlig sig deres Mening, skeer det ofte, at En henriver de Andre med sin Bestalenhed, og at Fyrsten isteden for Manges, faaer kun Ens Mening at høre.
- 14) Straffe ere ikke mindre nødvendige, end Belønninger. Gine hemme det Onde, ligesom disse befordre det Gode. Det er endog nødvendigt, at belønne en ond Mand, naar han har gjort noget Godt, for at opmuntre Andre desto mere til at iagttage deres Pligter.
- 15) Den sunde Fornuft lærer, at man ved Befordringer til offentlige Embeder især maa see paa Personens Duelighed. Thi Fromhed og Rettskaffenhed ere vel den største Fortjeneste, men man bebrages saa ofte ved Skinnet af disse Dyder og bane de Vejen til Embede, vil Enhver påaage sig deres Mine. Desuden kan man ikke med Visshed domme om en Mands Fromhed og Ærlighed, før end han kommer i Embed: det er den sande Skueplads, hvorfra han kan vise Verden sin Dyd. Men Dueligheden kan let erfares ved en foregaaende Examen. Den Dumme og Uvidende kan ikke saa let skjule sin Uvidenhed, som Hykkleren kan anstille

stille sig from, og Skurken skjule sin Ondskab. Duellighed og Fromhed ere heller ikke stridige Dyder: de kunne ligesaa vel være samlede hos een Mand, som Fromhed og Dumhed kunne være adskilte. Men den, som besidder baade Duellighed og Fromhed, er en fuldkommen Mand. En dum Mand har enten et godt eller et ondt Hjerte: er han ond, veed man, hvilke Uffhyeligheder Dumhed forenet med Ondskab kan afftedkomme; men er han from, kan han, for sin Uvidenheds Skyld, ikke bringe de Dyder, som han besidder, i Udøvelse: og tør han ikke, eller kan han ikke selv gjøre Ondt, saa kunne hans Betjente det, fordi han behøver deres Tjeneste. Den dumme Herremand har gjerne en listig Forvalter, og den uvidende Dommer en snedig Secretair, som bedrager uden Frygt, og skyder Skylden paa sin Herre, naar det mislykkes. Duellighed er altsaa det vigtigste, man maa see paa ved Befordringer.

16) Det er ubesindigt at erklære dem for ærgjerrige, der søge de hæderlige Embeder i Staten, naar de tiltroe sig selv Duellighed nok dertil, eller erklære dem for stolte, som gjøre sig Umag derfor. Vil Fyrsten ved Embedernes Bortgivelse alt for meget see paa Ydmynghed, saa vil endog den Stolteste paa tage sig Ydmyngheds Masse, for desto snarere og sikkrere at naae sit Maal. Fyrsten vilde da, tvært-

imod

imod sin Hensigt, ikkun befordre de ærgjerrigste Menneſker, naar han udmærkede dem, ſom med den beſkedne Dyds Mine anſtillede ſig, ſom om de habede Opſigt og elſkede Stilhed, eller lode udſprede ved deres Venner, at de afſkyede offentlig Vre. Til Bekræftelse herpaa anføres dette Exempel: Da et ſtort Embede blev ledigt, ſkrev en vis Mand, ſom onſkede at ſaae det, til Fyrſten, at han havde hørt Hans Durchlaughtighed havde beſluttet at give ham denne Poſt, ſom ſaa Mange ſtræbte efter, men han maatte frabede ſig den, og bekjende, at han ikke var den voren; derimod vilde han ydmynſt bede, at en Anden, der var dueligere end han, maatte nyde denne Vre, ſaa meget meer, ſom han ſelv var fornøjet med ſin nærværende Tilſtand, og tragtede ikke efter højere Vre. Fyrſten havde ikke tænkt derpaa; men dette Beviis paa Ydmyghed rørte ham ſaa meget, at han gav Embedet til den, ſom havde afſlaaet det. Men han mærkede ſnart, at han var bedraget ved forſtilt Ydmyghed, da denne ny Hofmand overgik alle de andre i Hovmod og Uforſkammenhed.

- 17) At ſætte en Fattig eller Banqveroterer til Skatmeſter, er det ſamme, ſom at gjøre en hungrig Ulv til Rjøkkenmeſter eller Proviantforvalter. Det ſamme gjelder om en rig Gnier; thi hiin haver intet, denne kan aldrig ſaae nok.

- 18) Fyrsten bør ikke confirmere Gavebreve og Foundationer, som sigte til at underholde erkesløse Træer, og føde deres Dovenskab. Ingen maa derfor optages i noget Kloster eller anden Stiftelse i dette Fyrstendom, uden meget flittige og duelige Træer, som enten kunne nytte Staten ved Haandarbejde, eller hædre det Selskab, hvoraf de ere Lemmer, ved Lærdom og Videnskaber. Dog undtages nogle faa Kloostere, hvor gamle ublevede Træer underholdes; thi disse maa formedelst deres Alderdom fritages for Arbejde.
- 19) Naar Laster i Staten gjøre en Reformation nødvendig, saa maa man endelig gaae langsom tilværks. Paa eengang og med Magt at ville udrydde alle gamle indgroede Fejl, er det samme, som at ville foreskrive en Syg Bomitiv, Laxativ og Kareladen paa eengang.
- 20) De, som ere dristige nok til at love Alting, og paatage sig mange Forretninger tillige, ere enten Daarer, som ikke kjende deres egne Kræfter og Tingenes Vigtighed, eller flette og uredelige Borgere, der see allene paa deres eget og ikke paa Statens Bedste. Den Kloge prøver sine Kræfter førend han paatager sig nogen Byrde, og den redelige Borger kan ikke gjøre noget af Statens vigtige Arbejder i Hast.

Attende Capitel.

Om Academierne i Potu.

Dette Fyrstendom har tre Academier, af hvilke det første er i Potu, det andet i Keba, og det tredie i Nahami. De Videnskaber, som læres der, ere Historien, Deconomien, Mathematiken og Lovkyndigheden. Da deres Theologie er saa kort, at den næsten kunde skrives paa to Sider, og indeholder ikke andre Lærdomme, end at vi skal elske og ære Gud, alle Dings Skaber og Bestyrer, som i det andet Liv vil belønne os for vor Dyd, og straffe os for vore Laster, saa er den ikke nogen academisk Videnskab, og kan ikke vtere det, da det strengelig er forbudet i Loven at disputere om Guds Væsen og Egenheder. Medicinen regnes heller ikke iblandt de academiske Videnskaber; thi da Træerne leve ordentlig, veed man næsten intet af indvortes Sygdomme. Jeg vil ikke tale om Metaphysiken og de transcendentaliske Videnskaber,

Kaber, da jeg nylig har sagt, at de, som disputere om det gudbommelige Væsen, Englenes Egenskaber og Sjelenes Natur, blive aareladte, og bragte til Hospitalet eller Lugthuset.

De academiske Dveller ere følgende: I de første Aar maa de unge Studerende opløse mørke og vanskelige Spørgsmaal. Disse forelægges dem paa visse Tider, og der sættes en Belønning for den, som opløser dem paa den bedste og rigtigste Maade. Der ved opdage Videnskabernes Bestyrere Enhvers sande Fremgang, og i hvad Fag han har sin Styrke. Ingen lægger sig efter meer end een Videnskab, thi Polyhistorie anseer man her som Beviis paa et flygtigt og ustadigt Hoved. Da altsaa Studeringerne ikke ere meget vidtløftige, læres de i kort Tid til Fuldkommenhed. Lærerne selv maa hvert Aar aflægge Prøver paa deres Lærdom. Den philosophiske Lærer maa opløse et Problem i Moralen; den historiske udarbejde et Stykke i Historien; Lærerne i Deconomien og Mathematiken maa forbedre deres Videnskaber ved een eller anden ny Opdagelse; de Lovkyndige udarbejde smukke og passende Taler, og disse ere de eneste, som maa øve sig i Talekonsten, da disse Dveller egentlig allene kunne nytte dem, som føre Sager for Retten. - Jeg fortalte dem, at alle academiske Prøver hos os bleve aflagte i Talekonsten; men de misbilligede denne Indretning, og sagde, at, dersom alle

Haandværksfolk skulle sye Sko til Mesterstykke, visde de Flestes Arbejde blive meget fløt, og Skomagerne allene vinde Prisen. Jeg nævnede blot Talekonsten; thi Disputatser torde jeg ikke tale noget om, da Indbyggerne her regne disse blandt Gøglespil. Deres offentlige Lærere foredrage ikke de nyttige Sandheder paa saa stræng og bydende en Maade, som Philosopherne hos os; men de blande smukke og behagelige Fortællinger imellem de alvorlige Læreregler, saa at man hører dem med Fornøjelse.

Den Alvorlighed og Anstand, hvormed alle academiske Handlinger og Forfremmelser her foretages, er gandske beundringsværdig. Man tager sig meget nøje i Agt for, at der ikke skal forekomme noget i de academiske Handlinger, der kan opvække Latter, og holder for, at disse Ceremonier maa være forskjellige fra Farcer, at ikke Videnskaberne for slige usømmelige Skikkelers Skyld skulde blive foragtede. Jeg torde derfor ikke tale om de Ceremonier, som bruges ved Graders og Værdigheders Uddeling paa vore Academier; det som mødte mig i Reba, da jeg beskrev vore Doctorpromotioner, var desuden nok for mig, til aldrig meer at røre ved den Materie.

Foruden disse Academier er der i enhver By store Seminarier eller Gymnasier, hvor man gjør sig Umag for, at lære at kjende de Unges Anlæg, og til hvilket Tidspunkt af Videnskaberne Enhver bedst er skikket. Da

jeg blev underviist paa Seminariet i Reba, havde den ypperste Præst fire Sønner, som der lærte Krigskonsten. Fire andre, hvis Fader var Raadsherre, lærte Haandværker, og to Tomsruer bleve underviste i Søværnet; thi der sees allene paa Lærlingernes Naturgaver, og slet ikke paa deres Stand eller Kjon. Naar deres Anlæg nøje er prøvet, give Forstanderne for Seminarierne hver af dem et Vidnesbyrd med den Upartiskhed, som jeg ovenfor har meldt. Disse Vidnesbyrd anseer man her for meget paalidelige, endskjøndt jeg var af en anden Mening, da jeg fik mit Vidnesbyrd fra Seminariet i Reba, hvilket forekom mig høist urimeligt og ubilligt.

Det tillades Ingen her at skrive Bøger, førend han har fyldt sit tredivte Aar, og er af Studeringernes Bestyrere erklæret duelig dertil. Derfor komme her ikkun faa, men lærde og vel udarbejdede Skrifter for Lyset. Jeg tog mig altsaa vel i Agt, ikke at sige til Noget, at jeg, før min mandlige Alder, havde skrevet fem eller sex lærde Afhandlinger, at jeg ikke skulde blive til Latter.

Dette maa være nok om denne Nations Character, Religion, Statskonst og Videnskaber. Imidlertid kan jeg ikke undlade at føje hertil endnu nogle andre særegne Ting, som forekom mig meget mærkværdige.

Naar et Træ udfordrer et andet, mister Udfordreren for bestandig sin Ret til at bruge Vaaben, og

fordømmes til at leve under Formynderskab, som et Barn, fordi han ikke kan styre sine Sindslidelser. Hos os derimod ansees Udfordringer som Beviser paa Heltetmod, især i vort Norden, hvorfra denne slæmme Skik har sin Oprindelse; thi Grækerne, Romerne og andre gamle Nationer vidste intet af Udfordringer.

I den potuanske Rettergang har jeg mærket den Besynderlighed, at deres Navne, som føre Proces, blive Dommerne en Hemmelighed, og Processerne afgjøres ikke paa det Sted, hvor Striden er begyndt, men bedømmes i langtfraliggende Provindsler. Grunden til denne underlige Skik er, at da de fleste Dommere, som Erfarenhed lærer, tage Stikpenge, eller paa anden Maade forsee sig af Partiskhed, betages dem disse Fristelser, naar de hverken kjende Anklageren, eller den Skyldige, eller de Godser, Eiendomme og Ting, hvorom Processen føres. Begge Parter's Beviser sendes allene til en, efter Fyrstens Godtbe- findende, vilkaarlig nedsat Ret, med nogle tilføjede Anmærkninger, for Exempel: om A, som er i Besiddelse, bør indrømme B Ejendommen, efter hans Fordring og Klage. Jeg vilde ønske, at denne Skik var indført hos os, da vi saa ofte erfare, hvad Virkning Partiskhed og andre Fristelser have paa Dom- mernes Gemytter.

Retfærdigheden udøres her uden Persons Anseelse. Dog maa Fyrsterne selv ikke fordres for Retterne;

men

men saasnart de ere døde, blive de stillede til Doms af offentlige Anklagere, eller Folkets Advocater. Den afdøde Fyrstes Handlinger blive nu undersøgte i en talrig Raadsforsamling; endelig affiges Dommen ved visse Characterer, som tilkjendes ham efter hans For- tjenesters Beskaffenhed. Disse ere: **Rosværdig, Ikke gandske urosværdig, Godt, Ikke slet, Taaelig, Middelmaadig.** En Herold udraaber et af disse Ord offentlig blandt Folket, og siden sættes det som Gravskrift over den Afdøde. Potuanerne give følgende Grund til denne Skik: man kan ikke fordre den levende Fyrste for Retten, uden Oprør og Urolighed; thi saalænge han lever, skyldes Undersaatterne ham en blind Lydighed og bestandig Uresfrygt, hvorved Staten bedst vedligeholdes; men naar Fyrsten dør, opløses Baandet imellem ham og Undersaatterne, følgelig kunne disse nu, som fri, søge ham for Retten. Ved denne nyttige, skjøndt besynderlige Indretning, sørges for Fyrstens Sikkerhed, den øverste Magt taber intet af sin Majestæt, og dog vedligeholdes tillige Statens Bedste. Thi skjøndt disse Characterer ikkun tillægges de Døde, opmuntre de dog bestandig de Levende til Dyder. Man seer af den potuanske Historie, at der i hele fire hundrede Aar ikke have været flere end to Fyrster, som fik den allerringeste Character, **Maadelig.** De Dvrige have næsten alle faaet **Rosværdig** eller **Ikke urosværdig,**

dig, hvilket deres Gravminder vise, som den Altingfortærende Tid ikke endnu har ødelagt. Characteren Maadelig, som paa det potuanske Sprog hedder *Xip—fac—si*, forarsager saa stor Sorg i den fyrstelige Familie, at den Ufødes Tronfølger og alle hans Slægtninge bære Sørgeklæder hele sex Maanedere derefter. De følgende Fyrster vise ingen Fortrydelse mod Dommerne for slige fornærmelige Domme, men ansee dem som Opmuntringer til at handle vel, og ved Klogskab, Retfærdighed og Billighed at udslutte den Skamplet, som det fyrstelige Huus har paadraget sig.

Uarsagen, hvi den ene af disse Fyrster fik den sletteste Character, var denne: Uagtet Potuanerne ere meget øvede i Krigsfaget, og, naar de angribes, slaae tapperligen fra sig, paaføre de dog aldrig selv nogen Krig. Af denne Uarsag blive de gjerne Mæglerer imellem andre krigende Nationer, og adskillige Folkeslag paa denne Klode have frivilligen underkastet sig et saa retfærdigt og fredeligt Folks Herredømme. Men Fyrsten *Mikleta*, drevet af en utidig Lyst til at udvide sit Riges Grændser, angreb Naborigerne, og undertvang dem aldeles i kort Tid. Saa meget, som Potu vandt ved denne sin Magts Forsøgelse, saa meget tabte det igjen, ved at forvandle sine Naboers Venskab til Skræk og Misundelse. Den udmærkede Ugtelse for Retfærdighed og Billighed, som Staten

hid-

hidindtil havde skylt sin Tilbert og Blomstrer, og gnydte fra denne Tid af at tabe sig. Saasnart altsaa Fyrsten var død, viste Potuanerne deres Fortrydelse, ved at sætte denne Plet paa hans Minde, for at vinde de andre Nationers Velvillighed tilbage. Hvori den anden Fyrstes Forseelse har bestaaet, kunde jeg ikke komme efter.

Kun de, som have opnaaet den tredie Alder, blive offentlige Lærere. For at forklare dette nøjere, maa man mærke, at Træernes Liv inddæles i tre Aldere. Den første er for dem, som oplæres i Statsbestyrelsen; i den anden udøve de hvad de have lært i den første; og i den tredie Alder undervise de Andre, naar de med Berømmelse have nedlagt deres Embeder. Af denne Aarsag faaer Ingen Tilladelse til at lære offentligen, med mindre han er bleven gammel i Statens Tjeneste, da man holder for, at Ingen kan give grundige Forskrifter, som ikke har hentet sin Kundskab af Erfaringen.

Derfom En, der er berøgtet for flette Sæder, giver Staten et godt og nyttigt Raad, forties hans Navn, at det værdige Forslag ikke skal tabe ved dens Uværdighed, der gjorde det, og Forslaget bekendtgjøres under en bedre Mands Navn.

I Henseende til Religionen, har jeg allerede meldt, at det var forbudet, at disputere om dens Grundlærdomme, men i Særdeleshed om Guds Væsen og Egen-

Egenffaber; derimod staaer det Enhver frit, at sige sin Mening om andre Ting, og underkaste den Publicums Overvejelse. Potuanerne sagde, at slige Træter kunde lignedes ved Storme, som nedslaae Træer og Tage, men tillige rense Luften, og hindre, at den ikke ved for megen Rolighed fordærves. De have ikke mange Festsdage, fordi de give Anledning til dorst Lediggang, og Potuanerne troe, at den sannde Gudsdyrkelse bestaaer ikke mindre i nyttigt Arbejde, end i Bøn og Paakaldelse.

Poesien dyrkes ikke med megen Varme, endskjøndt man i dette Fyrstendom finder hist og her nogle Poeter; men den underjordiske Poesie skilles allene ved en højere Stil fra Prosa. De udloe det derfor, som Børnespil, hvad jeg fortalte dem om vore Stavelsesmaal og Tonefald.

Iblandt de potuanske Lærere gives Nogle, som kaldes Professorer i den gode Smag. Disse sørge for, at Ungdommens Tænkraft ikke skal beskæftiges med Ubetydeligheder og Smaaating; at alt for platte og pøbelagtige Skrifter, hvis Læsning fordærver Smagen, ikke skulle komme for Lyset; og at af Bøger, som skulle trykkes, de Ting blive udslattede, som stride mod sund Sands. Blot til denne Ende har man Bogcensur. Gandske anderledes er det her oppe paa Kloden, hvor de bedste Skrifter blot af den Aarsag, at de enten vige af fra en herskende Mening, eller

fra

fra en engang indført Talebrug, eller fordt de med Bittighed og Uabenhjertighed gennemhegle Menneskenes Daarligheder, ofte undertrykkes af Censorerne, hvorved Videnskaberne naturligviis quæles, og sunde og gode Skrifter ikke kunne komme for Dagen. Men da Handelen er fri imellem Potuanerne og Naboefolkene, snige sig blandt andre Varer ofte platte og pøbelagtige Bøger ind i Landet. Til den Ende har man ansat visse Dommere, som Tid efter anden besøge Bogsamlingerne. Disse kaldes Syla:MaKatti, det er, Bibliothek-Kensere. Thi ligesom der i vor Verden er en vis Art Mennesker, som aarligen fejle Storstene og Rakkellovne, saaledes stille disse Dommere, ved at gennemsee Bogladerne, omhyggeligen det stette fra det gode, og kaste alle gemene Bøger, som kunne fordærve Smagen, i Kloakerne. Hille-mænd! tænkte jeg ved mig selv, hvilken Udelæggelse vilde der ske iblandt Bøgerne paa vor Klode, dersom denne Indretning der blev indført!

Intet fortjener mere Berømmelse, end den Omhu, hvormed man sørger for, af de Unges Naturgaver at udgrandske, hvad Bane Enhver i sit Liv er bedst flittet til at betræde. Thi ligesom den ringeste falske Tone mærkes af et musikalsk Ore, saaledes vide de Dommere, der ere satte til at prøve de Unges Ansæg, af Smaating at kjende de større, og af Djespenet, af Djenbrynenes Spiilning eller Sammentrækning,

ning, af deres sørgmodige eller glade Ansigt, af deres Latter, af deres Udtale, af deres Taushed, og andre lignende Ting, at domme, hvortil Enhver er bedst oplagt, og hvad der strider mod hans Natur.

Men nu til mig selv igjen. Jeg havde kun liden Fornøjelse af at omgaaes disse urimelige Træer, som bestandig foragtede og beløe mig, for den alt for hurtige Fattetekraft, de nu engang havde tillagt mig. Jeg ærgrede mig meget over de Dgenavne, man derfor gav mig. Man kaldte mig, for Exempel, **Skabba**, som betyder en utidig og umoden Person. Men hvad jeg især græmmede mig over, var, at min Besøkerkone ikke tog i Betænkning, at give mig samme forhadte Titel, uagtet hun var et gemeent, fattigt og elendigt Lindetræ.

Niende Capitel.

Rejsen omkring Planeten Nazar.

Da jeg i en Tid af to Aar havde forrettet den møj-
sommelige Løber-Tjeneste, og gjennemrendt Landet
med Placater og aabne Breve, blev jeg endelig reent
fjed af denne besværlige og uanstændige Forretning.
Jeg indgav til Fyrsten den ene Ansøgning efter den
anden, hvori jeg begjerte en anstændig Affked, og
tillige anholdt om en noget ærefuldere Befordring.
Men det blev mig bestandig afflaaet, da Hans Durch-
lauchtighed troede, at en vigtigere Forretning vilde
overstige mine Kræfter. Han anførte mig de Love
og Sædvaner, som strede mod min Ansøgning, og
efter hvilke kun de, som havde den fornødne Duelig-
hed dertil, maatte beforders til anseelige og vanskelige
Embeder. Det var nødvendigt, sagde han, at jeg
forblev i min engang paatagne Tjeneste, indtil jeg
ved een eller anden Fortjeneste banede mig Vejen til
en

en højere Bestilling. Han sluttede med denne Paa-
mindelse:

Hver med sin egen Alen maale sig!

"Studeer og kjend Dig selv!" er Biskops Lære.

Dg før en Bægt Du kjæk paatager Dig,

Prøv Dine Skudre først, om Du den og kan bære!

Disse gjentagne Afslag bragte mig omsider til en dri-
stig og fortvovet Beslutning. Jeg stræbte af alle
Kræfter at udpønsse noget nyt, hvorved jeg kunde
lægge mine Talenters Fortræffelighed for Dagen, og
aftvætte den Plet, man havde sat paa min Duelig-
hed. Jeg tilbragte næsten et heelt Aar med at gjen-
nemstudere dette Fyrstendoms Love og Skikke, for,
om muligt, at finde et eller andet, der kunde trænge
til Forbedring. De Bemærkninger, jeg gjorde i denne
Henseende, aabenbarede jeg en Tornebusk, som var
min meget fortrolige Ven. Han fandt, at mine Be-
tænkninger og Forslag vel ikke vare gandske ufornuftige;
men tvivlede dog om, at de vilde være denne
Stat til Nytte. Det var en Reformators fornemste
Pligt, sagde han, at have det Lands Forfatning al-
deles for Dje, hvori han vilde foretage sin Reforma-
tion; thi een og den samme Anstalt kan, efter to Lan-
des forskjellige Besskaffenhed, frembringe gandske an-
dre og aldeles modsatte Virkninger, ligesom det Læ-
gemiddel, der helbreder een Syg, kan dræbe en an-
den. Han gjorde mig opmærksom paa den Fare, jeg
ud-

udsatte mig for, ved at vove dette Spil, foreslilte mig, at det var ude med mit Liv, hvis min Plan ved Undersøgelsen faldt igjennem, og bad mig derfor indstændig, i Forvejen ret omhyggeligen at overveje alle Ting. Smidlertid raabede han mig ikke aldeles fra min Bestræbelse, da det dog altid var mueligt, sagde han, at jeg ved moden Eftertanke kunde opdage Noget baade til min egen og Statens Fordeel.

Jeg fulgte denne min Vens Raad, og udsatte min Plans Indlevering indtil videre. Smidlertid forrettede jeg med Taalmodighed min Tjeneste, og gennemstrejfedes paa min sædvanlige Maade Byer og Provinser. Denne evige Omrenden gav mig Lejlighed til meget nøje at lære at kjende det hele Fyrstendom, og alle de omliggende Egne; og at jeg ikke skulde glemme de Bemærkninger, jeg gjorde paa mine Rejser, skrev jeg dem op, saa godt som jeg kunde, og overleverte saaledes Fyrsten engang et Bind af anseelig Tykkelse.

Jeg erfarede snart, at dette Arbejde var aldeles efter Hans Durchlauchtigheds Smag. Han gennemlæste med Eftertanke min Bog, og efterat have anbefalet den i Statsraadet med mangfoldige Berømmelser, besluttede han at betjene sig af mig, for at opdage hele Planeten Uazar. Jeg havde ventet en gangstke anden Løn for mine vaagne Nætter, og sukede taus med Poeten:

At! Dyden roses overalt — og fryset.

Men da jeg altid har havt særdeles Lyst til at see og høre hvad der var nyt, og stolede paa en overordentlig Belønning af den milde Fyrste ved min Tilbagekomst, paatog jeg mig alligevel med en Slags Fornøjelse dette Arbejde.

Omendskjøndt den hele Klobe, Nazar, neppe har to hundrede tydske Mile i Omkreds, forekommer den dog Træerne, formedelst deres langsomme Gang, meget stor. Af denne Aarsag ere mange Lande, besynderlig de langt fraliggende, dem aldeles ubekjendte. Thi ingen Potuaner var istand til at gjennemvandre denne Planets Riger i to Aar, da jeg derimod, ved Hjælp af mine hurtige Been, blev færdig dermed i en Maaned.

Hvad der i Begyndelsen meget laae mig paa Hjertet, var Frygt for Sprogenes Forskjellighed; men man trøstede mig med den Forsikkring, at hele Planetens Indbyggere, saa forskjellige som de forresten vare i Sæder, havde eet Tungemaal, og at hele det grenede Røn var overalt uskyldigt, omgjængeligt og gjæstfrit, saa at jeg uden mindste Fare kunde vandre rundt omkring, hvor jeg vilde paa hele Kloben. Disse Efterretninger ansporede endnu mere min Tilbøjelighed, og jeg begav mig i Begyndelsen af Poppel-Maaneden paa Rejsen.

Alle

Alle de Ting, som nu følge, ere saa forunderlige, at man lettelig kan fristes til, at holde dem for lutter Tankespil og blotte poetiske Opfindelser, især da de physiske og moralske Forskjelligheder, jeg bemærkede paa min Rejse, vare saa store, at man, ved at forestille sig Forskjellen imellem de langt fra hinanden adskilte Folkeslag paa vor Klobe, kun kan gjøre sig et meget svagt Begreb om samme. Men man maa tage i Betragtning, at de fleste Folkeslag paa Uazar ere adskilte fra hinanden ved Sunde og Have, hvorfor og Kloben seer ud som et Slags Archipelagus. Indbyggerne rejse næsten aldrig over disse Bænde, og Færgemændene, som boe ved Strandbædden, ere der blot for fremmede Rejsendes Skyld. Thi de Indfødte sætte sjelden Foden udenfor deres Bopæle, og nødes de imellemstunder at sætte over Vandet, skynde de sig i Almindelighed strax tilbage igjen, da de ikke godt fordrage at leve i et fremmed Land. Saa mange Folkeslag altsaa, saa mange nye Verdenner.

Den fornemste Aarsag til denne store Ulighed maa søges i Landenes forskjellige Natur, som de mangefarvede Marker, de forskjellige Jordarter, Planter, Frugter og Urter noksom give tilkjende. Hvad Under, at der ved denne store Forskjellighed i Jordbunden og Frugterne gives saa ulige og hinanden modsatte Egenskaber og Sæder hos Indbyggerne? I vor Verden er Forskjellen imellem de længst fra hinanden
ad-

adsprede Nationers Sæder, Tænkemaade, Farve, Sjæls og Legems Dannelselse ikke saa betydelig; thi da Jordbunden næsten overalt er den samme, uden forsaavidt at det ene Land kan være frugtbare end det andet, og Vand, Frugter og Urter have næsten een Natur, kunne her umulig frembringes saa ulige Skabninger, som i den underjordiske Verden, hvor hvert Land har sin gandske særegne Beskaffenhed. Fremmede have vel Frihed til at rejse og handle overalt, men ikke til at bosætte sig nogensteds, hvilket heller ikke Landenes forskjellige og modsatte Beskaffenhed tillader: derfor ere alle de Fremmede, man møder, enten Vandrerere eller Kjøbmænd.

De Provindsler, som ligge nærmest omkring Potu, have alle næsten samme Naturbeskaffenhed, som dette Fyrstendømme. Deres Indbyggere førte i forrige Tider blodige Krige med Potuanerne; nu derimod staae de enten i Forbindelse med dem, eller have underkastet sig deres milde Herredømme. Men saasnart man er kommen over det store Sund, som deler hele Kloden, saa at sige, i to Dele, seer man gandske nye Verdenner, og nye hos Potuanerne aldeles ubekjendte Dyr. Det eneste, som alle Klodens Indbyggere have tilfælles, er Fornuften, Trækskabningen og det samme Sprog. Af denne Aarsag er det slet ikke besværligt at rejse, saa meget mindre, da Indbyggerne formædelst den store Mængde fremmede Vandrerere og Kjøbmænd,

mænd, som rejse igjennem Provindserne, ere vante til at see gandske forskjellige, dem selv aldeles ulige Skabninger.

Jeg har holdt for nødvendigt, at erindre Læserne om alt dette i Forvejen, at de ikke skulde støde sig over min følgende Fortælling, og ansee den som en sædvanlig Skipper-Efterretning.

Det vilde blive for langt og kjedsommeligt, at opregne i historisk Orden, Stort og Smaat, hvad der mødte mig paa denne Rejse. For at undgaae denne unyttige Vidtløftighed, vil jeg kun opholde mig ved de Folkeslag, som forekom mig mest besynderlige, og i hvis Sæder og Egenskaber jeg fandt saa meget usædvanligt og forunderligt, at Planeten Uazar, fra denne Side, synes mig at fortjene Plads iblandt Verdens Underværker.

Overalt lagde jeg Mærke til, at det hele fornuftige Trækjon i Artighed, Dømmekraft og Alvorlighed meget lidt afveeg fra Potuanerne; men i Skikke, Sjelekræfter og Legemsdannelse fandt jeg dem saa forskjellige, at hver Provinds syntes mig en ny Verden.

I Quanso, den første Provinds man kommer til paa hin Side Sundet, vide Indbyggerne, som ere lutter Egetræer, af ingen legemlig Svaghed eller Sygdom at sige; men opnaae i fuldkommen, vedvarende Sundhed den højeste Alberdom. De forekom mig derfor i Førstningen at være de lykkeligste blandt

alle Skabninger; men jeg indsaae snart ved løselig Dmgang med dem, at jeg havde taget mærkelig Fejl. Jeg saae rigtig nok Ingen iblandt dem bedrøvet; men jeg saae paa den anden Side heller Ingen fornøjet, end sige glad. Thi ligesom den reneeste Himmel og mildeste Luft intet Indtryk gjør paa os, uden efter foregaaende Slud og Uvejr, saa have og disse Træer intet Begreb om deres Lyksalighed, fordi den aldrig afbrydes og føle ikke, at de ere sunde, fordi de aldrig ere syge. De henbringe deres Liv i bestandig Helse; men tillige i bestandig Ligegyldighed. Ethvert Gode, som nydes bestandig, kjæder omsider, og for at nyde Livets Glæder, maa man undertiden have smagt dets Bitterheder. Jeg kan forsikre, at jeg hos intet Folk har fundet saa liden Artighed og Godheden, saa kold og stiv Dmgjængelse, som hos dette. Det er en Nation uden Laster, men som man hverken kan elske eller hade, hvor man ikke møder nogen Fornærmelse, men heller ingen Velvillighed; Kort: hvor man intet finder, som kan mishage, men heller intet, som behager. Overalt, da den uophørlige Sundhed forvelder, at de aldrig have Døden for Døen, og aldrig røres af Medlidenhed, naar Andre lide, henleve de deres hele Levetid i følesløs Ro, uden mindste Deeltagelse i deres Brødres Skjæbne, saa at man ikke finder mindste Spor af Kjærlighed, Medsynd eller Velgjørenhed hos dem. Vi derimod, som

ved

ved Sygdomme erindres om vor Dødelighed, og paa-
mindes bestandigen om at holde os færdige til den sid-
ste Rejse, lære ved egne Lidelser at have Medlidenhed
med Andres. Jeg fik i dette Land en levende Fore-
stilling om, hvor meget Sygdomme og Dødsfarer bi-
drage til indbyrdes Kjærlighed og Blidhed i Omgang
med vore Medmennesker; og hvor megen Uret vi have,
i at knurre mod vor Skaber, fordi vi synes at være
fødte til disse Lidelser, der ere os saa tjenlige, og
have de lykkeligste Følger.

Disse Ege ere alligevel Sygdom underkastede, som
alle andre Træer, saasnart de komme andensteds hen.
Jeg troer derfor, at dette Sundhedens Gode, hvis
det ellers kan kaldes et Gode, bør allene tilskrives Luf-
ten og Levnetsmidlerne der i Landet.

Provindsen Lalak, som man kalder med det Til-
navn Massatta, eller den Lykkelige, syntes ret at
svare til dette Navn. Alting fremkom der af sig selv,
uden mindste Hjælp af Kunsten. Man behøvede hver-
ken at pløje eller saae i den yderst frugtbare Jord;
kort: jeg fik her et tydeligt Begreb om det lykkelige
Land,

Hvor hist en Bæk af Melk, og her en Flob af Mjød
Imellem Jordbær og Meloner flød;
Og Cyperbiin af Klippens Diamanter
Redsprublede sit Guld i Kummer af Chrystal,
Som mellem Roser i den eviggrønne Dal
Ved Bakkens Bred, med luemalte Kanter

Utømmelige stode. — Hist og her
 Stod' vinkende med tusind grønne, røde
 Borgule Frugter Ebens bedste Træer,
 Og med udstrakte Grenne dem frembøde;
 Her sybed' Suppen, og paa samme Sted
 En pillet Høne faldt af Himlen ned
 I Jaspis-Bryden. — Hist i hele Skarer
 Sprang ud af Skoven lækkre, møre Parer,
 Og lagde sig paa hver sit Fod;
 Og stegte Nyper, Lærter, Bekkasiner
 Medbrattebæ med usfortrødne Miner
 Paa selvfrembragte Højne Porcelliner,
 Der stod' om Fadet i symmetrisk Cirkelrab.
 Hist faldt en Sukkersnee, mens Saften af Citroner
 Hist styrkedes til Sis; og Lærter og Makroner,
 Deviser og Gotgot — hvordan de bar sig ad —
 Bar, før man saae sig til, og frøbne hen paa Fod;
 Mens alle Fugle sang, som ikke stegte vare,
 Snart en, snart to, snart tre, og snart den hele Skare,
 Vidtløftige Concerter udenad —
 Og Vandrerer gik hen, og spiste, hvis han gad.
 Men disse overordentlige Fordele gjøre dog Indbygg-
 gerne slet ikke lykkeligere, end Andre. Thi da de ikke
 behøve at arbejde for deres Underholdning, hændse
 de deres Liv i Lediggang, og plages af mangfoldige
 Sygdomme. Der gaae Orme og Forraadnelse i de-
 res Legemer, og de fleste døe for Tiden.

Dette Lands Beskaffenhed gav mig Anledning til
 adskillige philosophiske Betragtninger; iblandt andet
 faldt det mig ind, ved at betragte denne Nations

Wilkaar, at Tjenestefolk og Daglønnere i visse Maa-
der ere meget lykkeligere end de, som aldrig have nøs-
sig at sørge for det daglige Brød, og derfor henfalde
til Uvirkfomhed og Bellyst.

Den smager intet, som er altid mæt;

Trods alt hvad Kunsten kan anvende,

Er ved et Maaltid uden Ende

Bestandig Ekkel sidste Ret.

Hver Bellyst, nydt bestandig, kjæder,

Man væmmes ved al Jordens Lækkerheder,

Naar Nydelsen ei stundom holder op —

Og Sjelen døer tilsidst i den nedbrudte Krop.

Heraf udspringe de mange nedrige Planer, de for-
tvivlede Foretagender og hyppige Selvmord, som gaae
isvang her. Thi den Overflødighed, hvori de bestan-
dig leve, fløver al Sands for Livets finere Glæder,
og avler i dets Sted hos Alle Ekkel og Kjæde til Livet.
Saaledes fandt jeg, at dette Land, som jeg indbildte
mig at være et Paradiis, var Tungstindighedens tause
Bolig, langt mere værd at ynke, end misunde, og
skyndte mig derfor, jo før jo heller at komme ud der-
af igjen.

Tæt derved ligger Riget *Mardak*, hvis Indbyg-
gere alle ere Cypresser, af eens Skabning, naar
man undtager deres Dine, som ere meget forffjellige.
Nogle have aflange, Andre firkantede Dine, Som-
me have dem meget småa, og atter Andre saa store,
at de dække hele Panden. Nogle fødes med to, An-

dre

dre med tre, og Andre med fire Dine. Der gives endog Somme, der kun have eet Dje, hvilke man skulde fristes til at ansee for den bekjendte Polyphe- mus's Ufkom, hvis de ikke havde det i Nakken. De inddeles derfor i visse Stammer, efter deres Dines forskjellige Antal og Dannelselse, hvis Navne ere følgende:

- 1) Nagiri, eller de, som have aflange Dine, og som derfor alle Objecter forekomme langagtige.
- 2) Nagviri, hvis Dine ere firkantede.
- 3) Talampi, der have smaa bitte Dine.
- 4) Jaraku, med to Dine; men hvoraf det ene altid er lidt skjevere end det andet.
- 5) Mehanki, med tre Dine.
- 6) Tarasuki, med fire Dine.
- 7) Harramba, hvis Dine optage hele Panden.
og endelig
- 8) Skodolki, der kun have eet eneste Dje i Nakken.

Den talrigste, og altsaa og den mægtigste blandt disse Stammer, er Nagirernes, eller deres, som have aflange Dine, og derfor synes, at alle Ting ere aflange. Regenterne, Raadsherrer og Præster vælges altid af denne Stamme. Disse allene have Deel i Statsbestyrelsen, og ontage Ingen af de andre Classer til noget offentligt Embede, med mindre han bekjender, at en vis, Solen til Tre, paa det
høje

højeste Sted i Templet opstillet Tavle, og paa foreskømmet ham aflagt, og bevidner dette med Eed.

Denne Tavle er det allerhelligste i den mardakanske Gudstjeneste. Mange retskafne og dydige Borgere, som affyede Mened, komme derfor aldrig til Kres-Embeber, og ere bestandigen udsatte for al mulig Spot og Forfølgelse. Det nytter intet, at de undskyldte sig med at maatte troe deres egne Dine; de faae kun derved en Proces paa Halsen, og det, som blot er en Naturfejl, regnes dem til Ondskab og Gjenstridighed. Eder, som de, der ville være noget, maa underskrive, lyder saaledes:

"Kaki Manaska Quihompu miriak jakku Me-
"simbrii Caphani Crukkia Manastar Oves-
"briac Krusundora."

Paa Dansk:

"Jeg sværger, at Solens hellige Tavle synes mig af-
"lang, og lover i denne Mening at forblive indtil
"mit sidste Aandedræt."

Saa snart En har aflagt denne Eed, optages han i Magirernes Stamme, og kan søge hvilken Krespost han vil.

Dagen efter min Ankomst blev jeg, i det jeg gik omkring paa Torvet for at fordrive Tiden, en gammel Mand vaer, som førtes hen for at pidkes. En uhyre Mængde Cypresser gik efter ham, og døde ham med Skjeldsord og Spotteglofer. Jeg spurgte,
hvad

hvad han havde gjort, og man svarte mig, at det var en Kjetter, som offentlig havde ladet sig forlyde med, at Solens Tavle forekom ham firkantet, og uagtet adskillige Advarseler var bleven haardnakket ved at forsvare denne farlige Mening.

Jeg gik strax efter ind i Solens Tempel, for at komme efter, om jeg havde orthodore Dine, og da virkelig denne hellige Tavle forekom ogsaa mig ganske firkantet, sagde jeg det aabenhjertig til min Bert, som nylig var bleven Kirkeværger der i Byen. Han drog et lybt Suk ved denne Lejlighed, og tilstod, at den ligeledes syntes ham firkantet; men at han ikke torde lade sig mærke for Noget dermed, af Frygt for at lægge sig ud med den regjerende Stamme, og blive sat fra sin Bestilling.

- Jeg forlod stiltiende, og zittrende over mit hele Bøgene, dette Sted, af Frygt for, at komme til at undgielde mine Dines Forseelse med Ryggen, og derpaa med det forhadte Navn af Kjetter til Spot og Spektakel at blive jaget ud af Byen. Ingen Indretning i Verden, syntes mig, kunde være mere grusom, barbarisk og ubillig, end denne, hvorved Forskillelse og Mened, som jeg var Djevidne til, allene banede Vej til Uresposter. Jeg glemte derfor ikke heller, da jeg var kommen hjem til Potu, ved alle Lejligheder at udtømme min Galde over denne barbariske Stat. Men da jeg engang paa min sædvanlige

Ma-

Maner tørbuede mod denne Indretning, og gav min Uergrelse derover Luft i en Samtale med et Enebæretre, som var min meget fortrolige Ven, fik jeg følgende Erindring: "Vi Potuaner holde rigtig nok Nægirernes Indretninger for daarlige og ubillige; men Du, min kjære Klim! burde ikke, synes mig, forundre Dig saa meget over, at man der behandler Synets Ulighed med saa megen Strængthed; thi, saavidt jeg erindrer, har Du selv fortalt, at der i de fleste europæiske Stater gives visse herskende Stammer, som formedelst en egen naturlig Fejl paa Synet eller Forstanden, forfølge de andre med Ild og Sværd; og dog har Du rost disse Evangemidler som meget gudelige og Staten nyttige Indretninger." Jeg mærkede strax, hvor han vilde hen med denne Stikpille, og blev gandske rød i Hovedet. Siden den Tid dømte jeg altid mildere om dem, som fare vild, og raabte bestandig paa Tolerance.

Fyrstendømmet Kimal holdes for den mægtigste af alle denne Klobes Stater, formedelst dets uhyre Rigdomme. Thi foruden de store Sølvgruber, som findes der i Mængde, samler man aarlig en stor Deel Guldfand af Floderne, og Søen ved Kysterne er næsten overalt riiig paa Perler. Men ved nøjere at undersøge dette Lands Tilstand, lærte jeg, at Lykfsalighed langtfra ikke bestaaer i blotte Rigdomme; thi de fleste Indbyggere vare enten Bjergfolk, Guldbrensere

eller

eller Perlefiskere, som, forbrømte til den skammeligste Trældom, rodede i Jorden og i Søen, for den kjære Bindings Skyld. De, som ikke give sig af med dette Arbejde, holde Vagt over de samlede Skatte. Hele Landet er saa fuldt af Røvere, at man ikke kan rejse der uden bevæbnede Ledsgere.

Der ingen Dag saa hellig er, at jo
 Paa den sit Dje Solen vender bort
 Fra en og anden nedrig Handling; Svig,
 Dg Bold, og Tyveri gaae der i Svang.
 Man lever kun af Rov. For egen Slægt
 Er ingen Slægtning tryg, og ingen Gjest
 Kan sove rolig under Bertens Tag.
 Een Broder lurar paa den andens Liv,
 Dg Sønnen tæller længselsfuld hver Skridt,
 Hans Fader gjør mod Graven. Spor af Dyd
 Gj findes meer. Austra selv, den sidste,
 I blandt de himmelske, forlod med Skræk
 Den blodbestænkte, lastopfyldte Jord.

Saaledes fortjener dette Folk, som af alle dets Naboer ansees med skele Dine, meget mere Medlid- denhed end Misundelse. Thi Frygt, Mistanke, Mis og Misundelse raser i alle Hjerter: den Ene anseer bestandig den Anden som en Fiende, der lurar paa hans Midler, saa at Skræk, Bekymring, vaagne Nætter og blege Ansigter, ere de eneste Frugter af den Lyksalighed, Fyrstendømmet Kimal udraabes for. Jeg rejste derfor med megen Angst og Besværlighed
 igjen:

igjennem dette Land; thi ved hver Bom og Station maatte jeg melde den derværende Vagt mit Navn, mit Fødested, Aarsagen til min Rejse og deslige, saa at jeg, kort sagt, saae mig udsat for alle de Bryderier, en Rejsende er underkastet i mistroiske Lande. Der gives og i dette Fyrstendom et ildsprudende Bjerg, som ideligen opkaster den underjords brændende Materie i store Strømme.

Saa snart jeg var kommen ud af dette Land, hvis Gjennemvandring var mig den besværligste paa min hele Rejse, fortsatte jeg mit Løb bestandig imod Osten. Jeg traf overalt omgjængelige og artige, men tillige høist besynderlige Folk. Men over ingen undrede jeg mig saa meget, som over Indbyggerne i det lillebitte Rige Ovamboja, der var af en, saa at sige, ganske bagvendt Natur. Jo ældre, for Exempel, En var, desto overgivnere og vellystigere var han, saa at Fremfusenhed, Løsagtighed, og de Laster, som ellers pleje at have Sted hos Ungdommen, der toge til med Alderen. Af denne Aarsag betroes Ingen i denne Stat noget Embede, med mindre han er under sine fyrgetyve Aar; thi saasnart En har fpldt dem, ansees han som en vild Pog,

Der trænger til gjentagne Dast

Af sin Mamas Krabast.

Jeg saae gamle Mænd med graae Haar gjøre Spil:

opper

opper paa Gaderne, og lege Høg og Due midt paa Torvet.

Hist bygged' En med ufortrøden Svøb
 Af Kort tre, fire Stokværk høje, Huse,
 Som strax en Anden pusted' ned;
 Hist saaes i Langbold En at buse,
 En Anden i sit lange Skjæg
 At fange Bolden; Somme trilled' Bæg,
 Og Andre spillede' nærmeste til Bæg;
 Her en Matrone med sin Duffe tripped',
 Og hendes gamle Mand,
 Hvis Hylbesprøjte strax gav ikke Vand,
 Ved Siben gif og vripped',
 Og svor en ivrig Eed, at ville gjøre den
 Til Hyldebøsse om igjen;
 En spillede' Skorsteen hist, og her en Anden Top;
 En reed paa Kjøp i Trav, en Anden i Galop.

Drenge, som gif forbi, skammede disse gamle Folk ud, og pidskede dem sommetider hjem til deres Børn. Jeg mødte engang en ublevet Olding, som gif og spillede Top paa Torvet, og man fortalte mig, at han i sin Ungdom havde været en særdeles alvorlig Mand, og beklædt den øverste Plads i et stort Raad.

Denne bagvendte Orden har Sted hos begge Kjøn. En ung Person, som giftede sig med en meget gammel Kone, blev derfor overalt spaaet Horn, da tvertimod hos os kun en gammel Mand, der ægter en ung Pige, frygter for denne Prydelse. Jeg traf end-

og paa Torvet engang to ældgamle udtærende Mænd, som duekkerte. Da jeg udlob mig med min Forbring over denne usædvanlige Fyrighed i saa høj en Alder, og spurgte om Aarsagen til Duellen, svarte man mig, at den var rejst sig af en Strid imellem dem om et løst Fruentimmer, som de havde begge lige Forbring paa. Man lagde til, at de sikkert vilde faae dygtig Strips af deres Foresatte, hvis de kom efter disse overgivne Alderdoms-Streger. Samme Aften blev der fortalt, at en gammel Dame havde hængt sig af Fortvivlelse over en ung Bøg, som havde givet hende Kurven.

Denne bagvendte Naturens-Orden fordrer naturligviis bagvendte Love. Derfor tillæbes det Ingen, i den Afdeling af Loven, som handler om Formynderi, at forestaae sine egne Midler, med mindre han er under fyrgetyve Aar; og ingen Contract imellem Personer over denne Alder ansees for gyldig, hvis den ikke er underskrevet og bekræftet af deres Formyndere eller Børn. I det Capitel om Subordination hedder det: "Oldinge og gamle Koner skulle være deres Børn hørige og lydige." Embedsmænd faae altid deres Affæd noget før de ere fyrgetyve Aar, da de gøres umyndige af Raadet, og overgives til unge Slægtninges Opsigt og Bestyrelse. Jeg fandt det derfor ikke raadeligt, at opholde mig alt for længe i dette Land, hvor jeg om ti Aar vilde blive dømt ef-

ter Loven til at være Barn igjen. Da jeg havde fuld-
 endt min Rejse, sammenlignede jeg dette Folks Be-
 skaffenhed med den Levemaade og de Indretninger, vi
 have hos os heroppe, hvor Adskillige i deres mandlige
 Alder leve, tænke og skrive som Philosopher; men i
 deres Alderdom jage efter store Rigdomme, tomme
 Titler og andre Narrerier. Denne Sammenligning
 forsonede mig lidt igjen med Quambojerne, og lærte
 mig at dømme mildere om dem, end jeg i Begyndel-
 sen havde gjort.

I Kongeriget Kofleku har man en ikke mindre
 vrang Skik, som Europæerne gandske vist aldeles
 ville fordomme. Det bagvendte i denne Skik har Na-
 turen ingen Skyld i, men allene Lovene. Indbyg-
 gerne ere alle Enebærtræer af begge Kjon; men Mæn-
 dene bruges kun til Kjøkkensager og andet ubetydeligt
 Arbejde. I Krigstider gjøre de rigtig nok Tjeneste;
 men blive sjelden meer end Soldater; kun meget Faa
 drive det saavidt, at de blive Fændrikker. Denne
 Post er den højeste, noget Hantvæ i denne Stat kan
 gjøre sig Haab om. Fruentimmerne derimod betros
 de vigtigste, saavel borgerlige, som geistlige og kri-
 geriske Embeder. Jeg havde fort tilforn opholdt mig
 over Potuanerne, fordi de i Betjeningers Uddeling
 ikke gave det ene Kjon Fortrin for det andet; men
 denne Nation forekom mig rent unaturlig og rasende,
 Jeg kunde aldeles ikke begribe Mandkjønnets Uvirk-
 som-

somhed, at det, trods sit Fortrin i Legemsstyrke, taalmodigen blev ved at bære dette foragtelige Nag, og i saa mange Aarhundrede havde ladet alting gaae i den gamle Slendrian; thi det havde naturligviis været dem let at afkaste Naget, hvis de havde haft Villie eller Mod dertil. Men den gamle Bane havde dysset dem saa rent i Søvn, at det ikke faldt Noget ind, at vove det mindste Skridt, for at løsrive sig af disse skammelige Lænker; de troede, at Naturen nu saa vilde have det, at Fruentimmerne skulde røsjere Staten, og Mændene væve, knage, strikke, spinde, feje Stuerne, og faae Hug oven i Kjøbet.

Fruentimmerne grunde deres Herredømme paa Mændenes større Legemskræfter, deres stærkere Muffler, og til grovt Arbejde bekvemmere Lemmer. Det er heraf tydeligt, paastaae de, at Naturen kun har bestemt dem til, hvad der kan forrettes med Kroppen.

Fremmede forundre sig, naar de komme ind i Husene, og see Fruen paa Studerekammeret i Papirer op til Drenge, mens Herren nysler om i Kjøkkenet og skurer Gryder. Og tilforladelig blev jeg, i hvilket Hus jeg kom, naar jeg vilde tale med Manden, viist ud i Kjøkkenet, hvor

En stod i Bassen, og en Anden hakked' Kjøb;
 En vendte Steg, en Anden trilled' Boller;
 Og mellem Fade, Potter, Kasseroller,
 Enhver med Bøven Husets Frue løb.

Jeg saae mange bedrøvelige Virkninger af denne lurie-
melige Skik. Ligesom man, for Exempel, finder
paa andre Steder løse Fruentimmer, der bringe deres
Kydskehed til Torvs, og handle med deres Undigheder,
saa finder man her unge Karle og Mænd, der sælge
deres Nætter, og til den Ende leje sig visse Waanin-
ger, hvis Skilte og Overtskifter vise hvad der hand-
les med. Men da man i Almindelighed alt for dum-
bristig og offentlig driver denne Handel her, blive
disse løse Mandfolk ofte grebne, satte i Arrest og
pidskede, ligesom Skjogerne hos os. Koner og Soms-
fruer derimod kunne, uden mindste Tab af deres gode
Navn og Rygte, gaae omkring paa Gaderne, vinke
ud Mandfolkene, gløe dem stivt i Djæne, jidske med
Læberne, fløjte, raabe Pst! tage dem om Hagen,
napse dem, male skamløse Dumheder i Buegangene,
og gjøre saa mange Spilopper, som de ville. De
fortælle, uden at man fortænker dem deri, deres
Uforskammenheder, og gjøre sig til af dem, som af
ligesaa mange Sejervindinger; ligesom Smaaherrerne
hos os prale med Ramsen paa alle de Damer, hvis
Fortrolighed (ofte kun et Drefigen) de have nydt. Det
lægges aldeles intet Fruentimmer her til Last, om hun
belejrer unge Mandfolk med Elskovsvers, Kjærligheds-
breve og Foræringer; men en ung Karl stiller sig ved
saadan Lejlighed gjerne meget koldsendig og ærbar an,

da

da det strider imod Belansthændigheden for et Mandfolk, strax at sige en ung Pige Ja.

Der var i den Tid, jeg opholdt mig der, en stor Allarm med en vis Raadsherres Søn, som var blevet voldtaget af en Jomfru. Hun blev paa de fleste Steder meget ilde omtalt for denne affyelige Handling, og den unge Persons Venner mumlede om, at der skulde lægges Sag an imod Pigen, og at hun sikkert ved næste Consistorium blev dømt til at redde hans Ære, ved at ægte ham, især da man med formelige Vidnesbyrd kunde godtgjøre, at den unge Karl bestandig havde ført et ærbart og ustraffeligt Levnet, førend hun forførte ham.

Lyksalige Europa! udbrød jeg ved denne Lejlighed, og især tre Gange lyksalige Frankrig og England! hvor det svagere Køn svarer til sit Navn, hvor Konerne saa gandske blindt adlyde deres Mænds Befalinger, at de meget mere synes at være Maskiner eller Automater, end med fri Villie begavede Skabninger!

Jeg vovede ikke, at laste denne bagvendte Sædvane offentlig, saa længe jeg opholdt mig iblandt disse Enebærtræer; men saasnart jeg var kommen uden for Hovedstaden, fortalte jeg Udskillige, at den aldeles stred imod Naturen, da det var klart af den almindelige Naturens Lov, og alle Folkeslags Samtykke, at Mandkjønnet er bestemt til vanskelige og

vigtige Forretninger. Men de paaftode, at jeg forvirrede Sædvane og Indretninger med Naturen, og at den foregivne Skrøbelighed hos Qvindekjønnet blot maatte tilskrives Opdragelsen, hvilket dette Lands Tilstand især viste, da man der fandt Dyder og Sindsgaver hos Fruentimmerne, som Mandfolkene paa andre Steder allene tilegne sig. Og rigtig nok ere de koflekuanste Damer i Almindelighed beskedne, alvorlige, sindige, bestandige og tause; da Mændene derimod ere letsindige, fremfusende og sladderagtige. Derfor, naar der fortælles noget urimeligt, siger man for et Ordsprog: det er Mandfolke-Sladder; og naar noget er foretaget med Overilelse, uden moment Overlæg: Man maa holde Mandfolkene Skrøbelighed noget tilgode. Men jeg kunde ikke lade mig nøje med disse Grunde, og blev ligesuldt ved at fordømme denne Stats Forfatning, som bagvendt, vanskabt, og aldeles stridende mod Naturen. Den Uregelse, som dette qvindelige Overmod opvakte hos mig, var Aarsag i det ulykkelige Forflag, jeg gjorde, da jeg var kommet hjem til Potu, og som bragte mig tusinde Fortredeligheder paa Halsen, hvorom jeg paa sit Sted skal melde noget siden.

Iblandt de prægtigste Bygninger i denne By var det dronninglige Harem, hvori der var tre hundrede overordentlig smukke Mænd og Unglinger, der underholdtes til Dronningens Forlystelse paa hendes

egen

egen Bekostning. Da jeg hørte, at Nogle roste min Skabning, begav jeg mig i største Hast paa Rejsen igjen, af Frygt for at blive kapret til Hendes Majestæt; og

— Frygt gav mine Fødder Vinger.

Næst ved dette Rige ligger det philosophiske Land, som Indbyggerne, der aldeles have fordybet sig i Philosophie og de høje Videnskaber, kalde det. Jeg brændte ret af Længsel efter at see dette Rige, som jeg forestilte mig maatte være alle Musernes sande Sæde, og Middelpunkten for alle Videnskaber; jeg ventede ikke at see Agre og Enge, men

En eneste uoverseelig Have,

Hvor Kunsten ikke med Naturen streb,

Men begge savnedes i begge værdig Fred —

Dg med Hovedet fuldt af denne Forestilling, skyndte jeg mig af alle Kræfter derhen, og talte hvert Minut paa Vejen. Jeg fik baade besmurte og saarede Been ved denne Lejlighed; thi Landevejene vare fulde af Stene og Huller, og saa gjennemskaarne af Grøfter og Moser, at jeg snart maatte trampe over Steenbynger, snart træffe igjennem Moradser, da der ingensteds var Broer at finde. Men jeg udstod kjæk alle disse Besværligheder, naar jeg tænkte paa, hvad der ventede mig, vel vidende, at man ikke løber til Himmerig paa Moser. Da jeg i en Times Tid havde møjsom kæmpet mig igjennem, mødte jeg en

Bonde, som jeg bød god Dag, og spurgte, hvor langt jeg havde tilbage endnu, før jeg kom til *Mattia*, eller det philosophiske Land? — "Du maatte heller spørge," svarte han, "hvor langt Du har tilbage, før Du kommer ud af det igjen; thi Du er lige midt deri." Jeg studsede forskrækkelig ved denne Efterretning. "Hvordan gaaer det til," blev jeg ved, "at et Land, som beboes af lutter Philosopher, ligner meer et Opholdssted for vilde Dyr, end et dyrket og beboet Rige?" — "Ja!" svarte han, "det vil snart komme til at see bedre ud, naar Indbyggerne først faae Stunder til at give sig af med slige Bagateller. For nærværende Tid maa man undskylde dem, at de lade Marker og Enge ligge, da de have højere himmelske Ting i Hovedet, og pønse paa at finde en Vej til Solen. Man kan ikke blæse og søbe paa eengang." — Jeg forstod strax hvad denne Bonde, der lod til at være temmelig slu, vilde sige; traskede lidt længer frem, og kom endelig til Hovedstaden *Casca*. I Stadsporten saae jeg, isteden for Vagt, endeel Høns, Gjæs, Fuglereeder og Spindelvæve. Paa Gaderne spadseerte en Hoben Sviin og Philosopher imellem hverandre, som man allene kunde kjende fra hinanden ved Dannelsen; thi de sidste vare ligesaa besølede som de første. Alle Philosopherne bare eet Slags Kapper; men af hvad Farve, kunde jeg ikke skjelne, da det var umuligt at

opdage den igjennem det Støv og Snavs, der hængte paa dem. Jeg standsede ved en af disse Bise, som, aldeles henrykt i Betragtninger, rendte lige paa mig. — "Om Forlabelse, Herr Magister!" sagde jeg, "tør jeg spørge, hvad denne By hedder?" — Han blev længe staaende ubevægelig, med tillukte Dine, som om hans Sjel havde taget Afsked med sit Legeme; endelig kom han til sig selv igjen, og svarte med et Blik mod Himmelen: "vi ere ikke langt fra Middag." Dette utidige Svar, der røbede en fuldkommen Sandsesløshed, lærte mig, at det er meget raadeligere, at studere med Maade, end at blive rasende af for megen Lærdom. Jeg gik bybere ind i Byen, for at see, om jeg ikke kunde finde andre Mennesker eller fornuftige Dyr, end Philosopherne. Paa Torvet, som var meget stort, stode adskillige Støtter og Piller med Indskrifter paa. Jeg gik hen til en af disse Støtter, for at forsøge, om jeg forstod, hvad der stod skrevet; men i det jeg stod og stavede mig frem, fornemte jeg, at min Ryg blev pludselig varm, og begyndte at blive gandske vaad. Jeg vendte mig om, for at opdage Kilden til denne varme Flod, og blev en Philosoph vaer, som uden Omstændighed forrettede det samme paa min Ryg, som Hundene pleje at forrette paa Afviserne. Fordybet i Tanker, havde han taget mig for en Støtte, hvorved han plejede at forrette denne Ting. Jeg blev opbragt over
saa

saar skammelig en Streg, især da Hans Højlærdhed oven i Kjøbet skoggerloer over min Bestyrtelse, og gav ham et dygtigt Drefigen. Men herover blev han som han var gal, foer i Haarene paa mig, og slæbte mig, trods al min Skrigen, rundt om paa Torvet. Da jeg mærkede, at hans Brede slet ikke vilde lægge sig, satte jeg mig i Forsvarsstand, og gav Lige for Lige, saa at Indtægt og Udgift hos os omtrent gik lige op, indtil vi endeligen, efter en hidsig Kamp, begge tumlede om paa Balpladsen.

Med dette Syn kom en utallig Mængde Philosopher tilløbende. De styrte, som Rasende, ind paa mig, gjennempryglede mig Led for Led med deres Stokke og knyttede Næver, og slæbte mig halvdød efter Haarene rundt omkring paa Torvet. Ikke måtte, men trætte af at slaae, førte de mig omsider hen til et stort Huus; og da jeg der, med Gødderne mod Døren, af alle Kræfter streb imod at komme ind, sloge de et Reeb om Halsen paa mig, og trak mig, som et skraalende Sviin, ind i en Sal, hvor de lagde mig paa Ryggen midt paa Gulvet. Alting laae her hultertilbulter imellem hinanden, saa at der saae ud omtrent som hos os ved Paaske- eller Mikkeltdags-Tider, naar Folk flytte, og alle Slags Redskaber, Kar og andet Huusgeraad ligger fastet imellem hinanden. Jeg begyndte nu at bonfalde mine Vise, om at sætte Grændser for deres Brede, og lade sig bevæge til

Med-

Medlidenshed, forestillende dem, hvor uanstændigt det var for Wiisdommens Dyrkere at rase, som vilde Dyr, og overlade sig aldeles til de Lidensskaber, de selv tordne imod paa Cathedrer og Prækestole. Men Bønner og Forestillinger vare spildte. Den Philosoph, som havde vandet min Ryg, begyndte Striden paa ny, slog paa mig, som paa en Ambolt, og blev ved at mårbanke mig Glendige saa længe, at det lod til at han ikke blev forsonet før han fik Livet af mig. Jeg lærte nu, at ingen Brede kan lignedes i Heflighed med den philosophiske, og at Dydens Lærere ere langt fra ikke det samme, som Dydens Udøvere;

— thi meer og meer, jo meer han slog,
Hans Blob og Galde kom i Raag.

Endelig kom fire andre Philosopher, hvis Rapper viste, at de vare af en anden Sect, ind i Salen. De syntes at have Medlidenshed med mig, og standsede med Ord og Næver de Andres Raserie. De toge derpaa nogle af mine Prøglere tilside, hviskede noget til dem, og førte mig hen i et andet Huus. Jeg blev hjerteglad over at være sluppen af disse Røveres Hænder, og kommen til skikkelige Folk; og fortalte dem vidtløftigen Anledningen til den hele Allarm. De lode ret hjertelig af denne, som de kaldte den, moersomme Tildragelse, og sagde mig, at Philosopherne plejede, naar de spadseerte over Torvet, i visse na-
tur-

turlige Tilfælde at standse ved disse Støtter; og at min Modpart sandsynligviis havde, fordybet i sine philosophiske Betragtninger, taget mig for en af dem. De fortalte mig tillige, at samme var en særdeles berømt Astronom, og de øvrige, som med saa megen Sidstighed havde gaaet løs paa mig, Lærere i Moral-Philosophien.

Da jeg troede nu at være i fuldkommen Sikkerhed, hørte jeg dem med Fornøjelse fortælle dette og andet mere. Smidlertid kan jeg dog ikke nægte, at den Opmærksomhed, hvormed de betragtede min Skabning, gav mig nogle Skrupler i Hovedet; ligesom og de mange Spørgsmaal om mit Fødeland, min Leve- maade, Aarsagen til min Rejse og deslige, syntes ikke at spaae mig meget godt.

Men jeg havde nær opgivet min Aand af Angest, da jeg blev indelukket i et Slags Anatomiekammer, hvor jeg saae en gyselig Mængde Been og døde Kropper, der opfyldte Værelset med en utaalelig Stank. Jeg havde troet at være kommen ned i en Røverkule, hvis ikke endeel Instrumenter, som hængte paa Væggene, havde betaget mig noget af min Frygt; da jeg deraf kunde slutte mig til, at min Bert maatte være Læge. Da jeg havde smægtet omtrent en halv Time allene i dette Fængsel, kom Fruen i Huset ind, og bragte mig Middagsmad, som hun selv havde tillavet. Hun forekom mig særdeles artig; men saae me-

get nøje paa mig, og sukede bestandig. Jeg spurgte hende om Ursagen til hendes Sorg; og hun svarte mig, at hun sukede ved at tænke paa det, der forestod mig. "Du er rigtig nok," sagde hun, "kommen til skikkelige Folk; thi min Mand, som boer i dette Huus, er Stadsphysicus og Doctor i Medicinen, og de Andre, Du saae, vare hans Colleger; men Din usædvanlige Skabning har opvakt deres Forundring, og de have besluttet, at tage Din indvortes Dannelselse i nøjere Betragtning, og skjære Dig op, for at see, om de i Dine indvortes Dele kunde finde noget nyt til Anatomiens Oplysning." Denne Efterretning var mig et Tordenflag. Jeg gav et stort Skrig fra mig, og raabte: "Hvor kan man kalde dem skikkelige Folk, Madame! som ikke tage i Betænkning at skjære deres Næste op?" —

"Du Fingren stikke maa i Jorden, lugte til

"Hvad Land Du lever i" —

sagde hun. "De Folk, i hvis Hænder Du er falden, ere meget skikkelige Folk, og have, blot for at oplyse deres Videnskab, besluttet denne Operation." Jeg svarte hende, at jeg tusinde Gange heller vilde løslades af Røvere, end skjæres op af det allerstikkeligste Folk, styrtede ned for hendes Fødder, og bønfuldt hende med en Strøm af Taarer, at udvirke Naade for mig. "Min Forbøn," gjentog hun, "vil kun libet nytte Dig, imod hele Facultetets Be-

"slut.

” Slutning, der altid plejer at være ugjenkaldelig;
 ” men jeg vil stræbe at redde Dit Liv ved et andet
 ” Middel.” Da hun havde sagt dette, tog hun mig
 ved Haanden, førte mig ud af en Bagdør, og fulgte
 mig, der skjalt som et Espeløv, lige til Byens Port.

Da jeg her vilde tage Afsked med hende, og stræbte,
 som ikke meer end billigt var, at bevidne hende min
 Erkjendtlighed i de meest levende Udtryk, faldt hun
 mig pludselig ind i Talen, og forsikrede, at hun ikke
 forlod mig, før hun saae mig i fuldkommen Sikker-
 hed. Da jeg ikke satte mig derimod, blev hun ved
 at følge mig.

Mens vi saaledes spadseerte sammen, fortalte hun
 mig adskilligt om Landets Beskaffenhed, som jeg hørte
 paa med megen Begjerlighed. Men omsider drejede
 hun Talen hen til en Materie, som ikke klang syn-
 derlig i mine Øren, da det lod til, at hun, til Løn
 for hendes Artighed imod mig, fordrede en Artighed
 igjen, som det var mig moralsk umuligt at vise hende.
 Hun beskrev mig, nemlig, med megen Gølelse og
 Varme Konernes ulykkelige Skjebne i dette Land, da
 de philosophiske Skolemestere af Mænd, de have, al-
 deles begravne i deres Bøger, næsten gandske forsøm-
 me Egteskabs Pligter. ” Ja! jeg kan sværge Dem
 ” til,” blev hun ved, ” at det var reent ude med os,
 ” dersom ikke, nu og da, en og anden artig fremmed
 ” Rejsende ynkedes over vor ulyksalige Forfatning, og
 ” lin-

”Lindrede en Smule den almindelige Jammer.” Jeg lod, som jeg ikke forstod hvad hun vilde sige, og gik lidt stærkere til. Men min Koldsindighed gjød kun Dlie i den Ild, der flammede i den arme Frues Hjerte, saa at

Den nylig elskovsyge, Fjelne, milde
 Gødtmilende Gubinde pludselig
 Forvandlet blev til Furie; med vilde,
 Højtstingrende, fortvoulte Skrig,
 Og Hænderid, og stærke Ruff i Haaret,
 Og gyselige Blikke —

forekastede hun mig min Utafnemmelighed; og da jeg desuagtet blev ved at gaae til, greb hun mig fat i Hligen af min Kappe, for at holde mig tilbage. Jeg flead mig endelig med Magt af hendes Arme, og da jeg var saa meget hurtigere til Fods end hun, kom jeg hende i en Hast af Synne. Hvor rasende forbitret hun blev paa mig ved denne Lejlighed, sluttede jeg af de Ord: *Kaki Spalaki*, det er: *Utafnemmelige Sund!* som hun idelig udstødte. Men jeg fordøjede med spartansk Højmodighed alle hendes Skjeldsord; og glædede mig over, at jeg var sluppen nogenlunde heeløret af dette de Bises Land, som jeg endnu ikke uden en Slags Gysen kan tænke paa.

Næst ved dette Rige ligger Provindsen *Uafir*, som har en Hovedstad af samme Navn. Om samme kan jeg ikke sige meget; thi jeg skyndte mig saa hastig,
 som

som muligt, igjennem alle de Lande, som grændsede til Maskattia, for at komme til Folk, der fordybede sig lidt mindre i Philosophie, og, fremfor alting, ikke vare saa ivrige for Anatomiens Dplysning. Der var kommen en saadan Skræk i mit Blod, at jeg spurgte Enhver, som jeg traf paa Vejen, om han var Philosoph? og jeg drømte bestandig, i lang Tid efter, om Beenrade og anatomiske Instrumenter. Indbyggerne i Byen Takfir forekom mig ellers meget artige; thi Enhver, som mødte mig paa Gaden, tilbød mig, uforlangt, sin Tjeneste, og forsikkrede mig vidtløstigen om sin Belvillighed. Jeg fandt disse Forsikringer meget latterlige, da jeg aldrig lod mig mærke med mindste Tvivl om deres gode Hjerter, og yttrede aldrig den ringeste Mistanke om deres Uerlighed; og sagde derfor til Adskillige, at jeg ikke kunde begribe, hvortil de mange dyre Forsikringer gjordes nødvendig. Men de fornøede dem ved saadan Lejlighed med de højtideligste Eder. Udenfor Byen kom en Person mig imøde, der gik meget langsomt, og sukede under en stor Byrde, som han bar paa Ryggen. Han standsede, da han saae mig, og spurgte mig, hvor jeg kom fra? Da jeg fortalte ham, at jeg nylig havde været i Byen Takfir, ønskede han mig til Lykke med at være kommen uskadt derfra, da Indbyggerne, sagde han, vare bekjendte Gavyde, der plejede at udplyndre alle Fremmede. Jeg svarte ham, at hvis

deres

deres Gjerninger svarte til deres Ord, havde jeg Aarsag til at holde dem for særdeles redelige Folk; eftersom Enhver med de højeste Eder havde bevidnet mig sin Ærlighed. Den gode Mand smilte herover, og sagde: "Tag Dig i Agt for at troe Noget for vel, der udbasuner sin egen Retsskaffenhed, og især den, som kalder Djevelen til Vidne paa sin Dyd!" Jeg glemmer aldrig denne Formaning, og har ofte befundet dens Grundighed. Derfor, saasnart mine Skyldnere begyndte at bande paa deres Ærlighed, forlangte jeg mine Penge tilbage, og laaner dem ikke en Skilling meer.

Paa Grændsen af dette Land kom jeg til en gulagtig Sø, ved hvis Strandbred der laae en treaarig Færgebaad, hvori man for meget billig Betaling blev sat over til det fornuftige Land. Jeg gjorde Æfford med Færgemanden, steg i Baaden, og morede mig meget paa denne Sørejse. Thi de underjordiske Skibe roes ikke ved menneskelige Hænder, men ved Hjælp af visse skjulte Maskiner drives de med en forunderlig Hastighed frem paa Vandet. Da jeg var kommen i Land, fik jeg fat paa En, som viste mig Vej til Byen; og han fortalte mig undervejs en heel Deel om Byens Tilstand, og Indbyggernes Beskaffenhed og Levemaade, som han lod til at være meget nøje underrettet om. Iblandt andet fik jeg at vide, at alle Borgerne studeerte Logiken, og at denne

By var Fornuftens sande Sæde, og svarte fuldkommen til sit og Landets Navn. Ved min Ankomst i Byen erfarede jeg strax, at min Vejviser havde sagt mig sandt; thi den ringeste Borger syntes mig, formedelst sin Skarpsindighed, Alvorlighed og sædelige Opførsel, at være en Raadsherre. Jeg løftede herover mine Hænder imod Himmelen, og udbrod: o! højstlykkelige Stat, som frembringer lutter Catoner!

Men da jeg nejere lærte at kjende Tilstanden i Byen, mærkede jeg, at mange Ting gik en temmelig treven Gang, og at Staten paa en Maade var syg af Mangel paa Daarer. Thi da Indbyggerne overveje alting med megen Forsigtighed og Skjønssomhed, og lade sig ikke røre ved prægtige Løfter, blomstrende Taler og Flitterstads, tabes mange af de Midler, hvorved man ellers saa let, uden offentlig Bekostning, ansporer Borgerne i en Stat til store, og Fødelandet ofte meget nyttige Bestræbelser.

De skadelige Følger for Landet, som flyde af en saadan altfor ængstlig Betænkksomhed, satte en vis Finanzminister mig med megen Iver ud fra hinanden. "Det ene Træ," vare hans Ord, "skilles her" fra det andet blot ved Navnet og Udseendet. Der "er ingen Kappelyst imellem Borgerne, da den Ene" ikke kan udmærkes ved noget Crestegn for den Anden, og Ingen synes at være klog, fordi Alle ere "kloge. Jeg tilstaaer, at Dumhed er en Fejl; men

"al-

” aldeles at udrydde den af en Stat, synes mig slet
 ” ikke raadeligt. Det er tilstrækkeligt for enhver Stad,
 ” naar der er saa mange Kloge deri, som der er of-
 ” fentlige Betjeninge. Der maa være Nogle, som
 ” regjere, og Nogle, som lade sig regjere. Det, som
 ” Dyrigheden i andre Lande kan udvirke ved Dufkes-
 ” stads og Snurrepiberier, kan man ikke her sætte i
 ” Værk, uden ved vægtige Belønninger, der ikke sjæl-
 ” den udtømme Skatkammeret; thi den Kloge fordrer
 ” for de mod Fædrenelandet viste Tjenester Kjernen,
 ” naar derimod Daaren lader sig affpise med Skallen.
 ” Saaledes virker, for Exempel, Titler og Kres-
 ” tegn, der paa andre Steder lokke Daarer til de van-
 ” skeligste Foretagender, slet intet hos Borgerne her,
 ” som indsee, at den sande Værd bestaaer allene i Dyd
 ” og indvortes Værd, og derfor ikke lade sig blende af
 ” flige Smaatings falske Glimmer. Ved Haabet om
 ” et evigt Navn i Harbøgerne anspores Ebers Krigs-
 ” folk,” blev han ved, ” til at gaae med uforfærdet
 ” Mod de største Farer imøde; hos os derimod, hvor
 ” man holder dette for Ordspil, og slet ikke begriber
 ” den Talemaade: at leve efter Døden, mangler denne
 ” Epore. De troe det ikke Umagen værd, at tilvinde
 ” sig en Ros, som man ikke kan høre. Ikke at tale
 ” om tusinde andre Ulejligheder, som flyde af Tunge-
 ” genes alt for nøjagtige Undersøgelse, og som tilfulde
 ” bevise Rigtigheden af den Sætning: at det er nød-
 ” vendig

”vendingt i en vel indrettet Stat, at i det mindste den halve Deel af Borgerne ere Narre.
 ”Daarlighed er i Selskabet det samme, som Syrlighed i Maven: og for lidet af begge Dele skader ligesaa meget, som for meget.”

Jeg hørte denne Finanzministerens Tale med største Forundring. Men da han i Statsraadets Navn tilbød mig Borgerskab der i Byen, og anmodede mig om at blive der, blev jeg gandske rød i mit Ansigt, sluttende mig til, at jeg skyldte den Mening, han havde fattet om min Dumbhed, denne Begjering, og at han ansaae mig velstikket til at være Syrlighed i Maven paa en Stat, der laae syg af al for megen Klogskab. Jeg blev strax efter bestyrket i denne Mistanke, da jeg hørte, at man havde besluttet i Raadet, at sende et stort Antal Borgere som Colonister til andre Steder, og laane ligesaa mange Narre af Nabo-Nationerne, for at fylde Tallet igjen. Jeg forlod derfor med Uergrelse denne fornuftfulde Stad. Men den Sætning, jeg nylig talte om, og som vore Statsmænd hidindtil slet ikke have kjendt, den nemlig: ”at det er nødvendig i en vel indrettet Stat, at i det mindste den halve Deel af Borgerne ere Narre,” kunde jeg i lang Tid ikke faae af Hovedet. Jeg undrede mig over, at en saa tjenlig Regel i saa lang Tid havde været skjult for vor Klobes Philosopher. Dog maaskee gjør jeg dem Uret;

det

det er muligt, at En og Anden kan have opdaget den og indseet dens Rigtighed; men ikke holdt det Umaagen værdt, at anføre den blandt de politiske Maximer, eftersom der her paa Kloden overalt er saa fuldt af Narre, at man (enhver By ufortalt) finder ingen Flek, end sige stor Stab nogensteds, som lider Mangel paa denne saare nyttige Syre.

Da jeg havde udhvilet mig lidet, gav jeg mig igjen paa Rejsen, og vandrede gjennem adskillige Provindser, som jeg med Stiltienhed gaaer forbi, fordi jeg fandt meget lidet usædvanligt og besynderligt i samme. Jeg troede derfor, at Nazars Underværker her havde Ende. Men da jeg kom ind i Landet Cabac, mødte mig nye Besynderligheder, der ville synes Mange reent utrolige. Iblandt dette Riges Indbyggere, for Exempel, gives Adskillige, som ingen Hoveder have, og komme gandske hovedløse til Verden. De tale igjennem en Slags Mund, som sidder midt paa Brystet. Formedelst denne Naturfejl ere de udelukte fra alle vanskelige Embeder, hvortil der fordres Hjerne; og man har aldrig seet Exempel paa, at nogen Hovedløs har faaet en vigtig Betjening her. De Postter, de antages til, ere for det meste Hof-Betjeninge. Saaledes tager man i Almindelighed Kammerjunkere, Hof-Marsskaller, Haremsvogtere, Hof-Fourere og deslige af den hovedløse Stamme. Af samme vælger man og Pedeller, Klokkere, Gravere, og

Andre, hvis Embeder nogenlunde kunne forrettes uden Hjerne.

Undertiden optages dog En og Anden af dem i Raadet, enten ved besynderlig Gunst af Dyrigheden, eller paa Grund af sin Families Fortjenester, hvilket endog ofte skeer uden Landets Skade. Thi Erfarenhed lærer, at et Raads hele Myndighed gjerne beroer paa nogle faa Raadsherrer, og at de øvrige kun ere der, for at fylde Tallet, og samtykke og underskrive, hvad disse faa beslutte. Saaledes sad der, i den Tid, jeg opholdt mig i Byen, to hovedløse Assessorer i Raadet, med ligesaa stor Besoldning, som de Andre. Thi endskjøndt de, formedelst denne Naturfejl, ikke vare synderlig forsynede med Sandser, og altsaa ikke heller med Begreber, gave de dog deres Stemme med, og samtykkede de Andres Meninger. De vare endog deri lykkeligere end deres Colleger, at, naar nogen Sag gik galt i dette Raad, blev man ikke stødt paa dem, der ingen Hoveder havde; men udøste alene sin Galde paa de Dvrige. Et tydeligt Beviis, at det undertiden har sin store Fordeel, at være født uden Hoved. Denne By giver forresten ingen af de andre Stæder paa denne Klode efter i Pragt og Anseelse. Den har et Hof, et Universitet, og prægtige Kirker.

I de to Provindsler, jeg strax efter kom til, nemlig Cambara og Speleß, ere alle Indbyggerne Lins
 detræet.

betræer. Forskjellen imellem dem bestaaer allene deri, at de i den første Provinds aldrig blive meer end i det højeste fire Aar gamle; da derimod de i den anden i Almindelighed leve over fire hundrede Aar. Man seer derfor i Speleket mange Bestefædre, Oldefædre, og Tip-Oldefædre, hører en heel Deel Ordsprog og gamle Krøniker, saa at, naar man kommer der i Landet, skulde man troe, man var sat nogle Sekler tilbage i Tiden. Saa meget, som jeg ynkedes over hines Skjebne, saa højt priste jeg derimod disse lykkelige. Men da jeg nærmere fik betragtet Begges sande Forfatning, mærkede jeg, at jeg havde taget fejl i min Dom. I Cambara komme Indbyggerne inden saa Maaneders Forløb efter deres Fødsel til deres fulde Legems og Sjels Modenhed, saa at det første Aar er tilstrækkeligt til deres Dannelselse og Udvikling, og de andre tre synes dem skjænkede til at belave sig paa Døden i. Under disse Omstændigheder forekom dette Land mig at være en sand platonisk Republik, hvori alle Dyder naaede den størst mulige Fuldkommenhed. Thi da Indbyggerne, formedelst deres saa meget korte Levetid, staae bestandig ligesom paa Springet, og ansee dette Liv, som en Port, hvorigjennem de hastig gaae ind i det andet, er deres Sind mere henvendt til deres tilkommende, end til deres nærværende Tilstand. Enhver kan derfor ansees der, som en sand Philosoph, der, uden at bekymre

sig meget for dette Jordiske, stræber allene ved Gudsfrøgt, dydige Handlinger og en reen Samvittighed, at gjøre sig en tilkommende varig Lyksalighed værdig. Kort sagt, dette Land syntes mig beboet af lutter Engle, eller Helgene, og den sande Skole, hvor man bedst kunde lære alle Dyder. Man sees heraf, hvor ubilligen Mange knurre over Livets Korthed, og ligesom trætte med Forsønet derover; thi vort Liv kan ene kaldes kort, for saavidt vi spilde dets meste Tid paa Lediggang og Belløst; og det vilde altid være langt nok, hvis det altid blev vel anvendt.

I Spelet derimod, hvor Levetiden udtrækkes over fire hundrede Aar, syntes alle Laster, som have Sted hos det menneskelige Køn, at herske. Folket har der blot de nærværende Ting for Dine, som om de vare evige, og aldrig skulde forgaae; og derfor har Oprigtighed, Ærlighed, Kyndighed og Belansthændighed taget Flugten, og givet Plads for Falskhed, Bedrageri, Belløst og flette Sæder.

Dette lange Liv har endnu en anden meget sørgelig Virkning. De, som ved ulykkelige Tilfælde tabe deres Formue, komme til Skade paa deres Lemmer, eller falde i ulægelige Sygdomme, pleje med Utaalmodighed at forbande deres Tilværelse, og tilsidst at tage Livet af sig selv, da de, formedelst deres Levets Længde, ikke see nogen Ende paa deres Lidelser. Livets Korthed er den virksomste Trøst for alle Elendige.

dige. Begge Lande opvakte meget min Forundring, og jeg forlod dem med Hovedet fuldt af philosophiske Betragtninger.

Jeg gik nu igjennem lutter øde og klippefulde Egne, og kom endeligen til SpalanK, eller, som det almindelig kaldes, det uskyldige Land. Det har faaet dette Navn paa Grund af Indbyggernes Sagtmødighed og Uskyldighed. Man holdt disse Træer, der alle vare Steen-Ege, for de lykkeligste af alle Dødelige, fordi de vare aldeles fri for alle Sindslidelser, og følgelig for alle Laster.

Fri, langt fra Evang, løb af sig selv Enhver
 Naturens Bud, og øved' Ret og Dyd,
 Med Straf og Frygt aldeles ubekjendt,
 I sikket Ro; paa ingen hellig Steen
 Var Trudsel gravet; ingen hellig Table
 Forkyndte Lovens Torben. Ingen Kjald
 For Overherrens Hevn; men uden Bærn
 Enhver var tryg. Trompeten aldrig hør
 Dem more Fyrsten mellem Brøders Liig,
 Paa blodbestænkte Valplads. Fredsomt Plovjern
 Var ikke smedet om til Sværd og Spyd;
 Men uden Tvist og Kamp de spogte bort,
 Som spæde Sædkende paa Moders Skjød,
 Det trygge Liv i Fredens Fjelne Favn.

Da jeg kom til denne Provinds erfarede jeg, at Alt, hvad Rygtet havde sagt mig derom, var sandt: at, nemlig, Indbyggerne blot af egen Tilbojelighed, og
 ikke

ikke efter Loves Forpligtelse, udøvede Dyden. Misundelse, Begjerlighed, Brede, Had, Stolthed, Uergjerrighed, Uenighed, og alle andre Mennekeslægtens Laster, fandt jeg aldeles forjagne af dette Land. Men tilligemed Lasterne savnedes der og mange Ting, som pryde Mennekeskønnet, og hæve de fornuftige Skabninger over Dyrene. Naar man undtager Theologien, Physiken og Astronomien, dyrkedes forresten ingen Videnskaber der, og Lovkyndigheden, Politiken, Historien, Sædelæren, Mathematiken, Betsalenheden og mange andre, vare Videnskaber, som man kjendte ikke engang af Navnet. Da Misundelse og Uergjerrighed slet ikke finder Sted hos dem, savnes og aldeles den Rappelyst, som ansporer saa ofte Folk til de største og berømmeligste Foretagender. Der var ingen Paladser eller prægtige Bygninger, ingen Raadsale eller Tinghuse, og ingen store Midler, da der hverken var Dyrighed, Processer, eller Gjerrighed. Med saa Ord: der var ingen Udyder; men heller ingen Smag, Kunst, Pragt eller flige Ting, som dog holdes for Fuldkommenheder, give Staterne Anseelse, og forfine Mennekesene; saa at man syntes meget meer at befinde sig i en virkelig Egeflod, end i en kultiveret Stat. Jeg var derfor i lang Tid tvivlsom i, hvad jeg skulde dømme om denne Nation, og om virkelig en saadan naturlig Tilstand skulde være ønskelig for Mennekesheden. Dog, da jeg

jeg omsider betænkte, at Mangel paa Cultur kan meget bedre taales end Mangel paa Dyb, og at Ukyndighed i Mord, Bولد, Tyveri, og andre Sjel og Legem fordærvende Laster, var forbunden med Ukyndighed i visse Videnskaber, maatte jeg tilstaae mig selv, at denne Stat var lykkelig.

Paa Bejen igjennem dette Land faldt jeg engang af Uforsigtighed over en Steen, og stødte fælt mit venstre Skinnebeen, saa at det hovnede. En Bønde, som saa det, løb strax hen og plukkede nogle Urter, som han lagde paa Saaret, hvorved Smerten strax lindredes og Hævelsen svandt. Jeg sluttede deraf, at dette Folk maatte have fortrinlig Styrke i Lægekunsten; og det forholdt sig virkelig saa. Thi da Spalankernes Studeringer indskrænkes til faa Videnskaber, lade de sig ikke, som vore Polyhistorer, nøje med Skallen, men trænge ind til Kjernen. Da jeg takkede min Læge for den mig beviste Tjeneste, og sagde, at Gud vilde belønne ham derfor, svarte han mig, skjønt i simpel Bøndestiil, med saa megen Klogskab, Grundighed og Gudsfrøgt, at jeg indbildte mig, at see en Engel, eller et andet himmelsk Væsen, i et Træes Skikkelse, for mine Dine. Man kan see heraf, hvor ubilligen vi støde os over Apathieks Tilhængere, hvilke vi troe at leve i Dovenskab og Uvirkksomhed, fordi de ikke føle nogen heftig Begjærighed, Sorg eller Glæde, og overlade sig aldrig
til

til Brede eller nogen anden Sindslidelse. Men endnu tydeligere seer man heraf, hvor meget de fare vild, som troe, at Lasterne ere paa en Maade nødvendige hos Mennesket, og paaftaae, at Brede er Sjelen i Tapperhed, Misundelse Stræbsomheds Spore, og Mistænksomhed Forsigtigheds Moder; thi Ublet falder ikke gjerne langt fra Stammen, og af et ondt Æg kommer aldrig nogen god Kylling. Mange af de Dyr der, hvoraf det menneskelige Kjøn bryster sig, og som ophøjes til Skyerne, baade i rimede og urimede Vers, fortjene, naar man betragter dem med et filosofisk Øje, meget meer at lastes, end at berømmes.

Da jeg forlod dette Land, rejste jeg igjennem Provindsen Kilikæ, hvis Indbyggere fødes med visse Tegns i Panden, som tilkjendegive, hvor mange Aar Enhver skal leve. Jeg holdt i Begyndelsen ogsaa disse Folk for meget lykkelige, da Døden aldrig kunde uføremodentlig overrumple dem, eller rive dem bort midt i deres Synder. Men, da Enhver veed, hvad Dag han skal døe paa, opsætte de Alle deres Omvendelse til den allersidste Time. Hvis man derfor vil finde Nogen, som lever gudfrygtig og flinkelig iblandt dem, maa man træffe En, hvis Aarstegn i Panden forkynner, at han synger paa det sidste Vers. Jeg saae Adskillige gaae med hængende Hoveder omkring paa Gaderne; det var alle Personer, som skulde snart afsted. De talte Timer og Minuter paa deres

Fin.

Fingre, og saae med Rædsel den sig alle Djebliske nærmende Død imøde. Dette lærte mig tydeligen at indsee Skaberens Wiisdom og Godhed imod os i denne Henseende; og jeg fik fuldkommen Overbeviisning om, at det er Skabningerne godt, at være uvidende om, naar Døden kommer.

Jeg lod mig herfra i en lille Baad sætte over et stort Sund til Riget Askarak. Her mødte mig ganske nye Vidundere; thi ligesom Landet Cabac frembringer Mennesker uden Hoveder, saaledes komme her somme Indbyggere til Verden med syv paa een gang. Disse ere gjerne store Universal-Genier; de Gamle gjorde i forrige Tider meget af dem, og tilbade dem, for denne Naturens Velgjernings Skyld, med næsten guddommelig Dyrkelse, saa at man aldrig valgte Anførere, Raadsherrer, Borgemestere eller Amtmænd af nogen anden end deres Stamme. Da de have ligesaa mange forskjellige Anlæg og Tænkemaader, som Hoveder, forrette de rigtig nok med Iver og Hurtighed mange forskjellige Ting, og mens Regjeringen var i deres Hænder, var der intet, som de jo tog fat paa og forandrede; men da de satte alting i Værk paa eengang, og de mangfoldige forskellige Ideer i deres mange Hoveder naturligviis meget let kom i Strid med hinanden, vidste de tilsidst hverken ud eller ind; og Sagerne kom lidt efter lidt i en saa forvirret Tilstand, at der behøvedes hele Aarthundrede,

drede, for at bringe det i Orden igjen, som denne alting vidende Dyrighed havde forviklet. Det blev derfor bestemt eengang for alle ved en Lov, at i Evighed aldrig noget Syrhoved herefter maatte ansættes til et vigtigt Embede, og at Staten fra den Tid af allene skulde bestyres af enfoldige Folk, det er at sige, af dem, som kun havde et eneste Hoved. Paa denne Maade ere disse tilforn saa vigtige Personer, der for-
 dum bleve anseete som Halvguder, nu næsten i samme Forfatning, som de Hovedløse i Cabac. Thi ligesom de ingen Ting kunne forrette, fordi de slet ingen Hoveder have, saaledes forrette disse alting bagvendt, fordi de have for mange. De Herrer Syrhoveder ere derfor og for nærværende Tid aldeles udelukte fra alle offentlige Embeder, og henleve deres Tid i Stilhed. Ikke bestomindre tjene de dog Staten til en Slags Piir. De føres omkring i Landet som Gøglere, for at lade deres Kunster see, og vise Folk, hvor gavmild Naturen har været imod dem; men havde den været lidt mere sparsom, og ladet sig nøje med at give dem et eneste Hoved, havde den gjort meget bedre. Af den hele syrhov'debe Stamme vare i min Tid kun tre i Embeder; men de havde ikke erholdet samme, hvis de ikke i Forvejen havde ladet de sex Hoveder sætte af, og paa den Maade samlet igjen de mange adspredte Ideer til sund Menneskeforstand i det ene tilbageblevne; ligesom man affjærer

et Træ de overflødige Grene, at de, som blive tilbage, skulle trives desbedre. Der er imidlertid meget faa, som vove at underkaste sig denne meget smertelige, og ofte dødelige Operation. Jeg lærte heraf, at for meget, af hvad det ogsaa er, er altid skadeligt, og at den sande Klogskab stikker i ordentlige Ideer i en enkelt Hjerne.

Fra dette Land kommer man igjennem Udørkener til Fyrstendømmet Bostanki. hvis Indbyggere i den udvortes Skabning have megen Lighed med Potuanerne; men i den indvortes Dannelse have det forskjellige fra dem, at deres Hjerter sidder i det højre Laar; saa at man med Rette kan sige om dem, at de bære Hjertet i Buxerne. De holdes ogsaa for de største Kujoner blandt alle denne Klodes Indbyggere.

Jeg kom, ærgerlig i Hovedet over den besværlige Vej, til et Vertshuus tæt inden for Byens Port, og gav Verten endeel knubbede Ord, fordi det ingen Ende kunde faae med, hvad jeg forlangte. Han faldt paa Knæ for mig, bad mig med grædende Taarer om Skaansel, og holdt det højre Laar hen til mig, at jeg skulde føle, hvor hans Hjerter pikkede. Jeg stak i Latter herved, og glemte hele min Værgrelse, tørrede Taarene af Djuene paa den arme Synder, og bad ham give sig tilfreds og ikke være bange. Han rejste sig op igjen, kysste min Haand, og gik ud at lave Maaltidet til. Men ikke længe derefter blev der

en jammerlig Strigen og Tuden i Kjøkkenet, saa det Ringrede i hele Huset. Jeg løb ud, og saa med største Bestyrtelse min Herr Eujon i fuldt Arbejde med at mörprygge sin Kone og Tjenestepigerne; men faasnart han saa mig, fik han Been og tog Flugten. Jeg vendte mig derpaa til Konen og Pigerne, som græd, og spurgte dem, hvad for en Misgjerning de havde begaaet, siden de havde bragt denne sagtomodige Mand til saa gyselig en Bredde. De stode længe med Djnene fæstede paa Jorden, og svarte mig ikke et Ord, som om de frygtede for at lade dem mærke med deres Bedrøvelse; men langt om længe, da jeg baade med Bønner og Trudsel blev ved at spørge, brød Konen omsider ud i følgende Ord: "Du synes ikke, Kjære Fremmede! at have megen Kundskab til Menneskene. Borgerne her, som ikke tør see nogen bevæbnet Fiende under Djnene, og, ved den mindste Larm udenfor, gjerne krøbe i et Musehul af Forfækkelse, herske alle i deres Kjøkkener, og holde tyransk Huus med os svage Fruentimmer. Mod bevæbnede Folk føre de aldrig Krig; det er kun ubevæbnede de binde an med. Derfor er vort Land ogsaa bestandig udsat for Naboernes Spot og Udplyndring. I det næste Rige herved, som vi maa betale Skat til, ere Mændene gandske anderledes beskafne; de slaaes aldrig uden med bevæbnede Fiender, herske udenfor Huset, og lystre hjemme."

Jeg

Jeg beundrede denne Kones Forstand, og fandt, at hun var en bedre Skjæbne værd. Og da jeg siden i Tidens Længde havde gjort mig nøjere bekendt med den menneskelige Natur, maatte jeg tilstaae mig selv, at hun havde havt fuldkommen Ret i hvad hun sagde; thi man seer af tusinde Exempler, at det ikke var Hercules allene, der skjald for sin Kones Løffel, men at det gemeenlig er alle de største Heltes Skjæbne, taalmobige at underkaste sig de Skjønnes Tyranni; da derimod de største Gujoner, der, som Bostankisterne, bære Hjertet i Buxerne, ere Helte i Kjøkket. Denne Nation staaer under Naborigets Beskyttelse, og betaler derfor en aarlig Skat til samme.

Jeg sejlede fra dette Land, i en anden Baad, til Mikolap, og savnede min Frak, som jeg havde med den Gang jeg steg i Baaden, da jeg kom i Land. Efterat jeg længe forgjeves havde trøttet med Færgemanden, der haardnakket blev ved at nægte Tyveriet, gik jeg til Stedets Dyrighed, og forestillede den, at jeg i det mindste havde Ret til at fordrø mit igjen, om det end nægtedes mig at føre Proces med Færgemanden om betroede og stjaalne Sager. Men denne blev ikke allene stivt ved at nægte det; men fordrede endog Straf over mig for falsk Beskyldning. I denne tvivlsomme Sag forlangte Raadet Vidner; men da jeg ingen kunde stille, tilbød jeg min Modpart at bevise sin Uskyldighed med Ed. Herover smilede Byfog-

fogden, og sagde: "Her i Landet, min Ven! har ingen Religions-Bekræftelse Sted; Lovene ere vore Guder. Slige Beviser maa derfor føres paa en formelig Maade, ved skriftlige Documenter eller Vidner. De, som ikke kunne forevise sligt, tabe ikke allene deres Sag, men dømmes tillige som falske Anklagere. Beviiis Sagen med Vidner, saa skal Du faae Dit Tøj tilbage." Jeg tabte altsaa Sagen af Mangel paa Vidner; men jeg beklagede denne Lejlighed ikke saa meget mig selv, som denne Stads Forfatning. Thi jeg saae heraf, hvor svage Selskabets Rettigheder ere, naar de grundes paa blotte menneskelige Love, og hvor liden Fasthed den politiske Bygning har, naar den ikke hviler paa Religionens Grundvold. Jeg opholdt mig i tre Dage her, og levede i en bestandig Frygt. Thi uagtet Lovene ere nypetlige, og Forbrydelser straffes paa det strængeste, er og kan der dog ikke være nogen Sikkerhed at vente i et Land, hvor man ingen Religion har, og tager ikke i Betænkning at begaae enhver Forbrydelse, naar man blot kan skjule den.

Fra dette atheistiske Land kom jeg over et meget højt og stejlt Bjerg til Bracmat, der ligger i en Dal ved Foden af Bjerget. Indbyggerne i denne By ere Enebærtræer. Den første, som kom mig imøde, styrte med sin hele Legems Tyngde ind paa mig, saa at jeg tumlede baglænds overende; og da

jeg

Jeg spurgte ham om Aarsagen til denne Hilsen, bad han mig om Forlæbelse i de zirligste Udtryk af Verden. Strax derpaa kom en Anden, og stødte mig i Siden med en Stavre, som han holdt i den højre Haand, saa han nær havde gjort mig lændelam, og undskyldte ligeledes sin Uforsigtighed med en ligesaa kunstig, som vidtløftig Tale. Jeg tænkte, at denne Nation maatte være blind, eller i det mindste stærkt blind, og gik derfor omhyggelig langt til Side for Enhver, som mødte mig. Men denne Fejl rejste sig, som jeg siden kom efter, af Sommes alt for skarpe Syn, som gjør, at de meget godt skjelne de Ting, der ligge saa langt borte, at ingen Andre kunne see dem; men derimod slet ikke see, hvad der ligger dem lige for Næsen eller Fødderne. Disse skarpsæende Folk kaldes i Almindelighed Makatti, og give sig for det meste af med Astronomien og den transcendentalske Philosophie. Til jordiske Forretninger ere de, formedelst dette gjennemtrængende Syn, næsten aldeles uduelige, fordi de kun gjennemskue de allerfineste Smaating, og derimod ere ganske blinde for Alt, hvad man kan tage og føle paa. Staten bruger dem imidlertid til at undersøge Metalgruberne; thi ligesaa slet som de see, hvad der er ovenpaa Jorden, saa fortreffeligen see de det, der er inden i den. Jeg bemærkede ved denne Lejlighed, at

visse

visse Folk, som ere blinde af et alt for stærkt Fallesyn, vilde see mere, hvis de saae mindre skarpt.

Da jeg med megen Besværighed havde vundet over et meget stejlt Bjergh, kom jeg til Landet Nytaar, hvis Hovedstad seer ud som en Pileskov, eftersom Indbyggerne alle ere Piletræer. Da jeg kom op paa Torvet, blev jeg et velvorent, ungt Menneske vaer, der saae ud som Sundheden selv, at sidde paa en Natstol, og ydmygeligen anraabe det forsamlede Raad om Medlidenhed. Da jeg spurgte, hvad dette vilde sige? svarte man mig, at det var en Misbæder, som i Dag skulde have den femtende Dosis. Fortumlet over dette Svar, gik jeg bort, for at saae Oplosningen paa denne mørke Tale at vide af min Bert. "Wi her," sagde han, "vide aldeles intet af Pidsken, Brændmærken, Opklyngen, eller andre sige Straffe, hvormed man tugter Misbæderne i andre Lande, at sige, fordi vor Hensigt er ikke saa meget at straffe, som at forbedre de Skyldige. Den Synder, som Du nys saae sidde paa Stolen beroppe, er en slet Forfatter, hvis Skrive-Drm hverken Raadets Forbud eller Naamindelser har kunnet fordrive, og som derfor nu underkastes offentlig Straf eller Kuur. Stadsens Dommere, der alle ere Læger, blive paa denne Maade ved at plage ham med een Laxativ efter den anden, saa længe til Drmen forlader ham, og han holder op at skrive." Et Par Minuter efter kom jeg

op paa Byens offentlige Apothek, og saae der med største Forundring adskillige i Raad opstillede Krukker, med følgende Paaskrifter: Pulver for Gjerrighed; Piller for Løsagtighed; Salve for Grusomhed; Lenitiv, eller tempererende Draaber for Stolthed; Bark imod Vellyst, o. s. v. Jeg kan ikke beskrive, hvor hovedsvimlet jeg blev over disse Koglerier. Men jeg havde nær gaaet reent fra mig selv, da jeg saae nogle Bundter Manuscripter med disse Titler: *Magister Pisas Prædiken*, som, naar man læser den om Morgenen, virker sep Sedes; *Doctor Jusis opbyggelige Betragtninger*, som befordre Søvn, o. a. f. Jeg holdt denne Nation for at være særdeles urimelig, og for at undersøge nøjere disse Lægemidlers Kraft, aabnede jeg den første af disse Bøger. Den var skreven saadumt, at jeg gabede ved den første Side; da jeg læste videre, fornam jeg allerede stærke Brid i Maven, og inden jeg fik udlæst den anden Side, var jeg saaplaget af Vinde, som man kan ønske sig; men da jeg forresten var frisk, og trængte ikke til at lægere, slængte jeg den bort og skyndte mig derfra. Jeg saae alligevel heraf, at ingen Ting i Verden er aldeles uden Nytte, og at endog de jammerligste Skrifter ere tjenlige til sit Brug. Det lærte mig og, at dette Folk, omendskjøndt meget besynderligt, ikke var ganske daarekistegalt. Min Bert forsikkrede mig, at han

havde før været skrækkelig plaget med Søvnløshed om Natten; men at han var bleven fuldkommen helbredet herfra, blot ved at læse Doctor Jufes's Betragtninger; thi denne Bog, sagde han, var saa kraftig, at den kunde dysse Narvaagenhed selv i Søvn. Ved at høre dette og andet, fik jeg Hovedet fuldt af ganske underlige Tanker; men for ikke reent at forstyrres i mine gamle Ideer, forlod jeg i største Hast dette Land; og det var en Lykke for mig, at nye Besyn-derligheder og Vidundere, som jeg mødte i dem, jeg siden kom til, ikke tillode mig længe at tænke derpaa. Men da jeg havde fulbendt min Rejse omkring denne Klode, og nøjere overtænkte den mytaccianske Philo-sophie, syntes mig at den Lægekunst, som var i Brug hos Mytaccianerne, ikke var saa ganske at forkaste. Thi jeg har ofte erfaret, at vi her i Europa have Bø-ger, der ligeledes virke Brækning, Søvn og Stole-gang hos Læserne. Men hvad Sindets Sygdomme angaaer, er jeg ikke ganske af Mening med de mytac-cianske Læger, endskjøndt jeg tilstaaer, at der gives visse legemlige Svagheder, som vi forvirre med Sjæ-lens, hvilket en af Poeterne heroven paa Jorden vi-seligen har anmærket i følgende Sinddigt:

Vi længe nu, min Sir! med samme Syge drages,
 Os onde Bædsker begge den har voldt;
 I Hjertet sidder det, hvoraf jeg plages,
 Mig kalder man i Selskab tvær og stolt;

Men

Men Dig man ynker, beler blid Din Smerte,
 Forbi Du har i Fødderne Din Meen,
 Og, naar Du ikke danse vil, hvert Hjerte
 Undskylder venlig Dine tykke Been.
 Naar derimod jeg vægter mig at synge,
 Jeg kaldes egensindig, vranten, tvær,
 Genstemmig af det hele Selskabs Rhyng;
 Skjøndt sikkerlig det lettere Dig er,
 At danse, kjære Sir! end mig, at synge.

Da jeg havde forladt dette Land, og var sat over en brandguul Indsø, kom jeg til Landet Mikrok. Men da jeg vilde gaae ind i en Stad af samme Navn, fandt jeg Porten tillukket. Jeg maatte bie temmelig længe inden den forsovne Portvægter fik Jernet og Bolterne fra, og lukte op. I den hele Stad herskede den dybeste Stilhed, undtagen for saavidt de Sovendes Snorken forarsagede en bestandig Tusen for mine Øren, saa at det forekom mig, at jeg var kommen til Søvnens sande Bolig, saaledes som den beskrives af Poeterne. Jeg tænkte derfor ved mig selv: Ak! at adskillige Borgemestere, Raadsherrer og andre flige ærværdige Borgere i mit Fædreland, vare fødte her! hvor kunne ikke disse for deres Rolighed saa omhyggelige Mænd leve roligt og mageligt i denne lykkelige By! Af Skildter og Overskrifter paa Husene mærkede jeg dog, at Kunster og Haandværker vare i Gang her, og at man lagde sig efter Lovkyndigheden. Ved Hjælp af disse Skildter fandt jeg et Vertshuus,

hvor jeg dog maatte blive udenfor, da Dørene vare
 tillukte; thi det var Nat hos disse Folk, endskjøndt
 Solen stod midt paa Himmelen. Jeg kom omsider
 ind, efterat jeg længe af alle Kræfter havde banket
 paa. Man sagde mig, at Dag og Nat deelttes her i
 tre og tive Timer, hvoraf de nitten anvendtes til at
 sove, og de øvrige fire til at vaage i. Jeg sluttede
 heraf, at baade offentlige og huuslige Sager maatte
 blive meget forsømte; og bad derfor, at man vilde
 bringe mig i største Hast, hvad Mad der var først ved
 Haanden, af Frygt for, at Natten skulde overfalde
 Rokken midt i Tillavelsen af Middagsmaaltidet. Men
 da alting her forrettes uden mange Omstændigheder,
 og alt overflødig sættes til Side, er de *Mikrofia-*
ners korte Dag lang nok til deres Forretningers Af-
 gjørelse. Efter Maaltidet, som jeg fik hurtigere end
 jeg havde formodet, fulgte min Bert mig omkring i
 Byen. Vi gik ind i en Kirke, og hørte en Prædi-
 ken, der rigtig nok ikke varede længe; men var lige-
 saa syndig, som kort. Taleren gik strax til Texten,
 brugte ingen Omsvøb, ingen Gjentakelser, ingen
 Spildekalk; saa at jeg fandt denne Tale, ved at sam-
 menligne den med Magisters Peders Prækener, der
 saa tidt have kjædet mig, at indeholde meget mere end
 de allerlængste af hans. Med samme Korthed bleve
 Sagerne afhandlede i Retten. Sagførerne sige Me-
 get med saa Ord, og Vidnerne blive strax fremkaldte

og forhørte. Jeg erindrer mig blandt andet en Tractat i Anledning af et Forbund, som nylig var sluttet med et af Naborigerne, der var affattet i disse Ord: "Der skal være et bestandigt Venſkab imellem Mikrokianerne og Splendikanerne. Floden Klimaf og Bjerget Zabor ſkulle være Grændſefjelene imellem begge Riger. Underſkrevet 20. 20." Saaledes ere tre Linier hos dem tilſtrækkelige til det, hvortil vi bruge hele Bind. Man lærer heraf, at man med meget mindre Larm og Tidsspilde kunde komme til Maalet, hvis man lod al unyttig Omſvøb fare, ligesom en Vandrer ſparer ſig den halve Vej ved at gaae ligefrem. Alle Indbyggerne ere Cypreſer, og ſtilles fra andre Træer ved viſſe Knuder i Panden. Diſſe Knuder tage paa viſſe Tider af og til; og naar Panderne begynde at hovne, faae de, ved det at Bædſterne ſynke ned til Djnene, en Slags Snue, der forkynder den tilſtundende Nat.

Omtrent een Dags Rejſe derfra ligger Makrok, eller, ſom Navnet betyder, de Vaagendes Land, hvis Indbyggere aldrig ſove. Saaſnart jeg kom ind i Hovedſtaden, mødte jeg en ung Perſon, der haſtede meget; jeg bad ham meget ydmyg, at viſe mig et ſikkeligt Vertshuus; men han ſvarde, at han havde travlt, og lod ſin Vej. Alle havde ſaa stærkt Haſtværk, at de ikke syntes at gaae, men løbe eller flyve igjennem Gader og Stræder, ſom om Enhver frygte

tede

tede at komme for silde. Jeg tænkte, der maatte være Nøds, eller anden stor Ulykke paa Færde i Byen, og travede længe allene omkring, indtil jeg omsider kom til et Sted, som, jeg kunde see paa Skildtet, maatte være et Bertshuus. Her løb Nogle op, Andre ned af Trapperne, og Somme snublede af bare Forfækkelse; saa at jeg næsten et heelt Qvarteer maatte blive staaende i Forstuen, inden jeg kom ind. Man bestormede mig strax med tusinde unyttige Spørgsmaal; En spurgte mig, hvorfra jeg var? hvor jeg agtede mig hen? hvor længe jeg vilde blive der i Byen? en Anden: om jeg vilde spise allene, eller i Selskab? i hvad for et Værelse? i det røde, grønne, gule eller sorte Kammer? ovenpaa eller nede i Stuen? og andet mere. Berten, der tillige var Skriver ved en Underret, vendte sig ud for at besørge Maden, men kom strax ind igjen, og forklarte mig med uendelig Bidtløstighed Sammenhængen i en Proces, som havde varet i ti Aar, og nu blev ført for det fjortende Ting. "Jeg haaber," sagde han, "at den om to Aar vil blive bragt til Ende, siden der kun er to Retter tilbage, hvorfra ingen videre Appel har Sted." Han forlod mig gandske bestyrret over hans Tale, der lærte mig, at denne Nation var meget beskæftiget med ingen Ting. Mens han var ude saa jeg mig omkring i Huset, og blev en Bogsamling vaer, der, naar man vilde regne Bøgernes Antal,

var

var meget betydelig; men i Hensigt til deres Indhold yderst ussel. Iblandt de Folianter, som vare prægtigst indbundne, lagde jeg Mærke til følgende:

- 1) Beskrivelse over St. Kat-Kirken, 24 Bind.
- 2) Belejringen for Fæstningen Pehunk, 36 Bind.
- 3) Om Brugen af den Urte Slak, 13 Bind, med mange Kobbere.
- 4) Liigprædiken over Byfoged Jaks, 18 Bind.

Da min Bert var kommen tilbage igjen, gav han sig i Snak med mig om Byens Forfatning, hvoraf jeg sluttede, at de sovende Mikrokianer udrette meget meer, end de vaagende Makrokianer, da hine gaae lige til Kjernen, mens disse lege med Skallen. Og saa disse Folk ere Cypresser, og, naar man undtager Knuderne i Panden, afvige de i udvortes Dannelselse meget lidt fra Indbyggerne i Mikrok. Men de have intet Blod, eller rettere Saft i deres Aarer, som de andre Træer paa denne Klode; men i dens Sted en vis tyk Bædste, der har samme Egenkab, som Dvægsølv; og Nogle paastaae, at den virkelig er Dvægsølv, da den frembringer samme Virkninger som dette i Thermometre.

Efter to Dages Rejse kommer man herfra til Republikken Siflof, som bestaaer af tvende med hinanden forbundne Stater, der have ganske modsatte Love. Den første, som kaldes Niho, er stiftet af Nihaak, en gammel berømt Lovgiver og de Underjordiskes Lycurgus.

curgus. Han søgte fornemmelig ved Sparksomheds Love at styrke sin Stat, og forbød strængeligen al Dverdaadighed. Denne Provinds fortjener derfor og for sin Afholdenheds og Sparksomheds Skyld at kaldes det ny Sparta. Men jeg undrede mig over, i en saa vel indrettet Stat, der gjorde sig til af sine ypperlige Love, at finde saa mange Tiggere; thi hvor jeg vendte mig hen, saae jeg et Træ, som bad om Almisse, saa at man aldrig kan rejse nogen kjedsommeligere Vej. Da jeg nøjere undersøgte denne Stats Forfatning, fandt jeg, at netop Indbyggernes Afholdenhed var Kilden til denne Elendighed; thi da al Pragt og Dverflob er forjaget, og de Rige ikke nyde deres Rigdom, hendseser Pøbelen sit Liv i Uvirkelighed og yderlig Armod, da den intet kan faae at fortjene. Jeg lærte heraf, at Vaaholdenhed og Sparksomhed har samme Virkning i en Stat, som Blodets Forstoppelse i det menneskelige Legeme.

I den anden Provinds, Lihø, lever man berimod i Dverflob, og gjør sig tilgode, uden at spare nogen Bekostning. Derfor blomstre Kunster og Haandværker der overalt, Borgerne opmuntres til Arbejde, hvorved de ikke allene undgaae Mangel, men endog ofte berige sig, og hvis Nogen lever i Armod, er det hans egen Ladheds Skyld, da han ingensteds savner Leilighed til at fortjene sit Brød. Saaledes give de Riges Odselhed hele Staten et Slags Liv, ligesom

Blodets

Blodets Omløb giver Legemets Lemmer Sundhed og Styrke.

Til dette Land grændser Lama, Lægekunstens berømte Sæde. Man dyrker der med saq megen Flid denne Videnskab, at Ingen holdes for en ret ægte Doctor, hvis han ikke har studeret ved Universitetet i Lama. Derfor vrimler og Staden saaledes af Læger, at man meget snarere møder en Doctor, end et Menneſke. Hele Gader bestaae blot af Apotheker, Anatomiekammere, og Værksteder, hvor man gjør chirurgiske Instrumenter. Da jeg engang spadserede omkring i Byen, mødte jeg et lille Træ, som gik omkring og solgte Fødde- og Døde-Lister. Jeg saae med største Forundring, at der i sidste Aar vare fødte hundrede og halvtredstyhve Træer, og sex hundrede døde. Jeg kunde ikke begribe, hvorledes Døden kunde holde saaledes Huus i Apollos eget Tempel, og spurgte derfor Drengen, om der i forrige Aar havde været nogen usædvanlig smitsom Syge eller Pest i Byen? Han svarte mig, at for to Aar siden var Antallet af de Døde endnu større, og at dette var det sædvanlige Forhold imellem de Fødte og Døde, da de sidste altid plejede at være tre Gange saamange som de første, eftersom Indbyggerne bestandigen ere udsatte for dødelige Sygdomme, saa at Byen, hvis den ikke fik aarlig Tilflugt af Folk fra Provindserne, snart vilde blive gandske tom. Jeg holdt

holdt det ikke for raadeligt, da jeg hørte dette, at blive her for længe, og skyndte mig i en Hast fra Byen, saa meget mere, da den blotte Lyd af Læge og anatomiske Instrumenter, fra den Tid af jeg var i Philosophernes Land, bestandig opvakte en Slags Gysen hos mig. Jeg løb, og standsede ikke min Fart, før jeg kom til en lille Flekke, som laae fire tusinde Skridt derfra, hvor Indbyggerne havde ingen Læger, og følgelig heller ingen Sygdomme.

Jeg rejste videre, og kom efter to Dages Forløb til det fri Land. Indbyggerne her ere deres egne Herrer, og bestaae af adskilte Familier, der hverken have Dyrighed eller Love. De udgjøre alligevel en Slags Stat, og raadføre sig i Tilfælde, som angaae det Hele, med de Ældste, der bestandigen raade til Fred og Enighed, og indskærpe det første Naturens Bud: Gjør ikke imod en Anden, hvad Du ikke vil, at en Anden skal gjøre imod Dig! I alle store og smaae Byer stod Frihedens Billede, trædende Baand og Kænter under Fødder, udgravet, med denne Dverfskrift: den gyldne Frihed. I den første By, jeg kom igjennem, syntes alting at være roligt nok; men Borgerne gik med visse Sløjfer, af forskjellige Farver, som betegnede de forskjellige Partier, hvori Staden den Gang var deelt. Udenfor alle de Fornemstes Porte vare Skildvagter, og Alle stode ligesom færdige til at slaaes; thi Stilstanden var forbi,

og

og Krigen skulde begyndes igjen den følgende Dag. Jeg flngtede derfor med største Angest derfra, og holdt mig ikke for ret fri, før jeg havde faaet dette Frihedens Land reent af Syne.

Ikke meget langt derfra ligger Jochtana, som jeg endnu mere gysede for, efter Beskrivelsen, da jeg troede, der at finde alle Ting mere urolige, usikre og forvirrede, end i Frihedens Land, eftersom man havde fortalt mig, at det var en Sammelplads for alle Religioner, og at alle de Lærdomme, som fandtes adspredte paa den hele Klode, vare samlede her som i en Middelpunkt, og lærtes offentlig. Da det randt mig i Tankerne, hvilke Bevægelser Religionsforskjellighed opvækker i de fleste europæiske Stater, vovede jeg neppe at gaae ind i Hovedstaden Jochtanssi, hvor der var ligesaa mange forskjellige Kirker, Gudstjenester og modsatte Secter, som Pladse, Gader og Stræder. Men min Frygt blev snart tilintetgjort, da jeg overalt blev den fuldkomneste Enighed vaer, uden mindste Uvillie. I verdslige Ting havde Alle det samme Maal, eet Sind, eet Arbejde, een Hvile. Thi da det under Livsstraf er paalagt, at den Ene aldrig maa hindre den Anden i sin Religions Udøvelse, og at ingen Bitterhed maa have Sted mellem Secter af modstridige Lærdomme, saa er der Ulighed i Meninger uden Fiendtlighed, Disputeren uden Klammeri, og intet Had, fordi der er inget

For-

Forsølgelse. Der var blot en vedvarende, men anstændig Kappelyst imellem de forskjellige Partier; thi enhver Sect stræbte ved et ustraffeligt Liv og uskyldige Sæder at bevise sin Religions Fortreffelighed. Ved denne vise Statsbestyrelse sørgede Regjeringen for, at der forarsagedes ligesaa liden Uorden af disse forskjellige Religions-Meninger, som af de forskjellige Kramboder paa Torvene, eller ulige Bærksteder, naar de allene ved gode Varer og forsvarligt Arbejde lokke Kjøbere til sig, uden Bedrageri, Bold eller Bagtællelse. Paa denne Maade forekommes al Lejlighed til Uenighed, og en anstændig, Staten meget nyttig, Kappelyst vedligeholdes imellem Borgerne. Heraf seer man, at ikke Forskjellighed i Religionen, men Samvittigheds Forsølgelse allene har Skyld i de Uroligheder, som i denne Henseende herske paa andre Steder.

En vis lærd Jochtanenser gav mig en udførlig Underretning om dette Folks Sæder, Regjering, og Ursagerne til den der herskende Rolighed; jeg hørte ham med megen Fornøjelse, og prægede Alt dybt i min Erindring. I Forstningen gjorde jeg ham rigtig nok endeel Indvendinger, men tilsidst nødtes jeg til at give mig tabt, da han af tydelig Erfaring beviste sine Sætninger. Da Virkeligheden laae mig soleklar for Djnene, og jeg ikke var ublu nok til at nægte mine egne Sandser, maatte jeg indrømme ham, at

Læn-

Løenkefriheden var den sande Grund til denne Stillehed og Enighed. Jeg greb derfor til andre Vaaben, og sagde, at det var en Lovgivers Pligt, ved Indretningen af sin Stat meer at see paa Borgernes tilkommende, end paa deres nærværende Lyksalighed, og ikke saa meget at agte paa, hvad der gavner dem i dette Liv, som paa hvad der behager Gud. Herpaa gav han mig følgende Svar: "Du bebrager Dig, Fremmede! hvis Du troer, at Gud, Sandhedens evige Kilde, finder Behag i sminket Dyrkelse og hykelsk Tjeneste. Hos de Nationer, hvor alle forpligtes efter Loven til at troe eet og det samme, staaer Døren aabnet for Vankundighed og Forstillelse, ba Ingen hverken vil eller tør gaabenbare sin sande Mening; men som oftest bekjender med Munden, hvad han nægter i Hjertet. Derfor behandles Læren om de guddommelige Ting med saa megen Kulde, og forbliver i sin gamle Glendrian, Ingen gjør sig Umage for at komme efter Sandhed, og Præsterne selv holde sig fra theologisk Studering, for ikke at brændemærkes med Navn af Kjettere, og lægge sig efter andre Videnskaber, som de med mere Frihed og mindre Fare kunne dyrke. Man fordømmer dem, som afvige fra den herskende Mening; men Hyklere og Djenstkalke ere affænelige for Gud, der har vildfarende Oprigtighed kjærere end forstilt Bekjendelse af den sande Tro." Da jeg hørte dette, taug jeg bumstille, og vovede ikke

ikke at indlade mig oftere i Ordstrid med disse spidsfindige Folk.

Jeg havde nu tilbragt henved to Maaneder paa denne Rejse, da jeg endelig kom til Tumbak, et Rige, der grændser til Fyrstendømmet Potu, og som jeg ansaae som mit Hjem, da jeg her saa saagodt som Enden paa min besværlige Omvandring. Indbyggerne ere for største Delen Olietræer, meget andægtige og strænge Folk. I det første Herberg jeg kom til, maatte jeg, saa sulten som jeg var, i to Timer vente paa Frokosten, trods alle gjentagne Forbringere. Uarsagen til denne Nølen var Bertens utidige Andagt, som ikke tillod ham at forrette nogen Ting, før han var færdig med sin Morgenbøn. Da han langt om længe havde faaet Ende paa den,

— — treen han ind

Bleg, mumlende, med Haanden under Kind,

Dg rakte mig et Stykke mullent Brød

Til fjorten Dage gammelt Sammetjød —

Men den Frokost maatte jeg betale, og jeg kan forsikre, at jeg aldrig har kjendt en saa andægtig og til lige ubarmhjertig Bert, som denne. Jeg tænkte derfor ved mig selv, at det var bedre, lidt meer at spare paa Bønner, og lidt mindre paa Kjærligheds-Gjerninger; men jeg holdt min Fortrydelse hos mig selv, da jeg vel vidste, at intet er farligere, end at opirre himmelstfinede Gemytter. Alle Borgerne i
denne

denne By vare strænge Moralister og Sæder heglende Eatoner. De gik omkring paa Gaderne med hængende Hoveder og Grene, prækede mod Verdens Forsængelighed og fordømte enhver, endog den alleruskuldigste Fornøjelse, til Helvedes Afgrund. De lastede Altting med yderste Strængighed indtil Lader og Smil, og ved uophørlig Gjennemheglen af Andres Dpførsel tilbendte de sig Navn af Helgene. Da jeg var udmattet af de mange Besværligheder jeg havde udstaaet, og vilde muntre Sindet og styrke mig lidt igjen ved uskuldig Forlystelse, maatte jeg høre ilde derfor over hele Byen, saa at hvert Huus forekom mig som en Skriftestol.

Udskillige iblandt dem, da de saae, at hverken Formaninger eller Rettelser virkede paa mig, skede mig som Gift og Pest. Jeg gider ikke opholde mig længe ved dette knarburne Folks Beskrivelse; men eet Exempel maa jeg dog endnu anføre, som levende skildrer deres Character, og hvoraf man let kan slutte sig til alt det øvrige. En Tumbakker, som jeg havde kjendt før, og holdt Venskab med i Potu, saae mig af en Hændelse gaae forbi et Bertshuus, og bad mig gaae ind med. Da han havde hørt, at jeg plejede at gjøre mig lidt tilgode, satte han mig med saa megen Bitterhed tilrette for min Dpførsel og Levemaade, at Haaret stod mig paa Hovedet, og alle mine Lemmer begyndte at zittre. Smidlertid, mens
denne

denne min Gato tordnede herimod, drak vi et Glas sammen efter det andet, saa længe til Hovederne bleve os for tunge, og vi begge faldt baglends ned paa Gulvet og bleve baarne halvdsøde hjem. Da jeg havde sovet Rusen ud, og var kommen til mig selv igjen, overtænkte jeg alvorligen denne Nations Andagt, og fandt, at sig hellig Nidkjærhed mere har sin Grund i Galden og onde Bædsker, end i sand gudelig Følelse. Jeg holdt imidlertid for raadeligt, ikke at aabenbare denne Mening for Nogen, og rejste stiltiende bort.

Efter to Maaneders Forløb kom jeg omsider hjem, meget udmattet; thi mine Fødder vare af den idelige Dmtrassen blevne saa ømme, at jeg neppe kunde staae paa dem. Jeg kom ind i Staden Potu den tiende Dag i Aft-Maaneden. Det første jeg tog mig for, var, allerunderdanigst at overlevere Fyrsten min Dagbog, som han strax befalede at lade trykke. Man maa mærke, at Bogtrykkerkunsten, som Europæerne og Chineserne gjøre sig til af at have opfundet, meget længe tilforn har været i Brug her. Potuanerne fandt saa stor Smag i min Rejsebeskrivelse, at de aldrig kunde blive mætte af at læse den. Smaafrøer løbe rundt omkring paa alle Gader og Stræder med den, og raabte: Hof-Løber Sfabbas Rejse omkring hele Verden! Opblæst af dette lykkelige Udfald, tragtede jeg nu efter meget højere Ting,

ting, og gjorde mig Haab om et særdeles stort og anseeligt Embede; men da jeg mærkede, at dette Haab slog mig fejl, indgav jeg paa ny en Ansøgning til Hans Durchlaughtighed, hvori jeg satte mine Arbejder i Lys, og bad om Belønning for mine ualmindelige Fortjenester. Fyrsten, som var mild og velgjørende, lod sig bevæge af mine Bønner, og lovede at have mig i naadig Erindring; han holdt og sit Lofte, men den hele Naade bestod i et aarligt Tillæg til min forrige Løn. Jeg havde spidsset min Næse paa en gangstke anden Belønning, og lod mig derfor ikke tilfredsstille hermed; men da jeg ikke torde overhænge Fyrsten med flere Ansøgninger, klagede jeg min Nød for Storkanzleren. Denne særdeles fornuftige Mand anhørte mine Klager med sin sædvanlige Venlighed, og lovede at gjøre sit Bedste for mig; men raadte mig tillige, at afstaae fra en saa urimelig Begjering, og tage lidt rigtigere Maal af min Ubetydelighed og tynde Skjønsmhed. "Naturen," sagde han, "har været Dig en Stedmoder; Du mangler aldeles de Talenter, som bane Vejen til vigtige Embeder. Man maa krybe, før man lærer at gaae, og det er naragtigt at ville flyve uden Vinger. Sæt, at Du virkeligen fik, hvad Du saa daarligen begjærer, saa maatte Lovene overtrædes, og Fyrsten vilde overalt blive læstet derfor; vær derfor tilfreds med Din Lod, og opgiv et Haab, som har Naturen imod sig!" Han

tilstod mig forresten mine Fortjenester, og fandt den Standhaftighed, hvormed jeg havde udstaaet saa mange Besværligheder paa min Rejse Berømmelse værdig; ”men det var ikke saadanne Fortjenester,” blev han ved, ”som gave Udgang til Statsforretninger; thi dersom enhver udstaaet Møje, enhver enkelt Fortjeneste gav Rettighed til store Bestillinger, saa kunde enhver Maler, eller Billedhugger, den Ene for sin Færdighed i at male, den Anden for sin Færdighed i at udhugge, gjøre Fordring paa at blive Raadsherre. Fortjenester bør belønnes, men Belønningerne bør og være passende for dem, som faae dem, at Staten ikke skal lide derved, og sætte sig blot for Latter.” Denne Tale slog mig, og havde den Virkning, at jeg i nogen Tid derefter holdt mig ganske rolig. Men da jeg ikke kunde udholde den Tanke, at blive gammel i en saa ringe Bestilling, greb jeg igjen til det fortvivlede Anslag, jeg før havde ladet fare, at foreslaae en Forbedring i Statsindretningen, og saaledes ved et ganske nyt Paafund paa eengang at sørge baade for Landets og mit eget Bedste.

Kort før min Rejse havde jeg paa det nøjagtigste undersøgt dette Fyrstendoms indvortes Tilstand, for at udfinde de betydeligste Mangler i dets politiske Indretning, og de Midler, hvorved samme bedst kunde afhjælpes. Af Forfatningen i Provindsen Kofleku, havde jeg lært, at Staten vakler, naar Fruentim-

mere

mere have Deel i dens Bestyrelse; thi da samme af Naturen ere forfængelige, stræbe de at udvide deres Magt og Myndighed i det Uendelige, og helme ikke, før de have tilvejebragt sig et fuldkommen uindskrænket Herredømme. Jeg besluttede derfor at gjøre et Forslag, om at udelukke det smukke Kjøn fra alle offentlige Embeder, i Haab om, at faae Stemmer nok paa min Side, ved at sætte Sagen i sit rette Lys, og forestille dem tydeligen de Ulejligheder, som nødvendigen vare forbundne med den gamle Indretning. Det syntes mig en let Sag, at overtøye Alle om den Fare, Mandkjønnet satte sig blot for, hvis de ikke i Tide søgte at svække denne Fruentimmer-Magt. Fandt man, at denne Sædvanes fuldkomne Uffkæffelse vilde have alt for store Vanskeligheder, paastod jeg, at man i det mindste burde indskrænke Qvinde-Regimentet inden snevrere Grændser. Jeg havde med dette Forslag en tredobbelt Hensigt. Først vilde jeg give mig Anseelse af at raade Bod paa en skadelig Statsfejl; for det andet, søgte jeg, ved i dette ædle og dybsindige Naafund at aflægge en Prøve paa min Skarpsindighed og Dømmekraft, at forbedre mine Omstændigheder; og endeligen for det tredie, fik jeg herved Lejlighed til at hevne mig paa Fruentimmerne over de Fornærmelser og Spotteglofer, de saa ofte havde tilføjet mig. Jeg maa reent ud bekjende, at min egen Fordeel og Lyst til at hevne mig vare de for-

nemste Drivejere til dette Forslag; men jeg skjulte snildeligen hvad jeg havde bag Dret, at jeg ikke skulde synes under Skin af Landets Lær, at søge min egen Fordeel, og saaledes at træde i andre Projectmageres Fodspor, der altid gjøre meget Væsen af deres Forslags almindelige Nytte for hele Landet, men naar man seer lidt dybere i Tingen, befindes ene og allene at have havt deres egen Fordeel i Sigte.

Jeg udarbejdede denne Plan med al den Kunst, som var mig mulig, understøttede den med de fyndigste Grunde, og indgav den allerunderdanigst til Fyrsten. Han, som bestandig havde givet mig Prøver paa sin særdeles Yndest, studsede over dette, som han kaldte det, daarlige og dumdriftige Foretagende, og spaaede mig, at det vist vilde geraade til min egen Fordærvelse. Han søgte derfor ved Bønner og Forestillinger at overtale mig til at afstaae derfra; men

— — Skjænt til Bønnens spildte Bøn

Han søjede den vrede Fyrstes Trubler,
 saa lod jeg mig dog ikke affrække. Jeg stolede deels paa Nytten af mit Forslag, deels paa hele Mandkjønnet's Medhold, som jeg troede mig sikker paa, og blev haardnakket, trods alle Paamindelser, ved mit Forsæt. Jeg blev altsaa efter Loven ført op paa Torvet, med en Strikke om Halsen, for at vente paa Raadets Udslag. Alle Raadsherrerne forsamlede sig, og da de havde givet deres Stemmer, blev Dommen
 affendt

affendt til Fyrstens Underskrift, fra hvem den igjen blev sendt tilbage, og ved en Herold offentlig oplæst, som følger:

"Efter moden Overvejelse domme vi: at det af
 "Sr. Skabba, første Hof-Løber hos Hans Durch-
 "lauchtighed, gjorde Forslag, om at udelukke det
 "andet Kjønn fra offentlige Embeder, ikke uden
 "Statens allerstørste Skade kan antages og udføres,
 "eftersom den halve Deel af Nationen, som bestaaer
 "af Fruentimmere, nødvendigen maa opbringes ved
 "denne Forandring, og derved blive Regjeringen fiendsk
 "og besværlig. Fremdeles holde vi det for ubilligt,
 "at nægte Træer af fortreffelige Egenskaber Udgang
 "til de Wresposter, de vise sig værdige til, i Sær-
 "deleshed da det er utroligt, at Naturen, som intet
 "gjør hen i Taaget, uden Hensigt skulde have udru-
 "stet dem med saa ypperlige Gaver. Vi troe, at
 "Statens Lærv udfordrer i Embeders Uddeling meer
 "at see paa Dulighed og Anlæg, end paa Navne.
 "Dg, da Landet ikke sjelden har Mangel paa dygtige
 "Subjecter, finde vi det daarligt, ved en Forordning
 "eller Raadsbeslutning, paa eengang at erklære den
 "hele halve Deel af Indbyggerne, blot for Fødselens
 "Skyld, uværdige og ubrugelige til Forretninger.
 "Efter grundigste Overlæg kjende vi altsaa for Ret:
 "at ovenmeldte Skabba bør, for sit saa daar-
 "lige,

”lige, som dristige Forslag, at lide den i flige
”Tilfælde sædvanlige Straf.”

Fyrsten tog sig denne min Ulykke meget nær; men da han aldrig plejede at forandre Raadets Beslutninger, underskrev han Dommen, og efterat have sat sit Segl derunder, befalede han at gjøre den bekjendt, dog med denne Formildelse: at jeg, som en Udlænding, der var fød og opdraget i en fremmed Verden, hvor et hurtigt Hoved holdtes for en Fuldkommenhed, kunde i denne Betragtning befries for Livsstraf. Imidlertid, paa det at Lovene, ved en saadan Estergivelse, ikke maatte tabe noget af deres Ubrydelighed, skulde jeg sidde i Fængsel indtil Begyndelsen af Birke-Maaneden, da jeg, tilligemed andre Forbrydere, skulde bortsendes til Firmamentet.

Da Dommen var bekjendtgjort, blev jeg altsaa henført i Stadens Arresthuus. Nogle af mine Venner raadte mig, at protestere mod denne Dom, paa Grund af, at der havde befundet sig saa mange Fruer og Tomfruer iblandt mine Dommere, der folgelig havde dømt i deres egen Sag. Andre holdt det for raadeligere, at jeg tilstod min Forseelse, og undskyldte den med min medfødte Dumhed, som en Nationalfejl. Men jeg var ikke at overtale hertil, af Agtelse for mine overjordiske Medmennesker, hvis Ansæelse jeg ved en saadan Bekjendelse ikke havde sat en liden Plet paa.

Ikke længe derefter hørte jeg, at Fyrsten havde besluttet, at fritage mig for al Straf, hvis jeg blot vilde bede ham om Forladelse for min Misgjerning; endskjøndt Skatmesterinden Rahagna af alle Kræfter satte sig imod min Befrielse. Men, for at tilstaae Sandheden, maa jeg bekjende, at jeg ikke var meget misfornøjet med min Dom; thi den Forretning, jeg havde, var mig meer forhadet end Døden, og jeg var kjed af at omgaaes længer med disse af deres alt for store Wiisdom opblæste Træer. Jeg haabede desuden at gjøre større Lykke i Firmamentet, hvor alle Fremmede, som jeg hørte, bleve uden Forstjælt meget vel imodtagne.

Siende Capitel.

Rejsen til Firmamentet.

Hidindtil har jeg intet meldt om den højstforunderlige Forviisning til Firmamentet, som er i Brug hos de Underjordiske; jeg vil derfor her, som paa det meest passende Sted, give Læseren et Begreb om denne Rejse. Tvende Gange om Aaret pleje nogle overordentlig store Fugle, som man kalder *Rupakki* eller Postfugle, at lade sig see. Da de komme og flyve bort igjen paa bestemte Tider, har Aarsagen til denne deres ordentlige Ankomst og Bortgang i lang Tid brudt Hovederne paa de underjordiske Naturkyn-
dige. Nogle mene, at visse Insecter, eller ualmin-
delig store Fluer, hvoraf der paa den Tid af Aaret gi-
ves en stor Mængde, og som disse Fugle særdeles
gjerne spise, lokke dem ned paa Kloden; og denne
Formodning synes mig ikke urimelig. Den Omstæn-
dighed, at Fuglene, naar samme Fluer forsvinde,
strax

strax flyve tilbage til Firmamentet, sætter Tingene næsten uden for al Tvivl, og at sligt virkelig kan ske ved en vis Naturdrift, beviser Exemplet af andre Fugle, som paa bestemte Tider, uden Tvivl af samme Aarsager, lade sig see i visse Lande. Andre troe, at disse Fugle ere saaledes afrettede og øvede af Indbyggerne i Firmamentet, at de kunne bortsendes, som Falke eller andre Jagtfugle, for at hente Bytte fra andre Lande. Denne Visning grunder man paa den store Barlighed og Behændighed, hvormed de, naar Rejsen er tilende, nedlade deres Bytte eller Passagerere paa Jorden. Man slutter og af andre Omstændigheder, at disse Fugle enten maa være afrettede ved Kunst, eller begavede med Fornuft. Smob den Tid, for Exempel, da de skulle flyve bort igjen, blive de saa tamme og kjelne, at de lade kaste Garn og Snarer paa sig, hvorunder de ligge stille og ubevægelige i nogle Dage. Indbyggerne made dem imidlertid med de nysomtalte Insecter, hvoraf der til den Ende samles i Forvejen en stor Forraad, og sinke dem ved denne Spise saa længe til alle Ting ere færdige til de Forvistes Bortreise. De hertil brugelige Anstalter skee paa følgende Maade: man binder med Reeb et Slags Trug eller aflang Kasse fast til de Snarer, hvori Fuglene ere hilde. En saadan Kasse kan netop rumme et Træ, eller Menneske. Naar nu Reisetiden nærmer sig, og Fuglene mærke,

at

at de ingen fleer Insecter faae at spise, svinge de sig op, og flyve hjem igjennem Luften. Saaledes var det forunderlige Rejsesøj beskaaffent, som jeg og andre Fanger maatte betjene os af, for at komme til den anden Verden.

Foruden mig skulde paa samme Tid to Borgere fra Potu, der for andre Forbrydelser vare dømte til Landflygtighed, affendes. Den ene af disse var en Metaphysiker, som havde forbrudt sig imod Loven ved at disputere om Guds Væsen og Mændernes Natur. Han havde først bødet for denne Forvovenhed med at aarelades; men da man strax efter traf ham i samme Forbrydelse, blev han forviist til Firmamentet. Den anden var en Fanatiker, som ved at opkaste Eviol mod Religionens Hellighed, og de borgerlige Loves forbindende Kraft, syntes at ville kuldkaste begge Dele. Han vilde ikke rette sig efter de offentlige Forordninger, fordi, sagde han, al borgerlig Lydighed stred imod hans Samvittighed. Hans Venner stræbte med de kraftigste Grunde at faae ham til at afstaae fra denne Egensindighed, forestillende ham, hvor mange Bilsfarelser Samvittighedens Tilsagn og indbildte Uabenbaringer ere underkastede: hvor ofte man forvirrer Nidkjærhed, Samvittighed og guddommelig Indskyndelse med Tykblodighed og fordærvede Bædsker: hvor daarligh det er, at beraabe sig paa sin indvortes Overbeviisning, og hvor ubilligh det er, at
ville

ville gjøre sin egen Følelse til Rettesnor for Andres, i hvad de skulle troe, da de kunne paastaae samme Ret, og sætte Samvittighed imod Samvittighed. De beviste ham, at Ingen, som bliver haardnakket ved den Grundfætning, at man ene skal rette sig efter sit eget Hoved, kan eller bør nyde Borger-Ret, da det er en god Borgers Pligt blindt hen at lyde Landets Love; og denne Lydighed hverken vil eller kan en Fanatiker vise, der i alle borgerlige Sager gjør sin Følelse til sin eneste Regel. Men da hverken Førestillinger eller Beviser virke paa en Fanatiker, blev han, som en forhærdet og ulægelig Galning, dømt til Forviisning. Vi vare altsaa paa samme Tid tre, som vare bestemte til denne Rejse, nemlig en Projectmager, en Metaphysiker, og en Fanatiker.

I Begyndelsen af Birkemaaneden bleve vi tagne ud af Fængselet, og førte hver til sit forskellige Sted. Jeg veed slet ikke, hvordan det siden gik mine Kammerater; thi jeg havde nok med at sørge for mig selv, og brød mig ikke om Andre. Saasnart jeg var kommen til det bestemte Sted, blev jeg knuget ind i Trugget eller Kassen, med saa megen Mad, som jeg behøvede, for at opholde Livet i nogle Dage. Kort derefter, da Fuglene fornam, at man ikke gav dem meer at æde, forløb de, som advarede om at rejse, Kloden, og fløj med utrolig Hastighed igjennem Luften. Man troer i Almindelighed under Jorden, at

der

der er hundrede Mile imellem Planeten Nazar og Firmamentet: jeg kan ikke sige for vist hvor lang Tid jeg tilbragte paa denne Vej; men det forekom mig, som om denne Luftsejlsads varede omtrent i fire og tyve Timer. Efter en meget langvarig Stilhed, kom omsider en forvirret Larm mig for Dren, hvoraf jeg sluttede, at jeg ikke maatte være langt fra Land. Jeg mærkede nu, at disse Fugle virkeligen vare afrettede; thi de satte med saa megen Lethed og Omhyggelighed Kassen, hvori jeg laae, ned paa Jorden, at den ikke fik mindste Skade. Der stimlede strax en stor Mængde Aber omkring mig, som ikke indjogte mig liden Frygt, eftersom disse Dyr, mens jeg var paa Nazar, bestandigen havde været min største Plage. Denne Bestyrtelse tog meget til, da jeg hørte dem snakke med hinanden, og saae dem fremgaae, med afmaalte Skridt, i Klæder af forskjellige Farver. Jeg sluttede mig deraf til, at det maatte være Indbyggerne i dette Land; men da Intet, efterat jeg var bleven vant til saa mange urimelige Ting, burde forekomme mig nyt og usædvanligt længere, tog jeg Mod til mig igjen, især da jeg saae, at disse Aber med den største Høflighed og Artighed af Verden, nærmede sig til mig, og tog deres ny Gæst ud af Kassen. Man bruger næsten ikke flere Ceremonier ved de største Gesandters Modtagelse i vor Verden. Den Ene traadte frem af Kredsen efter den Anden, og tiltalte mig med de Ord:

Pul

Pul Asfer! Da de meget ofte havde gjentaget denne Velkomst, svarede jeg dem omsider det samme, hvorover de brøde ud i Skoggerlatter, og ved adskillige løjerlige Gebærder gave tilkjende, hvor inderlig dette gottede dem, at høre mig gjentage disse Ord. Jeg mærkede strax, at disse Indbyggere vare letsindige, nysgjerrige og særdeles snaksomme. Naar de talte, lod det, som de slog paa Tromme, saa flydende og hastig rullede de Ordene frem oven paa hinanden i eet Vandedræt. De vare, kort sagt, Potuanerne aldeles modsatte i Klædedragt, Sæder, Tungemaal og Legems-Dannelse. I Begyndelsen syntes de meget at studsse ved min Skabning; men det, som især opvakte deres Forundring, var, at jeg havde ingen Hale; thi eftersom ingen iblandt alle ufornuftige Dyr mere ligner Menneffer end Aber, havde de holdt mig for en Skabning af deres Art, hvis jeg havde havt denne Prydelse; saa meget mere, da de havde lagt Mærke til, at alle de Indbyggere, som vare komne hidindtil fra Nazar, vare dem aldeles ulige.

Paa den Tid jeg ankom, var der højt Vand overalt, formedelst Planeten Nazars Nærhed; thi ligesom Ebbe og Floed retter sig efter Maanens Gang hos os, saaledes aftager og voxer Havet i Firmamentet her, i Forhold til Nazars Frastand.

Strax efter min Ankomst blev jeg ført til et meget stort Huus, som var prydet med Gliser, Spejle, Mar-
morer,

morer, kostbare Vaser og prægtige Tapeter. Der stod Vagt ved Porten, hvoraf jeg kunde slutte, at det ikke maatte være en gemeen Abekat, som boede der. Det var, som jeg siden fik at høre, hverken meer eller mindre end Borgemesteren der i Byen. Han længtes meget efter at komme til at tale med mig, og lejede derfor strax adskillige Sprogkestere, som skulde undervise mig i Sproget. Da jeg efter et Fjerdingaars Forløb talte det med temmelig Færdighed, ventede jeg at tilvejebringe mig Alles Beundring for mit flyvende Nemme og ypperlige Hukommelse; men mine Lærere fandt mig dorst og tungnem i saa høj Grad, at de af Utaalmodighed ofte truede med at forlade mig. Ligesom jeg altsaa paa Planeten Nazar for mit hurtige Nemes Skyld spotviis blev kaldet Skabba, eller den Utidige, saa kaldte man mig her i Hensigt til mit fløve og langsomme Begreb Kafidoran, som betyder dum og dorst; thi her agter man allene dem, som i et Djeblig kunne fatte en Ting, og lade Munden løbe. Mens jeg lærte Ubesproget, førte min Bert mig adskillige Gange omkring i Byen, hvor jeg overalt mødte Tegn paa al Slags Pragt og Overdaadighed. Vi kunde med Nød og Neppe komme frem for de mangfoldige Vogne, Kareter, Lafejer, Løbere og Aber, som vrimlede imellem hinanden. Med alt det var dette dog intet at regne mod den Overflod, som herskede i Hovedstaden, hvor man

fandt

fundt samlet, som i en Middelpunkt, al den Forfængelighed Dødelige kunne opfinde. Da jeg gandske havde Sproget inde, bragte min Bert mig til denne By, da han haabede ved en saa ny og usædvanlig Forøring at indsmigre sig hos en vis Raadsherre. Regjeringen i dette Land er aristocratisk; Staten bestyres af det store Raad, og alle Raadsherrerne ere af gammel Adel. De, som ere komne af borgerlige Folk, kunne ikke gjøre sig Haab om at blive meer end i det højeste Rodemestere, Bysskrivere og Dommere i de smaa Byer og Provindserne. Undertiden drive de det saavidt, at de blive Borgemestere; men dertil udfordres særdeles udmærkede Fortjenester. Paa denne Maade var min Bert sluppet til sit Borgemesterkab, thi han havde et saa frugtbart Hoved, at han i een Maaned fundt paa otte og tyve Projecter, og omendkjøndt ingen af disse vare saaledes beskafne, at deres Tværksættelse i mindste Maade kunde bestaae med Statens Nytte, gave de dog Prøver paa det hurtige Genie, hvorved han havde sat sig i Anseelse; thi i den hele underjordiske Verden agtes ingensteds Projectmagere saa højt, som her.

Republikens Hovedstad hedder Martinia, hvoraf hele Landet har faaet sit Navn. Den har en skøn Beliggenhed, prægtige Bygninger, driver stærk Handel, og har et fortreffeligt Sø-Arsenal. I Størrelse og Indbyggernes Mængde syntes den, saavidt jeg kunde

Kunde bømme, ikke at give Paris noget efter. Trængselen paa Gader og Stræder var saa stor, at vi maatte flaae os igjennem med Stofke og knyttede Næver, for at komme til den Kant af Byen, hvor Præsidentens boede, som min Bert, Herr Borgemesteren, havde ifindt at forære mig til. Da vi endeligen vare komne i Nærheden af denne Herres Huus, gik min Bert i Forvejen ind i et Bertshuus, hvor han bragte sin Pynt i Orden, for at komme net og anstændig paa Klædt frem for Hans Excellence. Der stimlede strax en heel Hær af Lejetjenere, som de kalde *Maskatti*, eller *Pyntere*, til, hvilke alle Folk pleje at betjene sig af, for de gaae ind i Raadsherrernes Palladser. Disse børste Klæder, tage Pletter af, og sætte med en forunderlig Behændighed alt hvad der er kommet i Uorden, indtil de mindste Folder, igjen i Lave. En af disse *Maskatter* tog strax Borgemesterens Kaarbe, og pudfede den blank. En Anden bandt Sløjfer af forskjellig farvede Baand om hans Hale; thi intet ligger disse Aber saa meget paa Hjertet, som at faae deres Haler ret udjirede. Der vare Raadsherrer, og især Raadsherrers Fruer, som paa Festdagene ikke kunde pynte deres Hale under tusinde Rigsdalers Beføstning i vor Mynt. Den tredie *Maskatti* havde en Pøsser, hvormed han udmaalte Klæderne, for at see om alting havde sin behørig Symmetrie. Den Fjerde løb til med en Flaske Sminkevand, for at give ham

ham et gandske andet Ansigt. Den Femte efterfaae hans Fodder, og skar meget net hans Ligtorne. Den Sjette bragte lugtende Vand, hvormed han oversprøjtede hele Borgemeesteren; og, kort sagt, En tørrede ham med et Haandklæde, hin gjorde ved hans Bukler med en Kam, denne holdt et Spejl for ham, og alt dette skete med samme Paapassen, Flid og Omhu, hvormed en Landmaaler hos os udmaaler og illuminerer et Landkort. Hillemand! tænkte jeg ved mig selv, gjøres der saa megen Flid og Umage nødvendig for at stadse, glatte, danne og male Mandfolkene, hvilken Tid, og hvilke Bekostninger maa der ikke da anvendes paa Damernes Pynt! og vist er det, at Fruentimmerne i Martinia holde aldeles ingen Maade heri; men skjule med saa megen Sminke deres legemlige Fejl, at Næsen maa undgjelde Djnenes Fornøjelse ved at nærme sig til dem. Thi naar Sveden blander sig med Sminken og de lugtende Bande, gaaer det, som naar en Kof flaaer mange Supper sammen: man veed ikke hvoraf det lugter, man veed kun, at det lugter ilde.

Da min Bert paa denne Maade var poleert, friseert, opmalt og udpyntet, gik han med mig til Præsidentens Pallads, fulgt allene af tre Tjenere. Saa snart han kom ind i Forgemakket, tog han sine Sko af, for ikke at plette Marmorgulvet. Han maatte bide en heel Time inden han blev meldt, og blev ikke

indladt, før han havde givet nogle Kjendelser, hvorved man maa sætte sig i Gunst hos Betjenterne her i Landet. Præsidenten sad paa en forgyldt ophøjet Stol. Saasnart han saa mig og min Bert træde ind i Stuen, brast han i høj Latter, og gjorde strax saa mange dumme og unyttige Spørgsmaal, at Sweden sprang mig af Panden derover. Ved hvert Svar,

— Ja, før han havde hørt dets Mening halv,
Han floggerloer, saa hele Huset Hjalv.

Jeg formodede, at Galsskab her maatte holdes for en Fortjeneste, siden Staten havde valgt sliig en Nar til Præsident, eller næst øverste Raadsherre i det store Raad, og yttrede denne Tanke for min Bert. Men han forsikkrede mig, at det var en Mand, som var almindelig bekjendt for at besidde meget udmærkede Naturens Gaver, og hvis ypperlige Genie lagdes tydelig nok for Dagen ved de utallige Forretninger af ganske forskjellig Natur, han bestred i saa ung en Alder. Hans Fattkraft var saa flyvende hurtig, at han ikke allene over Borde, med et Glas i Haanden, afgjorde de vigtigste Sager, men endog ved Middags- og Aftens-Maaltider plejede imellem hver Ret at skrive en ny Forordning. Jeg tog mig den Frihed at spørge, hvor længe vel saadan en Forordning plejede at gjælde? ”i Almindelighed,” svarte min Bert, ”saa længe, til Raadet finder for godt at ophæve den igjen.”

Da Hans Excellence omtrent en halv Time havde fladdret med mig, og ladet Munden løbe med samme Færdighed, som vore europæiske Barberere, vendte han sig til min Bert, og sagde, han vilde antage mig blandt sine Betjente, eftersom han mærkede af mit langsomme Begreb, at jeg maatte være fød

I Dumheds Land, hvor en langøret Grimmel

I Taage træffer under mørke Himmel.

og altsaa uskikket til enhver betydelig Bestilling. "Jeg har rigtig nok ogsaa," sagde min Bert, "mærket en vis medfødt Dorskhed hos ham; men naar han faaer Tid til at betænke sig derpaa, dømmet han ikke saa galt om en Ting." "Ja, hvortil nytter det?" svarte Præsidenten, "her bruge vi hurtige Embedsfolk, da Forretningernes Mangfoldighed ikke taaler nogen Langsomhed." Da han havde sagt dette, begyndte han omhyggeligen at undersøge mine Legemskræfter, og bød mig løfte en temmelig tung Vægt op fra Gulvet. Da jeg gjorde dette uden synderlig Møje, sagde han: "Naturen, som har været saa knap imod Dig i Sjælens Evner, har paa en Maade erstattet dette ved den legemlige Styrke, den har forundt Dig." Jeg fik derpaa Befaling at forsøje mig bort, og opholde mig et andetsteds i Gaarden i nogle Minuter, hvor Tjenerne rigtig nok modtog mig med al mulig Høflighed, men plagede mig tillige ynkelig med deres evige Taddren og løjerlige Fagter. De

gjorde mig saa mange Spørgsmaal om vor Berden, at jeg tilsidst ikke vidste hvad jeg skulde svare dem derpaa: og uagtet jeg digtede adskillige Ting i min Forlegenhed, kunde jeg dog ikke møtte deres Nysgjerrighed. Omfider kom min Bert tilbage, og fortalte mig, at det havde behaget Hans Excellence at antage mig blandt sine Hofbetjenter. Af Præsidentens foregaaende Tale kunde jeg nogenledes slutte mig til, at den Bestilling jeg havde faaet, ikke maatte være af stor Bigtighed, og formodede, at det enten maatte være som Portner eller Huushovmester jeg var ansat; men da jeg spurgte min Bert, hvad det egentlig var for et Embede, svarte han mig: "Hans Excellence har af besynderlig Naade antaget Dig som sin fornemste Porteur, med aarlig Løn af fem og tive Stercolater, (en Stercolat i Martinia er omtrent to Rigsdaler i vor Mynt) og derhos lovet, at Du ikke skal forrette denne Tjeneste for andre end ham selv og Hendes Naade, Frue Præsidentinden." Dette Svar var mig et Tordenslag. Jeg forestillede min Bert paa den bevægeligste Naade, hvor ubilligt det var at sætte et fribaarent Menneske, som var kommet af Folk, til en sly Bestilling. Men Betjenterne afbrød min Tale, stimlede i Hobetal omkring mig, og havde nær dræbt mig med deres urimelige Lykønsninger. Thi alle Martinianerne ere letsindige, forflasede og fladdervorne; de tænke aldrig længer end

fra

fra Næsen til Munden, og lade Tungen uophørlig løbe. Jeg blev tilsidst ført ind i et lille Kammer, hvor Aftensmaden stod færdig, og da jeg havde spist lidet, viste man mig, hvor jeg skulde ligge.

Jeg kastede mig strax i Sengen, men formedelst det Dyrer, der var i mit Sind, kunde jeg ikke faae Søvn i mine Dine. Den Stolthed, hvormed disse Uber saae mig over Skuldrene, gjorde mig næsten rasende, og der behøvedes virkelig en spattantæ Taalmodighed til at fordøje denne Forhaanelse. Jeg begræd min ulykkelige Skjæbne, som forekom mig endnu haardere her, end paa Nazar, og sagde ved mig selv: "hvad om den store Kadoxi, Storkanzleren i Fyrstendømmet Potu, kom hertil! man vilde neppe lægge Mærke til denne værdige, yderst fortreffelige Mand, som behøver en heel Maaned til at gjøre en Forordning. Hvorledes vilde det gaae Palmka i dette Land, hvor Raadsherrerne forfatte Love og føre dem i Pennen over Borde!" Efter alvorlig Overvejelse befandt jeg, at jeg var kommen fra de Vises Land til Narrenes Opholdssted. Udmattet af disse Betragtninger faldt jeg endelig i Søvn. Jeg kan ikke sige, hvor længe jeg sov, fordi der her ingen Forskiel er paa Dag og Nat. Det er aldrig mørkt, undtagen paa en vis bestemt Tid, naar Planeten Nazar kommer imellem Firmamentet og den underjordiske Sol, og derved formørker den. Disse Formørkelser ere meget

mær-

mærkelige, da Planeten Uazar, som løber i sin Bane Firmamentet temmelig nær, aldeles skjuler Solen med sin Skygge. Nærstiben er, formedelst Solens bestandige Nærværelse, altid den samme. Indbyggerne have derfor adskillige Indretninger, som, for Exempel, skyggesfulde Lunde, kjolige Spadseregange og Kjeldere under Jorden, for at beskytte sig imod Hedens Ubehageligheder.

Jeg var netop opvaagnet, da en Ubekat, som gav sig ud for at være min Collega, kom ind i Kammeret til mig med nogle Baand og en forloren Hale, som han anbragte bag paa mig, for at gøre mig de andre Uer saa lig, som muligt. Derpaa bød han mig at være færdig, siden Præsidenten om en halv Times Tid skulde bæres hen til Academiet, hvorhen han, tilligemed de øvrige Raadsherrer, var indbudet ved et offentligt Program. Det var en Doctor-Promotion, som skulde gaae for sig Klokken Fjorten om Formiddagen. Man maa vide, at skjøndt Dagen her ikke kan skjælnes fra Natten, siden det altid er lyst, saa veles dog Dagen i visse Timer, halve Timer og Kvarterer, ved Hjælp af Uhrværker eller Timemeglas, saa at Dag og Nat indeholder to og tive martinianske Timer. Hvis det altsaa hændte sig, at alle Byens Uhrværker paa eengang gik i Staa, vilde det være umuligt for Indvaanerne at faae Tidens Gang at vide, før de fik rettet og stillet deres Ure
igjen

igjen efter andre Stæders. Thi Solskiver ere og kunne der ikke være, eftersom der er ingen Skygge, ved det at Solens Straaler falder stedse lige ned paa deres Isser; og hvor man graver en Brønd, er den lys overalt. Aaret er bestemt efter Planeten *Mazars* Gang, der i dobbelt saa kort Tid som Firmamentet gaaer omkring Solen.

Klokken Fjorten bare vi altsaa i en forgyldt Bærevogn Hans Excellence til Academiet. Da vi kom ind i Auditorium, saae vi adskillige Doctorer og Magistre, som sadde i ordentlig Råd. Enhver af dem rejste sig, i det Hans Excellence gik forbi, og vendte ham sin Hale. Dette er et Ærbødigheds Tegn; og af denne Aarsag udpynte de med saa megen Omsorg deres Hæler. Mig forekom disse bagvendte Hilsener naturligviis meget dumme og latterlige; thi at vende Ryggen til Folk er hos os Tegn paa Koldsindighed eller Foragt: men hvert Land har sin Skik. De omtalte Doctorer og Magistre sadde paa begge Sider af Auditorium, og i den yderste Ende, midt for Skrankeerne, var et Catheder, hvori den, som skulde creeres, stod. Før Promotions-Acten blev der holdt en Disputats, hvis Titel var følgende: *physisk Inaugural-Dissertation*, hvori den yderst vigtige Opgave: om den Lyd, som Fluer og andre Insecter give fra sig, kommer ud af Munden eller Rumpen, opløses og afhandles. Præses havde
paa-

paataget sig at forsvare den første Mening; men Spon-
 ponenterne bestrede den med saa megen Hidsighed, at
 man beftogtede, denne Trætte skulde tilsidst ende sig
 med et blodigt Slagsmaal, hvortil det vist nok og
 var kommet, hvis det forsamlede Raad ikke havde
 rejst sig, og ved sin Myndighed dæmpet det ubryden-
 de Klammeri. Mens Disputatsen varede blev der
 spilt paa Fløjte. Fløjtespilleren styrede Stridens Gang
 ved snart med haarde og heftige Stød i Fløjten at
 ophidse de Stridende, naar de bleve kolde, snart med
 milde og behagelige Toner at dæmpe deres Raseri.
 Men slige Midler have som oftest ingen Virkning.
 Thi det er vanskeligt at lade sig styre, naar der hand-
 les om vigtige Materier, hvilket man har Beviser
 nok paa i vor Verden, hvor Undersøgelsen og Op-
 løsningen af indviklede og meertydige Opgaver ikke
 mindre sætte Blodet i Bevægelse. Smidlertid endtes
 denne Trætte, som syntes at tegne til Mord og Blod,
 med indbyrdes Lovtaler og Lykønskninger, ligesom paa
 vore Academier, hvor, efter en gammel vedtagen
 Skik, Præses altid med Sejer gaaer ned af Cathedret.

Da Disputatsen var tilende, gik Promotions-Acten
 for sig med følgende Ceremonier: Candidaten blev
 sat midt paa Gulvet i Høresalen, hvor tre Pedeller,
 eller Academiets Betjente, med afmaalte Skridt gik
 hen og styrkede en heel Spand koldt Vand paa hans
 Hoved; siden røgede de ham med lugtende Sager, og
 gave

gave ham et Brækmiddel ind. De forrettede dette med al mulig Højtidelighed og Urefrøgt, og i det de nedbøjede deres Hoveder, udraabte de ham som loblig creeret Doctor. Højstforundret over disse fremmede og besynderlige Ceremonier, vendte jeg mig til en lærd Abekat, som stod ved Siden af mig, og spurgte ham, hvad dette skulde betyde? han ynkedes over min tykke Uvidenhed, og sagde mig, at ved Bandet, Røgelsen og Vomitive betydedes, at man skal astoe de gamle Pøbelpletter, og beslitte sig paa en ny over Almuen ophøjet Levemaade. Da jeg hørte dette, ærgrede jeg mig over min Dumhed, og fuld af Beundring spurgte jeg ikke et Ord mere, at jeg ikke skulde ansees for aldrig at have været for iblandt skikkelige Folk.

Da Acten var forbi, blev der en stor Allarm af Trommer, Fløjter og Basuner. Den nye Doctor gik ud af Auditorium i en grøn Kappe, med et Belte om Livet, og blev fulgt hjem af hele den lærde Skare; men da han var kun af borgerlig Familie, blev han ikke baaren i en Bærevogn, men trukken i en Karre, med tvende Løbere i lange Kjorteler foran. Højtideligheden endtes, som sædvanlig, med en prægtig Smaus, hvor alle Gjesterne fik en Ruus; thi der blev drukken saa megen Wiin, at de fleste bleve baarne drukne hjem, og maatte i nogle Dage efter bruge Medicamenter, inden de kom sig igjen; saa at der i den
hele

hele Act intet fattedes, at den jo fra Begyndelsen til Enden var fuldkommen højtidelig; og jeg kan bevidne, at jeg aldrig har seet nogen mere academisk Promotion, eller nogen Candidat lovligere creeret til Doctor i vor Verden.

Paa Raadhusene afgjøres Sagerne med en forryderlig Hastighed, saa at jeg virkeligen ikke noksom kunde beundre den lette og hurtige Fattetekraft, som er dette Folk egen. Som oftest rejse Dommerne sig længe før Advocaten har udtalt, og votere saa med saa megen Hurtighed og Sirlighed, at det er en Lyst. Jeg gik ofte ind paa disse Raadhuse, for at lære ret at kjende den martinianske Rettergangsmaade. I Begyndelsen forekom Dommene mig altid rigtige, og grundede paa naturlig Billighed; men ved nøjere Overvejelse fandt jeg dem saa ubillige, daarlige og modsigende, at jeg meget heller vilde lade en Sags Udfald beroe paa Tærningkast, end overlade den til Dommernes Kjendelser i Martinia. Om Lovene kan jeg ikke sige det mindste, formedelst den Ubestandighed, de ere underkastede; thi Lands Lov og Ret forandres her aarlig ligesom Moden i Klæbedragt, saa at mange straffes for Handlinger, som ikke vare forbudne, da de begik dem. Af denne Aarsag appellerer man altid fra de lavere til de højere Retter, fordi man haaber, at den værende Lov under Processens Gang bliver affkaffet. Denne Fejl rejser sig af Lovenes

venes alt for hurtige Uffattelse. Hertil kommer, at denne Nation finder saa megen Smag i alt, hvad der er nyt, at den ækles endog ved de allernyttigste Love og Indretninger, saasnart de blive gamle. Den samme Letsindighed bemærkede jeg i deres Klædebragt og Pynt.

Advocaterne agtes her overmaade højt for deres spidsfindige Disputeremaade. Der gives Somme, der vide saaledes at snoe sig, at de aldrig paatage sig uden tvivlsomme og uretfærdige Sager, for at lægge deres Færdighed for Dagen, og vise, med hvor stor Klygt de vide at forandre Sort til Hvidt. Dommerne see gjerne igjennem Fingre med en uretfærdig Sag, som med Spidsfindighed forsvares, og ere tilfreds, naar Processen blot er ført med alle Formaliteter. Ved saadan Lejlighed pleje de at sige: Vi indsee rigtig nok, at Sagen er uretfærdig; men siden den med saa megen Kunst og Formelighed er forsvaret, kunne vi ikke undlade, i Betragtning af Sagsførerens Dulighed, at afvige libet fra Billighedens Regel.

Doctorerne i Lovkyndigheden give Underviisninger i deres Videnskab til forskjellige Priser, efter Sagernes Natur. De, for Exempel, som lære at føre og vinde uretfærdige Sager, lade sig betale med tyve Stercolater; de derimod, som lære at føre retfærdige Sager, tage kun ti. Rets-Formaliteterne ere saa
mange

mange og saa vidtløftige, at man igjennem den uhyre Mængde af paa hinanden byngede Love og Forordninger, aldrig kan komme til Grunden i denne Videnskab; thi Martinianernes overordentlige Skarpsindighed og flyvende Fattetekraft væmmes ved alt, hvad der er simpelt og tydeligt, og finder allene Smag i det, som er spidsfindigt, indviklet og forvirret.

Det samme gjelder om deres Religion, der slet ikke er practisk, men blot speculativ. Saaledes have de to hundrede og tredive forskjellige Meninger om hvad Skikkelse man kan tillægge Gud, og tre hundrede og sex og halvfemsfindstive om Sjelens Natur og Egenskaber. Martinianerne gaae ikke i Kirke, eller paa theologiske Collegier, for at høre noget til Opbyggelse, eller lære, hvorledes man skal love og bøde vel; men blot for at høre, med hvilken Kunst og Fiinhed de hellige Talere udtrykke sig. Jo uforstaaeligere deres Foredrag er, jo mere roses de; thi Martinianerne høre ikke noget med Fornøjelse, uden hvad de ikke forstaae.

De bekymre sig ikke nær saa meget om Ting, som om Ord; deres Talere stræbe mere efter pyntede Talemaader og kunstige Vendinger, end efter grundige Fornufts slutninger og gjennemtænkte Beviser, og søge blot ved velklingende Perioder at kildre Dreene, og tilvende sig Tilhørernes Opmærksomhed. Jeg vovede derfor ikke at tale noget om den christelige Religion

her,

her, hvis Lære udmærker sig ved tydelig Simpelt ved og usminket Sandhed.

Den Anseelse, Projectmagere her staae i, gaaer over al Forestilling, og jo urimeligere og umuligere et Forslag er, jo sikkrere er det paa almindeligt Bisfald. Da jeg engang talte med en vis Abekat om Jordklodens Bestaaffenhed, og sagde ham, at dens Overflade var beboet, faldt han strax paa den Idee, at gjennemgrave Jordkorpren, og bane en Vej til de overjordiske Folk. Han indgav sit Forslag, det behagede overalt, og der blev i kort Tid oprettet et overjordisk Handels Compagnie, som Indbyggerne strømmede til i Hobetal, og kappedes om at kjøbe sig Actier i. Men da alting kom i Uorden ved disse Bevægelser, og adskillige Familier ved Actierne geraabede i yderste Armod, indsaae man omsider, at Forslaget var daarligh, og stod af fra dette Foretagende. Smidlertid, trods al den Skade denne Plan havde tilføjet Landet, fik dog Projectmageren ikke allene ingen Straf for samme, men blev endog for dens Storheds og Driftigheds Skyld overalt overvældet med Berømmelse; thi Martinianerne plejede at sige ved slige Lejligheder:

Blev end udfaldet slet,

Var dog Indfaldet net.

Da jeg ret nøje havde udstuderet Nationens Carac-
teer, faldt jeg paa, at benytte mig af denne Svag-
hed,

hed, for at sætte mig i Anseelse der i Landet, og ved et eller andet nyt Paafund at forbedre min Tilstand. Ved at undersøge Statsforfatningen opdagede jeg adskillige Fejl og Mangler deri: især fandt jeg, at de havde for mange Kunstnere og for faa Haandværkere. Jeg indleverede altsaa en Forestilling om at oprette flere Haandværker til offentlig Nytte. Men alle Forslag af denne Natur opvakte kun Latter og Foragt hos dette forfængelige Folk, som allene fandt Behag i Glas og Duffetøj.

Jeg ærgrede mig over min egen Dumhed, og tænkte ved mig selv: du er dog en Erkedøsmer, og fortjener at blive Bærevogns = Hest til din Dødsdag! Smidlertid lod jeg dog ikke Modet reent falde; og da jeg mærkede, at jeg intet udrettede ved nyttige Forslag, besluttede jeg, at forsøge, om jeg med et daarligt og unyttigt Paafund ikke kunde gjøre mere Lykke. Jeg aabenbarede mit Forsæt for en fornuftig Abekat, som opmuntrede mig med disse Ord:

Bøv en Ting, som der er Halsbrud ved,
 Om ikke Hovedbrud! forsøg et Stykke,
 Som baner Vej til Galgen! hvis Din Lykke
 Du gjøre vil paa dette Steb. —

Han anførte mig Exempler af Mange, som ved blotte Snurrepiberier og Børnespil, især ved at indføre nye Moder i Klædebragten, havde sat sig i Undest hos Nationen. Jeg besluttede altsaa at være gal med de
 Galne,

Galne, og gjennemgik til den Ende med omhyggelig Undersøgelse alle de unyttige Kunster og daarlige Paa- fund, jeg kjendte oppe i Europa. Efter modent Over- læg faldt mit Valg paa de Hovedprydelser, som vi kalde Parykker. Jeg saae, at Landet havde en stor Mængde Gjedder, af hvis Uld man nogenledes kunde gjøre Parykker; og da min salig Stedfader just havde havt denne Profession, kunde jeg til Nød fuske lidt paa Haandværket. Jeg forfærdigede altsaa en Paryk af Gjeddehaar, som passede mig, og fremstillede mig i denne Prydelse for Præsidenten. Han studsede ved dette nye og usædvanlig Syn, spurgte mig hvad det skulde betyde, tog den af mit Hoved, satte den paa sit, og løb hen for Spejlet for at see hvordan den klædte ham. Han fandt saa stor Behag i at see sig selv med denne Stads paa Hovedet, at han raabte i Henrykkelse: guddommeligt! jeg er Guderne lig! og lod Hendes Raade kalde ind, for at tage Deel i hans Glæde. Hun blev ikke mindre glad end han, omfavnede og kyste ham, og forsikkrede, at hun aldrig havde seet ham kjønnere, hvilken Mening alle Huusfolkene stemte i med. Hans Excellence vendte sig derpaa til mig, og sagde: "D, Kafidoran! dersom denne Din Opfindelse vil behage Raadet saa meget, som den behager mig, kan Du gjøre Dig Haab om den meest ærefulde Belønning af Staten." Jeg takkede Hans Excellence underdanigst, og overleverte ham

ham strax en Ansøgning, som jeg bad ham forelægge Raadet, hvori jeg udbredte mig over mit Paafunds Fortreffelighed, som følger:

" Deres Excellencer,
Høj- og Velbaarne,
Højædle, højvise og højlærde
Raadsherrer!

" Den naturlige Tilbøjelighed, jeg stedse har
" følt hos mig til at gavne Staten, og virke noget
" til almindelig Nytte, har drevet mig til at op-
" tænke og forfærdige et nyt og hidindtil aldeles ube-
" kjendt Dække til Hovedet, som jeg her under-
" danigst fremlægger, for at underkastes det højan-
" seelige og højoplyste Raads højvise Bedømmelse,
" ikke paatvulende, at samme jo naadig vil blive
" optaget, især da Opfindelsen sigter til Nationens
" Ziir og Ære, og vil kunne lægge hele Verden
" for Dagen, at ligesaa meget som den berømmelige
" martinianske Nation udmærker sig blandt alle
" Verdens Folkeslag ved fortrinlige Dyder og Sje-
" lekræfter, saa meget overgaaer den og alle andre
" Nationer i Klædedragt og udvortes Prydelse, der
" giver Legemet Værdighed og Anseelse. Jeg be-
" vidner helligt, at jeg aldeles ikke har tænkt paa
" egen Fordeel i denne Henseende, og fordrer der-
" for ikke heller mindste Belønning for mit Arbejde;
" da det er mig fuldkommen nok, efter min Evne

" at

" at have bidraget til offentlig Nytte og Statens
 " Gode. Dersom imidlertid det højansæelige og høj-
 " vise Raad skulde finde, at denne min Umage for-
 " tjente Belønning, skal jeg med Taknemmelighed
 " og Glæde tage imod en Godhed, som vil vise
 " hele Verden dets prægtige Gævmildhed, og op-
 " muntre Andre til lignende eller større Kunstopfin-
 " delser. Blot i denne Betragtning vil jeg ikke
 " sætte mig imod det højvise Raads og ædle mar-
 " tinianske Folks Erkjendtlighed og Gunstbeviisnin-
 " ger. Unbefalende mig i øvrigt til de højoplyste
 " høje Herrers gunstige Bevaagenhed, forbliver jeg,
 " med dybeste Grefrygt,

Det højædle og højvise Raads

underdanigste Tjener

Martinia,

Rafidoran."

den 7de i Maanedens Aastral.

Hans Excellence, Hr. Præsidenten, tog denne
 Ansøgning, tilligemed Parykken, med sig da han gik
 i Raadet. Jeg hørte, at alle Sager, som vare for
 samme Dag, bleve satte til Side, saa meget fik de
 at bestille med at undersøge dette Paafund. Da det
 kom til Votering, roste alle Opfindelsen, fandt at
 Arbejdet var et Mestersynke, og tildømte den beskædne
 og uegennyttige Kunstner en Belønning. I hele
 Raadet vare kun tre Raadsherrer, som satte sig der-

Holbergs Skrifter. 8de Del.

E c imod;

imod; men de kom i slemme Udtraab derfor, og bleve overalt lastede, som ukyndige, smagløse og uduelige Medlemmer.

Saa snart Raadsflutningen var affattet, blev jeg kaldt op i Raadsalen. Ved min Indtrædelse rejste en gammel Abe sig, som, efterat have takket mig i hele Republikens Navn, og forkyndet mig, at mit Arbejde skulde vorde belønnet efter Fortjeneste, spurgte mig: hvor lang Tid jeg behøvede til et saadant Hovedsmykkes Forfærdigelse? jeg svarte, at det var mig Belønning nok, at mit Kunstarbejde havde vundet saa store Mænds og det hele Raads Bifald; forresten forbandt jeg mig til, i to Dage at gjøre en anden Paryk færdig, og hvis man vilde give mig til Hjælp nogle Ubefatte, som vare vant til Haandarbejde, skulde jeg i een Maaned forfærdige saa mange Parykker, som der behøvedes til den hele By.

Men herved blev Præsidenten heed om Dyrerne, og udbrod med megen Heflighed: "det være langt fra, min kjære Raadioran! at denne Prydelse skulde blive almindelig for hele Byen, og, ved at bruges uden Forskiel af Enhver, blive gemeen! Adelen maa nødvendig have noget at udmærke sig fra Pøbelen med." Alle de anseeligste Medlemmer i Raadet bifaldt hans Mening, og det blev overdraget Politimesteren, at paasee denne Raadsbeslutnings Overholdelse, at Adelen ikke, ved et alt for almindeligt Brug af Parykker,

ter, skulde tabe noget af sin Rettighed, og et saa fortreffeligt Smykke besmittes af den gemene Pøbel. Men dette Forbud havde samme Virkning, som alle med Hensigt paa forskjellig Stånd givne Overdaadigheds-Forordninger pleje at have: Almuen fik kun desto større Lyst til at overtræde det. Da Alle fandt særdeles Behag i denne Prydelse, saa forskaffede de velhavende Borgere sig, deels ved deres Benneris Indflydelse, deels ved Penge, Titler eller Adelsbreve, saa at den halve By i kort Tid blev nobiliteret. Da der siden indstrømmede Ansøgninger paa Ansøgninger fra Provindserne, fandt Raadet omsider for godt, at at ophæve dette Forbud, og tillade Enhver uden Forskjel at bruge Paryk. Jeg havde altsaa den kildrende Fornøjelse, at see hele det martinianske Folk parykket, inden jeg forlod Landet. Og sandelig! man kan ikke forestille sig, hvor pudseerligt et Syn det var, at see disse Aber med Parykker paa! hele Nationen gjorde saa meget af dette Naafund, at man indførte en ny Tidsregning derefter; og fra denne Tid af begynder Paryk-Alderen i de martinianske Karbøger.

Hvad mig selv angaaer, da blev jeg overvælbet med Berømmelser og Lovtaler, indhyllet i en Purpurkappe, og baaret i Præsidentens Bærevogn tilbage fra Raadhuset, saa at den samme Porteur, der nylig havde været min Kammerat, nu maatte være min

Hest. Fra denne Dag af spiste jeg bestandig ved Hans Excellences eget Bord. Jeg begyndte nu, efter dette glimrende Forspil til min Lykke, at lægge Haand paa det Arbejde, jeg havde lovet, og fik, ved Hjælp af de Medarbejdere man havde givet mig, i en Hast saa mange Parpykker færdige, som behøvedes til hele Raadet; og da jeg havde svedt omtrent en Maaned herover, overbragte man mig et Adelsbrev af følgende Indhold:

” I Betragtning af den yderst fortreffelige og
 ” Staten meget nyttige Opfindelse, hvormed Ka-
 ” ridoran, barnfødt i Byen Europa, har gjort
 ” sig fortjent af hele den martinianske Nation, have
 ” Vi besluttet, at optage ham i Adelsstanden, saa
 ” at han, og alle hans Efterkommere, herefter
 ” skulle ansees for rette og ægte Adelsmænd, og
 ” nyde alle de Fortrin, Rettigheder og Herligheder,
 ” som Adelen i Martinia er i Besiddelse af. Frem-
 ” deles have Vi besluttet, at forherlige ham med
 ” et nyt Navn, saa-at han, fra denne Dag, ikke
 ” længer skal kaldes Kakidoran, men Kikido-
 ” rian. Ydermere, da samme hans ny Værdighed
 ” medfører en betydeligere Levemaade, ansætte og
 ” bevilge vi ham en aarlig Pension af to hundrede
 ” Pataarer, til at føre sin Stand med, som det
 ” en martiniansk Adelsmand egner og anstaaer.
 ” Givet paa Raadhuset i Martinia, den fjerde
 ” Dag

”Dag i Maanedens Merian, under Raadets store
”Segl.”

Saaledes blev jeg fra en ussel Porteur pludselig forvandet til en anseelig Adelsmand, og levede en Tid lang i stor Herlighed og Gæ. Da man kom efter, at jeg gjaldt særdeles meget hos Præsidenten, søgte Alle min Gunst og Beskyttelse. Mine Klienters Emigreri gik saa vidt, at de gjorde Dder og Lovsange til mig i Skokketal, hvori de tillagte mig Dyrer, som jeg ikke kjendte det mindste til. Adskillige, skjøndt de meget vel vidste, at jeg var Borger af en aldeles ubekjendt Verden, toge ikke i Betænkning, at gjøre min Stamtable, og regne min Slægt ud i mangfoldige Ahner fra de allerførste Tabeltider. Men dette smagte mig ikke synderligen; thi jeg holdt det ikke just for meget ærefuldt, at nedstamme fra Ubesatte. End videre, da det var Mode hos Martinianerne, at ophøje de Fornemmes Haler omtrent som Poeterne hos os ophøje Fruentimmernes Skjønhed, saa besang adskillige Digtere, for at sætte sig i Gunst hos mig, min Hales overordentlige Skjønhed, uagtet jeg ingen havde. For at sige Alting med saa Dyrerens Kryben gik til sliq en Yderlighed, at en vis Mand af temmelig høj Stand, hvis Navn jeg af Afgtelse for hans Familie ej vil nævne her, undsaae sig ikke ved at tilbyde mig sin Kone til behagelig Brug i alle Maader, imod at jeg til Vederlag anbefalede ham

paa

paa det bedste hos Hans Excellence, Herr Præsidenten.

Denne lumpne Kryben og Hyklen, hvortil hele Nationen er hengiven, gjør, at man ikke kan udholde at læse de martinianske Aarbøger, da de indeholde næsten intet uden usle Smigretier og Lovtaler, uagtet at Stilen i Almindelighed er net og glimrende. Derfor frembringer og dette Land meget bedre Poeter end Historiekrivere. Det er gandske vist en afgjort Sag, at der ingensteds i Verden gives højere Digtere, hvilket man maa tilskrive Martinianernes ualmindelig stærke Indbildningskraft.

Mit Helbred var, for det meste, i meget god Stand her, endskjøndt Heden, som Solens beständige Nærværelse forarsager, faldt mig temmelig besværlig. Jeg laae rigtig nok engang af en hidsig Feber, men den varede kun kort, og jeg maa tilstaae, at Lægen, som gik til mig, faldt mig ufordrageligere end Sygdommen selv, formedelst den evige Snøksomhed, som er dette Folk egen. Da han første Gang kom ind til mig, kunde jeg ikke bare mig for Latter, ved at see den samme Person, som nylig havde taget mit Skjæg af, og spurgte ham, hvorledes han i saadan Hast var bleven omstøbt fra en Skjægstraber til en Doctor Medicinæ? Han svarte mig, at han levede af begge disse Bestillinger. Da jeg hørte det, tog jeg lidt i Betænkning, at betro mit Liv i en sli-

No.

Polyhistor's Hænder, og sagde, at jeg heller vilde have en Doctor, som blot gav sig af med Lægekunsten; men han forsikkrede mig højt og dyrt, at der ikke var saadan En at finde i hele Byen. Jeg saae mig altsaa nødt til at antage ham. Hans overordentlige Tilfærdighed opvakte endnu mere min Forundring; thi han havde ikke saasnart foreskrevet mig en Drik, før han gik bort igjen, sigende, at han ikke havde Tid til at opholde sig længer hos mig for andre Forretningers Skyld. Jeg spurgte ham, hvad det var for Forretninger, som det hastede saa meget med? og han svarte mig, at han ved dette Klokkeslet maatte forrette sit sædvanlige Embede i en Underret, hvorved han var Skriver. Denne Skik, at have saa mange Jern i Jlden, var, som jeg mærkede, gjængse overalt i dette Land, hvor Ingen undslaaer sig for at paatage sig adskillige, hinanden gandske modsatte Forretninger. Denne Selvtillid grunder sig paa det hurtige Genie, hvormed de i forunderlig Hast udføre alle Ting. Men af de mange Fejl og Forplumringer der bleve begangne her, lærte jeg, at disse flyvende Hoveder mere gire end nytte en Stat.

Da jeg saaledes i en Tid af to Aar havde levet i dette Land, først som Porteur, og siden som Adelsmand, mødte der mig gandske uformodentlig et Tilfælde, som nær havde givet mig det sidste Stød. Jeg havde hidindtil staaet i besynderlig Yndest i Hans Ex-

cel-

cellences Huus, og især viste Hendes Naade, Frue Præsidentinden, saa megen udmærket Godhed for mig, at jeg syntes at være den første blandt alle hendes Yndlinger. Hun havde ofte værdiget, at tale med mig i Genrum; men endskjøndt hun syntes at finde særdeles Behag i min Nærværelse, viste hun dog saa megen Tilbageholdenhed og Undseelse i hendes Tale, at jeg ikke kunde andet, end tage hendes Gunstbeviisninger i den uskyldigste Mening, og faldt ikke paa ringeste Mistanke om, at Kilden til denne Artfighed skulde være en uanstændig Tilbøjelighed, især hos en Dame, der udmærkede sig blandt Abekatinberne ligesaa meget ved sine Dyder, som ved sine Uhyer. Men da nogen Tid var gaaet, begyndte en og anden Tvetydighed i de Ord, hun lod falde, at indgive mig en Slags Mistanke om sligt, især da jeg lagde Mærke til,

At stundom, naar i lyse Smil,
 Hvis Glands forsvandt i pludselige Taarer,
 Hun stirred' paa mig, taus og mild,
 Bedrøvet glad, og stille vild,
 Med al den Omhed, al den Ild,
 Som kilbrer i det Djeblif, den saarer,
 Det halvbedakte Bryst sig hæved' op og ned
 Med synderlig Urolighed,
 Og Suk, hvortil man ingen Aarsag fandt,
 I deres Fødsel døde —
 Og hendes Ansigts Rosenrøde
 Forsvandt i Viljens Glands, som atter svandt

For Morgenrødens fulde Purpurflamme,
Der blusset' op, og fluktet i det samme.

Denne Formodning blev endelig til fuldkommen Vis-
hed, da en Kammerpige bragte mig en Dag følgende
Seddel:

”Elskeligste Nikidorian!

”Følelsen af hvad jeg skylder min Stand og høje
”Herkomst, og den Undseelse, som er mit Kjon
”medfødt, har hidindtil hindret de Gnister af
”Kjærlighed, som længe hemmeligen have ulmet i
”mit Bryst, fra at udbryde i aabenbar Flamme.
”Men jeg er mat af Striden, og mit Hjerte kan
”ikke længer modstaae sin fortryllende Siende.
”Hav Medynk med den Dame, som kun den yder-
”ste Grad af brændende Kjærlighed har kunnet
”aftrvinge denne Tilstaaelse.

Parnusa.”

Jeg kan ikke beskrive, hvor underlig jeg blev tilmode
ved denne gandske uventede Kjærligheds-Erklæring.
Men da jeg holdt det for bedre, at udsætte mig for
en rasende Dames Hevn, end at synde mod Naturens
Orden, ved en skjændig Dmgjængelse med en Skab-
ning, der ikke hørte til min Art, opsatte jeg strax
et Svar, der lød omtrent saaledes:

”Naadige Frue!

”Den bestandige Bevaagenhed, Hans Excellen-
”ce, Deres Herr Gemal, har viist imod mig, de

”Vel-

"Belgjerninger, hvormed han, uden min Fortje-
 "neste, har overøst mig, den moralske Umulighed
 "i at opfylde Deres naadige Forlangende, og utal-
 "lige andre Aarsager, som jeg ikke vil nævne, be-
 "væge mig til, heller at underkaste mig min naa-
 "dige Frues Vrede og Unaade, end samtykke, i en
 "Handling, der vilde brændemærke mig som den
 "utaknemmeligste og nedrigste blandt alle tobenede
 "Skabninger. Foruden at det, man forlanger
 "af mig, er mig bitterere end Døden, vilde denne
 "Gjerning, om jeg villigede deri, geraade til
 "Bancere for En af de anseeligste Familier i Sta-
 "ten, og min Villighed vilde, fremfor alle andre,
 "skade den Person, som har forlangt den. Med
 "de helligste Forsikringer maa jeg altsaa her er-
 "klære, at jeg ingenlunde i denne Henseende kan
 "svare til Deres Ønsker, naadige Frue! Skjøndt
 "jeg forresten mod alle Deres andre Befalinger lo-
 "ver en blind Lydighed.

Rifidorian."

Neden under satte jeg følgende Paamindelse:

L. Sk. "Betænk den store Synd, De gjør!
 "Fly, før det er for sildt!
 "Jag ikke Dyden reent paa Dør!
 "Lad Amor Dem ej hilbe!
 "Tænk Følgerne, hvis han Dem faaer
 "I sine lumste Snarer!

"D! Syn-

”O! Syndens Lyst saa snart forgaaer;
 ”Men Pinen længe varer.”

Dette Svar forseglede jeg med mit Signet, og gav Kammerpigens, som strax bragte det til sin Frue. Det havde den Virkning, som jeg formodede: hendes Kjærlighed blev forvandlet til det bitterste Had —

Omsonst den ellers stærke Tunge stræbte,
 At vælte hendes Brede's Udtryk frem;
 Fortvivlet Skam hvert Ord paa Læben bræbte,
 Og ingen Taarer randt; thi Smerte hemmed' dem.
 Hvert Dje lynte Hevn; med vilde, grumme Miner
 Hun, lig en Furie, foer rasende aasted —

Smidlertid udsatte hun sin Hevn saa længe, til hun havde faaet Kjærlighedsbrevet, som hun havde tilskrevet mig, tilbage. Saasnart hun havde forsikket sig det, underkjøbte hun nogle Personer, som skulde bevidne med Eed, at jeg i Hans Excellences Fraværelse havde forsøgt paa, at tage hende med Vold. Denne Fabel blev indklædt og forestillet med saa megen Kunst og Sandsynlighed, at Præsidenten aldeles ikke tvivlte paa Sagens Sandhed, og gav Befaling til, at kaste mig i Fængsel. I denne fortvivlede Forfatning saae jeg intet andet Middel til Redning, end at tilstaae den mig paadigtede Forbrydelse, og bede Præsidenten om Naade, hvorved jeg haabede, at stille hans Brede, eller i det mindste formilde min Straf; thi at indlade mig i Proces med en af de fornemste

nemste og mægtigste Familier, især i et Land, hvor man ikke seer saa meget paa Sagen selv, som paa Parternes Stand, forekom mig meget taabeligt. Jeg lod derfor al Undskyldning og Forsvar fare, bad og græd, og bønfuldt ikke om Straffens Eftergivelse, men blot om en Formildelse deri.

Jeg blev altsaa, ved at bekjende mig skyldig i en Misgjerning, som jeg aldrig havde drømt om, be-naadet med Livet, og dømt til evigt Fængsel. Mit Adelsbrev blev mig strax frataget og revet istykker af Bøddelen, og jeg selv blev henflængt paa en Galej, som Slave. Det var et af de Skibe, som tilhøre Republikken, og laae sejlklart for at afgaae til *Mezendoros* eller *Vidunder-Landene*, hvilken Rejse plejer altid at foretages paa en vis Tid af Aaret, nemlig i Maaneden *Radir*. Fra disse Lande henter man de *Barer*, som *Martinia* ikke selv frembringer, saa at *Mezendoros* ere saa at sige *Martinianernes* *Indier*. Det *mezendoriske* Handels-Compagnie bestaaer af Kjøbmænd, saavel adelige, som borgerlige, hvilke ved Skibenes Hjemkomst dele *Barene* imellem sig, i Forhold til det Antal af *Parter*, eller *Actier*, de have deri. Skibene drives frem, deels ved Sejl, og deels ved *Arer*, og ved hver *Arer* sidder to *Slaver*. Jeg blev en af disse Ulykkelige. Man kan let forestille sig, hvorledes jeg var tilmode ved at skulle trælle og pidkses, som *Galejslave*, især da jeg ved
ingen

ingen Forbrydelse havde fortjent denne Plads iblandt Misbødere.

Martinianerne fældede, i Forhold til deres forskjellige Gemytter, forskjellige Domme over denne Hændelse. Nogle troede vel, at jeg havde fortjent min Straf; men da de saae mig lide den, ynkedes de over mig. Andre holdt for, at man burde have taget mine forrige Fortjenester i Betragtning, og i den Henseende i det mindste formildet Straffen. De retskafneste og bedste blandt Uberne mumlede indbyrdes om, at jeg var falskeligen anklaget; men Ingen vovede at antage sig min Sag, af Frygt for mine mægtige Modstandere. Jeg besluttede altsaa at bære min tunge Skjæbne med Taalmodighed. Den største Trøst i min Glendighed var den tilstundende Rejse, paa hvilken jeg haabede at finde ny Næring for min umættelige Nysgjerrighed, uagtet jeg ikke fæstede Tro til Alt hvad Søfolkene fortalte om de forunderlige Ting jeg vilde faae at see, og kunde ikke faae i mit Hoved, at der gaves saa mangfoldige og store Vidundere i Naturen, som samme maatte være, efter deres Beskrivelse. Vi havde adskillige Tolke ombord med, som det mejendoriske Handels-Compagnie betjener sig af paa disse Farter, til Underhandlingerne ved Indkjøbet og Udsalget.

Ellevte Capitel.

Sejladfen til Vidunder = Landene.

Inden jeg skriver til denne Sorejsses Beskrivelse, maa jeg i Forvejen paaminde alle strænge og ubarmhjertige Kunstdommere om, ikke at staae alt for mange Rykker paa Panden eller Næsen, ved Fortællingen om Ting, som synes at stride imod Naturen, og overgaae alle det meest troende Menneskes Trokræfter.

Jeg fylder ej min Bog med tomme Navne,
 Med Glittersid og Svulst og prægtig Fjas;
 Jeg vil, at den skal, meer end mere, gavne:
 Og Sandhed er dens Præg, og Simpelhed dens Stads.

Jeg fortæller utrolige, men sandfærdige Ting, som jeg har seet med mine egne Dine. Naa og ukyndige Hjemføbninger, som aldrig have sat Foden udenfor deres Fødested, holde alt det for Fabel, som de ikke have hørt eller seet Mage til fra Barnsbeen; men lærde Folk, især de, som have noget Kundskab i Na-
 tur,

turhistorien, og have lært af Erfaring, hvor frugtbar Naturen er paa Forandringer, fælde billigere Domme over de usædvanlige Ting, man fortæller dem.

Hvo stubser ved en Hals saa tyk, som tre,
 Blandt Alpernes besneete Høje?
 Hvo undres ved i Meroe
 Et større Bryst end Pattedarn at see?
 Hvem sætter i Forundring blaaligt Dje,
 Lysegule Haar, og hornet Pandes Duff
 Hos Rhinens Søn den frigerske Cheruff?
 Hvad andensteds man aldrig finder,
 Er her og der almindeligt;
 Paa Stedet stubser Ingen over sligt.
 Saa nævestor Pygmæ til spæde Hofte binder
 Det fingerlange Sværd,
 Dg mod en talrig, vinget Hær
 Paa Marken iler ud i Ledingsfærd;
 Snart grumme Trane ham i Kampen overvinder,
 Dg snapper lille Helten i sin Klo,
 Dg sejrende med ham igjennem Luften iler.
 Enhver, hos os, som saae det Syn, vist loe;
 Der Ingen, hvor man seer det daglig, smiler,
 End sige leer; fjøndt hver i slig en Hær,
 Endog den længste af de tvende høje,
 Som staae paa begge Fløje,
 Kun een Fod lang fra Taa til Toppen er.

Man har i fordom Tid fundet Mennesker i Schy-
 tien, de saa kaldte Arimasper, der havde kun eet
 Dje, som sad midt i Panden. Andre under samme
 Him-

Himmeleegn havde Fodbladene vendte bag ud. I Albanien fødtes Mennesker, som i deres Barndom havde graa Haar. De gamle Sauromater spiste kun hver tredje Dag, og fastede i de to andre. I Afrika gaves visse Familier, som kunde forhære Folk med deres Snak. Det er en bekjendt Sag, at der vare visse Personer i Illyrien, med to Dienstene i hvert Dje, som dræbte Folk med deres blotte Syn, ved at stirre længe paa dem, naar de vare vrede. Paa Bjergene i Sindoestan har man truffen hele Folkeslag med Hundehoveder, som gjæde: og Andre, som havde Dinene paa Ryggen. Ligeledes har man i de alleryderste Egne af Indien fundet Indbyggere, hvis Kroppe vare lodne, og havde Fjær ligesom Fugle, der levede uden Mad, blot ved at lugte til Blomsterne. Hvo skulde kunne troe dette og andet mere, hvis ikke Plinius, en af de alvorligste Skribentere, havde helligt forsikkret, at han hverken havde hørt eller læst det mindste herom; men seet det altsammen selv med sine egne Dine? ja, hvo skulde have troet, at Jorden var huul, at der inden i den var baade Sol og Maane, dersom ikke min egen Erfaring havde opdaget denne Hemmelighed? hvo skulde have tænkt det muligt, at der fandtes en Klode, som var beboet af gaaende, fornuftige Træer, hvis ikke samme Erfaring havde sat det udenfor al Tvivl? Imidlertid vil jeg dog ikkeeppe Klammeri med Noget for sin Ban-

tro i denne Henseende; thi jeg maa tilstaae, at jeg selv, før jeg gjorde denne Rejse, havde en Slags Mistanke om, at det var blotte Eventyrer og Ammesstue-Historier, hvad Skipperne fortalte.

I Begyndelsen af Maanedens Kadir gik vi ombord, lettede Anker, og

Binden i spilede Sejl omfavnede de bugnende Master,
 Og, som Pilen i Luften, med lynende Fart, uden Hinder,
 Gjennemhvinede Rjolen de svindende fraadende Bølger.

Binden blev ved at være god i nogle Dage, i hvilken Tid vi arme Korsknægte havde godt, da man ingen Karer behøvede; men paa den fjerde Dag blev det stille.

Sejlene faldt: i en Snup var' Alle paa Bænkene rede,
 Og med pladsfænde Slag slog Karerne Himlen i Bandet.

Da Skibscaptajnen saae, at dette Arbejde faldt mig meget besværligt, lod han mig hvile imellemstunder, og befriede mig tilsidst aldeles fra denne Trældom. Jeg veed ikke, af hvad Aarsag han var saa artig imod mig, enten det kom deraf, at han troede mig uskuldig, eller fordi han holdt Opfinderen af de majestætiske Parykker en bedre Skjebne værd. Han havde selv taget tre Parykker med sig, som han lod mig krolle og holde vedlige, saa at jeg fra en Korslave pludselig blev omdannet til en Haarskjærer. Hans Artighed gik saa vidt, at han altid, naar vi kom i en Havn, lod mig være een af dem, som gik i Land,

hvorved jeg fik overflødig Lejlighed til at stille min Nysgjerrighed.

I lang Tid mødte os ikke det ringeste, som var værd at lægge Mærke til; men saasnart vi havde tabt Landet af Sigte,

Høvede nye Gestalter sig op af det bærende Havsvælg. Det var Havfruer, som, naar Vejret blev stille, og Bølgerne lagde sig, svømmede hen til Skibet for at bede om Almisse:

Menneske-Næser og Munde, med Øren og Øjne de
havde,

Pander og Høger, og alt, hvad Menneske-Hoveder
anstaer,

Hver, fra Tøsen til Beltet den skønneste Tomsfru, var
neben

Skjælbætt, finnet og sort, som Halen af fæleste Hvalfisf.

Deres Sprog havde saa megen Lighed med det martinianske, at endog nogle af Matroserne kunde snakke med dem uden Tolk. En af dem bad mig om et Stykke Kjøb; da jeg gav hende det, saae hun opmærksom paa mig, og raabte:

Snart Du vorder en Helt, og mægtige Landes Behersker!

Seg lo af denne Spaadom som af et tomt Smigreri, endskjøndt Matroserne bandte paa, at Havfruernes Forudsigende sjelden floge fejl. Efter otte Dages Sejlads saae vi endelig et Land, som Skibsfolkene

folkene kaldte Picardania. I det vi lagde ind i Havnen, kom en Skade flyvende, som de sagde, var General-Told-Inspecteuren, en meget betydelig Mand. Jeg havde Nøje med at bare mig for Latter, da jeg hørte, at en Skade beklædte saa anseeligt et Embede, og saae en Skatmester.

Op i den tyndere Luft sig svinge med susende Vinger,
Til han tabtes, som Prik, blandt Himmelens blaalige
Skystant.

Af Inspecteurens Dannelsse sluttede jeg, at Visitererne og de ringere Toldbetjente maatte være Fluere.

Efterat han tre Gange havde fløjet om vort Skib, fløj han i Land, og kom tilbage med tre Skader. De satte sig alle paa Forstavnen. Jeg havde nær bristet af Latter, da jeg saae en af vore Tolke nærme sig med mange Complimenter til disse Skader, og hørte ham holde en lang Tale med dem. De vare komne for at eftersee Ladningen, og undersøge, om vi ikke havde forstuet een eller anden forbuden Vare, især den Plante Slægt, hvis Indførsel er paa det strengeste forbuden. De pleje derfor med yderste Omhyggelighed at efterspore samme, og krybe rundt omkring i alle Kroge af Skibet, rode i alle Pakker og grave i alle Kommer, for at opsnuse den. Sagen er, at Indbyggerne elske særdeles denne Plante, og tiltuske sig den for andre meget ypperlige og nødvendige Varer, hvorover Landets egne Planter, der kunde tjene

til samme Brug, tabe deres Priis, saa at Picardanerne deri fuldkommen ligne Europæerne, der ere saa begjerlige efter alt, hvad der frembringes i fremmede Lande, og maa hentes meget langt borte.

Da General-Told-Inspecteuren temmelig længe havde talt med vore Tolk, gik han ned i Rummet med de andre Skader. Da han kom op igjen, saae han meget forbittret ud, og lod os vide, at al Handel imellem os og hans Nation herefter skulde ophøre, eftersom vi havde overtraadt den engang sluttede Tractat, ved at bringe forbudne Vare med os. Men Skibscaptajnen, der vidste af Erfaring, hvorledes man strax kan stille Told-Inspecteurers Brede, forærte ham nogle Pund Slak af bedste Sort, hvorpaa han blev god igjen, lod som ingen Ting var, og tilod os at losse. Da vi havde udloset, kom strax en stor Mængde Skader tilflyvende, som alle vare Kjøbmænd. Imidlertid gik Captajnen i Land med mig og to andre Abekatte, nemlig vor Supercargo og en Tolk.

Vi vare budne tilbords hos Hr. General-Told-Inspecteuren. Der var imidlertid intet Bord; thi Picardanerne kunne ikke bruge Stole; man dækkede derfor midt paa Gulvet. Man frembar mangfoldige prægtige og kostbare Retter, men paa overmaade smaa bitte Fade: og da Kjøkkenet var i det øverste Stokværk, kom fire Skader nedflyvende med hver Ret
 igjens

igjennem en Aabning i Loftet. Da vi havde spist, viste Hr. General-Lord-Inspecteuren os sit Bibliothek. Det bestod af en temmelig stor Mængde Bøger; men i saa smaa Formater, at de største Folianter neppe vare saa store som Musen-Almanacker. Jeg kunde ikke bare mig for at smile, ved at see Bibliothekaren flyve op til de øverste Hylder, for at tage Smaabøger i Octav og Duodez ned. De picardanske Huse ere ellers ikke vore meget ulige i Bygning og Udzi-ring, undtagen, at Sengene hænge tæt under Taget, ligesom Fugle-Neder. Man vil forundre sig over, hvorledes det er muligt, at Skader, der dog høre til de mindre Fugleslag, kunne opføre saa store Bygninger; men at det virkelig lod sig gjøre, blev jeg overbevist om, ved at see dem arbejde paa et Huus, som netop den Gang stod i Bygning. Der vare tusinde Arbejdsfolk i Bevægelse derved. Mængden, og den Lethed, hvormed de flyve, erstatter paa en Maa-de Mangelen paa Kræfter, saa at de i næsten ligesaa kort Tid, som vi, faae en Bygning færdig.

Vi havde ikke den Fornøjelse at see Fru General-Lord-Inspecteurinden, siden hun just laae i Barsels-seng; thi Barselskonerne her pleje ikke at lade sig see, før Børnene have faaet Fjær paa Kroppen; men hun vilde nu snart vove sig ud, sagde hendes Mand, siden Ungerne begyndte allerede kjönt at dunes.

Vi opholdt os ikke længe i dette Land, hvorfor jeg ikke kan indlade mig i nogen nøjagtigere Beskrivelse over dets Forfatning, og Indbyggernes Character og Sæder. Alle Gemytter vare i Gjæring og Uro paa samme Tid, formedelst en Krig, som nylig var udbrudt imellem Picardianerne og deres Naboer Kramsfuglene, især da der Dagen efter vor Ankomst kom Tidende om, at Skaderne i en stor Lufttrefning vare slagne, hvorfor og den commanderende General, efter holdet Krigsraad, blev dømt til at miste sine Vinger, som her holdes for en skrækkelig Straf, og næsten ligesaa stor, som den, at miste Livet. Saasnart vi havde affat vore Bære, gik vi til Sejls igjen. Ikke langt fra Strandbredden saae vi Søen bedækket med Fjær, hvoraf vi sluttede, at Slaget imellem Skaderne og Kramsfuglene havde været holdt der.

Efter tre Dages lykkelige Sejlads naaede vi Musklandet. Saasnart vi havde ankret, gik vi i Land. En af vore Folke spadserede foran med et musikalsk Instrument, som man i Europa kalder Bas, hvilket forekom mig meget latterligt, da jeg ikke kunde begribe, til hvad Ende han slæbte denne Byrde med sig. Da vi fandt alting tomt og øde, og ikke saae Spor til nogen levende Skabning, befalede Captajnen, ved Stød i Trompeten, at underrette Indbyggerne om vor Ankomst, paa hvilken Lyd der strax kom løbende henved tredive musikalske Instrumenter,
eller

eller Basser, paa eet Been. Da der paa min hele Rejse aldrig havde mødt mig noget saa forunderligt, forekom det mig i Begyndelsen, som lutter Hereri; men jeg mærkede snart, at disse Fiolbasser vare Indbyggerne der i Landet. Dventil havde de paa en temmelig lang Hals et lillebitte Hoved; Kroppen selv var smal, og omgivet med en glat Bark, der ikke sluttede tæt til Livet, saa at der imellem begge var et temmelig vidt, tomt Rum. Over Navlen havde de af Naturen en Stol, over hvilken de fire Strænge vare spændte. Den hele Maschine hvilede paa et eneste Been, saa at de mere sprang end løb, og hoppede med en forunderlig Hastighed over Marken. Kort sagt, man kunde have taget dem for virkelige musicalske Instrumenter, hvad Dannelsen angik, hvis de ikke havde haft tvende Hænder og Arme. I den ene Haand holdt de Buen, den anden brugte de til Grebene. Da vor Tolk vilde tale med dem, tog han Bassen, som han havde med sig, i sin venstre Haand, Buen i den højre, satte sig ret i Stilling, og begyndte at spille. De svarte ham strax med Strøg paa deres Strænge, og, ved saaledes at afvekle med hinanden, blev det til en ordentlig musicalsk Samtale. I Begyndelsen spillede de blot Adagio med megen Velklang; men strax derpaa gik de over til flurrende Toner, som gjorde ondt i Ørerne, og tilsidst endtes Musikken med en særdeles munter og behagelig

gelig Presto. Saasnart vore Folk hørte det, hoppede og sprang de af Glæde, sigende, at Akkorden om Varene nu var sluttet. Jeg kom siden efter, at den Adagio, de først spillede, betydede en Indledning til Samtalen, og bestod blot i Complimenter paa begge Sider: siden, mens Dissonantserne varede, trættes man om Prisen, og endelig tilkjendegav den sødt klingende Presto, at man var kommen overeens om Kjøbet; thi strax efter blev Skibet udloset. Iblant de Vare, som indføres her, er Kolofonium den allerbetydeligste, hvormed Indbyggerne i Landet smøres deres Buer eller Taleredskaber. Man straffer store Forbrydere med at lade Buen tage fra dem; og at miste den for bestandig, ansees som Livsstraf. Da man sagde mig, at der paa et Ting i Nærheden blev ført en Sag, løb jeg derhen, for engang at være Vidne til en musicalsk Rettergang. Sagførerne spillede paa deres Mavestrænge, isteden for at tale, og saa længe Sagen blev forhandlet, hørte man intet uden Dissonantser; saa at al deres Veltalenhed bestod i Strøg med Buen og Fagter med Hænderne. Saasnart Trætten var forbi, rejste Dommeren sig, tog sin Bue og spillede en Adagio. Jeg mærkede, at dette var det samme, som at affige Dommen; thi der sprang strax nogle Retsbetjente frem, og tog Buen fra Synderen, som havde tabt sin Sag.

Hør:

Børnene her see ud, som de Instrumenter vi kalde Viol'ner. De faae ingen Bue før de ere tre Aar gamle. Naar de gaae ind i deres fjerde Aar, blive de satte i Skolen, for at undervises i Grebene paa Strængene og Strøgene med Buen, hvilket er her det samme, som hos os at lære at læse. De komme ikke fra Skolemesteren, før de have lært at gribe reent, stryge med Buen, at det ikke skurrer, og selv kunne opfinde en Melodie. Vi havde vor store Plage med disse Børn, som forfulgte os med deres Musik. Vor Volk, som forstod Instrumentsproget, sagde os, at disse Basunger tiggede om Kolofonium. Saa længe de bad, hørte man en Grave eller Adagio; men naar de fik noget, spillede de Presto, hvormed Taksigelse udtrykkes. Fik de intet, ophørte deres hele Musik aldeles.

Da vi efter Onske havde bragt vore Ting i Rigtighed, forlode vi, i Enden af Maanedens Cusan, Musiklandet, og efter nogle Dages Sejlads fik vi Kysterne af et nyt Land i Sigte, som vi, formedelst den fæle Lugt, der kom os i Næserne, sluttede, at maatte være Pyglossia. Indbyggerne i dette Land ere Menneker ikke meget ulige; hele Forskjellen bestaaer deri, at de ingen Mund have, og derfor tale med det Ansigt, som vender i Syd, naar Næsen vender i Nord. Den første, som kom ombord til os, var en meget rig Kjøbmand. Han hjalp os, efter

Fol-

Folkets Sædvane, med den anden Ende, og begyndte strax at accordere med os om Barenes Priis. Jeg holdt mig i en temmelig Frastand, saa længe dette varede, da hverken Lyden eller Lugten af hans Tale synderlig behagede mig. Men til min store Ulykke var vor Barberer paa samme Tid syg, saa at jeg nødtes til at lade en Pyglosianer komme, for at tage mit Skjæg af. Thi da Barbererne her ere vel saa snaksomme, som de europæiske, opfyldte han, mens han ragede mig, hele Kahytten med saa ubehagelig en Lugt, at vi, saasnart han var gaaet, maatte ryge med al den Røgelse, vi havde.

Jeg var nu bleven saa vant til forunderlige og overnaturlige Ting, at intet længer forekom mig urimeligt. Da det imidlertid, formedelst denne Naturfejl, faldt os besværligt og kjedsommeligt, at omgaaes med disse Folk, ilede vi, det bedste vi kunde, med vor Afreise, og lettede, endog noget før den bestemte Tid, Anker; fornemmelig fordi en rig Pyglosianer havde budt os til Bords hos sig. Ved Indbydelsen trak vi alle paa Skuldrene, og Ingen vilde sige Ja, uden paa de Vilkaar, at der ved Bordet, saa længe Maaltidet varede, skulde herske en fuldkommen Raushed. Da vi sejlede ud af Havnen, stode endeel Pyglosianer paa Strandbredden, og baglænds ønskede os en lykkelig Rejse; men da Vinden bar fra Landet, bade vi dem med Miner og Gebærder at spare deres

deres Lykønskninger; thi Høflighed kan ogsaa gaae for vidt. De Vare, som Martinianerne føre hertil, ere Rosenvand, Balsam, og adskillige andre velugtende Specerier.

Jeg har allerede bemærket, at dette Folk i Legems Dannelsen lignede Mennesker, undtagen for saavidt, at de snakkede med den Deel af Kroppen, som vi sidde paa. Imidlertid mangler det ikke heller vor Jord paa Folk, der saavel i Mundart, som Skabning, stemme fuldkommen overeens med Pyglossianerne. Hvad om Jens Sørensen, tænkte jeg ved mig selv, Ole Petersen, Anders Lorentsen, og andre flige vakke Mænd, som med cynisk Aabenhjertighed give hver Ting sit egentlige Navn, og uden Undseelse, endog i Fruentimmer-Selskab, alle Djeblikke røbe deres Galte-Sjæle, hvad om disse Svinere kom til dette Land, hvor vilde de blive modtagne med aabne Arme! for Sprogets Lighedsskyld vilde man strax give dem Borger-Ret, og ansee dem som Indfødde. Thi hvad gjør det til Sagen, hvor Munden sidder, naar det, som kommer ud af den,

Er lydende Stank og stinkende Lyd,

Som røber en Mødding i Sjel eller Mave?

Vi styrede Cursen herfra til Jislandet, som var saa fælt og gyseligt at see til, at jeg troede det maatte være det ulykkeligste af alle Lande. Det bestod af røde Klipper, som laae bedækkede med en evig Sne.

Ind-

Indbyggerne, som alle ere af Jis, boe hist og her i Klosterne paa Fjeldtøppene, hvor Solen aldrig sees, og en uophørlig Frost hersker i Mørket. Den eneste Lysning de have, giver den glindsende Rimfrost. De underliggende Dale ere fortorrede og forbrændte af hede Jiddampe. De vove sig derfor aldrig ned i Dalene uden i tykt og fugtigt Vejr, naar Luften er taaget, og saasnart de see den mindste Solstraale, vende de pludselig tilbage til Fjeldtindene, eller styrte sig hovedkulds i Hulerne. Det hænder sig ikke sjelden, at de, naar de gaae ned af Bjergene, smelte paa Bejen, eller komme til anden Ulykke. Misdædere føres derfor i taaget Vejr ned paa en Slette, hvor de blive bundne til en Pæl, for at smeltes af Solen. Landet har alle Slags Mineralier, undtagen Guld. De føres raa ud af Landet ved fremmede Kjøbmænd, da Indbyggerne ikke fordrage Barme, og derfor ikke kunne forarbejde Metallerne. Man holder for, at denne Handel paa Jislandet indbringer ene næsten ligesaa meget, som al den anden Handel paa Mezendores.

Alle disse Lande, som jeg her har givet en Udsigt over, staae under den store Kejsers i det egentlige Mezendore. De Søfarende kalde dem derfor i Almindelighed de mezendoriske Der, endskjøndt hver af dem har sit særegne Navn, som man har seet i denne min Rejsebeskrivelse. Dette store og forunderlige Rige er

Maatet

Maalet og Enden af denne Rejse. Efter otte Dages Sejlads kom vi til den keiserlige Residentsstad, hvor vi fandt alt det i Virkelighed, som Poeterne have digtet om Dyrenes, Træernes og Planternes Selskaber; thi Mezendore er saa at sige alle fornuftige Dyr og Vexters fælleds Fædreneland. Ethvert Dyr, ethvert Træ kan faae Borgerskab der, naar de underkaste sig Regjeringen og Lovene. Man skulde troe, at der, formedelst Blandingen af saa mangfoldig forskjellig dannede og stridig artebete Skabninger, maatte her ske megen Forvirring og Urolighed. Men det er saa langt fra, at tværtimod denne Forskjellighed frembringer de lykkeligste Virkninger, hvilket maa tilskrives deres vise Love og Indretninger, der bestemme enhver af Undersaatterne den Bestilling og Forretning, han efter sin Natur og særegne Sjelekrafter er bedst oplagt til. Saaledes, for Exempel, vælger man i Betragtning af den medfødt Højmodighed, som er Løverne egen, altid en Løve til Regent. Elephanterne, formedelst deres skarpe Dømmekraft, sidde i Statsraadet. Af Chamæleoner gjør man Hofmænd, fordi de ere ubestandige, og vide at vende Raaben efter Vejret. Land-Krigsstanden bestaaer af Bjørne, Tigre og andre stridbare Dyr: paa Floden derimod har man Stude og Tyre, fordi Sømænd gjerne ere jevne og brave Folk; men haarde, ubøjelige, og i Almindelighed ikke synderlig forfinede Personer, hvis Levemaade kom-

mer overeens med deres Element. Man har derfor et Seminatum, som bestaaet af Kalve, eller Søcadetter, hvori man danner Drlogskrigere, og hvoraf man tager alle Søofficierer. Træerne, formedelst deres medfødte Sindighed, blive gjerne Dommere. Højestrets-Advocaterne ere Gæs; Procuratorerne ved Under-Retterne Skader; Rævene blive ordentlige og overordentlige Gesandter, Consuler, Agenter og Legations-Secretairer. Ravnene beskikkes i Almindelighed til Skifteforvaltere og Stervoes-Commisfairer. Gjedebuffene ere Philosopher, og især Grammatikere, deels for Hornenes Skyld, hvormed de ved mindste Lejlighed pleje at stange deres Modstandere, deels i Betragtning af det ærværdige Skjæg, som ubmærker dem saa kjendeligen blandt alle Skabninger. Borgemeisterne og Raadmændene i de smaa Kjøbstæder ere Heste. Godsejerne og Bønderne ere Slanger, Muldvarpe, Rotter og Muns. Til Stafetter og Løbere bruger man Fugle. Æslerne, formedelst deres frydende Stemme, blive Degne. Nattergalene ere Sangere og Fløjtespillere; Kanerne Bægttere, og Hundene Portnere. Rentemestere, Kassererere og Told-Inspecteurer ere gjerne Ulve, og Høge ere deres Fuldmægtige.

Ved disse ypperlige Indretninger blive de offentlige Embeder vel besatte, og alting forrettes med Lyst og i behørig Orden. Jeg troer derfor, at denne Regjering

ring er et Mønster, som alle Lovgivere, naar de indrette Stater, bør rette sig efter; thi at der paa andre Steder gives saa mange usle og uduelige Embedsmænd, kommer sikkert ikke saa meget af Undersaaternes Dumhed, som deraf, at man ikke vælger med Skjonsomhed blandt de forskjellige Anlæg. Ved at gjøre dette med Omhyggelighed og Klogskab, og ikke saa meget see paa enhver Fortjeneste i Almindelighed, som paa udmærket Bequemhed til det eller det Embede i Særdeleshed, vilde alle offentlige Betjeninge ypperligen forestaaes, og Staten uophørligen blomstre. Hvor nyttig denne Indretning er, beviser dette Riges Exempel. De mezendoriske Aarbøger melde, at for tre hundrede Aar siden, under Kejser Lilafo, denne Lov blev affaaffet, og de offentlige Embeder givne bort i Fleng til alle, som havde enten gjort noget stort, eller udmærket sig ved een og anden Dyd. Men denne Uddeling i Fleng af Embeder forarsagede saa megen Urolighed og Uorden, at det syntes i kort Tid at være ude med hele Staten. En Udv, for Exempel, som ypperligen havde forestaaet et Casserer-Embede, forlangte paa Grund af denne Fortjeneste en højere Værdighed, og blev Raadsherre. Et Træ derimod, som var bekjendt for sin udmærkede Dømmekraft, blev igjen Casserer. Ved denne bagvendte Befordring bleve tvende duelige Mænd gjorde aldeles unyttige for Landet. End videre, en Gjedebuk, eller Philosoph,

som

som ved Academiet havde indlagt sig største Berømmelse for sin Haardnakkenhed i at forsvare sine Sætninger, blev opblæst af denne Ure, og søgte en mere glimrende Post, nemlig den første Hofbetjening, som blev ledig, og fik den. Derimod fik et Chamæleon, paa Grund af sin fine Levemaade og smidige Character, en Professor-Plads ved Academiet, som han søgte for Indkomsternes Skyld. Saaledes blev den ene af en ypperlig Hofmand en elendig Philosoph, og den anden af en ypperlig Philosoph en elendig Hofmand. Thi den Standhaftighed i at forsvare sine Meninger, der havde prydet Philosophen, vanzirede Hofmanden, da Letfindighed og Ustadighed ere Hoveddyderne ved Hoffet, og en sand Hofmand ikke bør see saa meget paa hvad der er ret, som paa hvad der er trygt, og bestandigen vende Kappen efter Hoffets Bejr. Men hvad der er en Fejl ved Hoffet, er netop en Dyd ved Academiet, hvor den Tvivl i at paa-
 staae sin Mening til det yderste, er det største Beviis paa Lærdom og Duelighed. Med saa Ord: alle Underfaatterne, endog de, som udmærkede sig med de sjeldneste Talenter, bleve ved denne Lovens Forandring gjorde fuldkommen ubrugelige, og Staten begyndte at vakle. Da Alting trueedes med Undergang, opstod endelig en særdeles klog Elephant, ved Navn Bakfari, som sad i Statsraadet, og foredrog Kejseren med megen Varme Landets Elendighed. Kejseren

seren blev overbevist, besluttede strax at raade Bod derpaa, og gik til Bærks paa følgende Maade. Alle Embedsmænd bleve ikke paa eengang affatte; thi der ved havde Lægemeddelet blevet værre end Sygdommen selv; men efterhaanden, som Bestillingerne bleve ledige, flyttede man En fra den Post, han ikke duebde til, til en, som han kunde folestaae. For denne sit Fædreneland beviste Tjeneste, hvis ypperlige Virkning snart viste sig, blev Bakkari oprejst en Grestotte, som endnu sees paa det store Torv i Mezendore. Fra den Tid af har man bestandig holdet helligen over de gamle Love.

For Tolk forsikkrede, at denne Historie var ham fortalt af en Gasse, som var hans meget fortrolige Ven, og blev holdt for een af de kyndigste Procuratorer i hele Byen.

Man finder i dette Land mangfoldige usædvanlige høist forunderlige Ting, som nødvendigen maa drage alle Fremmedes og Rejsendes Bine til sig. Det blotte Syn af saa mange forskjellige Arter af Dyr, saasom Bjørne, Ulve, Gjæs, Skader o. s. v., som spadserere omkring paa Gaderne og snakke med hinanden, opvækker baade Forundring og Fornøjelse hos Enhver, som ikke har seet sligt før. Den første, der kom ombord til os, var en maver Udv eller Fald-Inspecteur, som blev fulgt af fire Høge eller Betjente, som man i Europa kalder Visiterere. Disse toge af Ba-

rene hvad de bedst syntes om, og gave derved til-
 kjende, at de forstode deres Haandtering tilgavn, og
 vidste alle Knebene deri paa deres Fingre. Captajnen
 var saa artig, som han altid plejede, at tage mig i
 Land med sig. Saasnart vi havde sat Fod paa
 Broen, kom en Zane os imøde, som, da han havde
 spurgt os, hvorfra vi vare, og om Aarsagen til vor
 Rejse, meldte os hos Sold-Inspecteuren. Han mod-
 tog os med megen Artighed, og bad os spise til Mid-
 dag hos sig. Fruen i Huset, som jeg havde hørt
 skulde være een af de største Skjønheder blandt Udv-
 inderne, var ikke tilstede ved Bordet. Aarsagen her-
 til var, som vi siden fik at vide, hendes Mandes Skin-
 syge, som fandt det ikke raadeligt, at lade saa smuk
 en Kone sees af Fremmede, og ovenikjøbet Søfolk,
 der, hungrige og forsmægtede efter den langvarige
 Fasten, pleje gjerne, naar de komme i Land, at gjøre
 Jagt paa alle Koner og Piger. Der vare dog adskil-
 lige andre Damer ved Bordet, iblandt andre en vis
 Commandeurs Kone, som var en hvid Ko med sorte
 Pletter. Næst ved hende sad en sort Kat, som var
 Hof-Jægermesterens Gemalinde, der nylig var kom-
 men ind fra Landet. Ved Siden af mig sad en sprag-
 let So, en vis Renovations-Inspecteurs Kone; thi
 det Slags Bestillingsmænd tages gjerne af Svine-
 flægten. Hun var rigtig nok lidt smudsig, og havde
 ikke toet sine Hænder, som ofte er Tilfældet hos det
 Slags

Slags Folk; men forresten forekom hun mig meget artig; thi hun tog ofte Mad af Gadet og lagde paa min Tallerken. Alle forundrede sig over denne usædvanlige Høflighed, især da Svinene ikke just besidde den fineste Levemaade. Men jeg havde heller seet, at hun havde været lidt mindre artig; thi det var mig ikke synderlig behageligt at rækkes Mad af en Soes Hænder. Man maa lægge Mærke til, at Indbyggerne i Keiserdommet *Mezendore*, skjøndt de i Legems-Dannelse gandske ligne Dyrene, dog have Hænder og Fingre paa Forbenene. Da de have enten Haar, Uld eller Fjær paa Kroppen, behøve de ingen Klæder. Imidlertid udmærke dog de Rige sig fra de Fattige, ved visse Prydelser, som, for Exempel, Halskjæder af Guld eller Perler, og Baand, som de i Alnetal vinde omkring deres Horn. Commandeurens Frue havde saa mange Baand og Sløjfer paa Hovedet, at man knap kunde skimte hendes Horn. Hun gjorde Undskyldninger for hendes Mand's Fraværelse, og fortalte, at han maatte blive hjemme, formedelsst en Trætte han nylig var bleven indviklet i, og holde Raad med to Skader, som den følgende Dag skulde føre hans Sag for Retten.

Efter Maaltidet havde den spraglede So, Renovations-Inspecteurens Kone, en Samtale under fire Dine med vor Tolk, hvori hun aabenbarede ham, at hun var dødelig forelsket i mig. Han trøstede hende

det bedste han kunde, lovede hende sin Understøttelse, og vendte sig til mig, for at overtale mig; men da han mærkede, at al hans Bøttalenhed var spildt, raadte han mig, at tage Flugten, da han vidste, at denne Dame vilde sætte baade Himmel og Jord i Bevægelse, for at opnaae sit Dnske. Fra den Tid af blev jeg bestandig ombord, især da jeg kom efter, at en gammel Galan hos denne Frue, en vis Studiosus Philosophiæ, af Skinsyge stod mig efter Livet. Men Skibet selv var mig ikke Bærn nok mod denne Dames Anfald, som snart ved Mellembud, snart ved Kjærlighedsbreve, og snart ved Elskovs Elegier, stræbte at smelte den Eis, som omgav mit Hjerte. Havde jeg ikke ved det Skibbrud, jeg siden leed, mistet disse Papirer, skulde jeg have fremviist Prover af Svinesnes Poesie. Men jeg har glemt det altsammen, saa nær som disse Linier, hvori hun roser sin Skabning saaledes:

"Du, efter hvem min Sjæl i hebe Længsler tørster,
 "Find ej min Skabning styg, for den er klædt med Børster!
 "Hvordan seer Træet ud, som ingen Blade har?
 "Hvor styg er ej en Hest, som man sin Mand affar?
 "Svid alle Haarene af Inspecturens Frue,
 "Dg see, om meer med Horn hun hendes Mand vil true?
 "Hvad Bærd var Pudd'ler i, hvis deres Krop var glat?
 "Om ej det Lobne var, hvo holdt vel af en Kat?
 "D! see Dig om, min Griis! blandt alle flabte Sager,
 "Mon det ej loddent er, som overalt behager?

"Har

"Har Lammet ej sin Uld? og har ej Fuglen Fjær?"

"Og mon ej Mandens Skjæg hans største Skjønhed er?"

Barenes Dmtuffning gik med saa megen Hurtighed for sig, at vi inden faa Dage havde kunnet gaae til Sejls igjen; men en Trætte, som opkom just, som vi vare seilfærdige, imellem vore Skibsfolk og nogle mezendoriske Borgere, sinkede vor Afrejse. Anledningen til denne Trætte var følgende: een af vore Baadsmænd var, i det han spadserede igjennem Byen, bleven skjældt ud af en Gjøg, som iblandt andet kaldte ham Peripom, hvilket Ord i deres Sprog betyder en Gøgler; thi da Gøglere og Marionetspillere i dette Land gemeenligen ere Uber, havde Gjøgen taget ham for en slig Person. Baadsmanden, som ikke forstod denne Spøg, pryglede den arme Rukuk dygtig af, og havde nær slaaet Halsen itu paa ham. Den Afpryglede bad Folk drages til Minde, kaldte de Omstaaende til Vidner, og lod dem den følgende Dag komme til Forhør. Da de vare afhørte, indgav han Sagen for Magistraten. Baadsmanden, som hverken forstod Sproget eller Lovkyndigheden i Mezendore, saae sig nødt til at antage en Skade, for at forsvare sin Sag. Efterat begge Parter Procuratorer i en Time havde klamredes for Magistraten, blev Dommen fældet saaledes: at Gjøgen, som den, der havde begyndt Trætten, skulde lide Skade for Sjæmgjeld, og betale Processens Omkost

Kostninger, hvoraf, som sædvanlig, den største Part gik i Procuratorernes Lomme. Magistratspersonerne, som dømte i denne Sag, vare Heste, hvoraf to kaldtes Borgemestere, og fire Raadmænd. Der sadde og sex Søl, som Auscultanter, der paa denne Maade, som unge Jurister, øvede sig i Rettergangs-Sager. I de andre Collegier hørte jeg, at der vare lige saadanne Seminarier, hvoraf man tog de meest øvede Lærlinger til at besætte de ledige Embeder med.

Da vi lykkelig havde afgjort vore Forretninger, og faaet en meget kostbar Ladning ind, gav vi os paa Hjemreisen. Vi vare netop komne i aaben Sø, da vi pludselig fik Windstille, saa at Folkene, for at fordrive Tiden, maatte give sig til at fiske, dels med Garn, dels med Kroge. Det begyndte derpaa at lufte lidt igjen, og

Hurtig til Flugten i Vandet udspejlede vi Sejlenes Binger, Efterat have sejlet en Tidlang med god Wind, saae vi atter nogle Havfruer, som

— Dryppende vaade

Skjode sig op, og bukked' imellem de skummenbe Bølger, og af og til gave gyselige Skrig fra sig. Skibsfolkene bleve meget forskrækkede herover, da de vidste af Erfaring, at denne sørgelige Musik plejede at spaae Uvejr og Skibbrud. De toge derfor strax de store Sejl ind, og hver blev anvist sin Post og Forretning.

Neppe

Neppe var dette gjort, før hele Himlen blev overtrucken med sorte Skyer,

Den lyse Dag blev Nat, hver Skabning gjøs;
 Og strax med frygteligste Hvinen bryder
 En uhort Hvirvelstorm fra alle Kanter løs.
 Jordfluglens Urel knager, Havet syder,
 Af Tordner, Skrald i Skrald, den hele Himmel lyder,
 Som Bjerge Bølgerne optaatne sig;
 Wildt, uden Ror, den halvforknuste Skude
 Dmtumles hist og her — og med fortviulte Skrig,
 Blandt Havets Brusen, Himlens Bragen, tude
 Matroserne paa Dækket: det er ude!

Styrmanden, som i fyrgetyve Aar havde pløjet Søen under Jorden, forsikkrede, at han aldrig havde forsøgt et haardere Uvejr. Alting paa Dækket flød i Vand, deels af de indvæltende Bølger, deels af den umaadelige Regn, som i gyselige Skybrud, med Torden og Lynild, styrtede ned paa os, saa at alle Elementerne syntes at have sammensvoret sig til vor Ddelæggelse. Mens vi saaledes omtumledes, knak paa eengang vor Stormast, og faldt med et skrækkeligt Brag agter over, saa at den tillige knuste Messings-Masten. Strax derpaa faldt den forreste Mast, og nu var alt Haab om Redning ude. Vi saae alle den visse Død for os; den Ene raabte paa Kone og Børn, den Anden paa Slægt og Venner, og hele Skibet gjenløb af fortviulede Skrig. Styrmanden, endstjøndt han selv havde opgivet alt Haab, stræbte

imid-

imidlertid at stille Mandskabet tilfreds, og bad dem holde op med deres Hulen og Tuden, som ikke hjalp dem det mindste; men i det han talte, kom en Styrtning og kastede ham over Bord. Han sank ned og kom et Par Gange op igjen, længer og længer fra Skibet, indtil han endelig opslugtes reent af de flyvende Bølger. Samme Skjebne havde tre andre, nemlig vor Kjøbmand og to Matroser. Jeg var den eneste, som bar denne almindelige Sammer med Taalmodighed, eftersom jeg var kjed af Livet, og fandt slet ingen Lyst til at komme tilbage til Martinia, hvor jeg havde mistet baade min Frihed og min Agtelse: altsaa var i deres Tal,

Som Alt har tabt, og intet frygte meer;

Det gjorde mig kun ondt for Captajnen, som paa den hele Rejse havde viist mig saa megen Godhed; jeg stræbte derfor med de fyndigste Ord at opmuntre hans nedslagne Sind, men al min Betsalenhed var spildt; thi han blev ved at sukke og hyle, som et Fruentimmer, indtil der kom en Bølge og kastede ham i Søen. Stormen tog bestandig meer og meer overhaand, og Ingen bekymrede sig meer om Skibet. Uden Ror, uden Master, uden Arer eller Loug, førtes Skrogget, hvorhen Bølgerne vilde. I hele tre Dage vare vi saaledes en Bold for de rasende Storme, udmattede af Hunger, og i bestandig Forventning af den sig nærmende Død. Af og til saae vi vel Himmelen klar;

men

men Stormen rasede alligevel bestandig. Til Trøst for de overblevne Skibsfolk opdagede vi endelig noget borte et bjergfuldt Land, og da Vinden stod derpaa, var der Haab om, i kort Tid at naae det. Skjøndt dette umuligt kunde gaae an uden Skibbrud, da Kysten bestod af stejle Klipper, var det dog at formode, at Nogle, om ikke Alle, kunde redde sig paa Stykkerne af Skroget. Mens vi fornøjede os i dette Haab, stødte Skibet paa et blindt Skjær saa stærkt, at det skiltes ad, og gik i hundrede Stykker. I denne Angest fik jeg fat paa en Planke, og, uden at bekymre mig om de Andre, tænkte kun paa at redde mig selv, saa at jeg endnu i dette Djeblik ikke veed, hvorledes det gik dem. Det sandsynligste er, at de alle ynkeligen ere omkomne; thi jeg hørte aldrig siden at Nogen af dem var kommen til dette Land. Jeg blev meget hurtig drevet frem af Bølgerne, hvilket var min Lykke; thi havde det varet lidt længer, maatte jeg ubestvivt have opgivet Landen af Hunger og Udmattelse. Da jeg var kommen indenfor en Odde, lagde Bølgerne sig, og jeg hørte kun det oprørte Hav sagtere og sagtere at bruse. Da jeg saae, at jeg var nær ved Strandbredden, gav jeg mig til at raabe meget højt, i Haab om, at Indbyggerne paa dette Skrig skulde komme mig til Hjælp. Paa det første Raab fik jeg intet Svar; men da jeg raabte anden Gang, hørte jeg en Lyd fra Strandbredden, og saae

endeel

endeel af Landets Indbyggere løbe ud af Skovene, og komme mig imøde i en Tolle, som var sammensættet af Bidier og Egeqviste, hvoraf jeg sluttede, at denne Nation maatte være meget vild og udyrket. Men jeg blev inderlig glad, da de som roede, kom mig nærmere; thi de havde fuldkommen menneskelig Skabning, og vare de eneste rigtige Mennesker, jeg paa min hele Rejse havde truffen. De ligne meget de Folk paa vor Klode, som boe i det hede Jordstrog; thi deres Skjæg er kulsort, og deres Haar krøllede: og de Enkelte, som have langt og lyst Haar, holdes for Vanskabninger. Landet, de beboe, er meget klippefuldt; de krumme Fjeldrygge, og sammenstødende Bjergtoppe, som i mangfoldige Bugter gennemskjære Luften, gjøre, at Lyden kommer igjen med Ekko paa Ekko i de underliggende Dale. De nærmede sig endelig til den Plank, jeg drev paa, toge mig i Tollen, og satte mig i Land, saa vaad som jeg var, hvor de gave mig noget at spise og drikke. Skjøndt det var ikke synderlig velsmagende, hvad jeg fik, vederqvægede det mig dog saa meget, da jeg havde sultet og tørstet i tre Dage, at jeg i Hast kom igjen til mine forrige Kræfter.

—

Folgte

Tolvte Capitel.

Forfatterens Ankomst til Svama.

Imidlertid skimlede en stor Mængde Mennesker omkring mig fra alle Kanter. De opfordrede mig med een Mund til at tale; men da jeg ikke forstod deres Sprog, vidste jeg ikke, hvad jeg skulde svare dem. De gjentog ofte de Ord: Dank, Dank, og da disse syntes mig at være tydske, svarte jeg dem først paa Tydske, siden paa Danske, og endelig paa Latin; men de gave ved Rysten med Hovederne tilkjende, at disse Sprog vare dem ubekjendte. Jeg forsøgte tilsidst at forklare mig i de underjordiske Sprog, nemlig paa Nazariske og Martinianske; men ogsaa det var forgjeves. Jeg sluttede deraf, at dette Folk maatte ikke have mindste Dmgang med Fremmede, enten ved Handel eller andre Forbindelser, og at jeg altsaa her maatte nødes til at blive Barn igjen, og gaae i Skole paa ny.

Efterat vi i lang Tid havde talt sammen, uden at forstaae hinanden, førte man mig til en lille Hytte,
som

som var flettet af Vidier. I denne fandtes hverken Stole, Borde eller Bænke; de sadde paa Jorden og spiste, og isteden for Senge, stræede de Halm paa Gulvet, hvorpaa de laae isfeng blandt hinanden om Natten. Dette forundrede mig saa meget mere, da Landet har Dverflod af tykke Skove. Deres eneste Næringsmidler vare Melk, Ost, Bygbrød og Kjød, som de stegte paa Gløder, siden de slet ikke forstod at kaaqe: kort sagt, de levede næsten, som de første Mennesker,

Der vare dræbte Dyr's afslagne Klæder,
 Had Wildt, og Rødder; drak af næste Flob,
 Og uden Love, Penge, Kunster, Sæder,
 Paa Rang og Rigdom, Pragt og Dverflod
 Sig lige lidt forstod.

Jeg maatte derfor i lang Tid leve som en Hund, indtil jeg lærte saa meget af Sproget, at jeg kunde tale med dem, og komme dem lidt til Hjælp i deres Vankundighed. De allermindste Leve-Regler jeg gav dem, bleve anseete, som guddommelige Befalinger. Mit Rygte udbredte sig snart, og Alle stimlede til mig i Hobetal fra de omliggende Landsbyer, som til en Lærer, der var sendt dem ned fra Himmelen. Jeg hørte endog, at Nogle havde begyndt en ny Tidsregning fra min Ankomst. Alt dette kildrede mig saa meget mere, da man tilforn paa Nazar havde forhaanet mig for min Ubetænksomhed og flyvende Fattkraft,

tekræft, og i *Martinia* for min Dumhed. Saa sandt er det gamle Ordsprog, at imellem de Blinde regjerer den Enøstede; thi jeg var nu kommen til et Land, hvor jeg med gandske almindelig Lærdom, og med saa godt som ingen Ting, kunde svinge mig op til de højeste Værdigheder. Jeg havde den bedste Lejlighed af Verden til at anbringe mine Talenter, eftersom dette meget frugtbare Land i Overflodighed frembringer Alt, hvad Mennesker bruge, saavel til Fornøjelse som Nytte. Indbyggerne vare just ikke ulærvillige, og manglede ikke heller Begreb; men da de aldrig havde lært noget, levede de i det tykkeste Mørke. Da jeg fortalte dem om min Herkomst, mit Fædreland, det Skibbrud jeg havde lidt, og adskillige andre Begivenheder paa mine Rejser, vilde Snogen troe mig. De troede meget mere, at jeg var en Indbygger af Solen, og var kommen ned til dem fra samme, hvorfor de og gemeentligen kaldte mig **Pikil-Su**, eller **Solens Gesandt**. Hvad Religionen angaaer, da nægtede de vel ikke, at der var en Gud til; men bekymrede sig ikke meget for at bevise det: de meente, det kunde være dem nok, at deres Forfædre havde troet det samme, og i denne eneste Lære bestod deres hele Theologie. I Moralen kjendte de blot dette ene Bud: **gjør ikke imod en Anden, hvad Du ikke vil, at en Anden skal gjøre imod Dig!** De havde ingen Love; Keiserens Villie var de-

res eneste Rettesnor. Det var altsaa kun offentlige Misgjerninger der bleve straffede; men naar Noget ellers begik Skjælsstykker, skede man hans Dmgang, og denne Foragt var saa utaalelig for de Skyldige, at de Fleste gjerne sørgede sig ihjel, eller af Kjæde til Livet dræbte sig selv. I Tidsregningen vare de fuldkommen uvidende; de regnede blot deres Aar efter Sol-Formørkelserne ved Nazars Mellemkomst. Naar man derfor spurgte om Ens Alder, svarte man: at han havde oplevet saa og saa mange Formørkelser. Deres Kundskab om Naturen var yderst maver og urimelig: thi de troede, at Solen var en Guldplade, og Planeten Nazar en Ost. Da jeg spurgte dem om Aarsagen, hvorfor denne Planet paa bestemte Tider tog af og til, svarte de: at de vidste det ikke. Deres Formue bestod meest i Sviin, som de med Mærker paa, havde gaaende i Skoven; og Enhver blev holdt for rig, eftersom han havde mange Sviin til. De Træer, som ikke bare Olden, eller ikke trivedes, gave de Vidst, fordi de i deres Enfoldighed tilskrev Ondskab og Misundelse denne Ufrugtbarhed.

Saaledes var dette elendige Folks Tilstand beskaffen, som jeg i Førstningen mistvivlede om, ved Kunst og Underviisning at kunde bringe til Menneskelighed; men da det randt mig i Tanker, at

Ufortroden Glid sin Frugt vil altid finde,
 Og med Taalmodighed man Alt kan overvinde.

anvendte jeg al mulig Umage paa at forfine og opløse dette raa og udyrkede Folk, hvilket gjorde, at jeg blev anseet iblandt dem, som en Guddom; og deres Tillid til min Viisdom gif saa vidt, at de troede ingen Ting var umulig for mig. Derfor

Naar hist en Stub man stjal, og her en Ko var syg,
 Naar Ræven tog en Gaas, og Sviin paa Skoven døde,
 Naar Haglen nedflog deres Byg,
 Og andre flige Banheld kunde møde,

kom de løbende midt om Natten til min Hytte, og bønfuldt mig om Hjælp. Saaledes fandt jeg engang en Bonde paa Knæ udenfor min Dør, som vred sine Hænder, græd, og klagede jammerlig over sine Træers Ufrugtbarhed, med veemodig Bøn til mig, at jeg ved min Myndighed vilde udvirke, at de herefter bar Ploden, som tilforn.

Jeg hørte, at hele dette Rige stod under en Regent, hvis Residents paa den Tid laae otte Dagejser fra den By, hvori jeg opholdt mig. Jeg siger: paa den Tid, fordi Residentsen var ustabig, og isteden for faste Huse, bestod af Telte, hvori Hoffet og hele Hoffstaten plejede at flytte fra een Provinds til en anden. Den da regjerende Fyrste var en ældgammel Mand, og kaldtes Casba, som bemærker: den store Kejser. I Henseende til de mangfoldige Provindser, dette Rige indeholder, kunde det rigtig nok med Grund kaldes et Kejserdom; men, formedelst

Ind-

Indbyggernes Bankundighed, som ikke have vidst at benytte sig af deres mange Fordele, har det bestandig været anseet som ubetydeligt, udsat for Naboernes Angreb og Forhaanelser, og ikke sjelden maattet betale Skat til de ugleste Nationer.

Rygtet om mit Navn og mine Fuldkommenheder udbredte sig i kort Tid over alle Provindserne. Fra den Tid af foretog man sig intet, uden i Forvejen at raadspørge mig, som et Drakel, og naar et og andet Foretagende mislykkedes, tilskrev man det min Koldfærdighed og Uvillie, hvorfor der og vare Adskillige, som ved Dffringer stræbte at formilde min Brede. Jeg gider ikke opramsset alle de Urimeligheder, som dette yderst dumme Folk faldt paa; jeg vil blot fortælle et Par, hvoraf man kan slutte sig til alle de øvrige. En frugtfuld Kone troede, at jeg med liden Umage kunde mage det saa, at Fosteret, hun gik med, blev en Dreng; en Anden bad mig, at gjøre sine gamle Forældre unge igjen; en Tredie tiggede mig om, at føre sig igjennem Luften til Solen, for deraf at kunne tage saa meget Guld, som han behøvede, og bringe en stor Skat tilbage med sig. Af disse, og mangfoldige andre ligesaa dumme, Begjeringer, blev jeg saa plaget, at jeg mange Gange maatte sætte dem alvorligen tilrette for deres Laabelighed; thi jeg frygtede, at den alt for store Tillid til min Magt og Fuldkommenhed tilsidst skulde endes
med

med guddommelig Dyrkelse. Omfiden blev det bragt for den gamle Kejsers Øre, at der var kommen en stor Mand, i fremmed Dragt, til Landet, som udgav sig for Solens Gesandt, og havde, ved at give adskillige Qvamiter (saa kaldtes Indbyggerne efter Landets Navn Qvama) de allerviseste, og næsten guddommelige Loveregler, vist sig at være mere end et Menneske. Han affendte derfor strax Gesandterne med Befalingen, at indbyde mig til den keiserlige Residens-Stad. De vare tredive i Tallet, og alle klædte i Tigerkind, hvilken Dragt holdes for den største Prydelse i disse Lande, eftersom Ingen har Tillidselse at bruge den, uden de, som have udmærket sig i Krig mod Tanaqviterne, der vare fornuftige Tigre, og Qvamiternes dødelige Fiender.

Jeg havde i den lille By, hvor jeg boede, ladet mig bygge et muret Huus af tvende Stokværk, efter den europæiske Maade. Denne Bygning studsede Gesandterne ved, som et Værk, der overgik menneskelige Kræfter, og gik ind deri, som i en Helligdom, med den andægtigste Vrefrygt, for at forkynde mig Keiserens Indbydelse i følgende Tale: "Da den store
" Keiser, vor allernaadigste Herre, regner sit Elægt
" register i mangfoldige Led fra Spynko, Solens
" Søn, den første Regent i Qvama, kunde intet i
" Verden overraske ham behageligere end dette Gesandt-
holbergs Skrifter. 3de Del.   F f   "skab,

"skab, især da det sigtede til Rigets største Nytte,
 "og det var at formode, at hele Landet under en saa
 "hyperlig og himmelsk Lærer snart vilde faae en gands-
 "ke anden Skikkelse; Hans Majestæt haabede derfor,
 "at Solens Gesandt heller indfandt sig i Hovedstaden,
 "da der i samme var større og mangfoldigere Leiligh-
 "hed for ham til at virke med alle sine Guldkommen-
 "heder." Jeg besvarte dette med den ydmygste Tak-
 sigelse, og begav mig strax paa Rejsen til Hovedsta-
 den med Gesandterne. Disse Herrer havde været
 fjorten Dage om at gjøre denne Rejse hid; men paa
 Tilbagevejen havde vi, ved Hjælp af min Kunst, nok
 i fire Dage. Thi da jeg havde lagt Mærke til, at
 der i Landet var Overflod af Heste, som vare Ind-
 byggerne mere til Byrde end Nytte, siden de løbe
 vilde omkring i Skovene, viste jeg dem den store Nytte,
 man kunde have af disse ædle Dyr, og lærte dem at
 tæmme dem. Der blev strax nogle fangede og gjorde
 tamme, saa at jeg, mens Gesandterne vare hos mig,
 allerede havde saa mange færdige og tilredne, som vi
 behøvede til Rejsen. De bleve meget forfækkede ved
 at see disse Heste, og toge længe i Betænkning at
 sætte sig op paa dem; men da de saae mig og adskil-
 lige Andre, uden Frygt og Fare, tumle og regjere
 dem med Lommen, som vi vilde, toge de Mod til
 sig, gjorde selv et Forsøg, og bekvemmede sig ende-
 lig

lig til denne Rejsfemaade, hvorved de kom hjem i tredie Parten af den Tid, de havde brugt til at rejse hen i. Da vi nærmede os Stedet, hvor Hovedstaden skulde ligge, hørte vi, at den var flyttet til en anden Provinds; vi maatte altsaa vende om igjen, og toge en anden Vej.

Man kan ingen Forestilling gjøre sig om den Forundring og Bestyrtelse, hvormed Quamiterne saae vort Indtog. Nogle bleve saa forfækkede, at de løbe ud af Byen. Keiseren selv vovede, af Frygt, ikke at komme udenfor sit Telt, og lod sig ikke see, førend een af Gesandterne steg af Hesten, gik ind, og forklarede ham denne Hemmelighed. Kort efter blev jeg paa det højtideligste med et stort Følge indført i det keiserlige Telt. Den gamle Keiser sad paa et Teppe, omringet af sine Hoffolk. Da jeg kom ind, ophøjede jeg i de beskedenste Udtryk den store Naade, Hans keiserlige Majestæt viste mig, hvorpaa han rejste sig op, og spurgte mig, hvad Kongen i Solen, hans Families Stammefader, for nærværende Tid tog sig for? Da jeg fandt det nødvendigt, at underholde denne gamle Bildfarelse hos Quamiterne, svarte jeg: at Hans Majestæt, Kongen i Solen, havde sendt mig ned til dette Land, for ved gode Love og Lovregler at forfine de udyrkede Quamiters Sæder og Levemaade, og lære dem de Kun-

F f 2

ster,

ster, hvorved de ikke allene kunde modstaae deres stridbare Naboer, men endog udbrede deres Riges Grændser: og lagde til, at det var mig befalet, bestandig at blive her. Rejseren fandt megen Behag i denne Dale, lod strax et Telt oprejse for mig tæt ved sit, gav mig femten Tjenere til min Opvartning, og behandlede mig ikke som sin Undergivne med en Overherres Myndighed, men som sin fortrolige Ven.

Trettende Capitel.

Begyndelsen til det femte Monarkie.

Fra den Tid af gik alle mine Bestræbelser ud paa, at give dette Rige en gandske anden Skikkelse. Jeg gjorde Begyndelse med at forbedre Krigsvæsenet, ved at øve det unge Mandskab i Riden, Fægten og Skyden.

Stadens Unglinger alle paa Fælleden, udenfor Porten, Rogle til Hest, og Andre til Fods, og Andre paa Bogne, Lumlebes, Hjorte om Kap; og snart fra strammede Bue Lynede den vingede Piiil, snart gjennemhvinede Luften Dræffende Spyd —

Fornemmelig lærte jeg dem i Førstningen at tæmme og afrette Heste, da jeg ventede ved det blotte Rytteri at holde Naboerne i Lydighed. Ved uafbrudt Flid bragte jeg det saa vidt, at jeg i kort Tid stillede sex tusinde Ryttere frem for Kejseren. Da Tanq-
qviterne just paa samme Tid lavede sig til et nyt

An-

Anfald, paa Grund af den tilbageholdte aarlige Skat, som efter adskillige Fordringer var bleven dem nægtet, gik jeg, efter Kejserens Begjering, med mit nye Rytteri og endeel Fodfolk Fienderne imøde. Fodfolket havde jeg givet Kastespyd og Pile, hvormed de kunde stride mod Tanaqviterne langt fra; thi Quamiterne havde tilforn kun brugt korte Sværd eller Dolke, og var derfor altid komne til kort i Haandgemæng med disse frygtelige Fiender, der i Legemskræfter vare dem saa overlegne. Jeg blev strax udnævnt til øverste Hærfører, og da man sagde mig, at Tanaqviterne nærmede sig ikke langt fra Grændserne, rykkede jeg strax imod dem. Bestyrtsede over at see denne ufornødede Krigshær, holdt de i nogen Tid stille; men da jeg lod Tropperne gaae videre frem, og vi kom dem saa nær, at vi kunde naae dem med vore Kastespyd, nedlagde vi strax i første Anfald en uhyre Mængde. De tabte alligevel ikke Modet herover, og styrtede med rasende Hidfighed ind paa vore Fodfolk; men da Rytteriet i det samme faldt dem i Flankerne, forlode de deres Geledder og toge Flugten, saa at dette Angreb afgjorde Slagets Skiebne aldeles til vor Fordeel. Fienderne leed et skrækkeligt Nederlag, og den tanaqvitiske Hærfører blev levende fangen, tilligemed tyve andre adelige Tigre, og bragt i Triumf til Quama. Det er ikke at beskrive, hvilken almindelig Glæde denne glimrende Sejer opvakte

i det

i det hele Rige; thi Dvamiterne havde gemeenligen i de forrige Krige maattet strække Gevær, og tiltigge sig Fred paa de skammeligste Vilkaar. Kejseren befalede strax, at Fangerne, efter gammel Sædvane, skulde henrettes; men jeg, som fandt denne Skik afskyelig, raadte til at kaste dem i Fængsel, med den Forestilling, at Tanaqviterne, som vi for nærværende Tid hverken havde Krig eller Fred med, gandske vist vilde holde sig rolige, indtil de saae, hvad vi toge os for med Fangerne, og lod mig forlyde med, at jeg havde denne Stilstand nødvendig, for at udføre andre Planer, som jeg havde i Hovedet.

Jeg havde lagt Mærke til, at dette Land var meget rigt paa Salpeter, og havde allerede samlet en temmelig stor Mængde, for at gjøre Krudt deraf. Dette Forsæt holdt jeg imidlertid skjult for Alle, undtagen for Kejseren, da jeg behøvede hans Tilladelse til at anlægge Værksteder for Flinte og andre Krud-Geværer. Med disse haabede jeg i kort Tid at betvinge alle Kejserdømmets Fiender. Da jeg havde faaet nogle hundrede Flinter med tilhørende Augler færdige, aflagte jeg offentlig Prøve paa mit Naafund til Alles store Bestyrtelse. Et vist Antal af Soldaterne blev strax ansat til denne Krigsart, og øvede i at omgaaes med Skydegeværer. Da de vare blevne færdige deri, blev jeg, efter holden Mynstring, af Kejseren udraabt til *Kaikal*, eller *Generalissimus* over hele Krigsmagten.

magten. Mens alt dette gik for sig, havde jeg indgaaet et fortroligt Venſkab med Tanaqviternes brave Anfører, den fangne Tomopoloko, ſom jeg holdt idelige Samtaler med, for at udforſke hans Nations Forfatning, Character og Sæder. Jeg kom, til min ſtorre Forundring, efter, at det var et vittigt, ſædeligt og oplyst Folk, og at Kunſter og Videnskaber dyrkedes hos dem med Alvorlighed. Han fortalte mig, at der mod Øſten fandtes en særdeles ſtridbar Nation, mod hvilken Tanaqviterne beſtandig maatte holde ſig i Forsvarsſtand. Indbyggerne vare rigtig nok ſmaae, og meget ſvagere i Legemskræfter, end de i Tanaqvi, men udruste med fortrinlig Skarpsindighed, og vel øvede Bueſkyttere, ſaa at de ofte havde tvunget Tanaqviterne til at bede om Fred. Jeg fik ſtrar efter at vide, at denne Nation beſtod af Kette, og udmærkede ſig blandt alle Firmamentets Folkeſlag, ved ſin kloge Politik og ypperlige Dømmekraft. Det ærgrede mig ikke lidet, at Klogſkab, Videnskaber og fine Sæder fandtes hos alle Dyrene i den underjordiske Verden, og at Menneſkene, nemlig Quamiterne, vare de eneste udyrkede Barbarer. Men jeg gav mig tilfreds, i Haabet om, at denne Skam inden kort Tid ſkulde ophøre, og at Quamiterne ſnart ſkulde faae det Herredømme tilbage, der tilkom dem, ſom Menneſker, over de andre Dyr.

Efter

Efter det sidste Nederlag holdt Tanaqviterne sig i temmelig lang Tid rolige; men da de ved Spejdere havde udforsket det ny Rytteries Tilstand og Beskaffenhed, og faaet at vide, at disse Centaurer, der havde indjaget dem saa stor Skræk, i Grunden kun vare tæmte Heste, som der sad Mennecker paa, toge de Mod til sig igjen, og udrustede nye Tropper imod Quamiterne, under deres Konges egen Anførsel. Den hele Hær bestod af tyve tusinde Tigre, alle gamle Soldater, der havde før været med, undtagen to Regimentter, som nylig vare hvervede. Men disse i en Hast sammenskrabede Krigsfolk vare det meer i Navnet end i Gavnet. Allerede fikke paa Sejeren, faldt de alle paa eengang ind i Quama. Jeg lod strax tolv tusinde Mand Fodfolk, hvoriblandt vare sex hundrede Flinteskyttere, rykke imod dem, tilligemed fire tusinde Ryttere. Da jeg slet ikke tvivlede om et lykkeligt Udfald, bad jeg Kejseren, paa det han kunde hørte hele Hæren af Sejeren, selv at anføre dem. Ved denne tilsyneladende Beskedenhed tabte jeg aldeles intet af min egen Anseelse, da hele Krigshæren dog ansaae mig som den sande Anfører. Jeg gav det Raad, ikke strax at gaae løs paa Fienden med Skydegeværerne, for at see, om man kunde vinde Sejeren ved Hjælp af det blotte Rytteri, men dette Raad kom mig dyrt at staae; thi Tanaqviterne satte saa heftig ind paa vore Fodfolk, at de nødte dem til

at tage Flugten. De modstod paa den anden Side med saa megen Tapperhed Rytteriet, at Sejeren i lang Tid ikke heldte til nogen af Siderne. En mere haardnakket Træfning er neppe nogensinde bleven holdt.

End tvivlsom Stridens Lykke længe hang;

Dg hid og did paa ubestemte Ringer

Sig mellem begge Hære Sejren svang —

da jeg med eet lod Flinteskytterne rykke frem. Tanaqviterne bleve meget bestyrtsede over de første Skud; thi de kunde ikke begribe, hvor den Lynild og Torden kom fra; men da de fornam deres sørgelige Virkning, bleve de alle betagne af den yderste Skræk. Ved den første Salve faldt to hundrede Tigre, hvoriblandt vare to Feldtpræster, som Kuglerne traf, i det de med Taler opmuntrede Soldaterne til Tapperhed. Deres Tab foraarsagede en almindelig Bedrøvelse, fordi man holdt dem for to af de bedste og meest veltalende Prædikanter. Da jeg mærkede denne Fiendernes Angest, lod jeg anden Gang fyre. Paa denne Salve fulgte et endnu større Nederlag: Kongen selv blev skudt. Dette betog Tanaqviterne alt Haab, de vendte Ryggen; Rytteriet forfulgte dem, og de Flygtende nedfabledes i saa stor Mængde, at de Sejrende kunde, for døde Kroppe, som bedækkede Marken, ikke komme videre. Da Slaget var endt, talte vore Folk de ihjelslagne Fiender, og fandt tretten tusinde paa Balpladsen, som vare faldne deels i Træfningen, deels paa

paa Flugten. Den sejrende Krigshær rykkede derpaa ind i Riget Tanaqvi, og slog, efter nogle Dages Marsch, sin Lejr op for Hovedstaden. Den almindelige Forfærdelse havde imidlertid taget saa stærk overhaand, at Magistraten kom os ydmygen imøde, og overleverede Sejerherren Nøglerne til Staden, endskjøndt den baade ved Natur og Kunst var overordentlig vel befæstet. Dens Størrelse, brede Gader og prægtige Bygninger udmærkede den som een af de anseeligste Stæder, jeg har seet. Høist forunderligt forekom det mig, at Quamiterne, der paa alle Sider vare omgivne af saa oplyste Nationer, i saa lang Tid havde levet i det tykkeste Mørke. Men det maa have gaaet dem, som visse europæiske Nationer, der ikke bekymre sig om hvad der er udenfor dem, holde deres Eget altid for det bedste, lade Alting blive ved det gamle, og derfor blive i den samme Slendrian til evig Tid, uden at komme videre. Fra dette store Nederlag begyndte Tanaqviterne en ny Tidsregning, og da dette afgjørende Slag blev holdt paa den tredie Dag i Maaneden Torul, regne de samme blandt de ulykkelige Dage. I samme Maaned er Planeten Nazar, hvis Køb om Solen bestemmer Tidsregningen og Aarstiderne, længst borte fra denne Deel af Firmamentet. Hele Firmamentet drejer sig vel ligeledes omkring Solen; men da Planetens Bevægelse er hastigere, synes den større og mindre, ligesom det

er nærmere denne eller den modsatte Halvsphære. Efter denne Nazars Aftagen og Tilvæert, og af Solformørkelserne bestemmes de astronomiske Beregninger. Jeg gjennembladede engang ved Lejlighed de tanaqvistiske Almanacker, og fandt dem særdeles ordentlige og vel ubarbejdede.

Da Hovedstaden havde overgivet sig, fulgte hele det øvrige Rige dens Exempel. Den Foragt, Quamitterne hidindtil havde været i, forandrede nu til Anseelse, og Kejserdommet blev ved dette overvundne Riges Tillæg næsten dobbelt saa betydeligt, som det var før. Eftersom al denne Lykke blev eenstemmigen tilskreven min Klogskab og Virksomhed, saa gik den Højagtelse, man alt for længe siden havde baaren for mig, nu over til fast guddommelig Dyrkelse. Da jeg havde lagt Besætninger hist og her i det undertryngne Riges Stæder, for at holde dette grumme og krigeriske Folk i Rolighed, tænkte jeg ret for Alvor paa at udføre min begyndte Plan, og aldeles at udrydde det Barbarie, Quamitterne hidtil havde boset i. Jeg fandt store Vanskeligheder strax i Begyndelsen med at indføre Videnskaberne; thi det, jeg havde lært i Europa, nemlig Latin og en Smule Græsk, var mig til aldeles ingen Nytte her. Jeg saae mig altsaa nødt til, fra det fiendtlige Land at forskrive tolv meget lærde Tigre. Disse gjorde jeg til Professorer, og paalagde dem, at oprette et Universitet efter Mønster

ster af Academierne i deres Land, og befalede derpaa at forflytte det kongelige tanaqvitiske Bibliothek til **Quama**. Jeg havde imidlertid foresat mig, saasnart **Quamiterne** vare komne saavidt i Videnskaberne, at de kunne gaae ene, at sende disse laante Lærere tilbage til deres Hjem.

Min Nysgjerrighed efter at lære at kjende det tanaqvitiske Bibliothek, var især bleven opvakt af den fangne Anfører **Tomopoloko**, som fortalte mig, at der iblandt dets Manuscripter fandtes en Bog, hvis Forfatter havde været oppe paa vor Klode, og beskrevet adskillige af dens Lande, fornemmelig i Europa. **Tanaqviterne** vare komne over dette Manuscript engang, da de førte Krig i et langt fraliggende Land; men Forfatteren havde skjult sit Navn, og man vidste endnu ikke hvad Landsmand han var, eller paa hvad Maade han var kommen op over Jorden. Da jeg havde seet Bøgerne igjennem, fandt jeg, at Alt, hvad **Tomopoloko** havde berettet mig om dette Skrift, var saa i sig selv, og aabenbarede ham derfor i Fortrolighed min sande Herkomst og mit rette Fødeland, forsikkrende ham, at jeg ved min Ankomst havde sagt det samme til **Quamiterne**; men dette dumme Folk havde ikke villet fæste Tro dertil, men heller indbilde sig, at jeg var en Gesandt fra Solen, og vedblev endnu haardnakket i denne Bildfarelse. Jeg lagde til, at da jeg holdt det for Uret, længer at be-

holde

holde denne saa forfængelige Titel, havde jeg besluttet, omfider reent ud at aabenbare Alle min sande Herkomst, ved hvilken oprigtige Bekjendelse jeg troede, ikke at kunde tabe det mindste af den Agtelse, jeg stod i, især da jeg haabede, at Læsningen af dette Haandskrift vilde overtyde Alle og enhver om, hvor langt Europæerne i Visdom og Dyd overgaae alle andre Dødelige. Men denne min Beslutning mishagede aldeles denne kloge og erfarne Mand, og han gav mig sin Mening derom tilkjende i følgende Udtryk:

”Du maa nødvendig, oplyste Helt! først læse Bogen; maaskee dens Læsning vil bringe Dig paa andre Tanker; thi enten lyver Forfatteren, eller og de Dverjordiske ere Folk af naragtige og slette Sæder, og deres Love og Indretninger værdigere at belees end beundres. Naar Du først har læst Bogen, kan Du jo siden gjøre, hvad Dig synes; men det vil jeg alligevel raade Dig, ikke saa ganske uden Dvervejelse at bortkaste den Titel, som har indgivet Quamiterne saa stor Vresnygt for Dig. Thi intet i Verden er saa skicket til at holde Almuen i Lydighed, som den Fordom, den har om sin Bestyrers ædlere Natur og glimrende Herkomst.”

Jeg fulgte dette Raad, og besluttede at læse Bogen, efter Tomopolokos Oversættelse. Dens gamle Titel var: *Tanians* (man holder dette Navn for opdigtet) *Rejse over Jorden, eller Beskrivelse over*

Rigerne og Landene der, fornemmelig i Europa: Men da Bogen af Brug og Velde var bleven smudsig og forreven, fattedes uheldigviis netop det, som jeg var meest nysgjerrig efter at see, nemlig: hvorledes Forfatteren var kommen op til os, og paa hvad Maade han var kommen ned igjen.

Her er Bærkets Indhold, saaledes som jeg fandt det:

Fragmenter af Tanians Dagbog, holden paa en

Rejse over Jorden, oversatte af Hans Excellence

Herr Tomopoloko, Hærfører i Hans tana-

kvitiske Majestæts Tjeneste.

” * * * Dette Land (Tydskland) kaldes det romerske
 ” Rige; men det er blot en tom Titel, eftersom det
 ” romerske Monarkie for nogle hundrede Aar siden har
 ” aldeles ophørt. Dette Lands Sprog er ikke let at
 ” forstaae, formedelst den bagvendte Stil, som her-
 ” sker deri; thi hvad der i andre Sprog sættes foran,
 ” hefte de bag ved, saa at man ikke kommer efter Me-
 ” ningen før man har læst en heel Side igjennem.
 ” Regjeringsformen er meget urimelig. Man troer
 ” at have en Regent, og har dog ingen. Det skal
 ” være et Rige, og er dog deelt i adskillige særskilte
 ” Fyrstendømmer, der alle have deres egen Regjering,
 ” saa at den ene Nabo ofte paafører den anden en
 ” formelig Krig. Det hele Land kaldes helligt, end-
 ” skøndt man ikke finder mindste Spor af Hellighed
 ” deri.

"deri. Regenten, eller rettere Uregenten, som bær
 "rer Navn af Keiser, kaldes altid Rigets Forme-
 "rer, endskjondt han ikke sjelden betydelig formind-
 "sker det; uovervindelig, uagtet han ofte bliver
 "slagen og bragt i Knibe, snart af de Franske og
 "snart af Tyrkerne. Man har ikke mindte Aarsag
 "til at forundre sig over Folkets Rettigheder og Fri-
 "heder; thi Mange have Rettigheder, som de forby-
 "des at bruge. Der ere skrevne utallige Commenta-
 "rer over den tydske Statsforfatning, men man er
 "desuagtet ikke kommet videre; thi * * *
 " * * * Hovedstaden i dette Rige (Frankrige) som er
 "meget stor, hedder Paris, og kan i visse Maader kal-
 "des Hovedstaden i hele Europa; thi den udøver en vis
 "lovgivende Magt over alle andre europæiske Nationer.
 "Den har, for Exempel, udelukkende Ret til at fo-
 "restrive dem, hvordan de skulle leve og klæde sig,
 "saa at ingen Dragt er saa ubequem og latterlig, at
 "man jo i det øvrige Europa nødes til at bruge sam-
 "me, hvis Pariserne have fundet for godt at indføre
 "den. Hvorledes eller naar Pariserne have faaet
 "Hævd paa denne Ret, er mig ubekjendt. Jeg mær-
 "kede dog, at dette Herredom ikke strakte sig til andre
 "Ting; thi de andre Nationer i Europa føre ofte
 "Krig med Franskmændene, og tvinge dem ofte til
 "at indgaae Fred paa temmelig haarde Vilkaar; men
 "Slaveriet i Levemaade og Klædebragt vares ikke de-
 "

" stor

”stomindre bestandig ved. I flyvende Fattkraft,
”Begjerlighed efter Nytt, og opfindende Frugtbarhed,
”ligne Pariserne meget Martinianerne.

” * * * Fra Bologna rejste vi til Rom. Denne
”Stad staaer under en Præst, som holdes for den
”mægtigste af alle Konger og Fyrster i Europa, uag-
”tet hans Rige kan gennemrejses paa en god Efter-
”middag. Thi istedenfor, at de andre Fyrster kun
”herfke over deres Undersaatters Liv og Gods, kan
”han tillige fordærve deres Sjæle. Europæerne troe
”i Almindelighed, at denne Præst har HimmelenS
”Nøgler i sin Forvaring. Jeg var meget nysgjerrig
”efter at see disse Nøgler, men al min Umage var
”spildt, og jeg veed endnu ikke, hverken hvordan de
”saae ud, eller i hvad Skrin de laae. Den Magt,
”han har og udøver, ikke allene over sine egne Under-
”saatter, men over det hele menneskelige Rjon, be-
”staaer fornemmelig deri, at han kan frikjende dem,
”som Gud fordømmer, og fordømme dem, som Gud
”frikjender; en sandelig uhyre Myndighed, som vore
”Underjordiske vilde sværge paa, ikke kunde tilkomme
”noget dødeligt Menneske. Men det er en let Sag
”at binde Europæerne paa Ormet, hvad det skal være,
”og saae dem til at troe de allerurimeligste Dpdigtel-
”ser, endskjøndt de holde sig selv allene for kloge, og
”opblæste af denne Indbildning see alle andre Folke-
”slag, hvis Sæder de kalde barbariske, over Skul-
”holbergs Skrifter. 2de Del. G g ”drene.

”drene. Jeg vil slet ikke forsvare vore Underjordiffes
 ”Sæder, Skikke og Indretninger; men blot anføre
 ”nogle af Europæernes, for at lægge for Dagen,
 ”hvor liden Ret de have til at opholde sig over andre
 ”Nationer.

”Det er brugeligt hist og her i Europa, at bestrø
 ”Haaret og Klæderne med malet og sigtet Korn, som
 ”Naturen har frembragt til Menneskenes Føde. Dette
 ”Meel kaldes Pudder, som de med megen Omhu
 ”fjæmme af Haaret om Aftenen, for at drysse noget
 ”igjen deri om Morgenens. En anden Skik, som
 ”ikke syntes mig mindre latterlig, var denne: de have
 ”visse Dækker eller Hatte til Hovederne, for at be-
 ”fhytte dem imod Kulden; men disse bære de i Al-
 ”mindelighed under Armen, endogsaa midt om Vin-
 ”teren, hvilket forekom mig ligesaa naragtigt, som
 ”om jeg saae Nogen gaae igjennem Byen med sin
 ”Kappe eller sine Buxer i Haanden, og udsætte Le-
 ”gemet, de skulde bedække, for Luftens Umildhed.

”Europæernes Religions-Lærdomme ere fortreffe-
 ”lige og overeensstemmende med den sunde Fornuft.
 ”I de Bøger, som indeholde, hvad de skulle troe og
 ”gjøre, befales, at man flittigen skal læse dem, og
 ”udgrandskke deres sande Mening, og raades til Over-
 ”bærelse med de Svage og Bildfarende. Ikke desto-
 ”mindre bliver den, som tager et og andet i samme
 ”Bøger i en anden Forstand, end den største Hob,
 ”straffet

” straffet med Fængsel, pidsket, ja undertiden brændt
” for sin Mangel paa Dømmekraft. Dette kom mig
” for, som om man vilde kagstrynge En, der havde
” Fejl paa Synet, fordi det, som man fandt firkan-
” tet, forekom ham rundt. Man fortalte mig, at
” nogle tusinde Mennesker af denne Aarsag vare blevne
” halshugne, hængte og brændte.

” I de fleste Stæder og Landsbyer finder man visse
” Personer, som staae paa ophøjede Steder, og gjen-
” nemhegle paa det strængeste de Synder hos Andre,
” som de selv dagligen begaae, hvilket syntes mig det
” samme, som at høre en fuld Mand at præke imod
” Drukkenskab.

” Den, som er kommen skjæv, pukkelrygget eller
” halt til Verden, søger om Titel af Velbaaren:
” den, som er fød af gemene Forældre, vil hedde
” Højædel. Begge Dele er i mine Tanker ligesaa
” urimeligt, som om en Dverg vilde kaldes Kjempe,
” og en gammel Mand Ungkarl.

” I de større Byer er det næsten overalt bleven
” Mode, at indbyde sine Venner strax efter Maalti-
” det, til Gjæst paa en sort, af brændte Bønner til-
” lavet, Suppe, som man gemeenligen kalder Kaffe.
” Til Stederne, hvor de skulle drikke den, trækkes de
” i en stor Uffe paa fire Hjul, af to meget stærke
” vilde Dyr; thi Europæerne holde det for meget
” uanstændigt, at flytte sig paa Fødderne.

" Paa den første Dag i Maret faae Europæerne en
 " vis Sygdom, som vi Underjordiske slet ikke kjende.
 " Tilfældene ved denne Sygdom ere besynderlig Uro
 " i Sindet og Fortumling i Hovedet, som gjør, at
 " Ingen paa samme Dag kan blive fem Minuter paa
 " eet Sted. De løbe ligesom Rasende fra et Huus
 " til et andet, uden at vide selv hvorfor. Sygdom-
 " men varer hos mange i hele fjorten Dage, indtil de
 " endeligen af den evige Omløben blive trætte, kom-
 " me til sig selv igjen, og faae deres forrige Helbred.
 " Da Europæerne plages med en utallig Mængde
 " Sinds-Sygdomme, har man og opfunden en utal-
 " lig Mængde Lægemedler. Somme angribes af en
 " rasende Lyst til at gaae saaledes paa Gaderne, at
 " deres venstre Side altid vender imod andres højre.
 " Jo længer man kommer imod Norden, jo stærkere
 " raser denne Sygdom, hvoraf tydeligen sees, at den
 " har sin Grund i Luftens Umildhed. Lægedommen
 " bestaaer i visse stemplede Blade med nogle Caracte-
 " rer paa. Naar de Syge bære disse Talismaner
 " hos sig, blive de efterhaanden bedre. Et andet Ra-
 " seri fordrives ved Lyden af smaa Klokker eller Bjel-
 " der, som sætter Sindet igjen i Rolighed; men dette
 " Lægemeddel virker ikke længe; thi efter to Timers
 " Forløb kommer Sygdommen igjen med dobbelt Hef-
 " tighed.

" I Frank

” I Frankrige, Italien og Spanien gaae Folk
 ” paa en Tid af nogle Uger om Vinteren aldeles fra
 ” Forstanden. Dette Raseri forjages ved at strøe
 ” Aske paa de Galnes Pander. I den nordlige Deel
 ” af Europa, hvor denne Aske har ingen Kraft, maa
 ” Naturen hjelpe sig selv.

” De fleste Europæer have den Skik, tre eller fire
 ” Gange hvert Aar, i Vidners Dørværelse, at ind-
 ” gaae en vis højtidelig Pagt med Gud, som de strax
 ” efter bryde. De kalde denne Pagt *Communion*,
 ” og synes at indgaae den, blot for at vise, at det er
 ” Skik hos dem, tre fire Gange om Aaret at bryde
 ” deres Løfter. Naar de bekjende deres Synder og
 ” anraabe Gud om Naade, skeer det gjerne efter Tak-
 ” ten og paa visse Melodier. Undertiden tage de
 ” Fløjter, Basuner og Trommer til Hjælp: alt lige-
 ” som Synden er stor til, hvis Straf de med Musik
 ” ville afbede.

” Næsten alle Nationer i Europa ere forbundne til
 ” at troe og bekjende de Lærdomme, som indeholdes i
 ” en vis hellig Bog. Men i de sydlige Lande er denne
 ” Bogs Læsning aldeles forbuden, saa at Menneskene
 ” tvinges til at troe, hvad de uden Straf hverken
 ” tør læse eller sige i. I samme Egne er det ligeledes
 ” strængeligen forbuden at dyrke og tilbede Gud, und-
 ” tagen i et Sprog, som man ikke forstaaer; saa at

” kun

"kun de Bøtter holdes for lovlige og Gud behagelige,
"der gjøres af dem, der ikke vide, hvad de selv sige.

"I alle store Byer blive de, som ophøjes til Tres-
"poster og Værdigheder, værkbrudne, saa at de, li-
"gesom Syge, bæres igjennem Gaderne i tillukte
"Kuffer.

"De fleste Europæer lade deres egne Haar afraage,
"og bedække det skaldede Hoved igjen med fremmede.

"De lærde Stridigheder, som i Almindelighed be-
"skjæftige de europæiske Academier, bestaae i Under-
"søgelser om Ting, hvis Opdagelse enten er uden al
"Nytte, eller hvis Natur den menneskelige Forstand
"umuligen kan begribe.

"De lærdeste Materier, Europæerne afhandle, an-
"gaae et Par gamle, for længe siden uddøde Folkeslags
"Etvøler, Skoe, Tøfler, Hals Smykker og Kapper.
"I Videnskaberne forresten, saavel de geistlige som
"verdslige, dommer Ingen selv, men underskriver
"blot Andres Domme. Den Mening, de eengang
"strande paa, blive de hængende ved, som Østers
"paa en Klippe. De sige, at de troe den, de kjende
"for den viseste, i alting; og jeg vilde ikke have det
"mindste at indvende herimod, hvis raar og ukjendige
"Folk kunde kjende i denne Sag. Men til at afgjøre,
"hvo der er viis, udfordres at man selv er det.

"I de sødlige Lande bæres i Kjøbstæder og Lands-
"byer nogle Kager omkring, som Præsterne give ud
"for

” for Guder; det underligste er, at Bagerne selv,
” skjøndt Dejen, hvoraf de have bagt dem, klæbret
” dem endnu paa Fingrene, gjøre deres Ed paa, at
” disse Rager have skabt Himmelen og Jorden.

” Engellænderne foretrække deres Frihed for alt,
” og ere ikke Slaver, uden af deres Koner. De for-
” kaste idag den Religion, de bekjendte sig til igaar.
” Jeg tilskrev Landets Beliggenhed denne Ustadighed;
” da de ere Deboere og Søefolk, har rimeligviis deres
” ustadige Element nogen Virkning paa dem. De
” spørge meget slittigen til hinandens Sundhed og Be-
” findende, saa at man skulde troe, at de alle vare
” Læger; men det Spørgsmaal: How do you do?
” eller: hvordan befinder De Dem? er en blot Tale-
” maade, en Lyd uden mindste Bemærkelse. Man
” filer og tilspidser paa denne De sin Forstand og Tæn-
” kekraft saa meget, at Endeel tilsidst reent tabe den.

” Smod Norden ligger en Republik, som bestaaer
” af syv Provindser. De kaldes forenede, uagtet
” man ikke finder Spor i samme til mindste Enighed.
” Pøbelen praler her af sin Magt, og paastaaer, selv
” at raade for Statsbestyrelsen, uagtet Almuen in-
” gensteds er meer udelukket fra offentlige Forretnin-
” ger, og hele Regjeringen er i nogle saa Familiær
” Hænder. Indbyggerne i denne Stat sammenskrabe
” med ængstlig og utrættelig Omhyggelighed store Rig-
” domme, som de dog ikke nyde, saa at deres Punge
” altid

” altid ere fulde, og deres Maver altid tomme. Man
 ” skulde næsten troe, at de levede blot af Reg, som
 ” de sue til sig igjennem visse Rør eller Leerpiber.
 ” Man maa imidlertid tilstaae, at dette Folk over-
 ” gaaer alle andre i Reenlighed; thi de toe alle Ting,
 ” undtagen deres Hænder.

” I adskillige store og smaa Byer i det nordlige Eu-
 ” ropa gaae Bøgtene omkring paa Gaderne om Nat-
 ” ten, som, for med deres Syngen, eller rettere
 ” Skryden, at ønske de Sovende Ro, vække dem
 ” hver Time.

” Hvert Land har sine Love og Skikke, som gemeens-
 ” ligen ere hinanden gandske modsatte. Saaledes,
 ” for Exempel, er, efter Loven, Konen underkastet
 ” sin Mand; men, efter Skikken, Manden underka-
 ” stet sin Kone.

” I Europa staae de i størst Anseelse, som leve
 ” saa overdaadigen, at de ikke blot opæde Landets
 ” Frugter, men Landet selv: og ingen Stand forag-
 ” tes, uden den, som dyrker Jorden og føder disse
 ” Vædere.

” Hvor vidt Europæerne have bragt det i Laster,
 ” kan man slutte af de mange Galger og Rettersteder,
 ” man finder overalt. Hver Bye har sin egen Bød-
 ” del. Engelland allene maa jeg undtage, hvor jeg
 ” troer der gives slet ingen Bødler, eftersom Indbyg-
 ” gerne hænge sig selv.

” Jeg

” Jeg har en Slags Mistank om, at Europæerne
 ” ere Menneskeædere; thi de indeslutte hele Hobe af
 ” friske og stærke Mennesker i visse Lukker, som de
 ” kalde Klostere, blot til den Ende, at de skulde
 ” blive glatte og fede, hvilket sjelden slaaer fejl, da
 ” de, fritagne for alt Arbejde, have intet andet at
 ” sørge for i disse Lysthaver, end at gjøre sig tilgode.

” Europæerne drikke gjerne Vand hver Morgen for
 ” at afkjøle Maven; men neppe have de faaet Heden
 ” paa denne Maade dæmpet, før de drikke Brænde-
 ” viin, for at hidse den igjen.

” Religionen i Europa deles i to Hovedsecter: den
 ” Romersk-Catholske, og den Protestantiske. Prote-
 ” stanterne tilbede kun een Gud, Catholikerne flere;
 ” thi de have ligesaa mange Guder og Gudinder, som
 ” Stæder og Landsbher. Alle disse Guder og Gud-
 ” inder har Paven, eller Ypperste-Præsten i Rom,
 ” skabt, og Paven igjen bliver skabt af visse Præster,
 ” eller de saa kaldte Cardinaler. Man seer heraf,
 ” hvilken Magt disse Cardinaler maa have, siden de
 ” kunne skabe Guders-Skabere.

” De gamle Indbyggere i Italien undertvang
 ” hele Verden, og lystrede deres Koner; de nuvæ-
 ” rende derimod mishandle deres Koner, og lystre
 ” hele Verden.

” Dyrene i Europa deles i to Classer: de som op-
 ” holde sig paa Landet, og de som opholde sig i Van-
 ” det.

”det. Dog gives der og nogle, som man kalder Am-
 ”phibier, der kunne leve i begge Elementer, for Ex-
 ”empel: Frøer, Marsvinn og Hollændere; thi disse
 ”boe i Moradser, og

— færdes nok saa godt i Seen, som paa Landet.

”Europæerne have samme Levnetsmidler, som vi.
 ”Spanierne allene leve blot af Luften.

”Handelen blomster hist og her i Europa, og
 ”mange Ting ere endog her tilfals, som man aldrig
 ”driver Handel med hos os. Saaledes sælger man
 ”i Rom Himmelen, i Schweitz sig selv, og i
 ”* * * * sættes Krone, Scepter og Kongeværdighe-
 ”den paa offentlig Auction.

”I Spanien er Ladhed det sande Kjendetegn paa
 ”et velopdraget Menneſke, og intet er større Beviis
 ”paa ægte Udel, end Søvn.

”De kaldes overalt Retteværende, som ikke vide, hvad
 ”de troe, og som ikke gide gjort sig den Umage, at
 ”undersøge, hvad de høre. Der gives Adskillige, som
 ”blot paa Grund af denne Skjodesløshed og tanke-
 ”løse Ladhed indføres i de Helliges Tal; da derimod
 ”de, som, bekymrede for deres evige Skjebne, nøjere
 ”prøve og veje alle Ting, for mindste Afvigelse fra
 ”den herskende Mening, fordommes i al Evighed.

”I Almindelighed troe Europæerne, at det, til
 ”evig Salighed, eller evig Fordømmelse, ikke kom-
 ”mer an paa Menneſkenes Handlinger i Livet, Ud-
 ”øvelsen

" øvelsen eller Forsømmelsen af deres Pligter, men
 " blot paa Stedet, man er født paa; thi de tilstaae
 " alle, at de, hvis de vare fødte i et andet Land, og
 " af andre Forældre, vilde have havt en anden Tro.
 " De syntes derfor, ikke saa meget at fordømme Folk,
 " fordi de havde den eller den Religion, som fordi de
 " vare fødte paa det eller det Sted, hvilket jeg slet
 " ikke kan finde overeensstemmende med Guds Ret-
 " færdighed og Godhed.

" Iblandt deres Skribenter staae de i størst An-
 " seelse, som saaledes forvende og bagvende den na-
 " turlige Orden i Stilen, at det, som i sig selv var
 " klart og tydeligt, derved bliver mørkt og uforstaae-
 " ligt. Disse kaldes Poeter, og deres Ordomslyt-
 " ning Poesie. Dog er dette endnu ikke nok til at
 " være en ægte Poet; en Saadan maa tillige kunne
 " lyve forfækkeligen. Man dyrker af denne Aarsag,
 " med en Art af guddommelig Tilbedelse, en vis gam-
 " mel *Zomerus*, der skal have været Mester i begge
 " Dele. Mangfoldige efterabe ham i Ordnes Om-
 " flyttelse og Sandhedens Forfalskning; men Ingen
 " har, som man siger, naaet ham endnu.

" Videnskabs-Dyrkerne kjøbe Bøger i stor Mængde;
 " dog ikke saa meget for Indholdets, som for Bindets
 " og Formatens Skyld. Boghandlerne, som snart
 " ere komne under Vejr med denne Bogforfængelighed,
 " bruge derfor det Kneb, at lægge de usleste og al-
 " min-

”mindeligste Bøger op paa ny, i en anden Format,
 ”med anden Tryk, og Kobbere, saa at Prisen for
 ”den samme Bog bliver ti Gange dyrere. Man maa
 ”mærke, at Videnskaberne udgjøre en Green af Han-
 ”delen der, og at Philosopher og andre Forfattere
 ”regnes blandt de snueste Kjøbmænd. Løsserne skrive
 ”gjærne helst og de fleste Bøger, som om de frygtede,
 ”at Rygtet om deres Dumbhed ellers ikke skulde kom-
 ”me til Efterkommerne.

”Academierne i Europa ere ligesaa mange Han-
 ”delstørse, hvor for maadelig og billig Priis Gra-
 ”der, Promotioner, Værdigheder, alle Slags Lær-
 ”domstitler og deslige videnskabelige Varer ere tilfals,
 ”hvilke man her under Jorden først efter megen Svøb
 ”og Møie, og mange Aars daglige og natlige Stu-
 ”dering, kan tilvejebringe sig. Doctorer kalder man
 ”dem, som have naaet den højeste Spidse af al men-
 ”neskelig Lærdom, eller, som Europæerne kalde det,
 ”have bestegit Toppen af det Bjerg Parnassus, hvor
 ”der skal boe ni saa kaldte Jomfruer. Næst efter
 ”dem komme Magistrene, som for noget billigere Priis
 ”faae deres lærde Titler, og derfor og holdes for min-
 ”dre alvidende. Man seer heraf, hvor stor en Vel-
 ”villighed imod det menneskelige Kjøn der hersker paa
 ”de overjordiske Universiteter, siden de bane Vejen
 ”saa let og magelig til Lærdom. De nordiske Acade-
 ”mier

”mier ere heri lidt mere vrantne, da de ikke bortgive
”de højeste Uresposter uden efter foregaaende Examen.

”De Lærde og U lærde skilles fra hinanden ved for-
”skjellig Klædedragt og Sæder; men fornemmelig ved
”forskjellig Religion. Disse troe for det meste kun
”paa een Gud: hine derimod dyrke flere Guder og
”Gudinder. De Lærdes fornemste Gubdomme ere
”Apollo, Minerva, de ni Muser, og andre rin-
”gere hele eller halve Guder, som Poeterne paakalde,
”naar de faae i Sinde at rase. De Lærde selv ind-
”deles, efter deres forskjellige Studeringer, i for-
”skjellige Classer, saasom Philosopher, Poeter, Gram-
”matikere, Physikere, Metaphysikere, og saa videre.

”En Philosoph er en videnskabelig Kræmmer, som
”for en vis bestemt Priis sælger Selvfornægtelses,
”Maadeligheds og Fattigdoms Forskrifter, og præker
”saa længe imod Rigdom, indtil han selv bliver rig.
”Faderen for Philosopherne er en vis Seneca, der
”ved at bære sig saaledes ad, samlede sig kongelige
”Rigdomme.

”En Poet er et Menneske, som gjør Opsigt med
”trykt Sladder, Løgn og Raseri. Affindighed er
”derfor et Særmærke paa de sande høje Digtere.
”Alle, som udtrykke deres Mening med Tydelighed
”og Simpelhed, dømmes uværdige til Laurbærkrandsen.

”Grammatikerne udgjøre en vis Art af Krigsstand,
”der forstyrrer den offentlige Rolighed. De kjendes

” fra

” fra andre Krigere derpaa, at de istedenfor affar-
 ” vede have sorte Munderinger, og Penne istedenfor
 ” Sværd. De fægte med ligesaa stor Haardnackens-
 ” hed for Bogstaver og Ord, som hine for Frihed og
 ” Fædreneland. Jeg troer, at Regjeringen allene
 ” til den Ende underholder dem, at det menneffelige
 ” Kjon ikke i Fredstider skal faae Skjorbug af al for
 ” megen Rolighed. Undertiden dog, naar disse lærde
 ” Krige gaae saa vidt, at de true med Blodsudgyn-
 ” delse, lægger Dyrigheden sig med Myndighed deri-
 ” mellem, som jeg horte for nogen Tid siden at være
 ” skeet i Paris, hvor det store Raad, da Stridighe-
 ” den imellem Doctorerne over Q og K blev for al-
 ” vorlig, omsider gav Tilladelse til at bruge begge
 ” disse Bogstaver.

” En Physiker er en, som randfager Jordens Ind-
 ” volde, de tobenede, firbenede og fleerføddede Dyr,
 ” Ormes og Insecters Natur, og som kjender, kort
 ” sagt, alle Ting, undtagen sig selv.

” En Metaphysiker seer allene det, som er skjult
 ” for alle Andre, kjender, beskriver og udvikler Aan-
 ” dernes og Sjelenes Væsen, alt det, som er, og
 ” alt det, som ikke er; men formedelst sit alt for
 ” skarpe Syn skjelner ikke, hvad der ligger ham lige
 ” for Fødderne.

” Saaledes er Tilstanden i den lærde Republik i
 ” Europa. Jeg kunde anføre mange flere Ting; men
 ” det

”det maa være nok, at have givet Læseren en Mund-
”smag af det fornemste, der vil noksom sætte ham
”istand til at dømme, hvorvidt Europæerne have
”Ret til at holde sig selv for de eneste Kloge. Det
”maa man imidlertid indrømme de overjordiske Doc-
”torer og Magistre, at de have langt større Færdig-
”hed i Opdragelses-Videnskaben, end vore underjor-
”diske Lærde; thi der gives Lærere i Sprog og Vi-
”denskaber, der ikke allene lære det fra sig, de selv
”have lært; men endog det, hvoraf de ikke forstaae
”det allerringeste. Det falder os allerede vanskeligt,
”paa en let Maade at bibringe Andre, hvad vi selv
”vide; men at lære dem, hvad vi ere aldeles ukyn-
”dige i, derom have vi næsten intet Begreb engang.
”Der findes adskillige blandt de europæiske Lærde, der
”med lige Iver dyrke baade Theologien og Philoso-
”phien. Som Philosopher, tvivle de om alle Ting,
”og, som Theologer, troe de, hvad det skal være.
”Europæerne besjeles af samme Eyst til Studeringer,
”som vi Underjordiske; men blive i meget kortere Tid
”lærde. Denne Fordeel skyldte de en vis magist Op-
”findelse (lærde Journaler, Cataloger, Ordbøger,
”Encyclopædier, o. s. v.) hvorved de sættes istand
”til at læse et halvhundrede Bøger paa een Efter-
”middag.

”De overjordiske Folk ere overmaade andægtige,
”og særdeles ivrige i at bede. De rette sig alligevel,
”i det

”i det sidste, ikke efter deres Hjertes Tilskyndelse og
 ”Bewægelse, men efter Klokkeringen, Uhre og Col-
 ”skiver, saa at deres Andagt er fuldkommen meka-
 ”nisk, og bestemmes meer af udvortes Tegn, gam-
 ”mel Bane og visse Klokkeslet, end af inderlig Fø-
 ”lelse. Hvor flittige de ere i Bøn og Paakaldelse,
 ”kan man slutte deraf, at de fleste, mens de hugge
 ”Brænde, skure Tallerkener, og have andet Haand-
 ”arbejde for, synges aandelige Psalmer.

”Da jeg kom til Italien, ansaae jeg mig som
 ”Herre over hele Landet; thi enhver, som mødte mig,
 ”kaldte sig min Slave. Da jeg fik isinde at sætte
 ”Prøve paa denne underdanige Lydighed, befalede
 ”jeg engang min Bert at laane mig sin Kone en Nats
 ”Tid; men han blev ordentlig opbragt herover, befa-
 ”lede mig at pakke ind, og, da jeg nølede noget
 ”længe, jog mig paa Døren.

”I Norden søge Indbyggerne med yderste Be-
 ”gierlighed Titler af Embeder, som de ikke have; og
 ”Alle ere saa hidfige efter at gaae paa den højre Side,
 ”at de næsten gaae fra Forstanden. Videre *****”

Længer strakte min Taalmodighed sig ikke. Jeg
 blev optændt af den yderste Forbittrelse, kastede Bo-
 gen bort, og forsikkrede Tomopoloko, som var hos
 mig, at det var lutter Opdigtelser af en ubillig og
 galdefuld Skribent. Men da den første Hede havde
 sat sig, begyndte jeg at fælde en noget mildere Dom

over

over denne Rejsebeskrivelse, eftersom jeg saae, at Forfatteren, endskjøndt usand og ubillig i de fleste Stykker, dog ikke altid havde afvejet fra Sandheden, men truffen den endog i mange Ting paa en Prik. Forresten fulgte jeg TomopoloKos Raad, omhyggeligen at nære Qvamiternes falske Mening om min Herkomst, da jeg fandt det raadeligere til mine Planers Udførelse, at gjælde for overordentlig Gesandt fra Solen, end for simpel europæisk Borger.

Efterat alle Naboerne i lang Tid havde holdt sig rolige, og jeg imidlertid havde benyttet mig af den velgjørende Fred til at indrette Staten efter mit Dnske, fik vi pludselig Efterretning om, at tre af de mægtigste Nationer havde forenet sig imod Qvamiterne, nemlig Arctonierne, Kispusianerne og Alectorianerne. De første vare med Fornuft og Tale begavede Bjørne, et meget haardt og krigerisk Folk. Den kispusianske Nation bestod af overordentlig store Ratter, som for deres Snedighed og Dømmekraft vare almindelig berømte, og ikke saa meget ved legemlig Styrke som ved snilde Paafund og Krigspuds havde bestandigen holdt de mægtigste Fienders Stangen. Alectorianerne, da de ligesaa godt strede i Luften, som paa Jorden, vare heller ikke at løbe med. De vare Laner, beræbnede med Buer og forgiftede Pile, der sjelden fejlede, og voldte dødelige Saar, hvor de traf.

Disse tre Folkelag vare blevne forbittrede over Quamiternes usædvanlige Fremgang og Tanaqviter-
nes Nederlag. For at standse den quamitiske Vælde,
inden den greb for vidt om sig, indgik de altsaa et
fælleds Forbund; men førend de lode udgaae nogen
Krigserklæring, affendte de Gesandtere til Quama,
som forlangte Tanaqviternes Frihed, og forkyndte
Kejseren formelig Krig, hvis samme blev nægtet.
Paa mit Tilraaden bleve de strax affærdigede med
følgende Svar: "Da Tanaqviterne, som Forbunds
"og Fredsbrudere, havde fortjent den Elendighed, de
"ved deres egen Daarlighed og Stolthed selv havde
"styrtet sig i, havde Hans Majestæt Kejseren i Qua-
"ma besluttet, af alle Kræfter at forsvare den Ejen-
"dom, han i en lovlig Krig havde erhvervet sig, til
"det yderste, imod enhver Angriber, uden i mindste
"Maade at frygte enten disse foreente Folkelags, eller
"nogen anden Magts Trudsel." Med dette Svar
bleve Gesandterne sendte tilbage; og vi gave os strax
ifærd med Tilberedelserne til den forestaaende Krig.
I kort Tid fik jeg en Krigshær af fyrgetyve tusinde
Mand bragt paa Benene, hvoriblandt vare otte tu-
sinde Ryttere og to tusinde Flinteskyttere. Kejseren,
saa affældig han var af Alderdom, besluttede selv at
være med i dette Feldttog, og var endnu saa opflam-
met af Begjerlighed til Gæ, at hverken hans Ge-
malindes, Børns, eller mine Forestillinger formaaede
ham

ham til at afstaae fra dette Foretagende. Hvad der i denne Tingenes Forfatning gjorde mig meest urolig, var den Tvivl og Mistanke jeg havde til Tanaqviterne, da jeg frygtede, at de, utaalmodige over deres ny Trældom, vilde gribe den først bedste Lejlighed til at afkaste Naget, og gaae over til Fienderne. Jeg bedrog mig ikke; thi strax efter Krigens Forkyndelse fik vi at vide, at tolv tusinde Tanaqviter i fuld Rustning vare gangne over til den fiendtlige Lejr; saa jeg mærkede, at vi paa eengang fik med fire mægtige Fiender at bestille.

I Begyndelsen af Maaneden Kilian lod jeg Krigshæren brække op, efterat den var forsynet med alle Nødvendigheder. Paa Marschen mødte vore Spejdere os med den Beretning, at de forenede Tropper allerede vare brudte ind i Tanaqvi, og belejrede Fæstningen Sibol paa Grændserne af Kispusia, med saa megen Heflighed, at Commandanten allerede tænkte paa Opgivelse. Men saasnart de mærkte vor Ankomst, ophævede de Belejringen, og rykkede imod os. Slaget blev holdt i en Dal, ikke langt fra den belejrede Fæstning, hvoraf det endnu den Dag i Dager, kaldes det sibolske Feldtslag. Arctonierne, som stode paa den venstre Fløj, anfaldt vore Ryttere, og gjorde et stort Nederlag iblandt dem; og da de oprørske Tanaqviter understøttede dette Anfald, syntes det næsten at være ude med os. Men Flinteskyt-

terne kom Rytteriet til Hjelp, og i det disse med to dygtige Salver adspalttede de fiendtlige Geledder, fik Træfningen et ganske andet Udseende, og de nylig sejrende Fiender saae sig nødte til lidt efter lidt at vige, saa længe til de aldeles gave sig paa Flugten. Mens dette gik for sig, bragte Rispusianerne paa den anden Side vore Fodfolk stærkt i Anibe. De afskjød med saa megen Behændighed og Lykke deres Pile, at sex hundrede Dvamiiter i kort Tid bleve deels bodeligen saarede, deels reent ihjelskudte. Men da Rytteriet med Flinteskytterne kom til, nødtes de til at tage Flugten, dog saaledes, at de beholdt deres Geledder i Orden, og syntes mere at trække sig tilbage, end at flye; hvilket de kunde tilskrive deres Anførers, Monsonius's, Klogskab og Erfarenhed, der, paa den Tid, i Krigskunsten gjorde alle underjordiske Hærførere Palmen stridig. Endnu vare Mectorianerne tilbage, som det var meest vanskeligt at overvinde; thi saasnart vore Flinteskyttere lagde an paa dem, svang de sig op i Luften, og skjød derfra deres Pile med saa megen Eftertryk ned paa vore Hoveder, at saa rejste sig igjen, som faldt til Jorden derved. De traf bestandigen; thi man skyder altid meget lettere og sikkrere ovenfra nedad, end nedenfra opad; men vore derimod, formedelst Fiendernes ideoelige Flagren og Bevægelse, fejlede som oftest. Midt i Stridens største Hede blev Kejseren, der foer omkring,

Ering, hvor Faren var størst, og skød selv paa Fienderne med al mulig Tapperhed, truffen i Halsen af en forgiftet Piiil, og faldt ned af Hesten. Man bar ham strax ud af Slaget til sit Telt, hvor han kort efter opgav Anden. I denne flibrige Forfatning holdt jeg det for raadeligst, at paalægge alle dem, som havde været Vidne til dette bedrøvelige Tilfælde, Taushed, at de Stridende ikke skulde tabe Modet ved Tidenden om Keiserens Død. Jeg bød dem derfor at være ved godt Mod; Keiseren, sagde jeg, var kun besvimet af det pludselige Skud, og Pilen var ikke gaaet dybt ind i Kjødet. Da Blodet var tørret af, havde jeg seet Saaret, blev jeg ved, og fundet, at det slet ikke var dødeligt, saa at jeg haabede, de snart skulde faae ham at see igjen gandske frisk. Da de fleste saaledes bleve uvidende om, hvad der var hendet Keiseren, varede Slaget til Midnat; men da Alectorianerne, udmattede af Arbejde og Saar, træk sig tilbage til deres Lejr, gjorde jeg Stilstand paa saa mange Dage, som jeg behøvede til at lade de Dræbte begrave. Imidlertid, da jeg mærkede, at jeg havde et nyt Kunstgreb nødvendig, for at betvinge disse vingede Fiender, lod jeg, mens Stilstanden varede, Flintekuglerne støbe om til Hagl. Dette Middel havde saa heldig en Virkning, at Alectorianerne i den følgende Træfning faldt hovedkulds ned af Luften, som Fluere, og den halve Deel af deres Krigshær

hær omkom ynkeligen paa denne Maade. De Overblevne strakte derpaa Gevær, og bade ydmygen om Fred. Arctonierne og Rispusianerne fulgte deres Exempel, og overgave sig selv med Vaaben og Fæstninger i vore Hænder.

Da alle disse Ting vare ynkeligen bragte til Ende, See, da kaldte jeg sammen de Første af Folket, de Ældste, Alle Droppersnes Hov'der, til Højraad i fulde Forsamling. Sig det boblende Dags højtbrusende Bølger de frømte Alle til mig i Teltet; og tause hørte min Tale:

"Ædle, tapre, berømte Krigere! Jeg tvivler ikke paa, at det jo er de fleste iblandt Eder noksom bekjendt, med hvor ængstlig Bekymring og Omhu jeg har raadet Hans Majestæt Kejseren fra, at vove sit eget dyrebare Liv i dette Tog. Men hans medfødte Dapperhed og uforfækkede Heltemod tillod ham ikke, i Magelighed at blive hjemme paa en Tid, da vi andre vovede Livet imod hans Fiender. Sandeligen! det er den eneste Begjering, som Hans Kejsertlige Majestæt nogensinde har afflaaet mig. O! at Allerhøjstfamme havde været vanskeligere i at tilstaae mig alle andre Ting, og villigere i denne ene! vi skulde da ikke have befunden os i denne ulykkelige Tilstand, hvori hans uformodentlige Død har styrtet os; men vort Indtog i den kejsertlige Hovedstad skulde da have blevet en sand Triumph, og vor Glæde over saa mange herlige Bedrifter skulde da have været fuldkommen,

ublans

ublandet med nagende Kummer! Jeg kan ikke længer, jeg bør ikke længer følge den sørgelige Tildragelse, som har givet enhver af os et større Saar, end alle Fiendernes samtlige Pile havde kunnet forvolde. Vider altsaa, at vor Keiser, midt i Slaget, hvor han stred med den ham egne Tapperhed, blev truffen af en uheldsalig Piil, og kort efter opgav sin Aand! Gyselige Tilfælde! hvilken Sorg, hvilken almindelig Kummer vil denne store Fyrstes Tab udbrede over hele Riget! Dog, taber ikke gandske Modet! den store Helt ophører at døe; men ikke at leve. Eders Keiser er ikke død for Eder! han lever igjen i to vorne Prindsar, sande Aftryk af den fortreffeligste Fader, og ikke mindre Arvinger til hans Dyder, end til hans Riger. I have ikke forandret Keiser, men blot Keiserens Navn. Og da Prindsen Timuso, som den Førstefødte, modtager sin Faders Krone, er jeg fra nu af under hans Scepter Krigshærens Anfører. Leve Timuso! ham ville vi samtligen hylde! ham ville vi sværge evig Trofskab! ham skulle vi herefter alle lyde!”

Fjortende Capitel.

Forfatteren bliver Monark under Jorden.

Da Talen var til Ende raabte de alle med høj Røst: "vi ville have Pitilfu til Keiser!" Da jeg hørte dette, blev jeg gandske forstrækket, og bad dem alle med Taarer i Djinene, ikke at glemme den Trostskab, de skyldte den keiserlige Familie, og de Belgjeringer, som den afdøde Monark havde beviist enhver især iblandt dem, saavel som alle i Almindelighed, da de ved en saadan Utaknemmelighed vilde sætte en uudslættelig Ekamplet paa Nationens Navn. Jeg lagde til, at jeg ikke bestomindre vilde være dem til Nytte, som Privatmand, om de ellers kunde have nogen Nytte af mig. Men mine Ord udrettede ikke det mindste.

Folkets Føreres Sind opflammed' end mere min Tale
 Og blandt Folkene selv opstod en almindelig Mumlen.
 Soldaterne blandede deres Skrig med Anførernes
 Raab,

Maab, og den hele Lejr gjenløb adskillige Gange af de anførte Ord. Jeg bedækkede mit Hoved, og forsøjede mig derfra ind i mit Telt, og forbød Bagten, at indlade Nogen; thi jeg haabede, at Soldaterne skulde blive anderledes til Sinds, naar den første Hede havde lagt sig. Men Officierer og Soldater trængte med Magt ind i Teltet, og satte Kronen paa mit Hoved, hvor meget jeg end satte mig derimod. Derpaa førte de mig ud, og udraabte mig under Paukers og Trompeters Lyd til Kejser i Quama, Konge over Tanaqui, Arctonien og Mectorien, samt Storhertug i Rispussen. Da jeg saa, at det ikke stod til at forandre, satte jeg mig ikke længer imod min egen Lykke: og jeg maa tilstaae, at denne høje Værdighed ikke var mig saa gandske imod; thi et Kejserdom, med tre Kongeriger og et Storhertugdømme, ere Ting, som kunde sætte enhver anden i Fristelse. Jeg skikkede vel strax Gesandter til Prindsen, for at berette ham, hvad der var forefaldet, og raade ham, at han tappert skulde haandhæve den Ret, som Gudsfejen havde forhvervet ham, ved at erklære dette nye lovstridige Valg for dødt og magtesløst; men jeg foresatte mig dog tillige, at jeg ikke saa let vilde lade dette mig frivillig tilbudne Kejserdom fare. Jeg afmærkede altsaa egentligen dette Gesandtskab, for at undersøge Prindsens Tænkemaade. Saa som denne unge Herre var udrustet med ypperlige Naturgaver,

og især med en skarp Dømmekraft, vidste han vel hvor mange Smuthuller og listige Udveje Menneskene kunne udfinde, og da han gjettede sig til min forstillede Bessedenhed, søgte han med Klogskab at fikke sig i sin Skjebne, fulgte Krigshærens Exempel, og udraabte mig selv til Keiser i Hovedstaden. Derhen blev jeg bragt i Triumph, ledsaget af Generalerne, under det hele Folks Frydemaal, og nogle Dage derefter blev jeg kronet. Saaledes var jeg fra en Skibbrudde Mand forvandlet til en Monark. Paa det jeg kunde gjøre mig Ovamas Indbyggere endnu mere forbundne, og ligesaa meget ved private som offentlige Handlinger befæste min Magt, formælede jeg mig med den afdøde Keisers Datter; thi jeg mærkede, at mine Undersaatter endnu elskede og ærede den gamle Keiser-Familie. Denne Prindsesse hed Kalac, og

Blomstred', lig den nye udsprungne Rose,

I modne Purpursmil —

Da jeg havde bragt saa mange og store Ting i Rigtighed, tænkte jeg paa nye Midler, hvorved jeg kunde udvide mit Rige, og gjøre det frygteligt for den hele underjordiske Verden. Fornemmeligen var jeg betænkt paa, at holde de nylig overvundne Folk i Lydighed. I denne Hensigt anlagde jeg hist og her nogle Fæstninger, og lagde stærke Besætninger deri: de Overvundne behandlede jeg med Mildhed, og ophøjede endog nogle af dem til anseelige Embeder i Residentsstaden.

staden. Især beviste jeg de to fangne Anførere, **Tomopoloko** og **Monsonius**, saa megen Gunst, at nogle af Quamiterne bleve misundelige derover, endskjøndt de endnu ikke lode sig mærke med deres Fortrydelse. Længe laae denne Gnist skjult i Asken, indtil den endelig brød ud til en aabenbar Ildbrand, som jeg siden skal fortælle. Hjemme stræbte jeg at bringe de skjønne Videnskaber og Krigskunsten til den højeste Fuldkommenhed: og saasom dette Land havde tykke Skove og Træer nok til Skibsbyggerie, stræbte jeg af al Magt at faae udrustet en Flode af Krigsskibe, byggede efter Europæernes Maade, og, hvor overvældet jeg end var med andre Forretninger, lod jeg dog dette ene være mig saa vigtigt, at jeg syntes ikke at foretage mig andet. I dette Arbejde betjente jeg mig især af Rispuasianerne, som vare temmelig erfarne i Søvæsenet, og siden gjorde jeg **Monsonius** til Admiral over Floden.

Jeg lod hugge Lømmer og smedde Værktøj, og drev saa ivrig paa Arbejdet, at jeg havde en Flode af tyve Skibe i Søen den tredfindstyvende Dag efterat Træerne vare fældede. Da alt dette var gaaet efter Ønske, betragtede jeg mig selv som en anden **Alexander** under Jorden; thi jeg havde isinde at gjøre ligesaa megen Opsigt her, som han havde gjort paa vor Klode. Den affindige Herkesyge vorer stedse, og kjender ingen Grændser. For nogle Aar siden
 havde

havde et Capellanie, Skriver-Embede, eller et ringo Degnekald været mine Dnskers højeste Maal: jeg vovede dengang ikke at haabe mere, og nu syntes fire eller fem Kongeriger mig for lidet; saa at jeg i Henseende til min Begjerlighed, som stedse tiltog med min Magt og Formue, aldrig havde været fattigere og mere trængende end nu.

Jeg var underrettet af de kispusianske Skippere, saavel om Havets, som de omliggende Landes Beskaffenhed, og havde erfaret, at man efter otte Dages lykkelige Sejlads kunde naae Kejserdommet Mezendores Ryster: og da man derfra let kunde komme over til Martinia, hvilken Vej jeg selv nylig havde sejlet, besluttede jeg, at ile med dette Tog. Det var egentligen Martinia, som jeg sigtede til; deels af Lyst til dette Folks Rigdomme, deels fordi Martinianerne fremfor alle andre vare erfarne i Søvidensskaberne, og jeg altsaa kunde behøve dem til mit store Forehavende. Desuden var der endnu noget, som bevægede mig til at undertvinge dette Folk: jeg vilde nemlig hevne mig paa dem. Jeg overtalte den ældste af Prindserne til at tage Deel med i dette Tog, og foregav, at Hans Højhed vilde derved faae en ypperlig Lejlighed til at vise sin Tapperhed og Forstand; men min egentlige Hensigt var, at jeg vilde beholde ham til Gidsel og Pant paa Quamiternes Trofskab. Vel blev den yngste Prinds tilbage; men Regjeringen

betroeede

betroede jeg i min Fraværelse til Keiserinden, som alt da var frugtsommelig. Den hele Flode bestod af tyve store og smaae Skibe, som alle vare byggede ligesom Skibene i Martinia, og det efter Krispusianeren Monsonius's Raad og Bestyrelse, der med egen Haand havde udkastet Planen dertil. Martinianerne vare iblandt de Underjordiske ligesom Tyrerne og Sidonerne fordem, eller Engellænderne og Hollænderne nu omstunder, i vor Verden, der tilegne sig Herredømmet over Havet. Men da jeg kom til Martinia, saae jeg, hvor meget man i disse Skibes Bygning havde forfejlet den martinianske Model.

Vi gik under Sejl paa den Aarstid, da Planeten Uazar sees i sin Middelsstørrelse. Da vi havde plejet Havet i tre Dage, saae vi en stor De, hvis Indbyggere let kunde undertvinges, formedelst en Uenighed, som paa den Tid deelte dem i Partier. Da de ingen Vaaben have, og ikke forstaae at bruge dem, stride de blot med Skjeldsord og Forbandelser. Deri bestaaer ogsaa deres Straf, og al deres Krig. Hos dem kastes Forbrydere i Fængsel, og efter Forhøret flæbes de hen paa Torvet, for offentligten at udfjeldes og forbandes. Hertil har man visse Betjente, som kaldes Sabuter eller Skjendegjeste, og ere ligesom Skarprettere og Politiebetjente hos os. Deres Skabning er allene forskjellig fra andre Menneskers deri,

deri, at Fruentimmerne hos dem have Skjæg, og Mændene ikke: desuden vende deres Fødder bagud, og ikke, som andre Menneskers, fremad. Da vi havde gjort Landgang her, mødte vi henimod tre tusinde Kanalister; thi saaledes kaldes disse Dboere. De angreb os som Fiender, og brugte deres sædvanlige Vaaben, Skjeldsord og Forbandelser. Som vi fik at høre af en Alectorianer, der forstod det kanalistske Sprog, vare disse Skjeldsord saa bidende, at de dermed beviste, hvor store Mestere de vare i denne Maade at stride paa, og at de deri ikke gave vor Tids Kunstdommere noget efter. Men jeg vidste vel, at

— — Trubler uden Magt

Bør høres og bestrides med Foragt,

og forbød at bruge Vold imod et ubevæbnet Folk. Blot for at gjøre dem bange, lod jeg fænde med en Pistol iblandt dem, hvilket strax havde den Virkning, at de faldt paa Knæ og bade om Naade. Derpaa kom de fornemste Smaakonger paa denne Dydmyge til mig, overgave sig selv tilligemed deres Undersaatter, og gjorde hele Den skatkyldig til mig. Det var ingen Skam for dem, sagde de, at overvindes af den, som var uovervindelig, og de kunde med Ære underkaste sig den, som Lykken havde ophøjet over alle andre. Da altsaa denne Dydmyge var bleven mig skatkyldig, hvorved min Magt vel var noget udvidet, men min Ære for Sejeren over saa ustridbart et Folk

ikke

ikke meget formeret, lettede vi Anker, og kom efter nogle Dages lykkelige Sejlads til Mezendora's Kyster. Her holdt jeg Krigsraad, om enten det var bedst strax at angribe, eller i Forvejen lade spørge Kejseren ved Gesandter, om han vilde overgive sig med det gode, eller tvinges dertil. De fleste syntes, at det var sikkrere og ædlere at affærdige Gesandter. Jeg lod da følgende fem Mænd, en Qvamiter, en Arctonier, en Alectorianer, en Tanaqviter og en Rispusianer rejse i dette Gesandtskab. Da de kom til den kejserslige Resident's, spurgte Commandanten dem i Kejsers Navn:

Hvad Hensigt dem førte

Did over spælgende Dybs vidtbrusende Bølger — —

Gesandterne svarede:

Ej forvildende Stjerner, ej skuffende Toning, ej Storm og Bragte; med frivillig Hu vi styrede hid — —

og derpaa overleverte de Kejseren et Brev af følgende Indhold:

”Vi Niels Klim, Solens Gesandt, Keiser i
 ”Qvama, Konge over Tanaqvi, Arctonien og Alectorien, Storhertug i Rispusien, og Hersker over
 ”Kanaliska, formelder Kejseren af Mezendore, Mizopolatu, sin Hilsen. Vi gjøre hermed vitterligt,
 ”at det er besluttet i Himlens uforanderlige Raad,
 ”at alle Kejsersdommer og Kongeriger i Verden skulle
 ”underkaste sig Qvama's Magt; og da Forsynets
 ”Be:

”Beslutning er uigenkaldelig, maa Eders Rige nødvendigvis prøve samme Skjebne. Vi raade derfor, at I frivillig overgiver Eder, og ikke lader det komme an paa Krigens Udfald, ved daarligen at modsætte Eder vore sejerrige Vaaben. Ved en frivillig Underkastelse vil det uskyldige Blod spares, og Eders egen Skjebne formildes. Givet paa vor Flode den tredie Dag i Maaneden Kimat.”

Efter nogle Dages Forløb kom Gesandterne tilbage med et frækt og stolt Svar. Jeg lod da alle fredelige Tanker fare, og gjorde Landgang. Da jeg havde stillet mine Tropper i Slagtorden, udsendte jeg Spejdere, for at udforske Fiendens Forfatning. Disse kom i en Hast tilbage, og berettede, at en fiendtlig Armee, som bestod af tredsindstyve tusinde Løver, Tigre, Elefanter, Bjørne og gyselige Rovfugle, rykkede imod os. Vi satte os fast paa et beqvemt Sted, og oppebiede Fiendens Ankomst. Da alting var færdigt, og Tøget var givet til Angreb, bleve fire Ræve sendte fra det fiendtlige Parti, som Gesandter, der skulde handle med os om Fred; men da de havde talt nogle Timer med de øverste Anførere, maatte de gaae tilbage med uforrettet Sag. Vi fik strax at vide, at de mere havde været Spejdere end Gesandter, og at de vare sendte for at udforske vor Krigshærs Tilstand. De lobe vel, som de snart vilde komme tilbage med anden Fuldmagt, men da vi strax

der:

derefter saae, at den fiendtlige Armee rykkede imod vor Lejr, mærkede vi, at der intet Haab var mere til Fred, brækkede op, og gik løs paa Fienden. Striden var heftig og haardnakket paa begge Sider; thi endskjøndt vort Artillerie i Begyndelsen anrettede stor Odelæggelse iblandt Fienderne, bleve dog Elephanterne i deres Geledder, da deres haarde Hud betryngede dem imod Ruglerne. Men da vi begyndte at tordne med det grove Skjot, og Elephanterne saae dets gyselige Virkning, bleve de forskrækkede og toge Flugten.

I dette Slag faldt tre og tredive tusinde Mezen-dorer, og to tusinde gjorde vi til Fanger. De, som undkom af Slaget, flyede til Hovedstaden, som var en stærk Fæstning, hvor de forkyndte denne skrækkelige Tidende. Vi fortsatte Sejeren, og kom, efter at have staaet Lejr tre Gange, til Residentsstaden, som vi belejrede baade til Lands og Vands. Da vi nærmede os Byen, kom et nyt Gesandtskab os imøde, som begjerede Fred paa meget billigere Vilkaar end de forrige. Kejseren tilbød mig sin Datter, den smukkeste af alle Lovinderne, til ægte, og Halvdelen af sit Rige til Medgift. Vilkaarene mishagede mig, især hvad dette Ægteskab angik; thi jeg holdt det baade for usikkert og utilladeligt at forskyde min Gemalinde, som jeg efterlod frugtsommelig, og gifte mig med en Lovinde. Gesandterne maatte da gaae

tilbage uden Svar. Derpaa stillede jeg Kanonerne imod Byens Mure, og, skjøndt de vare af Steen, fik de dog hist og her Huller, og bleve nedrevne. Da Staden vrimlede af adskillige Slags Dyr, hørte man blandede Toner af Indbyggerne, som brølede, tudede, bøgede, skræbede, brægede og hvislede imellem hinanden. Slangerne skjulede sig i Jordens Sprækker; Fuglene, som fløj forskrækkede i Luften, forlode den belejrede Stad, og toge deres Tilflugt til Klipperne og de høje Bjerge. Træerne skjælvede, saa at deres Blade faldt af og skjulede Byens Gader. Tyve Kammerfrøkener, som vare Roser og Lillier, visnede af For skrækkelse ved det første Kanonskud. Hele Stærer af alle Slags Dyr løbe omkring i Byen og paa Landet, og skrækkede Indbyggerne, som havde sammenpakket sig i deres snevre Huse, hvor Heden og Mængden foraarsagede smitsomme Sygdomme. Elephanterne havde vel mere Mod end de andre, men skrækkede ved Kanonernes gjentagne Torden, forlode ogsaa de omsider de skjælvende Huse.

Nu tabte Kejseren af Mezendore alt Haab, kaldte sit Raad sammen, og talte:

Omsonst, o Borgere! vi føre Krig
 Mod Guders ubetvingelige Magt,
 Som ingen Stridens Uheld svækker, som
 Ved ingen Vaaben overvindes! — Højt
 Forkynder Eders Raad og bedste Lykke!

Alle

Alle svarede paa eengang med samlede Raab:

O, bort med Krig! vi alle signe Fred!

Derpaa overgav han sig, tilligemed alle sine Lande; og jeg fik paa een Dag dette vidtløftige Keiserdom med ti Kongeriger, og ligesaa mange Fyrstendømmer, i min Magt; thi alle de smaae Fyrster og Statholdere fulgte Keiserens Exempel, og kappedes om at overgive sig til mig.

Efter saa overordentlig en Fremgang lagde jeg sex hundrede Mand Soldater til Besætning i Hovedstaden, og lod Keiseren bringe som Fange paa vor Flode. Paa hele Hjemreisen behandlede jeg ham med Artighed, og da vi kom tilbage til Ovama skjænkede jeg ham en heel Provinds, der indbragte saa meget, at denne fangne Fyrste kunde leve deraf efter sin Stand. Undervejs fordrede vi Gidsler af de fleste Nationer, som havde staaet under Keiser Mikopolatu, og ved mine Trubler fik jeg paa en kort Tid alt det i min Magt, som hørte til Mezendore. For den største Deel var det de samme Folk, som jeg har beskrevet paa min Rejse til Martinia. Endelig forlobe vi de mezenboriske Lande, og styrede til Martinia, hvis Kyster vi omsider fik i Sigte efter en lang, skjøndt lykkelig Sejlads. Aldrig har jeg havt noget behageligere Syn; thi naar jeg tænkte paa, at jeg nu, som Keiser og Herster over saa mange Riger, skulde komme tilbage til det Land, hvor jeg var bleven dømt

til Slaveri paa Gallejerne, følte jeg en ubeskrivelig Glæde. I Begyndelsen havde jeg besluttet, strax at give mig tilkjennde, for at gjøre Martinianerne desto mere forfkrækkede; men jeg forandrede siden min Beslutning, da jeg betænkte, at det var raadeligere at vedligeholde den store Indbildning, de overvundne Folk eengang havde om min Herkomst, som Solens Gesandt.

Jeg haabede vel, at jeg i en kort Tid og uden megen Umag skulde undertvinge Martinianerne, hvis Fejghed jeg kjendte; thi det var et Folk, som af Naturen var tilbøjeligt til Belyst, og som ved dets Rigdom og den Mængde Fornøjelser, Jorden og Havet frembragte, og ved dets bestandige Lykke, var blevet meer og meer forkjelet. Men Erfarenhed lærte mig, at det var et vanskeligt Foretagende. Ved den vidtloftige Handel de dreve i den underjordiske Verden, havde de samlet sig umaadelige Skatte, hvormed de strax kunde forskaffe sig Hjelpetropper fra de stridbareste Folk. Desuden havde intet Folk i den underjordiske Verden bragt det videre i Søvæsenet, end Martinianerne, og vore Skibe vare langt fra ikke saa gode Sejlere, som deres. Man kan let forestille sig, hvordan de Skibe maatte være, som en Baccalaureus i Philosophien i en Hast havde ladet bygge, og hvad Dom Engellænderne, Hollænderne og de Danske vilde have fældet over dem. Men vore Kanoner, hvis
 Brug

Brug Martinianerne ikke endnu kjendte, oprettede denne Mangel.

Førend jeg foretog noget fiendtligt, affærdigede jeg Gesandter til Raadet med de samme Fredstilbud, som jeg forhen havde gjort Kejseren i Mezendore. Medens vi ventede paa Svar, saae vi en ypperlig og vel udrustet Flode komme for fulde Sejl imod os. Vi stillede vore Skibe i Orden, saa godt som det i en Hast lod sig gjøre, og gave Tegn til Angreb. Striden var langvarig og hidsig paa begge Sider. Istedfor Kanoner havde Martinianerne et Slags Maskiner, hvormed de kastede umaadelig store Stene ind paa vore Skibe, og gjorde dem ikke liden Skade. De havde desuden Brandere fulde af Beeg, Harpir, Svo-vel og andre brændende Materier, hvorved vort største Skib blev stukket i Brand og ødelagt. Sejeren var derfor i Begyndelsen tvivlsom, og vore Folk vare allerede uvisse om, enten de skulde fægte eller flye; da vore Kanoner med eet betogte Martinianerne Modet, saa at de bleve nødte til at flygte og søge Havn. Dog fik vi intet fiendtligt Skib i vor Magt, da de sejlede meget hurtigere end vore, og i en Hast kom os af Sigte. Da dette Slag var tilende, gjorde vi Landgang, og marscherede saa hurtig som muligt for Hovedstaden Martinia. Paa Marschen mødte vi vore Gesandter, som Raadet stolt havde modtaget, og affærdiget med disse Ord:

Til Flugt! til Flugt! forkynder Eders Konge,
 At ikke han, men vi beherske Havet!
 Han skjule sig i sine Fjeldes Huler!

Thi da Martinianerne tillagde sig Overherstabet over Havet, havde de modtaget en Bjergkonges Fordringer med Haanhed. Dog hvervede de Tropper af al Magt, og alle Indbyggerne i Martinia, som kunde bære Vaaben, rustede sig.

Vi havde neppe marscheret nogle Mile, før vi saae en overmaade talrig Armee, som bestod af alle Slags Nationer, at komme imod os. Denne Dristighed, som Fienderne viste, efterat de havde været saa ulykkelige til Søes, gjorde os noget bange. Men alle disse Tropper vare som Luftslyn, der lade sig see og forsvinde; thi

De skjald, før Krigstrompeten løb: til Kamp! — og ved den første Salve af vore Kanoner gave de sig alle paa Flugten. Vi forfulgte dem, og gjorde et stort Nederlag. Hvor mange der vare faldne paa Fiendens Side, kunde vi siden see af Parykkerne, som vi samlede efter Slaget; thi da vi talte dem, kunde vi slutte, at henimod fem tusinde Martinianere maatte være slagne. Ellers vare disse Parykker hannede anderledes end i min Tid, og jeg talte over tyve forskjellige Slags, saa sindrigt er dette Folk i sine Opsindelser.

Efter

Efter dette Slag, eller rettere Nederlag, indtog vi Hovedstaden uden mindste Hindring. Thi saasnart vi havde gjort os færdige til Belejring, og stillet Kanonerne mod Staden, kom Raadsherrerne meget ydmyge til vor Lejr, og overgave Byen med hele Riget til os. Der blev da sluttet Fred, og vi holdt et højtideligt Indtog i Staden. Da vi kom ind igjennem Portene, mærkede vi ikke nogen Allarm, som Skrækplejer at forårsage i overvundne Byer; Stilhed og taus Bedrøvelse herskede overalt. Nogle sadde med Djene mod Jorden: Andre vare raadvilde, hvad de skulde tage med sig, og hvad de skulde lade blive: Andre stode forvildede i Dørrene, og betragtede deres Huse, som om de saae dem sidste Gang. Jeg sparede Byen, og Bedrøvelsen blev derved forvandlet til Glæde. Jeg gik ind i Rigets Skatkammer, og forfærdedes over at see denne overordentlige Skat. En stor Deel deraf lod jeg uddele blandt mine Soldater, det øvrige lod jeg bringe i mit eget Skatkammer. Derpaa lagde jeg Besætning i Martinia, og lod adskillige af Raadet, som Gidsler, føre paa røde Skibe; iblandt disse var hin Borgemeester og hans Kone, som havde paadigtet mig den Forbrydelse, hvorfor jeg blev dømt til Slaveriet. Dog hevnede jeg mig ikke for denne Forhaanelses Skyld; thi jeg fandt det usømmeligt for saa stor en Monark, at straffe de Fornærmelser, han havde lidt, som Lastdrager.

Da

Da Martinianerne vare undertungne, besluttede jeg ogsaa at underkaste mig Nabo-Nationerne; men, i det jeg gjorde mig færdig dertil, ankom Gesandter fra fire Kongeriger, som frivillig overgave sig til mig. Jeg regjerede nu over saa mange Lande, at jeg ikke holdt det Umagen værd, at spørge om disse overgivne Rigers Navne, og lod mig nøje med at indbefatte dem under Titelen af det martinianske Rige.

Femtende Capitel.

Lykkens pludselige Forandring.

Efterat jeg havde udført saa mange og saa overordentlige Foretagender, og vor Flode havde faaet en anseelig Tilvæxt ved de martinianske Skibe, sejlede vi tilbage til vort Hjemstavn, hvor jeg holdt mit Indtog med en Pragt, som overgik alle romerske Triumpher. Og virkelig fortjente mine Bedrifter al mulig Hæder; thi hvilken Heltegjerning kunde kaldes større og herligere, end den, i saa kort en Tid at forvandle et foragtet og for alles Fornærmelser udsat Folk til Herster over den hele underjordiske Verden? Hvad kunde for et Menneske, som jeg, der levede iblandt saa mange mig ulige Skabninger, være mere ærefuldt, end at forskaffe det menneskelige Kjønn det Herredømme igjen, som Naturen har givet det over alle andre Dyr? Pragten i denne Triumph, det Tilløb og Fryderaab, hvormed jeg blev modtagen af
alle,

alle, baade Gamle og Unge i alle Stænder, vilde ikke engang værdigen kunne beskrives i en egen Bog, meget mindre i dette korte Værk. Fra denne Tid kan man regne en ny Tidspunkt i Historien, og tælle fem Monarkier, nemlig det assyriske, persiske, græske, romerske, og det underjordiske i Ovama, der upaatvivleligen langt overgaaer de første i Storhed og Magt. Jeg kunde derfor ikke undslaae mig for at modtage Titelen af Koblu eller den Store, hvilken Ovamiterne og de øvrige overvundne Folk kappeviis tilbøde mig. Jeg tilstaaer, at det er en høj og stolt Titel, at blive kaldet den Store; men dersom en Cyrus, Alexander, Pompejus, eller Cæsar sammenlignes med mig, vil man finde dem alle mindre end mig, og snarere ansee denne Titel for alt for beskednen. Alexander undertvang vel Orienten, men med hvad for Dropper? med lutter gamle, forsøgte, og ved idelige Krige hærdede Soldater; thi saadanne vare Macedonerne i hans Faders Philips Tid. Men jeg undertvang langt flere og stridbarere Nationer, end Perserne vare, og det i kortere Tid, og med Folk, som nylig vare vilde Barbarer, og som jeg selv havde dannet. Den Titel, jeg siden brugte, var følgende: Niels den Store, Solens Gesandt, Kæjser i Ovama og Mezendore, Konge over Tanaqui, Alectorien, Arctonien, de mezendoriske og martinini

tinianſke Riger, Storhertug i Kiſpuſien, Herſker over Martinia og Kanaliſka 2c. 2c.

— — — Grundfæſtet ſtod

- Nu det uhyre Rige; Lykkens Søn
Jeg ſyntes; at! men før ſin ſidſte Dag
Bør Ingen priſes lykkelig — —

Thi efterat jeg havde opnaaet denne Magt og Lykſalighed, der var større end noget Menneſke kunde ønske ſig, gik det mig, ſom det plejer at gaae dem, der fra en ringe Stand komme til ſtor Ære i Verden. Jeg forglemte min forrige Tilſtand, og forfaldt til Hovmod. Iſtedenfor at gjøre mig Umag for Folkets Gode, viſte jeg mig grum og haard mod alle Stænder. Mine Underſaatter, ſom jeg hidindtil havde gjort mig hengivne ved en venlig og høflig Opførelſe, betragtede jeg ſom Slaver. Ingen fik Audients hos mig, uden at de faldt mig tilføde, og naar Noget blev indladt, modtog jeg dem med en ſtolt Mine. Dette gjorde mig ſnart forhadet, og mine Underſaatters Kjærlighed blev forandret til Ligegyldighed og Frygt. Hvorledes man da var ſindet imod mig, erfarede jeg af en Begjering, eller rettere Befaling, ſom jeg bekjendtgjorde Quamiterne i et aabent Brev. Kejſerinden, ſom jeg forlod frugtsommelig, var, i min Fraværelſe, nedkommen med en Prinds. Denne Prinds ønskede jeg at faae udnævnt til min Efterfølger: jeg paabød derfor en Rigsdag, og tilſagde Quamiterne

miterne og alle Store blandt de overvundne Folk, at møde ved dette Barns Kroning. Vel understod Inngen sig, at være min Befaling ulydig, og Kroningen blev foretaget med al mulig Pragt; men jeg mærkede snart af mine Undersaatters Miner, at deres Glæde var forstilt. Det bestyrkede mig i min Mistanke, at der paa samme Tid udspreddes adskillige Pasquiller af ubekjendte Forfattere, hvori man lastede paa en bidende Maade, at Prinds Timuso var fornærmet ved dette Valg. Dette gjorde mig saa urolig og forbitret, at jeg ikke hvilede, før jeg fik ryddet denne ypperlige Prinds af Bejen. Dog holdt jeg det ikke for raadeligt, saa aabenbar at ombringe en Søn af den Fyrste, som jeg skulde saa meget. Jeg underkjøbte derfor Nogle, som skulde beskylde ham for Forræderi: og da Fyrster aldrig mangle Hjelpere, naar de ville begaae Laster, fandtes der snart Nogle, som gjorde deres Ed paa, at Prindsen havde Dndt i Sinde, og stræbte mig efter Livet. Jeg lod ham da kaste i Fængsel, og dømme fra Livet af bestukne Dommere: dog skete Henrettelsen hemmeligen i Fængselet, at den ikke skulde give Anledning til Oprør.

Den yngre Prinds havde jeg ogsaa foresat mig at lade ombringe; men da han endnu var saa ung, opsatte jeg det. Hans Alder tilvejebragte ham altsaa for en Tid den Sikkerhed, som min Retfærdighed ikke forskaffede ham. Da jeg havde besmittet mine Hæn-

der

der med dette uskyldige Blod, begyndte jeg at regjere saa strængt og overmodigen, og gik saa vidt i min Grumhed, at jeg dømte adskillige Dvamer og Andre fra Livet, hvis Troskab forekom mig tvivlsom. Ingen Dag forløb uden Blodsudgydelse. Dette befordrede det Dyrer, hvilket de Store allerede længe havde arbejdet paa, som strax skal fortælles.

Jeg bekjender i denne Henseende, at jeg fortjente al den Ulykke, som siden mødte mig. Det havde vistnok været rosværdigere og mere passende for en kristelig Fyrste, om jeg havde underviist dette uvidende og afgudiske Folk, og lært dem at kjende den sande Gud, end at jeg besmitte mig med uskyldige Menneskers Blod. Det havde været mig en let Sag, at forbedre det hele Folk; thi Alt, hvad jeg besluttede, antog man med Begjerlighed, og naar jeg sagde noget, var det, som om en Gud havde talet. Men jeg glemte Gud og mig selv, og tænkte ikke paa andet end tom og forfængelig Pragt, og min Magts Formerelse.

Mord, Blod og Brand, og Skrækkens Strig

Ved Dræbtes og Forbrændtes Lig

Var al min Belyst, selv i Drømme —

Desuden faldt jeg altid paa de værste Anslag, og formerede Aarsagerne til Fortrydelse meer end jeg formindskede dem, som om det kunde rettes ved Stræng-

hed,

hed, hvad der var forseet ved Uretfærdighed. Til mine Venners Erindringer plejede jeg at svare:

For Alt fra Grunden af at rette,

Seg nødes til at være haard —

Derfor fulgte een Ulykke oven paa den anden, og mit Fald blev tilsidst saa stort, at de Dødelige kunne lære af mit Exempel, hvor foranderlige de menneskelige Ting ere, og hvor liden Varighed en haard og voldsom Regjering har.

Mine Undersaatter, saavel i Ovama, som de overvundne Lande, bleve stedse ligegyldigere imod mig, ligesom min Strængighed tiltog. Da de mærkede, at de Laster, hvortil jeg var hengiven, ikke passede sig med en guddommelig Oprindelse, et himmelsk Menneske, eller Solens Gesandt, begyndte de nøjere at undersøge alting, især Aarsagen til min Ankomst, og den Tilstand, hvori jeg blev funden, da jeg kom til disse Egne. De saae, at de overordentlige Ting, jeg havde gjort, mere maatte tilskrives Ovamiternes Uvidenhed, end min Indsigt, især da de, efterat de vare komne til bedre Kundskab, mærkede, at jeg ofte tog fejl. Fornemmeligen havde Rispuasianerne, dette skarpsindige Folk, nøje givet Agt paa alle mine Handlinger. De havde lagt Mærke til, at der i de Forsordninger, som jeg udgav, fandtes nogle Urimeligheder, som røbede min aabenbare Uvidenhed i Stats-

sager.

sager. De havde heller ikke Uret; thi da mine Læremestere aldrig havde drømt om Trone og Scepter, havde jeg faaet en Underviisning, som bedre passede sig til en tilkommende Guds-Ords-Tjener, eller Cappellan, end til en Fyrste; og mine Studeringer, som ikke strakte sig videre end til et theologisk System, og nogle metaphysiske Kunstord, vare lidet fiklede til min nærværende Post, da det kom an paa at styre to Kejserdømmer og henimod tyve Kongeriger. Martinianerne havde ogsaa indseet, at de Krigsskibe, jeg havde ladet bygge, vare saa flatte, at de ikke kunde bruges i Krigen mod nogen ordentlig Flode, og at min Sejer allene maatte tilskrives Kanonernes Opfindelse. Disse og andre bittre Domme udsprede de, og anmærkede tillige den Maade, hvorpaa jeg var landet ved disse Kyster, at jeg nemlig var kommet paa en Skibsplanke: og havde været klædt i Pjalter, og halvdød af Sult og Tørst, da jeg blev funden af Indbyggerne, hvilken Tilstand ikke kunde passe sig paa en Solens Gesandt. Desuden havde Martinianerne, som besad megen Kundskab om de himmelske Legemer, udbredt visse astronomiske Grundsætninger iblandt Quamiterne, og beviist for dem, at Solen var et livløst Legem, der var sat af den Almægtige midt paa Himlen, at det ved sit Lys og Varme skulde tjene Skabningerne; at den bestod af en Jldmaterie, og kunde altsaa ikke beboes af jordiske Skabninger.

Med

Med saadanne fornærmelige Anmærkninger gennemheglede man mig daglig; men det var kun taus Murren, da Ingen, af Frygt for min Magt, torde tale offentlig, eller aabenbar sige sin Mening. Jeg vidste derfor i lang Tid ikke, at det var kommet saa vidt med mine Undersaatters Misfornøjelse, at de vilde gøre mig Regjeringen stridig, førend en Pasquil aabnede mine Dine. Den var skrevet i det kanalisfiske Sprog, og førte Titel af det lykkelige Skibbrud. Jeg har forhen anmærket, at Kanalisferne vare meget øvede i Skjeldsord, og at de brugte disse Vaaben i deres Krige. Dette Skrift indeholdt alle de Beskyldninger, som jeg nylig har anført, og var skrevet i en spidsfindig og bidende Stil, efter Kanalisfernes Maneer, som ere store Mestere i denne Skrivemaade.

Men mit Overmod var dengang saa stort, og jeg satte saa megen Tillid til min Magt, at jeg ikke lod mig bevæge og forbedre ved Erindringer. De nyttigste Raad tjente mere til at ophidse min Grumhed, end til at hæmme den. Jeg lod Nogle gribe, som jeg især havde mistænkt, og søgte ved de grusomste Pinfler at tvinge dem til at bekjende Forfatterens Navn. De udholdt Pinflerne med en utrolig Standhaftighed, og jeg udrettede intet videre med denne Grumhed, end at det forrige Had blev forvandlet til rasende Forbitrelse.

træffe. Saaledes forekom Skjebnen mine Anslag, og jeg løb frivillig i Fordærvelsen.

Da Sagerne stode saaledes, besluttede jeg at lægge Haand paa Prinds SiKoba, som endnu var tilbage. Jeg aabenbarede min Storkantzler, Kalak, dette Anslag; thi ham havde jeg meest Tillid til. Han lovede vel at være mig til Tjeneste i alt, og gik strax bort, for at fuldføre min Befaling; men i sit Hjerter afføede han mit Anslag, og aabenbarede Prindsen det. Begge forføjede sig til Fæstningen, kaldte Besætningen sammen, og forestillede paa en rørende Maade den nærværende Forfatning. Den ulykkelige Prindses Taarer gave Talen Bægt: Alle grebe til Vaaben, og lovede, at de vilde vove deres Liv for ham. Den listige Kanzler benyttede sig af Lejligheden, lod dem sværge Prindsen Troskab, og sendte i en Hast Bud til Andre, som han vidste vare misfornøjede med mig, at de maatte gribe til Vaaben imod Tyrannen, som havde isinde, gandske at ødelægge den gamle Kongestamme.

Alle væbnede sig, hvis Hjerter af Angest og Affø Brændte mod Rigets Tyran; de stimlede sammen — og foreente sig med Besætningen. Medens jeg ventede paa, at Kanzleren skulde komme tilbage,

See! da styrter et Bud gjennem høvende Bagt, og i
 Slottets
 Hvælvinger gjensløb hans Skrig: til Vaaben! til Vaaben!
 et Oprør

Truer Monarkens Liv; man stormer til Slottet! alt
 rundt om
 Brimler Højen og Marken af snysende Fiender! Til
 Waaben!

Tomopoloko raadede mig, at forsoje mig itide til Tanaqvi. "Belan," sagde han, "lader os samle en Armee i mit Fædreneland, saa vil det Kaseri lægge sig, som her bringer alting i Oprør." Jeg vidste ikke, hvad jeg skulde foretage mig. Frygt og Haab afvelede i min Sjæl. Omfider fulgte jeg hans Formaning, og kom lykkelig bort fra Ovama, da Aarsagen til Oprøret endnu var de fleste ubekjendt. Da jeg var kommen til Tanaqviternes Grændser, lod jeg Alle forsamle, som kunde bære Waaben. Jeg fik en Armee af fyrgetyve tusinde Mand samlet, hvoraf de fleste vare Tanaqviter, og vendte nu tilbage i det Haab, at min Magt anseeligen skulde blive formeret, naar de af Ovamiterne stødte til mig, som endnu vare mig troe. Men jeg blev bedraget i mit Haab. Istedensfor Hjelpetropper, mødte jeg en Herold med et Brev fra Prindsen. Deri erklærede han mig, som den, der paa en listig Maade havde tilfneget mig hans Rigs en formelig Krig: og lod mig vide, at min Kone og Søn vare satte i Fængsel. Strax efter Heroldens Bortgang fik vi den qvamtiske Hær, tilligemed den rebellerende Prinds, isigte. Da de

forts

førte en stor Mængde Kanoner med, vovede jeg ikke at indlade mig i noget Slag, førend jeg havde forstærket mig. Jeg holdt derfor stille, og forstændte min Lejr. Men da jeg mærkede, at mine Soldater hemmelig gik over til Fienden, og at den fiendtlige Armee ventede ny Undsætning, besluttede jeg, efter mine Generalets og Tomopoloko's Raad, at begynde Slaget. Det stod i den samme Slette, hvor Tanaqviterne for nogle Aar siden vare drevne paa Flugt i en Hovedtresning. Fiendernes Kanoner bragte snart vore Geledder i Uorden, og det smertede mig inderlig, at jeg skulde overvindes ved min egen Opfindelse, og med de Vaaben, som jeg selv havde dannet. Nogen Tid udholdt dog mine Soldater Fiendernes Angreb, indtil endelig den tappre Tomopoloko mistede sit Liv ved en Kugle. De vendte derpaa Ryggen, og søgte Skjul i Bjergenes Huler, og i de tykke Skove. Jeg selv slogtede op paa en Klippe, og styrtede mig derfra ned i en hosliggende Dal. Der sad jeg nogen Tid, og begræd for sildig min Elendighed, eller rettere min Daarlighed. Jeg var saa forvirret, at jeg glemte at bortkaste min Krone, der var prydet med Solstraaler, og let kunde forraade mig. Da jeg havde siddet omtrent en halv Time, gandske forfækket, i denne Dal, hørte jeg Nogle, som klavrede op paa Klippen, og søgte mig med megen Bulder, for

at drage mig frem til Straf. Jeg saa mig om efter et Smuthul, hvor jeg kunde flye hen —

En tyk, uvejssom Skov, imellem øde Høje,
Med Mørkets trygge Laushed vinkte mig —

Jeg ilede berhen, gik dybere og dybere ind imellem Buskene, og kom endelig til en Hule. Ved den blev jeg nogen Tid staaende, for at puste; thi jeg var udmattet af at løbe. Omfider krøb jeg ind deri, som en Slange, paa min Bug; og da jeg mærkede, at Hulen var meget dyb, og dog ikke stejl, besluttede jeg at trænge mig ned til Enden derpaa. Men da jeg havde lagt omtrent hundrede Skridt tilbage, faldt jeg pludselig ned fra et stejlt Sted; derfra styrtede jeg med Lynets Fart igjennem tykt Mørke og bestandig Nat, indtil jeg endelig blev et svagt Lys vaer,

Som naar igjennem Skyen Maanen skinner
Med matte Smil —

Ligesom dette Lys efterhaanden tiltog, formindskedes ogsaa min Fart, saa at jeg, uden megen Besværlighed, og ligesom baaren paa Havets Bølger, kom til at staae imellem nogle Klipper; og jeg saa, til min største Forundring, at det var de samme, hvorfra jeg, for nogle Aar siden, var styrtet ned i de underjordiske Egne. Men Aarsagen til den aftagende Fart indsaae jeg, efter nogen Betænkning, maatte

---

være den overjordiske Dunstkrebs, som er tungere end den underjordiske; thi dersom ikke vor Dunstkrebs var meget tungere, var det gaaet mig ved min Dpfart ligesom ved min Medfart, og jeg var maaskee bleven ført igjennem Luften hen til Maanen. Dog henstiller jeg denne Hypothes til Astronomernes nøjere Undersøgelse.

Sextende Capitel.

Forfatterens Tilbagekomst til sit Fædre-
land, og Enden paa det femte Monarkie.

Længe laae jeg ganske følesløs og uden Sandser imellem Klipperne; thi dette Fald og den forunderlige Forvandling, hvorved jeg, som nylig var Stifter af det femte Monarkie, pludselig saae mig omkabt til en fattig og forhungret Baccalaureus, havde reent forstumlet min Hjerne. Og sandeligen, dette Fald var saa gyseligt og saa poetiskt, at det kunde have forvirret endog det allerstærkeste Hoved. Jeg begyndte at spørge mig selv, om det var sandt, hvad jeg saae, eller om det kun var en Drøm? Da Heben noget havde sat sig, og jeg begyndte at komme til mig selv igjen, forandrede Forskrækkelsen til Bebrøvelse og Fortrydelse.

"O almægtige Fader!" udbrød jeg, og strakte mod

Himlen

Bævende Hænder — "hvad Synd opirred' din Hevn,

at du styrter

Alle

Alle Straffens Tordner ned paa min Tæse? hvor er jeg?
 Hvorfra kom jeg? hvorhen? hvor flyer jeg, o Himmel!
 din Brede?" —

Sandelig! gjennemblader man alle Tidens Aarbøger, vil man hverken i den gamle eller ny Historie finde Exempel paa saa stort et Fald, naar jeg undtager Nabucodonosors, som fra den største Konge paa Jorden blev forvandlet til et umælede Dyr. Jeg maatte prøve ligesaa haard en Skjebne. I et Øieblik bleve to store Kongeriger, med næsten tyve Provindser, revne fra mig, og nu havde jeg allene Skyggen deraf og de tomme Billeder tilbage. Nylig havde jeg været Monark: nu kunde jeg neppe haabe, at blive Skolarck eller Skolemester i mit Fædreland. Jeg var bleven kaldet Solens Gesandt: nu maatte jeg frygte for, at blive Famulus hos en Provst, eller i det højeste hos en Biskop. Før havde Haab, Ære, Held og Sejer altid fulgt mig, nu saae jeg ikke andet for mig, end Sorg, Jammer, Sygdom, Graad, og Klage. Jeg lignede Solblomstret, der i en Hast opvoxer, og i en Hast igjen forsvinder. Kort sagt: Smerte, Fortrydelse, Skam, Angest og Fortvivlelse oprørte saaledes min Sjæl, at jeg snart tænkte paa,

— — til Ende paa min Plage.

Fra Siben, lig Kong Saul, mit Sværd at drage —
 snart igjen havde isinde, at styrte mig hovedfulds ned
 igjen

igjen i den Hule, hvoraf jeg var opkommet, for at forsøge, om en anden Underjordsrejse vilde faae et lykkeligere Udfald.

Tre Gange prøved' jeg mit skarpe Sværd at drage ;

Tre Gange stak jeg det i Skeden ind igjen —

Tre Gange sprang jeg til — men sprang igjen tilbage — thi jeg erindrede mig, at jeg var en Christen, og afstod fra dette Forsæt, da den christelige Religion forbyder, at berøve sig selv Livet for Tiden.

Jeg stræbte altsaa at stige ned af Bjerget paa den besværlige og trange Sti, som fører til Sandvig; men snublede adskillige Gange paa Vejen, da mit Sind var adspredt ved Bekymringer og gandske fordybet i Tanker paa det femte Monarkie. Disse, skjøndt tomme, dog endnu nye Billeder, svævede endnu saa levende for min Sjæl, at de næsten berøvede mig alle Sandser. Jeg havde ogsaa virkeligen liidt saa stort et Tab, at jeg ikke troede, nogen Lykke i mit Fædreland kunde oprette det. Hvad Erstatning vilde det være, tænkte jeg, om man gav mig Stiftamtmandskabet over Bergen? eller, hvad endnu var mere, Statholderskabet over hele Norge? Hvad Trost vilde det være for den, der nylig var Enevoldsherre over saa mange Riger, som han selv havde stiftet? Dog besluttede jeg hos mig selv, at dersom noget Statholderskab i mit Fædreland skulde tilbydes mig, vilde jeg ikke gandske afflaae det. Da jeg var kommet

met Halvvejen ned, blev jeg nogle Drenge vaer. Jeg vinkebe ad dem, at de skulde komme mig til Hjelp, og sagde: Jeru Pikal Salim, hvilket i det qvami-tiske Sprog betyder: viser mig Vejen. De bleve forskrækkede over at see et Menneſke i fremmed Klædedragt med en Hat paa Hovedet, der glimrede af gyldne Solſtraaler, gawe sig til at ſkrige himmelhøjt, og ſtyrtede ſig ſaa haſtig ned af Klipperne, at de kom en heel Time tidligere til Sandvig, end jeg, ſom gik ſaa langſomt, da mine Fødder vare ſaarede af de afbrudte Klippeſtykker. Der gjorde de den hele By forſkrækket; thi de ſvore højt og dyrt paa, at de havde ſeet Jeruſalems Skomager vandre iblandt Klipperne, at han havde Solſtraaler om Hovedet, og at han gik beſtandig og ſukkede, til Tegn paa hans gamle Hjerteforg. Da Bønderne ſpurgte dem, hvoraf de vidſte, at det var Jeruſalems Skomager, ſvarede de, at jeg ſelv havde ſagt dem mit Navn og Fædreneland. Jeg ſluttede mig ſiden til, at denne Bildfarelſe var kommet af mine Ord: Jeru Pikal Salim, ſom de ikke havde forſtaaet. Hele Byen kom i Oprør, og Ingen tvivlede om denne Fortællings Sandhed, ſaa meget mere, da Eventyret om den vandrende Skomager nylig var opkaagt, ſaaſom man ſagde, at han for kort Tid ſiden havde ladet ſig ſee i Hamborg.

Da jeg ſelv henimod Aften kom til Sandvig, ſaae jeg alle Indbyggerne ſtaaе forſamlede i ſtore Hobe;

Hobe; thi den alle Dødelige medfødte Begjerlighed til at høre og see noget Nyt, havde lokket dem sammen fra hele Egnen. De havde længe staaet længselsfulde ved Foden af Bjerget, for at modtage den ny Gæst; men saasnart som de hørte mig tale, bleve de forskrækkede, og toge Alle Flugten, undtagen en gammel Mand, der var dristigere end de Andre. Jeg talte til ham, og bad ham at give en Wildfarende Herberg i sit Huus. Han spurgte mig:

— Hvor er Du fød? hvor har Du hjemme?

Fra hvilken Egn af Verden kommer Du? —

Jeg svarte ham

— med Suk og afbrudt Stemmer

Jeg mine Plagers Krønike vil gemme

Til bedre Tid og Sted — ledsag mig nu! —

og naar jeg kommer i Dit Huus, skal jeg fortælle Dig Tildragelser, som vil forekomme Dig utrolige, og hvortil Du ikke vil finde Magen i nogen Historie. Den Gamle blev nysgjerrig, tog mig ved Haanden, og førte mig til sit Huus, ærgerlig over sine Landsmænd, der af en utidig Frygt toge Flugten for ethvert ubekjendt Ansigt, som om det var en Comet. Saasnart jeg kom ind i hans Huus, forlangte jeg noget at drikke, for at slukke min Tørst. Han rakte mig selv et Glas M, thi hverken hans Kone eller Pige vovede at komme mig nær. Da jeg havde drukket, begyndte jeg saaledes: "Du seer her et Menne-

" se

"ske for Dig, som har været en Bold for Lykkens
"ustabige Vinde, og er bleven forfulgt af Skiebnen
"mere end nogen anden Dødelig. Man veed vel, at
"endog de allervigtigste Ting kunne forandre sig i et
"Djeblik; men det, som er hændet mig, overgaaer
"al menneskelig Forventning:

"Hvad mig er hændt, er uhørt, uden Mage

"I vore Tider og i gamle Dage." —

Hertil svarede min Bert: "dette er de Omvandrendes
"Skiebne; thi hvor mange Tilfælde og Forandringer
"kunne ikke indtræffe paa en Rejse, som varer i sex-
"ten hundrede Aar?" Jeg fattede slet ikke hans
Mening, og bad ham derfor sige mig, hvad han for-
stod ved disse sexten hundrede Aar. "Dersom man
"skal troe Historien," svarede han, "saa er det nu
"sexten hundrede Aar siden Jerusalem blev ødelagt,
"og jeg tvivler ikke om, ærværdige Mand! at Du
"jo ved dens Ødelæggelse allerede var til Aars; thi
"er det sandt, hvad man fortæller om Dig, saa
"maa Du være født under Tibers Regjering."
Jeg kunde ikke svare noget dertil; thi jeg troede, han
var bleven affindig, og lod ham vide, at hans Ord
vare mig en mørk Tale. Men han bragte mig et
Kobberstykke, hvorpaa Jerusalem's Tempel var af-
bildet, og spurgte, om det virkelig lignede Origi-
naalen. Midt i min Sorg kunde jeg ikke bare mig for
Batter, og spurgte om Aarsagen til saa forvirret en
Tale.

Tale. "Jeg veed ikke," svarte han, "om jeg ta-
 "ger fejl eller ikke. Indbyggerne paa dette Sted be-
 "vidne, at Du er den i Historien berømte Jerusa-
 "lems Skomager, som siden Christi Tid har om-
 "vandret den hele Verden. Men jo mere jeg seer
 "paa Dig, jo meer erindrer jeg mig en gammel Ven,
 "som for tolv Aar siden omkom paa dette Bjergs
 "Top." Ved disse Ord forsvandt Taagen for mine
 "Dine, og jeg kjendte min gamle Ven Abelin igjen,
 i hvis Huus i Bergen jeg saa ofte var kommet. Jeg
 lob ham i Favnen med udstrakte Arme, og raabte:
 "altsaa er det Dig, min kjære Abelin! jeg kan neppe
 "troe mine egne Dine. Her seer Du da Din Klim
 "igien, som er kommet tilbage fra den underjordiske
 "Verden. Jeg er den samme, der for tolv Aar
 "siden styrtede ned i Hulen." Han blev over dette
 Særsyn,

— Som den, der truffen af et Lyn,

Staaer henrykt uden Liv, og stirrer uden Syn —

"Jeg seer min Klims Ansigt igjen!" raabte han,
 "det er hans bekjendte Stemme!

"Saa strakte han sin Haand, saaledes saae han ud! —
 "Men endskjøndt jeg ikke har seet Nogen, der mere
 "har lignet Klim, kan og bør jeg dog ikke troe mine
 "Sandser; thi nuomstunder staae de Døde ikke mere
 "op: jeg maa have kraftigere Beviser, om jeg skal
 "troe Dine Ord."

For da at betage ham al Tvivl, fortalte jeg ham nøjagtigen og stykkeviis Alt, hvad der forbum var foregaaet imellem os. Da han hørte dette, bleve hans Øjne ligesom aabnede, han faldt mig om Halsen med Taarer, og sagde: "nu seer jeg, at Du er Klim" selv, og ikke hans Gjenfærd; men fortæl mig, "hvor Du i saa lang Tid har ligget skjult, og hvor" fra Du har faaet denne underlige og ubekjendte "Dragt." Derpaa begyndte jeg ordentlig at fortælle ham Alt, hvad der var hændet mig efter min Nedgang i Hulen. Han hørte agtsom derpaa, indtil jeg kom til at fortælle om Planeten Nazar, og de fornuftigtalende Træer; thi her blev han utaalmodig, og sagde: "ingen Drøm kan være urimeligere, ingen" rasende eller drukken Mands Snak mere forvirret, "end det Du siger. Jeg vilde snarere troe med vor" enfoldige Almue, at Du var faldet iblandt under" jordiske Trolde; thi Alt, hvad man fortæller om "dem, forekommer mig meget rimeligere, end Din" underjordiske Rejse." Men jeg bad ham indstændig, at han vilde have Taalmodighed, og lade mig bringe min Fortælling til Ende. Endelig taug han, og jeg begyndte at fortælle hvad videre der var mødt mig hos de underjordiske Indbyggere, og hvorledes jeg havde stiftet det største Monarkie, som nogensinde har været til i Verden. Alt dette forøgede end mere

hans

hans Mistanke om, at jeg havde været iblandt Skovtrolde, som havde forheret mig ved deres Koglerier, saa at jeg havde grebet Skyggen for Legemet; og, for at see, hvorvidt min Affindighed gik, begyndte han at spørge mig om de Saliges og Fordømtes Tilstand, de elysæiske Marker, og deslige. Da jeg mærkede, hvad han sigtede til, svarede jeg: "Din Bantro er meget tilgivelig; thi min Fortælling maatte forekomme Enhver fabelagtig og opdigtet. Det, som er hændet mig, er saa overordentligt, at det overstiger al menneffeligg Troværdighed. Imidlertid sværger jeg ved alt det, som helligt er, at jeg ikke har opdigtet eller tillagt noget, men at jeg har fortalt alting oprigtigen og ligefrem, som det er mødt mig." Men han blev ved sin Bantro, og bad mig, at jeg i nogle Dage vilde udhvile mig, da han haabede, at min forvirrede Hjerne imidlertid skulde komme i Orden.

Efterat jeg havde henbragt otte Dage her i Rolighed, troede min Vert, at jeg havde haft Tid nok til at forvinde min Galenskab, og begyndte igjen at tale om den underjordiske Rejse; thi i disse otte Dage havde han ikke tilladt mig at tale eet Ord derom. Han haabede nu, at det femte Monarkie, tilligemed dets tyve Riger og Fyrstendommer, var saa aldeles for-

svun-

svunden, at der ikke var en eneste By eller Flek tilbage deraf. Men da han hørte, at jeg igjentog det samme som før i det Hele og stykkeviis, at jeg fortalte det i sin Orden fra Begyndelsen til Enden, og tilsidst bebrejdede ham hans Bantro; og da jeg desuden indvendte ham eet og andet, som han ikke kunde nægte, for Exempel, at jeg for tolv Aar siden var styrtet ned i Hulen, og at jeg endelig var kommet tilbage til mit Fædreland i en fremmet og ubekjendt Klædedragt; saa begyndte han at blive tvivlraadig, og vidste ikke, hvad han skulde svare. Bestyrtsset vilde han gaae fra mig, men jeg blev ved at bevise ham, at hans Tro paa Trolde og Bjergfolk var langt urimeligere end min Underjordsrejse; thi disse vare kun Drømmerier og Ammestue-Fabler, da derimod adskillige store Philosopher havde antaget, at Jorden var huul, og at der var en anden mindre Klobe inden i den: og at min Erfaring nu havde stadfæstet denne Mening, saa jeg ikke kunde modsigge mine egne Sandser.

Endelig gav han efter for disse Beviser, og sagde: "Din Bestandighed i at paastaae dette, som Du ikke kunde have nogen Fordeel af at digte, vinder Sejer over min Bantro." Overbevist om Sandheden, bad han mig, at begynde mine Tildragelser forfra,

og fortælle dem udførlig. Det behagede ham meget, hvad jeg fortalte ham om Planeten Uzar, og især om Fyrstendømmet Potu, hvis Love og Indretninger, han sagde, burde være en Rettesnor for alle Republikker. Han mærkede nu, at Planen til en saa vel indrettet Stat ikke kunde komme af et forvirret Menneſkes Hjerne; disse Love syntes ham at være mere guddommelige end menneskelige, og han opskrev alt, hvad jeg sagde, for ikke at glemme noget deraf.

Da jeg mærkede, at han var overbeviist, begyndte jeg at tænke paa mig selv, og spurgte ham, hvad jeg i disse Omstændigheder skulde gjøre, eller hvad Lykke han meente jeg nu, efter saa store Bedrifter i den underjordiske Verden, kunde haabe i mit Fædreland. Han svarede: "Jeg raader Dig, at Du ikke aabenbarer nogen Dødelig Dine Hændelser. Kjender Du ikke vore Præsters Forfølgelsesaaend? Da de sætte dem i Band, som antage, at Jorden bevæger sig, og Solen stauer stille, saa ville de gandske vist erklære Dig for ugudelig og uværdig til de Christnes Samfund, naar Du taler om en Sol og Planeter under Jorden. Hvor meget vil allene Magister Rupertus forfølge Dig, og tordne imod Dig? han, som i forrige Aar dømte en Mand til at staae offentlig Skrifte, allene fordi han troede Antipoder?" gands

”gandske vist vil han domme Dig til Baalet for Din
”Lære om den ny Verden. Jeg raader og formaner
”Dig derfor, at Du lader dette blive en evig Hem-
”melighed, og at Du i nogen Tid holder Dig skjult
”hos mig.” Derpaa bad han mig at aflægge mine
underjordiske Klæder, og at ombytte dem med andre;
og siden viste han alle dem bort, som kom af Nys-
gjerrighed, for at see Jerusalems Skomager, og
foregav, at han var igjen i en Hast forsvunden. Ikke
destomindre udbredte dette Rygte sig i en Hast over
det hele Land, og alle Prækestole gjentode af Udvar-
sler og Spaadomme om en forestaaende Ulykke, der
skulde følge paa denne Aabenbarelse. Jerusalems
Skomager, sagde man, var kommet til Sandvig,
som Guds Bredes Herold, for at formane Folket til
Omvendelse. Og, da et Rygte altid forstørres, jo
mere det udbredes, forbedrede man ogsaa denne Fabel
med mange Tilfætninger. Saaledes fortalte Nogle,
at den omtalte Skomager havde forkyndet Verdens
Ende, og truet, at dersom Menneskene ikke omvendte
sig inden St. Hansdag, skulde Alting undergaae ved
Ild, og deslige. I et vist Sogn gjorde disse Spaa-
domme saa stor Opsigt, at Bønderne lode deres Agre
ligge udyrkede, da de, formedelst Verdens forestaaende
Undergang, ikke ventede nogen Høst; men saasom
Præsten i dette Sogn, Magister Niels, frygtede,

at han derved skulde miste sin Tiende og andre Indkomster, tillyste han, at den yderste Dag var udsat et Aar, og at de derfor ikke skulde tage i Betænkning, at vende tilbage til deres sædvanlige Arbejde. Da Inngen, uden min Bert og jeg, vidste den sande Aarsag til disse Fabler, saa gave de os Anledning nok til Latter.

Da jeg endelig ikke kunde være længer skjult i et fremmed Huus, og jeg nødvendig igjen maatte lade mig offentlig se, foregav min Bert, at jeg var en Student fra Trondhjem, der var beslægtet med ham, og nylig var kommen til denne Egn i et Besøg. Siden anbefalede han mig saa eftertrykkelig, baade mundtlig og skriftlig, til Biskoppen i Bergen, at Hans Højærværdighed endelig lovede mig det første Rectorat, som blev ledigt. Dette Embede var meest efter min Smag, da det syntes at have nogen Lighed med min forrige Stand; thi et Skole-Rectorat er et Billede paa den kongelige Regjering. Riset i Skolen ligner meget et Scepter, og Kathedret kan man gjerne kalde en Trone. Men da der længe ingen Plads var ledig, og jeg behøvede hastig Befordring, besluttede jeg, for ikke at dø af Hunger, at tage imod det første Embede, som jeg kunde faae. Kort derefter døde Klokkeren til Kors-

fir-

Kirken overmaade belejligen, og Biskoppen udnæv-
nede mig til hans Eftermand. En latterlig Bes-
forbring for den, der nylig havde hersket over saa
mange Riger. Dog, da intet gjør Menneffene
latterligere end Fattigdom, og det er daarligt, at
kaste det skidne Vand bort, førend man har det
rene, saa afflog jeg ikke dette Tilbud: og henlever
nu min Tid i dette Embede i en philosophisk Ro-
lighed. Kort efter denne Forvandling blev fore-
flaaet mig et hæderligt Giftermaal med en Kjøb-
mandsdatter fra Bergen, ved Navn Magdalene.
Jeg kunde lide Pigen; men da det var rimeligt,
at Keiserinden i Ovama endnu levede, frygtede
jeg, at jeg skulde gjøre mig skyldig i Polygamie,
om jeg gistede mig med samme Magdalene. Men
Herr Abelin, i hvis Barm jeg plejede at udøse
alt, hvad der laae mig paa Hjertet, betog mig
denne Tvivl, og beviste mig Daarligheden i min
Betænkelse med saa mange Grunde, at jeg en-
deligen ægtede hende.

Med denne Magdalene levede jeg sex Aar i et
fredsomt og kjerligt Ægteffab. Dog fortalte jeg
hende aldrig mine underjordiske Hændelser; men da
jeg alligevel ikke gandske kunde faae den Højheds-
Glands af Hovedet, som eengang omgav mig, yt-

trede det sig undertiden, og yttret sig endnu den Dag i Dag er, i enkelte Tegn og Handlinger, som kun lidet passe sig til min nærværende Tilstand. I dette Egtekab har jeg avlet tre Sønner, Christian, Jens og Kaspar; jeg har altsaa fire i alt, dersom ellers Prindsen af Ovama endnu er i Live.

Ende paa den underjordiske Rejse.

A b e l i n s T i l l æ g.

Niels Klim levede indtil Aaret sexten hundrede fem og halvfemsindstyve. Hans ustraffelige Liv og gode Opførsel gjorde ham elsket af alle. Dog var Præsten ved Korskirken undertiden fortrydelig paa ham, for hans store Alvorligheds Skyld, hvilken han meente kom af Hovmod. Men jeg, som kjendte Mandens Tildragelser, undrede mig meget meer over den Beskedenhed, Ydmyghed og Taalmodighed, hvormed han, som havde været Monark over saa mange Riger, forrettede dette ringe Embede. Af Andre derimod, som ikke kjendte hans forunderlige Forvandling, kunde han ikke undgaae at mistænkes for Stolthed. Saa længe hans Kræfter tillod det, plejede han ved visse Aarstider at stige op paa Bjerget, og see stivt ned i den Hule, hvoraf han var opkommet. Hans Venner have bemærket, at han plejede altid at gaae fra den med taarefulde Dine, og derpaa lukke sig inde
i sit

i sit Studerekammer, for at være ene den hele Dag. Hans Kone har ogsaa bevidnet, at hun ofte har hørt ham snakke i Drømme, om Krigshære til Lands og Vands. Engang gik hans Sinds-Udspreddelse saa vidt, at han lod Stiftamtmanden af Bergen befale, strax at komme til sig. Hans Kone meente, at denne Fortumling i Hovedet kom af hans alt for store Lyst til at studere, og var derfor meget bange for hans Sundhed, som hun troede maatte lide derved. Hans Bibliothek bestod meest af politiske Bøger, og da man troede, at disse ikke saa lige passede sig for en Kloster, blev han i denne Henseende lastet af Adskillige. Af denne Rejsebeskrivelse er der kun eet eneste Exemplar, skrevet med Forfatterens egen Haand, og dette er i min Forvaring. Jeg har ofte havt ifinde, at udgive dette Værk i Trykken; men adskillige vigtige Aarsager have hindret mig fra denne Beslutnings Udførelse.

Til Læseren.

Da atter i dette Bind det saa højt stegne Arktetal ikke tillader, naar Bindet ikke skulde stige til en altfor uforholdsmæssig Størrelse, at meddele den forehavte litterarist-critiske Udsigt over disse tvende Bind holbergiske Vitigtighedsværker, vil Undertegnede her indskrænke sig til at meddele følgende tvende Mærkeligheder, Niels Klim angaaende.

Et Exemplar af Simon Paulis *Flora Danica*, vor berømte Naturkyndige Hr. Kants tilhørende, læses foran: Anno 1674 den 2 Januari forærede Niels Klim, Klokker til Korskirken i Bergen, mig denne Bøg. Man seer altsaa, at der har virkelig i Holbergs Barndom været en Klokker Niels Klim i Bergen, efter hvem endnu Klokkerboligen skal have Navn; ogsaa skal det i Bergen være et Sagn, at han, eller hans Efterlevende ikke skulle have været utilbøjelige at lade Holberg tiltale for Misbruget af hans Navn i dette Skrift; ydermere vides nær Bergen en Hule, hvorom der fortælles Legender, der med Føje kunne formodes at have bragt Holberg paa Ideen, saasom: at hvad der nedkastes, andensteds kommer op, m. m.

Ikke mindre mærkeligt er, hvad vor ypperlige Litterator Abrahamson, af Conferenceraad Kleischers Naturhistorie, har gjort Undertegnede opmærksom paa.

"Jeg kan ellers ikke her forbigaae at anmærke, at jeg hos denne samme Skribent *) har fundet det, som nok aldrig Hr. Baron Holberg, jeg, eller nogen anden dansk Mand, skulde have tænkt paa; nemlig at hiin Niels Klims underjordiske Rejse skulde være blevet brugt som et alvorligt Argument at bevise Jordens indvendige Huelhed med. Da jeg troer, det for danske Læsere kan være artig at see, hvorvidt en tydsk Licentiati Lettroenhed kan gaae, og som man fra denne Nation har ypperlige Skri-

bene

*) Ab Judaicæ philos. und physik. Abhandl. über verschiedene Materien aus dem Reiche der Natur. Nürnberg. 1784. Det. Pag. 228:9.

bentere, saavel i Naturvidensskaben som i andre Ting, som har man og nogle, hvis Ord man ikke maa sværge paa at være Sandhed. Saaledes skriver da Hr. J. L. Ab Judaaine:

”Et Hovedspørgsmaal er endnu i Hensende til den hele Jordklode at opløse, nemlig dette: har Naturen noget Sted ladet være Åbninger eller Luffthuller, som gaae igjennem hele Jordkorpens til den almindelige Mittelhule? Dette Spørgsmaal er vanskeligt at besvare; man kan vel ikke gandske tilforlædelig bekræfte det, dog kan man aldeles heller ikke benægte det; thi (nu kommer Beviset) der skal ved Bergen i Norge, ved et besynderligt Tilfælde, være fundet saadan en Åbning mellem tvende høje Klipper, da en Baccalaureus Theologiae, som kalder sig Niels Klim, i Aaret 1665 foretog sig at vilde undersøge den dybe Hule, som var derunder, og til den Ende ved fire Daglejere lod sig hidse ned; men da Rebet gik itu, faldt han igjennem, og kom ned i en meget stor og viid Hule, hvort han traf en Sol tilligemed en Planet, som han kalder Nazar. Omstændighederne, og Personerne, som han nævner derved, gjør Fortællingen sandsynlig. Byen, hvorved Klipperne ligge, mellem hvilke han har ladet sig hidse ned, kaldes Sandvick, og han havde efter lærde Folks Raad ubi Bergen, da han desuden sporede Lyft hos sig selv dertil, fattet den Beslutning, at begive sig ned igjennem Klippeåbningen; da han altsaa, efterat Rebet var gaaet itu, nødvendig maatte falde saalænge i dette dybe Mørke, indtil han endelig fandt en Udgang igjen, og faldt paa Planeten Nazar. Efterat han havde opholdt sig der i tolv Aar, er han igjen kommet op af samme Hul til Sandvick, og endelig bleven Klokker ved Korskirken i Bergen.”

”Hvor havde jeg gjerne vilde undet vor salig Holberg den Fornøjelse, at dette Skrift var udkommet i hans levende Leve, at han selv kunde have læst det!”

Saavidt Gleisner. Hvad Undertegnede selv i denne og andre hidhørende Anledninger kunde have at sige, vil han gjemme, til Tid og Rum tilstøde ham, at levere de skyldige Noticer, og her blot nøjes med at anmærke, at i Niels Klim den baggesenske Oversættelse er brugt, hvis Værd ikke behøver hans anbefaling.

Waksehuse, den 10de August 1806.

K. K.

